DIALOGORUM SACRORUM

LIBRI IIII.

Et ad linguam rectè formandam, & ad vitam sanctè instituendam, Christianæ juventuti apprimè utiles.

Autore

SEBASTIANO CASTALIONE.

Editio novissima, Superioribus longè correctior.

Protrepticon.

Sive velis promptè voces proferre Latinas;
Historias sacras discere sive velis:
En tibi conductum modicâ mercede magistrum!
Castalioni *operam des modò, utrumq; dabit.*

LONDINI,
Excudebat *Anne Maxwel*, sumptibus Stationariorum. 1667.

SEBAST. CASTALIO
Christianis Lectoribus S.

HOs Dialagos, fratres charissimi, composuimus, ut pueri haberent unde eâdem operâ & mores Christianos & orationem Latinam discerent. Itaque eorum ruditati in primo libro servivimus, sermone facillimo, eóque minùs elegante, & tamen Latino, utentes, & pueris quasi præmansum cibum in os ingerentes. In cæteris jam elegantius loqui cœpimus. Quod autem Dei nomen Jehova *Hebræum usurpavimus, quod nullum Dei proprium nomen Latinè extat, nisi fortè Jupiter; (sed id ut pollutum omittamus) id etsi principio videbitur fortasse durius, tamen usu mollescet: & quod insuetum aures radet, idem usitatum demulcebit.* Valete.

DIA-

DIALOGORUM SACRORUM SEBASTIANI CASTALIONIS

Liber primus.

ADAMUS. Gen. 3.

ARGUMENTUM.

Serpens Evam, & Eva porrò Adamum impellit ad vescendum fructu vetito: Deus verò ipsos tres ad totidem pœnas damnat.

Serpens, Eva, Adamus, Jehova.

CUR vetuit vos Deus vesci ex omnibus arboribus pomarii? E. Licet nobis vesci fructibus arborum pomarii: tantùm Deus nobis interdixit eâ arbore, quæ est in medio pomario, nè vesceremur fructu ejus, néve etiam attingeremus, nisi vellemus mori. S. Nequaquam moriemini propterea: sed scit Deus, si comederitis de eo, tum oculos vobis apertum iri, atque ita vos fore tanquam Deos, scientes boni atque mali. E. Ità planè videtur, & fructus ipse est pulcher sanè visu: nescio an sit ità dulcis gustatu; veruntamen experiar. Vah, quàm dulcis est! impertiendum est etiam marito. Mi vir, si scires quàm sapidus sit hic fructus, jamdudum comedisses. Accipe. A. Quando ità vis, faciam. Ah! flagitium fecimus. E. Quid est? A. Nónne vides misera, nos esse nudos? E. Video, & me pudet: sed quid nobis faciendum est? A. Texamus nobis subligacula ex foliis, quibus tegamus pudenda. E. Bene mones: & est hîc ficus foliis magnis & aptis huic rei. A. Sed O nos infelices! videor mihi audire vocem. E. Jehova est. Miseram me! vereor me deprehendat nos nudos. Abdamus nos in hoc densum nemus. *I.* Heus, heus, Adame, ubi es? A. Auditâ voce tuâ in pomario, territus sum; & quia nudus eram, abscondi me. *I.* Unde didicisti te esse nudum? Numnam comedisti de arbore, de quâ præceperam tibi ne comederes? A. Comedi quidem, sed præbuit mulier, quam tu

adjunxisti mihi. *I.* Quidnam feciſti, mulier? E. Decepta à ſerpente comêdi. *I.* Quoniam iſtud feciſti, ſerpens, tu eris deteſtabiliſſima omnium beſtiarum, omniúmque animalium terreſtrium, & incedes in pectus, & vorabis pulverem quamdiu vives. Quinetiam conciliabo tantas inimicitias inter te & mulierem, intérque ſemen tuum & ejus, ut id conterat tibi caput, tu autem ei calcem. Te quoque, fœmina, afficiam plurimis doloribus & ærumnis, ut cum dolore parias; & tota pendeas ex imperio viri tui. Et tu, Adame, quoniam morem gerens uxori tuæ comediſti de arbore, cujus eſu interdixeram tibi, habebis terram infœcundam tuâ culpâ, & ex eâ quæres victum laboriosè dum vives, cùm interim ipſa procreabit tibi carduos & ſentes. Tu veſcêris herbis ê terrâ naſcentibus, & cum ſudore vultûs tolerabis victum, donec redeas in terram ex quâ ortus es: nam pulvis es, & in pulverem redibis.

Sententia. *Ob unius hominis inobedientiam mors intravit in mundum. Diſce, puer, obedientiam,*

CAINUS. Gen. 4.

Argum. *Deus Cainum damnat ob fratricidium.*

Jehova, Cainus.

CAine, ubi eſt Abel frater tuus? C. Neſcio: nunquid ego ſum cuſtos fratris mei? *I.* Quid feciſti? ipſe ſanguis fratris tui edit ad me clamorem de terrâ. Quamobrem utêris terrâ infeſtâ; ut quæ aperto ore hauſerit ſanguinem fratris tui de tuâ manu, ea non præbeat amplius vim ſuam tibi colenti. Tu errabis vagus per orbem terrarum. C. Mea culpa eſt major quàm ut poſſit remitti. En ego hodie exterminatus à te, ex ipſo ſolo terrarum, errabo vagus per orbem terrarum, fugiens tuum conſpectum: ità ut qui proximus invenerit me, interficiat. I. Imò verò quicunque interfecerit Cainum, ſubibit pœnam ſeptupli. Quare apponam tibi hanc notam nè, ſi quis inciderit in te, perimat te.

Sent. *Injuſti nequeunt ferre juſtos. Quæ clàm perpetrantur, palàm punientur.*

LOTUS. Gen. 18, & 19.

Argum. *Abrahamus excipit Genios hoſpitio, & Iehova ei prolem*

prolem promittit, consiliumque suum de Sodomæ eversione patefacit: idem facit deinde Lotus, & à Geniis eripitur ex periculo.

Abrahamus, Jehova, Genii duo, Puer, Sara, Lotus, Uxor Loti, Sodomitani.

VIdeo tres homines adversum me. Non dubium est, quin sint defessi de viâ, præsertim hoc tanto æstu, quare curram eis obviam, ut retineam eos apud me. Domine, si vis facere mihi gratissimum, noli aliò potiùs divertere, quàm ad me. Lavabitis pedes pauculâ aquâ adhibitâ, deinde requiescetis sub arbore. Ego interea curabo vobis parandum panem, ut recreetis animos vestros, deinde pergatis. Hæc est vobis idonea causa divertendi ad me. G. Sic faciemus. A. Jam propero in casam. Sara sume properè tria sata farinæ siliginеæ, ex qua depsiticos facias panes subcinericios. Nam adventant nobis hospites, quos ego volo accipere lautè. Itaq; jam curro ad bovile: volo enim mactare vitulum, quo eos tractem opiparè. Tu interea cura, ut nihil desit eis, quod opus sit hospitibus. *S.* Fiet. Propterea, Hagar, incende ignem, tepefac aquam ad depsendum, dum ego promo farinam. Agè jam, dum aqua tepefit, para mactram, subige farinam: expediamus omnia quæ jussit herus. A. Macta eum expeditè, puer. Heus Sara, *S.* Quid vis, mi vir? A. Cura nobis luculentum focum. *S.* Jam accensus est. A. Impone ahenum. Volo ego hospites meos curari diligentissimè atque humanissimè. Estnè adhuc detracta pellis isti vitulo, puer? P. Imò jam dissectus est. A. Conjiciamus hæc frusta in ahenum. Subjice tu plura ligna, ut coquantur celeriùs. Despuma jus; Hagar, instrue mensam: sed foris in umbraculo, sub arbore. Nihil libentiùs quàm viatoribus benefacio: & certè eos negligere inhumanum est. Hospites, omnia sunt parata, accumbite, & vescimini læto animo: habetis hîc butyrum, habetis & lac. Boni consulite quod adest, quodque Deus largitur in præsentia. Puer, appone eis vitulinum. *J.* Ubi est Sara uxor tua? A. Adest in tabernaculo. *I.* Cùm revisam te eâdé tempestate anni quæ nunc est, habebit Sara uxor tua filium. S. Ha ha hæ! ridiculum. Ego jam vieta

ſum; & indulgebo voluptati, ſcilicet cùm meus quoque dominus conſenuerit? *J.* Cur tandem ridet Sara, negans ſe poſſe párere, quia conſenuit? éſtne aliquid quod Jehova non poſſit efficere? Cùm reviſam te, inquam, anno vertente, habebit Sara filium. *S.* Ego non riſi. *J.* Imò verò riſiſti. *G.* Sed jam pergamus conficere iter reliquũ. *A.* Ego comitabor vos, niſi moleſtum eſt. *J.* Egóne ut celem Abrahamum de eo quod ſit facturus, ex quo profectura ſit genus maxima & potentiſſima, per quem omnes gentes orbis terrarum ſint cõſecuturæ felicitatem? Nam certò ſcio eum præcepturum eſſe ſuis liberis, & porrò ſuæ in poſterum ſtirpi, ut vivant ex meo præſcripto, & colant juſtitiam atque jus, ut ego præſtem Abrahamo quæ promiſi ei: profectò non celabo. Abrahame, volo tibi indicare qui ſim, & quò eam. Ego ſum Jehova. Cùm viderem diſſipatos eſſe rumores de tot tantiſq; flagitiis Sodomitanorum & Gomorrhæorũ, ſtatui devenire huc, & explorare, utrùm ſint planè profligati, quemadmodum accepi famâ & auditione, an non ſint. *G.* Nos quidem antecedamus. *A.* Sed quid? perdéſne etiam bonos unà cum improbis? Si erunt quinquaginta boni viri in urbe, an etiam perdes? neque ignoſces illi loco, propter illos quinquaginta bonos qui erunt in eo? Abſit ut tu ſic facias, ut interficias bonos cum malis, ſítque eadem conditio proborum & improborum. Abſit ut tu, qui moderaris totum orbem terrarum, non facias æquum. *J.* Si invenero in urbe Sodomâ quinquaginta viros bonos, ignoſcam toti loco propter eos. *A.* Facio fortaſſe audacter, qui audeam alloqui te Dominum meum, ipſe pulvis & cinis: ſed tamen ſi fortè defuerint quinque de quinquaginta bonis, an propter quinque exſcindes totam urbem? *J.* Non evertam, ſi invenero ibi quadraginta quinque viros. *A.* Quid ſi quadraginta? *J.* Etiam prorpter quadraginta abſtinebo. *A.* Quæſo nè ægrè feras, Domine, ſi pergo quærere. Quid ſi triginta? *J.* Etiam ſic abſtinebo. *A.* Poſſum videre audacior, qui alloquar Dominum meum. Quid ſi viginti? *J.* Etiam eorum cauſâ non pervertam. *A.* Interrogabo te hoc poſtremum, ſi tibi gravis non ſim. Quid ſi decem? *J.* Propter decem non evertam. *G.* Jam adveſperaſcit,

raſcit, & nos appropinquamus urbi. *L.* Video huc adventare duos hoſpites. Ibo eis obviam, ut eos deducam ad me. Salvete, viri præſtantiſſimi. *G.* Salve & tu, vir humaniſſime. *L.* Peto à vobis, ut divertamini in meam domum, ut ibi lotis pedibus pernoctetis, cras repetituri veſtrum iter. *G.* Imò pernoctabimus in foro. *L.* At egò non patiar: divertimni ad me: accipiam vos ſi non lautè, at certè hilarè. *G.* Fortaſſe erimus tibi graves. *L.* Jucundi potiùs: nè veremini. Tam mihi erit gratum vos accipere hoſpitio, quàm eſſet accipi à vobis, ſi iſtîc eſſem. *G.* Poſtquam tantopere vis, nolumus eſſe pertinaces. *L.* Ergò ſequimini me. Hîc eſt mea domus: intrate; quod bonum ſit. Uxor, cura calefaciendam aquam ad lavandos pedes horum hoſpitum, & ſimul confice panes coquendos in foco. Vos interea hîc requieſcite, dum paratur cœna. Agè jam, uxor, inſtrue menſam: fac ut omnia ſint nitidiſſima, nè quid offendat animos horum. Hoſpites, accumbite, utimini læto animo his quæ ſuppeditantur nobis in præſentia, divinâ benignitate. Sed quid? Quem tumultum audio, uxor? quis eſt iſte clamor? quæ turbæ excitantur? *V.* Hei mihi! periimus, mi vir. *L.* quid tandem eſt mali? *V.* Tota civitas, mi vir, obſidet ædes noſtras. Juvenes, ſenes, deniq; univerſi circumſident nos. *L.* Valde vereor, quò hæc evaſura ſint. Sed audio clamantes. *So.* Heus, heus Lote, ubi ſunt homines iſti qui venerunt ad te ſub noctem? Produc eos nobis, ut eos cognoſcamus. *L.* O flagitium! ſed ne trepidate, hoſpites; exibo ad eos, & obſerabo poſt me januam. Adſum, quid clamatis? *So.* Volumus videre hoſpites qui diverſantur apud te. *L.* Obſecro vos, fratres mei, nè tantum ſcelus faciatis. Sunt mihi duæ filiæ, adhuc à viris integræ, eas malo dedere veſtræ libidini, quàm ſinere ut quid noceatis his hominibus, qui commiſerunt ſe ſub præſidium mei tecti. *S.* Recede pauliſper iſtùc, ut conſultemus de iſtâ re. Quid faciemus, populares? accipiemúſne puellas eâ conditione ut dimittamus juvenes? *Al.* Non eſt opus longâ deliberatione. Iſte unus peregrinatur in noſtrâ civitate; & nos reget, ſi diis placet. *So.* Jam te, Lote, pejùs mulctabimus quàm ipſos: nè putes nos velle ſubjici peregrinis

grinis. Agitè, invadamus eum. G. Recipe te conſeſtim ad nos, Lote. L. O facinus audax! O profligatam & perditam nationem! Obſeremus fores firmiſſimè. S. Fffringamus fores, occidamus iſtos advenas, qui, cùm nuſquam poſſint habitare, veniunt ad nos. G. Nè trepida, hoſpes, nunquam irrumpent nobis invitis. L. O inauditam nequitiam! Siccine hîc violari hoſpites & peregrinos, quorum jus debet eſſe ſanctiſſimum? G. Seda teipſum. Jam videbis ultionem præſentem. S. Quid eſt hoc, ô cives? ſumne ego cæcus, an obortæ ſunt tenebræ denſiſſimæ? Al. Neſcio quid accidat aliis; ſed ego non magis diſpicio oculis, quàm calcibus. Ubi eſt janua? Al. cave, cave nè incidas in me. Hei mihi! fregi frontem ad parietem. Al. at ego neſcio, terrarum ubi ſim, neque poſſum invenire exitum ex hoc loco, neq; ingreſſum in alium. G. Lote, ſi quos habes præterea generos, aut filios, aut filias, denique quoſcunque habes in urbe, educ ex hoc loco: Nam nos quidem jam delebimus hunc locum. Huc enim ad hoc ipſum miſſi ſumus à Jehovâ, apud quem increbuit tanta importunitas horum. L. Habeo vobis gratiã, qui habeatis rationem non ſolùm meæ ſalutis, ſed etiam meorum. Jam adeo eos. *Vx.* Valde ſum ſollicita de meo viro, qui eſt egreſſus domo: ità conſceleratus eſt hic totus populus. Metuo nè quid gravius patiatur, etiàm à ſuis. Nam hodie nulla ſancta fides eſt, nè inter fratres quidem. L. Jam redeo. G. Quid egiſti? L. Viſus ſum jocari iis, quorum ſaluti providebam. G. Homines ſunt deſperati. Pereant, quoniam nolunt ſervari. Sed jam diluculum eſt, & tempus admonet emigrandum eſſe hinc. Agedum, adjunge tibi uxorem tuam, & duas filias, nè aggregeris ad interitum tam perditæ civitatis. Quid cunctaris? Nunquam poteſt nimis maturè vitari periculum. L. Atqui non videtur emigrandum tam manè. G. Atqui nos non ſinemus te perire, quin potiùs manu educemus & te & tuam conjugem & filias. Agitè, exeamus ex urbe. Sed cave, ſi tuam vitam amas, nè reſpicias poſt tergum, neve uſquam morêris in planitie. Evade in montes, nè pereas. L. Peto à te, Domine, ut remittas hoc mihi, poſtquam tu pro tuâ benignitate devincis me tanto beneficio, ut cuſtodias

ſtodias mihi vitam. Certè non potero evadere in montes, quin me attingat illud malum, quo moriar. Sed eſt hîc propinquum oppidum ad confugiendum, in quo quæſo ut liceat mihi evadere, & ità conſulere vitæ meæ: eſt ſanè perparvum. G. Etiam in hâc re indulgebo tibi, ut non evertam iſtud oppidum. Confer te illò; neque enim licet mihi facere quicquam, quin tu eò peveneris.

Sent. *Deus verſatur cum piis, eiſque patefacit arcana ſua, & eos remuneratur & tuetur. Mavult Deus ut innumerabiles impii vivant, quàm ut vel unus pius unà cum illis pereat. Major eſt Dei in unum pium amor, quàm in omnes impios odium; quem quidem ejus amorem debent imitari pii.*

ARGUMENTUM.

Gen. 22. *Abrahamus, juſſu Dei, filium ſuum Iſaacum vult immolare. Deinde, prohibente Deo, immolat arietem.*

Abrahamus, Iſaacus, Genius.

JAm tertium diem iter facimus, & videor videre procul locum deſtinatum ſacrificio. Vos hîc opperimini unà cum aſino, dum ego & puer imus illuc, ut adoremus Deum, poſtea rediturí ad vos. Tu Iſaace, portabis hæc ligna ad comburendam hoſtiam, ego feram ignem & cultrum. Eamus. *Iſa.* Mi pater. A. Quid vis, mi fili? *Iſa.* Hîc quidem eſt ignis & ligna, ſed ubi eſt agnus jam immolandus? A. Deus providebit ipſe ſibi agnum in ſacrificium fili; nos interea pergamus. Ecce, venimus in locum quem Deus dicebat mihi; conſtruamus hîc aram. Rectè eſt, diſponamus lignum. Nunc fili mi, oportet ut te colligem mactémq; quando ità viſum eſt Deo optimo maximo, cujus voluntati reſiſtere nefas eſt. *Iſa.* Mi pater, ſi ità certum eſt Deo, fiat. Nam didici ei tibiq; parêre in rebus omnibus. A. Pater omnipotens, cujus eſt imperare, obſequor tuis juſſis, tibiq; macto hanc hoſtiam, hoc cultro meâ ipſius dextrâ. G Abrahame, Abrahame. A. Quis me vocat? G. Cave nè afferas manum puero, cave nè lædas. Jam enim mihi ſatis perſpecta eſt tua religio & pietas, qui propter me non peperceris filio, eíque unico. A. Hem, quid hoc rei eſt? Sed videone arietem in dumo hærentem cornibus? Salva res eſt; vivet Iſaacus: hæc mactabitur gratior Deo victima:

Sent:

Sent. *Nihil tam difficile aut durum est, quin id possit qui credit. Deus suorum pietatem remuneratur.*

EPHRON Gen. 23.

ARGUMENTUM.

Abrahamus mercatur ab Hettæis fundum ad sepulturam Saræ uxoris suæ.

Abrahamus, Hettæi, Ephron.

EGO sum peregrinus & advena inter vos, Hettæi: quàre trib·ite mihi possessionem sepulturæ inter vestras, ubi sepeliam Saram conjugem meam, quæ mortua est, ut scitis. *H.* Attende nos, Domine. Tu es quidem princeps divinus in nobis: tuum est eligere è nostris sepulcretis, ubi inhumes tuum mortuum. Nemo nostrûm prohibebit te suo sepulcro, quò minùs sepelias in eo. *A.* Ago vobis gratias pro vestrâ tantâ humanitate ac liberalitate. Sed si vobis cordi est, ut sepeliam meum defunctũ,& auferam è conspectu meo, concedite mihi præterea, ut agatis pro me cum Ephrone filio Sigoris, ùt attribuat mihi cavernam duplicem, quam habet in extremo sui agri; & attribuat justo argento, in vestrâ præsentiâ in usum sepulcri. *E.* Auscultа mihi potiùs, Domine. Ego tibi dono & agrum, & cavernam agri, & quidem in presentiâ meorum popularium; sepeli tuum mortuum. *A.* Imò tu potiùs auscultа mihi. Ego solvam tibi pecuniam pro agro; eam tu accipe à me. *E.* Domine attende. Hic fundus, quo de agitur inter nos, est quadringentis siclis argenti: si vis sepelire tanti. *A.* Accipio tanti. Et jam appendam tibi præsentem pecuniam. Vos Hettæi, estote testes, ut Ephron addicat mihi in possessionem quadringentis his siclis argenti, agrum suum duplici cavernâ; qui ager est è regione Mambræ, id est, Hebronis, unà cum ipsâ cavernâ,& omnibus arboribus quæ sunt undique in toto spatio ejus, *E.* Addico. *H.* Testes erimus.

Sent. *Justitia commendat hominem apud eos qui non sunt omnino perditi.*

REBECCA. Gen. 24.

ARGUMENTUM.

Dispensator Abrahami ducit Rebeccam filiam Bathuelis Me-

Mesopotamiâ in matrimonium Isaaco herili filio.
Dispensator Abrahami, Rebecca, Laban, Bathuel.

HEus, heus puella, da mihi bibere paululum aquæ ex tuâ urnâ. *R.* Imò verò perlibet, vir opti me: hem bibe. Quin etiam adaquabo tuos camelos, quantum sat erit. *D.* At ego te, pro isto beneficio, dono hâc inaure, atque his duabus armillis. Sed agè, fac sciam cujus sis filia, & an sit in ædibus tui patris locus ubi possimus pernoctare. *R.* Equidem sum filia Bathuelis, quem Melca peperit ex Nachore. Straminis autem & pabuli apud nos affatim est, necnon locus ad pernoctandum. Sed ego curro in oppidum, ut nuntiem hæc omnia domi ità ut habent. *D.* Ago tibi gratias, Jehova, quod non destituisti tuâ bonitate & fide Abrahamum herum meũ cultorem tuî: qui me deduxeris per eam viam quâ venirem domum cognatorum domini mei. L. Ain'tu? *R.* Ita est. L. Et dono dedit tibi istam inaurem & armillas? *R.* Etiam. L. Ubi reliquisti? *R.* Ad fontem; ecce eum tibi apud camelos! L. Precor tibi Jehovam propitium, homo. D. Et ego tibi vicissim, vir humanissime. L. Narravit nobis hæc soror mea Rebecca, quinam sis, & unde venias. Quod cùm primum audivi, statim curavi parari tbi diversorium, & tuis camelis stabulum, nè foris maneas. Quamobrem sequere me. D. Ago tibi gratias pro tantâ comitate & diligentiâ. Sequor. L. Eamus hàc. Hîc sunt ædes nostræ. Vos curate hos camelos straminе & pabulo. Vos afferte aquam lavandis pedibus hujus, & comitum. Bene est, accumbite. *D.* Dabitis mihi veniam. Non capiam cibum quin priùs dixero cujus causâ huc venerim. L. Dic ergò. *D.* Ego sum servus Abrahami, hominis, quem Deus ditavit mirum in modum ove, capr[illegible], bove, argento, auro, servis, ancillis, camelis, atque asinis; cui etiam jam seni Sara uxor peperit filium, quem ipse constituit hæredẽ ex asse, méque etiam jure jurando astrinxit, nè locarem ei nuptam quæ esset ex Chananæis, in quorum terrâ habitaret ipse: sed irem domum paternam, ibique eligerem uxorem gentilem. Cui cùm ego dicerem, Quid si mulier nolet me sequi? Deus, inquit ille, cui ego per omnem vitam parui, tecum mittet nuntium suum, qui tibi secundabit

bit hoc iter: ità sumes filio meo uxorem mihi gentilem; ortamq; ex domo paternâ: hâc re exsolveris te religione jurisjurandi, quo te astringo, si forte non impetraveris ut mulier te sequatur. Ità persuasum est mihi ut venirem. Cúmque hodie venissem ad fontem, ità cogitabam mecum; Jehova, Deus heri mei Abrahami, si tu mihi ades in hoc itinere, da mihi, ut me nunc hic stante ad fontem, veniat puella haustura, quæ mihi roganti det aquam ex urnâ bibendam, atque etiam aquetur meos camelos, ut intelligam eam esse quam destinâsti hero meo. Vix hæc mecum tacitus cogitâram, cùm subitò ecce egressa Rebecca, ferens urnam in humeris, descendit ad fontem, atque haurit. Et cùm petivissem potum ex eâ, confestim depositâ urnâ affert, & dicit etiam sese adaquaturam camelos. Ego quæsivi ex eâ cujus esset filia. Respondet, Bethuelis, filii Nachoris ex Melchâ. Tum ego accommodavi fronti ejus inaurem, & manibus armillas; & summissè adorans Jehovam, Deum heri mei Abrahami, gratias egi quòd deduxisset me in rectam viam ad conciliandam filiam herilis cognati filio herili, quam ex his argumentis intellexi eam esse. Nunc ergò, si certum est vobis facere hoc beneficium domino meo, facite ut sciam: sin minùs, nihilo secius ut insistam aliam viam. L. Hæc res planè ex deo orta est, neque nos omnino possumus repugnare tibi. B. Ità habet. Proinde habe tibi Rebeccam tuo arbitratu, eámque ducito nupturam filio heri tui, sicut visum est Jehovæ. D. Gratiam habeo Deo primùm, qui ità voluerit; deinde vobis, qui non repugnaveritis. Tu verò, Rebecca, & vos, non recusabitis hæc quantulacunque dona, quæ attuli jussu mei Domini.

Sent. *Deus dirigit pios in viam, eorumque actiones secundat*

IDUMUS. Gen. 25.

ARGUMENTUM.

Esauus vendit Jacobo fratri prærogativam ætatis.

Esauus, Jacobus.

IMperti mihi de rufo isto; nam redeo rure exanimatus lassitudine. J. Vende mihi in præsentia prærogativam tuæ ætatis

tatis. E. En ego jàm jàmque morior: quò mihi istam prærogativam? I. Ergò confirma mihi jam nunc venditionem jurejurando. *E.* Confirmo; quid vis? Juro, addico, nihili facio jus istud ætatis præ edulio.

Sent. *Brevissima voluptas hominem privat perpetuis bonis. Idem usuvenit impiis, qui amore carnalium voluptatum prodigunt bona cœlestia.*

VENATOR. Gen. 27.

ARGUMENTUM.

Jacobus arte maternâ prævertit à patre felicitatem Esaui, Esauus seriùs veniens, frustra lacrymatur.

Rebecca, *Jacobus, Isaacus, Esauus.*

PAter tuus misit venatum fratrem tuum Esauum, me audiente, ut afferat ferinam, ex quâ confectum pulpamentum ipse edat, eique bene precetur à Jehova antequam moriatur. Nunc audi, fili mi, quid velim à te fieri. Adi pecus, & indè afferto mihi duos hœdos opimos, ex quibus conficiam patri tuo edulium, quali maximè delectatur, quod offeres ei ut tibi bene precetur priusquam excedat vitâ. I. Sed frater villosus est, ego depilis. Quòd si forte pater me attractaverit, putabit se mihi esse ludibrio. Itaque mihi malè, non bene precabitur. R. Istam imprecationem ego præstabo, nate: tu modò gere mihi morem. Ia. si ità jubes, certum est obsequi. Eo. R. Mihi magnoperè curandum est, ut agam hanc rem callidè & prudenter, nè meus maritus apprehendat fallaciâ. Nam, ut amat rusticum illum Esauum, nunquam eum postponet Jacobo, nisi fraude inductus. Ego verò Iacobum plùs amo, & studeo eum obrepere in felicitatem; quam conciliabunt patris preces ei, cui bene ominatus fuerit. I. Redeo, mater, affero hœdos. R. Factum bene: agedum, parem cupediam patri tuo, cujusmodi scio suavem esse ejus palato. Rectè est, parata sunt omnia. Nunc agè, induam te vestimenta pretiosa Esaui, quæ habeo penes me. Hic ornatus te cõ decet. *I.* Quid manus & collum, quòd pilis carent? R. Vestientur pelle hœdorum. Bene habet: accipe nunc hanc escam, atque hunc panem quem confeci. Abi; vide ut agas prudenter. Ia. Dabo operam. Pater. *Is.* Quis tu es, fili? Ia. Esauus primogenitus

genitus tuus; executus ſum mandatum tuum. Surge, agè, veſcere ferinâ, ut mihi bene precêris. *Iſ.* Quid ſibi vult, quod tam citò nactus es, fili? *Ja.* Jehova, Deus ille quẽ colis, objecit mihi. *Iſ.* Accede huc, nt te attractem, fili, ſciamque utrùm ſis ipſe Eſauus necne. Quid hoc? vox quidem Jacobi eſt, ſed manus Eſaui. Tune ergò es ipſe natus meus Eſauus? *Ja.* Planiſſimè. *Iſ.* Accede ad me, ut veſcar tuâ ferinâ, fili, tibique bene precer. Suavis eſca ſanè: funde vinum. *Ja.* En tibi! *Iſ.* Nunc agè, amplectere me. Quàm ſuavis odor venit ad nares meas! Fragras, fili mi, non aliter quàm ſolet ager lætus munere Jehovæ. Faxit Deus ut terra pinguis, irrigata rore cœleſti, effundat tibi magnâ copiâ ſegetes & uvas. Tibi ſerviant nationes, te colant populi, dominus ſis fratrum tuorum, teq; revereantur ex eadẽ matre nati. Qui tibi imprecabitur, eſto execrabilis & infelix: qui tibi bene volet & optabit, eſto fortunatus. *Ja.* Bene geſſi meum negotium mater, Non agnovit me: & ex attrectatione putavit me eſſe Eſauũ. R. Bene eſt; ſed Eſauus jam reverſus parat ferinam quam offerat patri. Videamus quid agat: nam multùm fallet eum ſpes. E. Attolle te, mi pater, & veſcere meâ ferinâ, ut mihi bene precêris. *Iſ.* Nam quis tu es? E. Rogas? Primogenitus tuus Eſauus. *Iſ.* Totus obſtupeſco, horreóque. Quis ergo eſt is, qui modò attulit mihi ferinam? Nam ex eâ prorſus comédi ante tuum adventum, eique fauſta omnia ſum precatus: quæ res rata erit. E. Hei mihi! nunquid cauſæ eſt, quin ego perpetuò perierim? Attamẽ mihi quoque bene precare, pater *Iſ.* Frater tuus rem aſtu tractavit, abſtulitq; fauſtitatem tuam. *E.* Næ ille probè reſpondet ſuo nomini, qui me jam bis circumvenerit. Primùm enim fraudavit me prærogativâ ætatis: deinde nunc intercepit bonam precationem mihi debitam. Sed nihilne tibi reliquum feciſti, quo mihi fauſtum aliquid precêre? *Iſ.* Profectò feci eum dominũ tuum; ſtatuique ut fratres ei ſervirent; eumque munivi frumento & vino. Quid vis tibi jam faciam, fili? *E* Solúmne id habebas? Imperti etiam me aliquâ felicitate. Heu! quid agam miſer? *Iſ.* Habebis quidem domicilium minus bonum & à pinguitudine ſoli, & à ſupero rore cœli; & vivens gladio

dio ſervies fratri: veruntamen erit tempus illud, cùm viciſſim vinces excutiéſque jugum ejus de collo tuo. *E.* Non procul abeſt luctus à patre meo. Nam certum eſt mihi interficere Jacobum fratrem.

Sent. *Properandum eſt, & arripienda occaſio, Serò plorat Eſauus. Serò venitur ad colligendum manna poſt ortum ſolem, aut die Sabbati. Serò afferuntur falces poſt meſſem, cùm jam nihil ſupereſt niſi ſpicelegium. Serò pulſant fores fatuæ virgines. Serò conabuntur intrare pigri per portam jam clauaſm.*

JACOBUS PROFUGUS. Gen. 29.

ARGUMENTUM.

Jacobi profugi congreſſio cum Rachele ſobrinâ ſuâ.

Jacobus, Paſtores, Rachel.

FRatres, unde eſtis? P. Ex Charhâ. *I.* Ecquid nôſtis Labanem filium Nachoris? P. Maximè. *I.* Valetne? P. Valet: atque ecce tibi Rachelem filiam ejus, huc venientem cum pecudibus! *I.* Hem! diei multum ad huc eſt, necdum tempus eſt cogendi pecoris: quin adaquatis pecudes, deinde ituri paſtum? P. Non poſſumus, donec convenerint omnes greges, quò avolvamus ſaxum ab ore putei, atque ita adaquemus. *I.* Sed venit Rachel agens pecus: quid ceſſo avolvere ſaxum, ut hauriam ei aquam, atque hanc primùm ab eâ ineam gratiam? O mea Rachel, amplectere me R. Abſtine tu manum, quis tu es? *I.* Ego ſum Jacobus patruelis tuus, filius Rebeccæ; non contineo lacrymas præ gaudio. R. O felicem adventum! Sed ego ceſſo ire in urbem, ut annunciem hæc meo patri?

Sent. *Gaudent mutuo congreſſu conſanguinei. Sunt autem pii omnes inter ſeſe divinâ conſanguinitate conjuncti.*

LABAN. Gen. 13.

ARGUMENTUM.

Laban, fugientem Jacobum aſſecutus, cum eo jurgatur: deinde fit inter eos fœdus.

Laban, Iacobus, Rachel.

Quæ

QUæ ratio impulit te, ut, inſcio me, abduceres meas filias tanquam ferro partas? cur clam & neſciente me aufugiſti, neq; feciſti me certiorem; ut proſequerer te voluptate carminum, tympanorum, citharārum? neq; permiſiſti mihi ut oſculārer meos natos & natas? Stultè ſanè feciſti, & erat mihi in manu nocere vobis. Sed Deus veſter patrius heri monuit me, ut caverem nè te offenderem ullâ re. Verùm eſto; Profectus ſis ſanè præ deſiderio, quod capiebas è domo paternâ: deos verò meos cur furatus es? *Ia.* Illud feci adductus metu, veritus nè tu eriperes mihi tuas filias. Quod autem attinet ad tuos deos, ſiquem penes inveneris eos, per me quidem plectatur capite. Noſcita, præſentibus neceſſariis noſtris, ſi quid tui apud me eſt. L. Rectè dicis. Preſcrutabor veſtra tabernacula. *Ia.* Non recuſo quò minùs veſtiges omnia. R. Video me eſſe in magno periculo. Nam Laban pater meus conquirit per omnia tentoria ſuos deos penates, quos ego furatus ſum, meo viro neſciente. Quod ſi factum deprehendetur, concitavero magnas turbas. Comminiſcenda aliqua fallacia eſt, & quidem ſubitò; nam meus pater jam aderit hîc. Probè invêni viam; obruam eos in hoc ſtercore camelino, deinde ſedebo ſuper; facilè eum fallam. L. Rimatus ſum acerrimè tabernaculum Jacobi, tum Liæ, tum duarum ancillarum. Nuſquam invêni. Reſtat tabernaculum Rachelis, in quo ſi non erunt, mirabor; Hæc omnia ſunt mihi perſcrutanda. Hîc quidem non ſunt, neque hîc. Quid ſub hâc culcitrâ? Tantundem. At in hoc angulo erunt. At non ſunt. R. Noli ægrè ferre, domine, quòd non poſſum aſſurgere tibi; nam ſum in menſtruis. L. Perquiſivi omnia diligentiſſimè; ſed nuſquam comperi meos deos penetrales. *Ia.* Quodnam concepi tantum ſcelus, aut quod ſacinus admiſi in te, ut tu me ſic perſequerêre? ſcrutatus es omnia mea utenſilia; ecquid inveniſti de ullâ ſupellectile tuæ domûs? Prome huc coram neceſſariis utriuſque noſtrûm, ut ipſi judicent de utroque noſtrûm. Jam viginti annos egi apud te; tuæ oves & capræ nunquam fuerunt infœcundæ; non comêdi arietes tuæ oviariæ; nihil ad te retuli ereptum à feris; ipſe ſemper præſtiti damnum; tu mihi ſemper imputâſti; ſi quid

per

per furtum amiſſum eſt tam interdiu quàm noctu, meo periculo amiſſum eſt. Denique, ea fuit mea conditio, ut & de die conficerer æſtu, & de noctu gelu; & interea ſomnus abeſſet ab oculis meis. Jam hîc mihi vigeſſimus annus agitur, cùm ſum domi tuæ: Servivi tibi quatuordecim annos pro tuis duabus filiabus, ſex autem pro ovibus & capris, cùm tu interea mutaſti mihi mercedem decies. Quòd niſi Deus patrius, videlicet Deus Abrahami, & terror Iſaaci, affuiſſet, tu quidem dimiſiſſes me vacuum. Sed reſpexit ille miſerias & labores quibus ſum perfunctus: id quod heri ſatis oſtendit. *L.* Meæ ſunt hæ filiæ, mei filii, meum pecus; denique, quicquid hîc vides, meum eſt. Et nunc quo pacto optimè conſulam meis his filiabus & filiis, quos pepererunt? Opinor ſi ego & tu feriemus fœdus, quod ſit teſtimonio utrique noſtrûm. *Ja.* Optimè. Ego hîc erigam cippum ex hoc ſaxo: vos mei propinqui accumulate lapides: capiamus cibum ſuper hoc tumulo. *L.* Hic hodie tumulus erit medius teſtis inter me & te. *Ja.* Perplacet. Atque ex hac re vocetur Galaadus. *L.* Aut etiam Miſpa; ut ſignificet Deum aſpecturum quid fiet à me & te, cùm diſceſſerimus alter ab altero. Quòd ſi tu eris durus meis filiabus, aut ſi duces alias in matrimonium præter eas; tum hæc pacta perinde ſunto atque ſi nulla facta ſint. Atque hujus quidem rei, teſtis eſto Deus utrique. Vides hunc tumulum? vides & hunc cippum, quem extruxi inter me & te? Hic tumulus & hic cippus teſtes ſunto, neque me adverſum te, neque te adverſum me tranſiturum eos ad nocendum. Deus Abrahami, & Deus Nachoris, utriuſque patrius, ſunto noſtri vindices. *Ja.* Ego conjuro per terrorem mei patris Iſaaci. Atque, ut hæc ſint ratiſima, faciam hodie ſacrificium in hoc monte, ad cujus epulas vos omnes invito. *L.* Concedimus.

Sent. *Deus ſuos tuetur ab adverſariis.*

JACOBUS REDUX.

ARGUMENTUM.

Jacobus ex Meſopotamia rediens Eſauum fratrem donis placat.

Eſauus, Jacobus.

QUæ ratio impulit te, ut, inſcio me, abduceres meas filias tanquam ferro partas? cur clam & neſciente me aufugiſti, neq; feciſti me certiorem; ut proſequerer te voluptate carminum, tympanorum, citharārum? neq; permiſiſti mihi ut oſcularer meos natos & natas? Stultè ſanè feciſti, & erat mihi in manu nocere vobis. Sed Deus veſter patrius heri monuit me, ut caverem nè te offenderem ullâ re. Verùm eſto; Profectus ſis ſanè præ deſiderio, quod capiebas è domo paternâ: deos verò meos cur furatus es? *Ia.* Illud feci adductus metu, veritus nè tu eriperes mihi tuas filias. Quod autem attinet ad tuos deos, ſiquem penes inveneris eos, per me quidem plectatur capite. Noſcita, præſentibus neceſſariis noſtris, ſi quid tui apud me eſt. L. Rectè dicis. Preſcrutabor veſtra tabernacula. *Ia.* Non recuſo quò minùs veſtiges omnia. R. Video me eſſe in magno periculo. Nam Laban pater meus conquirit per omnia tentoria ſuos deos penates, quos ego furatus ſum, meo viro neſciente. Quod ſi factum deprehendetur, concitavero magnas turbas. Comminiſcenda aliqua fallacia eſt, & quidem ſubitò; nam meus pater jam aderit hîc. Probè invêni viam; obruam eos in hoc ſtercore camelino, deinde ſedebo ſuper; facilè eum fallam. L. Rimatus ſum acerrimè tabernaculum Jacobi, tum Liæ, tum duarum ancillarum. Nuſquam invêni. Reſtat tabernaculum Rachelis, in quo ſi non erunt, mirabor; Hæc omnia ſunt mihi perſcrutanda. Hîc quidem non ſunt, neque hîc. Quid ſub hâc culcitrâ? Tantundem. At in hoc angulo erunt. At non ſunt. R. Noli ægrè ferre, domine, quòd non poſſum aſſurgere tibi; nam ſum in menſtruis. L. Perquiſivi omnia diligentiſſimè; ſed nuſquam comperi meos deos penetrales. *Ia.* Quodnam concepi tantum ſcelus, aut quod facinus admiſi in te, ut tu me ſic perſequerêre? ſcrutatus es omnia mea utenſilia; ecquid inveniſti de ullâ ſupellectile tuæ domûs? Prome huc coram neceſſariis utriuſque noſtrûm, ut ipſi judicent de utroque noſtrûm. Jam viginti annos egi apud te; tuæ oves & capræ nunquam fuerunt infœcundæ; non comêdi arietes tuæ oviariæ; nihil ad te retuli ereptum à feris; ipſe ſemper præſtiti damnum; tu mihi ſemper imputâſti; ſi quid

per

per furtum amiſſum eſt tam interdiu quàm noctu, meo periculo amiſſum eſt. Denique, ea fuit mea conditio, ut & de die conficerer æſtu, & de noctu gelu; & interea ſomnus abeſſet ab oculis meis. Jam hîc mihi vigeſſimus annus agitur, cùm ſum domi tuæ: Servivi tibi quatuordecim annos pro tuis duabus filiabus, ſex autem pro ovibus & capris, cùm tu interea mutaſti mihi mercedem decies. Quòd niſi Deus patrius, videlicet Deus Abrahami, & terror Iſaaci, affuiſſet, tu quidem dimiſiſſes me vacuum. Sed reſpexit ille miſerias & labores quibus ſum perfunctus: id quod heri ſatis oſtendit. L. Meæ ſunt hæ filiæ, mei filii, meum pecus; denique, quicquid hîc vides, meum eſt. Et nunc quo pacto optimè conſulam meis his filiabus & filiis, quos pepererunt? Opinor ſi ego & tu feriemus fœdus, quod ſit teſtimonio utrique noſtrûm. Ja. Optimè. Ego hîc erigam cippum ex hoc ſaxo: vos mei propinqui accumulate lapides: capiamus cibum ſuper hoc tumulo. L. Hic hodie tumulus erit medius teſtis inter me & te. Ja. Perplacet. Atque ex hac re vocetur Galaadus. L. Aut etiam Miſpa; ut ſignificet Deum aſpecturum quid fiet à me & te, cùm diſceſſerimus alter ab altero. Quòd ſi tu eris durus meis filiabus, aut ſi duces alias in matrimonium præter eas; tum hæc pacta perinde ſunto atque ſi nulla facta ſint. Atque hujus quidem rei, teſtis eſto Deus utrique. Vides hunc tumulum? vides & hunc cippum, quem extruxi inter me & te? Hic tumulus & hic cippus teſtes ſunto, neque me adverſum te, neque te adverſum me tranſiturum eos ad nocendum. Deus Abrahami, & Deus Nachoris, utriuſque patrius, ſunto noſtri vindices. Ja. Ego conjuro per terrorem mei patris Iſaaci. Atque, ut hæc ſint ratiſima, faciam hodie ſacrificium in hoc monte, ad cujus epulas vos omnes invito. L. Concedimus.

Sent. *Deus ſuos tuetur ab adverſariis.*

JACOBUS REDUX.

ARGUMENTUM.

Jacobus ex Meſopotamia rediens Eſauum fratrem dono placat.

Eſauus, Jacobus.

O Salve multùm mi frater chariſſime, *J.* Salve & tu plurimùm, Germane mihi optatiſſime. *E.* Ut te libenter amplector poſt longum ſpatium temporis! *Ja.* Et mihi profectò jam diu nihil fuit jucundius, quàm nunc videre te incolumem. Itaque præ gaudio non teneo lacrymas. *E.* Nec ego poſſum non flere, ità totus lætitiâ geſtio. Sed quid ſibi vult iſte grex mulierum & puerorum, quos tecum ducis? *Ja.* Vxores ſunt & liberi; quibus me Deus, quæ ſua eſt liberalitas, ditavit. *E.* Quid autem ſibi vult totus ille grex quem offendi veniens? *Ja.* Volui te eo dono mihi placare. *E.* Satis multa habeo, frater; habe tibi tua. *Ja.* Ne repudia me, quæſo; ſi te mihi propitium habeo, accipies à me munuſculum. Nam quòd vidi faciem tuam, videor mihi vidiſſe Numen quoddam: nec mirum, qui mihi tam facilis fueris. Itaque quæſo ut accipias à me munuſculum quod ad te adductum eſt; poſtquam Deus pro ſuâ benignitate tam multis bonis me accumulavit, ut nullâ re caream. *E.* Quando urges tantopere, accipio, etſi nihil opus erat: agè eamus; ego ibo unà tecum. *Ja.* Scis pueros eſſe teneros, oveſque & capras & boves prægnantes: quòd ſi fatigentur vel unum diem actum eſt de ovibus & capris omnibus; interibunt. Sed amabò, præ ego pergam clementer & placidè, prout poſtulant ea quæ præ me duco, ipſique pueri, donec veniam ad te in Seir. *E.* Saltem relinquam tibi aliquot ex meis comitibus. *Ja.* Quid opus? Gere, obſecro, mihi morem.

Sent. *Potentiorum ira, comitate & ſubmiſſione leniendi eſt.*

JOSEPHUS VENDITUS. Gen. 37.

ARGUMENTUM.

Joſephum ob invidiam vendunt fratres mercatoribus Iſmaelitis.

Simeon, Levi, Reuben, Joſephus, Judas, Mercatores.

ECce vobis Somniator ille! Agitè, occidamus eum, dejiciamuſque corpus ejus in aliquam ſpecum. *L.* Sed quid renunciabimus patri de eo? *S.* Devoratum eſſe ab aliqua fera. Videbimus quorſum evadant ejus ſomnia. *R.* Impium ſit maculare manus ſanguine pueri, idque fratris. Ded[illegible] cimi[illegible]

mini ab istâ mente. Nihil potestis gravius consulere in no aut in patrem nostrum. *S.* Unde tibi incessit ista nova religio? Vis ergo sinamus eum vivere, qui suis insomniis portendit, nos omnes, ipsosque adeò parentes, fore sibi supplices? An non dignus est, qui eat somniatum apud inferos? *R.* Frater, si ità futurum est, quî caveas? sin minùs, quid times? usque adeóne indignum tibi videtur, si puer imperitus somniavit? Quid potest esse culpæ in somniis? Postremò si adeò obfirmâstis animum, neque potestis avocari ab isto consilio; est hîc puteus sine aqua: saltem abstinete manus, demittite in puteum; culpa erit aliquantò minor. *S.* Reuben, tu víderis. Nobis certum est perdere puerum. *Jo.* Plurimâ salute vos impertio, fratres amantissimi. *L.* At nos te malo maximo impertimus, qui somnias te coli à fratribus, quos nunc salutas tam blandè. Agitè, discindamus vestem hanc versicolorem, quâ pater eum ornavit, delicatulum puellum. *J.* Hei mihi! quid cogitatis mihi facere? *L.* Necabimus. *Jo.* Ah! ne facite. *S.* Stat sententia. *Jo.* O fratres charissimi, per Deum optimum maximum, per communem nostrum parentem qui conficietur mœrore, obsecro, obtestor; quid feci? quid est meum scelus? quæ mala mens vos agit? *S.* Frustra rogas. *Jo.* Fratrem vestrum? *S.* Certum est. *Jo.* Ah! vester sum, vester sum frater. *S.* Surdo canis: demittite. *R.* At ego subduco me hinc, non sustineo adesse in tam tristi spectaculo. *Jo.* Heu me miserum! quô detrudor? Nimirum ad manes. O pater, pater, quàm tristem nuncium accipies de filio! In quanto luctu trahes vitam! Juda, obsecro tuam fidem, miserere mei, miserere parentum. *L.* Sedeamus hic meditaturi. *Ju.* Video mercatores quosdam venientes: vultis auscultare mihi? Quid profuerit nobis cruenta cædes fratris nostri? Vendamus eum potiùs Ismaelitis, quos videtis venientes. Nè afferamus hostiles manus fratri: abstineamus à sanguine. Nam certè frater noster est, procreatus eodem semine. Agitè, sinite vos exorari. *L.* Rectè ait. *S.* Sed ne forte --- *Ju.* Frater, ne metue, amittes eum venditione, non minus quàm nece. *L.* Ità est: accidit etiam quæstus ex venditione: quem quæstum amittemus, si eum necaverimus

mus. *S.* Sino, fiat. *Ju.* Heus mercatores, vultisne emere puerum quendam elegantem? *M.* Fortasse, fac videamus *Ju.* Extrahite eum è puteo: empturi sunt. *Jo.* Nunc quidem mihi pereundum est, video; extrahor ad cædem. *Ju* Nè trepida: non necaberis, sed vendêris. En vobis puerum lepidâ formâ! *M.* Hercle bellum & ingenuum! Quanti eum indicatis? *I.* Triginta argenteis. *M.* Accipimus. Accipite pecuniam.

Sent. *Invidia impellit homines ad quodvis facinus. Et Deus quidem suos non deserit: sed, ut exploret, in extremos angores venire patitur.*

JOSEPHUS CAPTIVUS, Gen. 40.

ARGUMENTUM.

Josephus captivus, interpretatur somnia prægustatoris & pistoris Pharaonis.

Josephus, Prægustator Pharaonis, Pistor.

QUid accidit, ut hodie vultu sitis adeo mœsto? *Pr.* Somniavimus uterque; & caremus conjectore. *I.* At habet Deus conjectores. Agitè, narrate mihi. *Pr.* Videbar mihi in somnis videre ob oculos Vitem, ex qua tres palmites orirentur: quæ deinde, quasi germinaret, produxit florem, unde uvæ plenæ racemis matureſcebant. Erat autem mihi in manu poculum Pharaonis; itaque cepi uvas, eásque in id expressi, deinde tradidi ei in manum. *Jo.* Hæc est interpretatio. Tres palmites tres dies sunt. Hinc ad triduum Pharao jubebit te produci è carcere, restituétque in locum muneris pristinum; stabisque ei ad cyathos, ut anté. Quamobrem si adeptus fueris hoc tantum bonum, facito quæso ut memineris meî, præstéque mihi hoc beneficium, ut facias mentionem meî apud Pharaonem, meque extrahas ex hac domo. Nam surreptus sum clàm ex terra Hebræorum, neque quicquam feci quamobrem compingerer in carcerem. Recte sane interpretatus es. Sed audi meum quoque somnium. Tria alba canistra erant super capite meo, in quo summo inerant Pharaonis omnis generis cibi pistorii, indè aves comedebant. *Jo.* Accipe conjecturam. Tria canistra, tres dies sunt. Abhinc tres dies jussu Pharaonis se-

fer-

ferieris, atque in crucem tollêris, ubi alites vorabunt tuum cadaver.

Sent. *Deus piis arcana retegit, idémque viam ad eorum ſalutem ſæpè longè ante præparat.*

JOSEPHUS CONJECTOR. Gen. 41.

ARGUMENTUM.

Joſephus interpretatur Pharaoni duo ſomnia, ob eámque cauſam Pharao præficit eum toti Ægypto.

Pharao, Joſephus.

SOmniavi quiddam quod nemo mihi poteſt interpretatione explicare: Te autem audio eſſe conjectorem ſomniorum, ideóque te accerſivi. *Jo.* Equidem is ſum, per quem Deus interpretetur ſomnium tuum, Pharao. Itaque narrâ. *P.* Videbar mihi aſtare ripæ fluminis; atq; ex eo exierunt ſeptem vaccæ benè habitæ, & pulchræ viſu, quæ paſcebantur in carecto. Ecce autem deinde ſeptem aliæ graciles, & deformes ſupra modum, & tenui corpore, quales nunquam vidi in Ægypto; quæ devoraverunt priores: quas cum demiſiſſent in ſua viſcera, tamen id non apparebat; adeò ſemper macie deformes erant, ut priùs. Ego ſomno ſolutus ſum. Deinde rurſum oppreſſus ſomno, videbar videre ſeptem ſpicas creſcentes in uno calamo, opimas, & formoſas: ſecundùm quas ſuccreſcebant totidem aliæ graciles & tenues, & exeſæ uredine, quæ devoraverunt ſeptem illas generoſas. Hæc ego indicavi conjectoribus; ſed nemo eſt qui poſſit mihi explicare. *Jo.* Somnium tuum unum eſt, Pharao. Deus præmonet te eorum quæ facturus eſt. Septem vaccæ generoſæ, ſunt ſeptem anni: ſeptem ſpicæ opimæ idem volunt: unum idémque ſomnium eſt. Septem verò vaccæ & ſpicæ tenues, ſeptem alii ſunt anni quibus fames vigebit. Hoc idipſum eſt quod dixi; Deus quod facturus eſt, tibi indicat. Sic habeto; Septem annos proximos futuros eſſe fertiliſſimos frugum terræ, præſertim in Ægypto; quos ſequentur alteri ità infeſti penuriâ omnis cibi, ut læta illa ubertas priorum ſit omnino conſumenda fame. Tantâ, inquam, laborabitur penuriâ, ut tantæ rerum abundantiæ nè veſtigium quidem ullum ſuperſit. Nam quod bis ſomniâſti, id ideo factum eſt, ut intelli-

gas omnino decretum esse Deo ità facere, ídque brevi. Quare dispice Pharao, virum aliquem scientem & peritum, quem præficias Ægypto. Præterea, curatores & ædiles annonæ, qui legant quintas in Ægypto, cogántque quàm maximum numerum frumenti his proximis septem annis uberibus, quod condant nomine tuo in urbes. Ità fiet, ut proximo septennio duplas consequaris annonas, quibus Ægyptus defendatur a fame & pernicie altero septennio. *Ph.* O salutare consilium & dignum homine sapientissimo! An quisquam hodie est, qui æquè spiret numen, atque hic! *Ergo*, cùm Deus indicet tibi, Josephe, tantas res; non est dubium quin tu sis prudentissimus & sapientissimus omnium. Itaque jam nunc volo, tu sis gubernator domûs meæ, utque omnis meus populus pareat imperio tuo. Major ero te, solio tantùm. Et trado tibi cùram & gubernationem totius Ægypti; atque ad confirmationem hujus rei hunc annulum detractum meis digitis, induo tuis: téque dono hâc veste byssinâ & torque aureo: jubeoque te vehi curru primo secundùm meum: & volo proclamari ante te, congenulate. Ne vivat Pharao, nisi tu unus es in tota Ægypto, cujus injussu nodum audebit quisquam vel mutire. Deinceps jam non vocaberis Josephus, sed Saphnathopaneas, ut nomine ipso polliceamini interpretationem obscurorum. Atq; ego tibi despondeo Aturnatam, filiam Potiferæ pontificis Heliopolitani. *I* At esto tibi, Rex, pro tantis beneficiis habeo gratiam quantam maximam possum; daboque operam, Deo volente, ut nec Apmandati, nec me recepti muneris pœniteat.

Sent. *Deus pios, post dolores & infamiam, mirâ arte emabit ad voluptates & honores. Quod si non omnibus piis accidit in hac vita; at in futura accidet: nam prima pars vitæ Josephi, quæ calamitosa fuit, umbra est hujus vitæ piorum; altera verò, futuræ. Atque idem dico de Jacobo & Davide. Ad gaudia veniunt per dolores; ad honores per infamiam; ad dulcedinem, per amaritudinem; ad altitudinem, per humilitatem; per mortem, ad vitam.*

JOSEPHUS AGNITUS. *Gen.* 44. & 45.

ARGUMENTUM.

Filii Iſraelis revocati de via juſſu Ioſephi, furtij ſimulatè accuſantur: tandem Ioſephus ſe eis aperit.

Præfectus domûs Ioſephi, Filii Iſraelis, Reuben, Iudas, Ioſeph.

REſtate, viri. Heus, vos appello; ſiſtite greſſum. Hoccine eſt humanum factum, aut dignum hoſpitibus, penſare bonum malo? An neſciebatis eam eſſe, quâ herus eſt ſolitus potare? An etiam ſperabatis eum ignoraturum qui eſt divinus? Malè omnino à vobis factum. *Fi.* Quid tibi vis, homo, cum tua iſta iracundia? Aut quid nos accuſas? *P.* Ità vos Deus amet, ut neſcitis. *Fi.* Nam quî ſciamus? *P.* Suffurati eſtis pateram heri mei. Scitis nunc? At etiam ut fingunt vultum! *Fi.* Pace tuâ dixerimus, vir optime: abſit procul nobis iſtud facinus. Tute ſcis ut reportaverimus ad te, uſque è finibus Cananæorum, argentum repertum in ore ſaccorum noſtrorum: tantum abeſt, ut ſuſtulerimus è domo domini tui aurum, aut argentum. Ità tecum agemus. Siquem penes deprehenſa fuerit patera, ipſe moriatur; nos omnes perpetuæ ſervi tuti addicamur. *P.* Imò agemus mitiùs. Qui fuerit convictus furti, mihi ſervus eſto: cæteri liberi diſcedunto. *Fi.* Placet, deponamus ſarcinas ocyùs. Hem ſcrutare ut libet. *P.* Placet conquirere à maximi ſarcinâ ad minimi. Hîc quidem non eſt, neq; hîc, ſed profectò invenietur. Ubi ubi eſt, diu celari non poteſt. Euge manifeſtum furtum! hîc eſt in ſacco minimi natu. An etiam nunc poteſtis negare? deprehendíne ego furem manifeſtarium? *F.* Aperta res eſt; periimus funditùs. Heu rem miſeram & luctuoſam! An ulli unquam mortales fuerunt æquè infortunati, atque nos ſumus? *Ju.* Equidem nequeo ſatis mirari. Attamen, data nobis ſunt verba: redeamus properè omnes ad Saphnothapaneam, ſi ulla ſupereſt ſpes ſalutis. Ah pater, quàm metuo malè nè tibi accidat quod metuebas tantopere! *Jo.* Quod facinus feciſtis, hoſpites? An ignoratis me unum eorum eſſe qui divinant? *Ju.* Quid dicemus, domine? Quid deplorabimus? Quam cauſam afferemus? Deus patefecit peccatum noſtrum; ecce nos tibi ſervos, unà cum eo apud quem inventa eſt patera! *Jo.* Bona verba. Imo ipſe unus mihi ſerviet; vos redite ſalvi ad patrem veſtrum. *Ju.* Quæſo ut liceat

at mihi pauca loqui apud te cum bona veniâ: nam tu qui-
dem es alter Pharao. Cùm primùm huc venimus, ut túte sci-
frumentandi gratiâ, rogâsti numnam esset nobis pater au
frater. Nos respondimus, patrem esse nobis senem, fratrem
natum jam annoso patre, cujus item germanus alter exoe-
sisset vitâ, illum tum solum restare domi cum matre, patri
esse chariſſimum: & tu jussisti fratrem illum adduci ad te
quòd diceres velle te videre. Nos respondimus, patrem no
posse carere eo, quin moreretur præ mœrore. Tum tu in
terdixisti nobis aditum ad te, nisi minimus natu frate
compareret nobiscum. Nos retulimus omnem rem patr
Cúmq; juberet nos redire huc eadem de causa, negavim
venturos sine fratre. Pater dicere, ex duobus filiis quos s
stuliſſet ex uxore, alterum à feris devoratum esse, nec poste
visum sibi; alterum superesse, qui si abduceretur â se, & al
quid humanitus accideret ei, nos fore in causa ut senex m
serè interiret. Nunc si revertar ad eum, neque reducam pu
rum, quem unicè amat, simulatq; viderit me, morietur: a
que ità fuerimus autores miserrimæ mortis patris nostri, eju
que senis. Atqui ego erã vas factus pueri sistendi. Quare o
secro te ut ego potiùs serviam servitutem apud te pro puer
ipse redeat domum cum fratribus. Neque enim sustineo r
dire ad patrem sine puero, nè videam mala quibus afflictab
tur. *I.* Enimvero jam non contineo me, nec possum ampli
dissimulare. Vos exite omnes foràs. O fratres mei! Ego su
Josephus. Obsecro, éstne superstes pater? quid obstupuistis
Amplectimini me. Oh! non contineo lacrymas. Ego su
Josephus germanus vester, quem vendististis mercatorib
euntibus in Ægyptum. Proinde nè angimini, néve dole
quòd me vendideritis. Nam hoc totum profectum est à pr
videntia Dei, qui voluit ut huc ante venirem. Etenim d
anni fame infesti elapsi sunt: supereſt adhuc quinquenniu
quo neq; sementis fiet, neq; messis. Quamobrem Deus præ
sit me in hæc loca, quò sciebat vos esse venturos, ut esset
servaret vos paternamq; domũ; itaq; non vos, sed deus m
me, qui effecit ut essem Pharaoni pater, toti ejus familiæ d
minus, universis Ægyptiis princeps. Quocirca proficiscim

cõtin

nubad patrem, & narratote ei, me esse & vivum, & magnum atque gratiosum: Proinde, nè cunctetur commigrare ad me unà cum tota domo & pecoribus. Supellectilem nè moretur: plurimum enim hîc esse. Nam alam vos in terra quadã feraci non procul hinc: ecce, vos videtis oculis vestris, videt charissimus frater Benjamin, ut colloquar vobiscum meo ipsius ore: libet agnoscatis, & omnia renuncietis patri. O mi Benjamin! teneóne ego te? ut libenter amplector charissimum mihi capitulum! Agitè, amplectar vos omnes. Salvete fratres, reddi-ti mihi post longum tempus. *F.* Salve, & tu frater mitissime.

Sent. *Deus est mirificus: etiam peccata suorum convertit ad ipsorum salutem.*

MOSES EXPOSITUS. Exod. 2.

ARGUMENTUM,

Moses infans à matre expositus, reperitur à filia Pharaonis, & matri ignoranter traditur alendus.

Jacobeda mater Mosis, Maria soror, Thermuthis filia Pharaonis, Ancilla.

HUcusq; evasimus clanculùm, & jam pervenimus ad flumen. Nunc exponendus est hic infans puer, nè Pharao resciscat eum esse servatum à nobis contra suum mandatum atque voluntatem. Nam quòd servavimus eum jam tres menses, fecimus cum magno periculo. Sed melius erat venire in discrimen etiam de vita, quàn sinere necari tam formosum puerum. O crudelem Regem, qui jusserit interfici omnes partus mares! Quam multi sunt perempti jussu ejus, in ipso ingressu vitæ! Quæ est unquam audita tanta immanitas! Infantes jugulari in ipso limine & ingressu vitæ? O mi filiole! ego mater misera cogar exponere te, hîc in papyro? Te, quem tuli utero, quem peperi, quem per tres menses occultavi, & occultarem adhuc si possem? O rem acerbam! mène separari à te sine ulla spe tuî unquam videndi? Quid me futurum est? quid te autem, fili, quem hîc desero? Verùm cùm non possimus quod volumus, velimus quod possumus. Quod meum fuit, feci ut te occultum haberem. Nunc commendo te clementiæ & providentiæ divinæ. Vale, meæ deliciæ, vale mi filiole. *M.* Mater, ego hîc manebo in occulto, si tu

permittes

permittes, ut videam quid futurum ſit. *J.* Permitto, & domum redeo. *T.* Hic eſt flumen, quo venimus ad lavandum. Vos pediſſequæ hic inambulabitis ſecundùm flumen. Ego cum ancilla concedam in hunc receſſum amœnum & occultum. Sed quid video in papyro? Ancilla, viſe quid ſit? videtur mihi eſſe ciſta. *A.* Et rectè videtur, hera. Equidem eſt óblita bitumine & pice. *T.* Adfer eam huc. Aperiamus. Ah miſelle! Puer eſt vagiens, miſeret me ejus. Ex pueris Hebræorum eſt. *M.* Venio in ſummam ſpem conſervandi pueri. Accedam: Salve domina. *T.* Quid tu ais? *M.* Viſne ut accerſam tibi nutricem ex Hebræis, quæ nutriat tibi puerum? *T.* Bene dicis, accerſe. *M.* Jam hic aderit. *T.* Bonis auſpiciis huc deſcendi. Habeo puerum, quem curabo educandum pro meo. Nihil potuit accidere mihi optatius. Neque vereor offendere meum patrem in re tam pia et humana. Ah! ſcelus eſt jugulare partus recentes. At quam elegans eſt, quàm bene natus! Nonne flagitium eſt necare tales pueros? *M.* Hic tibi adduco nutricem, domina. *S.* Mulier, tu educabis mihi & enutries hunc puerum? Ego tibi ſolvam mercedem. *I.* Faciam.

Sent. *Quos Deus ſervare vult, eos quidem in ſumma pericula venire patitur, at non perire.*

DUMUS Exod. 3.

ARGUMENTUM.

Jehova de dumo ardente alloquitur Moſen, eumque mittit in Ægyptum, ad liberandos Iſraelitas ex ſervitute.

Moſes, Jehova.

DEum immortalem! Quid monſtri video? Dumum ita ardentem, ut tamen non conſumatur? Libet videre quid hoc ſit rei. I. Moſes, Moſes. *M.* Quis eſt? *I.* Locus hic ſacer eſt; noli accedere huc. Detrahe tibi calceos de pedibus. Ego ſum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Iſaaci, Deus Jacobi. Vidi anguſtias populi mei qui eſt in Ægypto, gemitumque audivi, quem exprimit violentia exactorum operis. Novi labores meorum. Itaque deſcendi ut eripiam eos è manibus Ægyptiorum, adducam que ex illa terra, in terram bonam & amplam, abundantem lacte

lacte & melle: quam incolunt Chananæi, Hettæi, Amorrhæi, Pherezæi, Hevæi, & Jebusæi. Et nunc volo mittere te ad Pharaonem, qui educas populum meum posteros Israelis ex Ægypto. *M.* Nam quis ego sum, ut adeam Pharaonem, educamque Israelitas ex Ægypto? *I.* Adero ego tibi, atque hoc signo intelliges te esse à me missum. Cùm eduxeris eos ex Ægypto, coletis Deum in hoc monte. *M.* Agè sane, adivero Israelitas, dixero me missum à Deo patrum ipsorum: Quod est, inquient, nomen ejus? Hic quid respondeam? *J. Sum qui sum.* Dices Israelitis, *ERO* misit me ad vos: dices, inquam, missum te à Jehova Deo patrum ipsorum, Abrahami, Isaaci & Jacobi; atque hoc esse nomen meum immortale, quo nomine volo notus esse in sempiternum. I modò, convocatisque senioribus Israelitis, dicito, te à me esse missum, qui tibi apparuerim, quique statuerim eos respicere, liberaréque calamitate, quâ opprimuntur per Ægyptios; atque avehere in regionem longè omnium feracissimam. Ubi te audierint (audient enim) adibis tu unà cum senioribus regem Ægypti, quem admonebitis nomine Dei Hebræorum, ut sinat vos procedere iter tridui per deserta, vestròque Deo sacrificare. Nec verò me latet, non permissurum nisi vi coactum. Quare afflictabo Ægyptum miris modis, ut tandem amittat vos libens. Quinetiam nè abeatis vos vacui, ponam populum in gratiam cum Ægyptiis, perficiamq; ut mulieres egressuræ exorent vicinas & hospitas vasa aurea & argentea, & vestem: quæ deinde imposita vestris liberis exportabitis, atque ità compilabitis Ægyptum. *M.* At enim non habebunt fidem dictis meis, negabuntque visum mihi Jehovam. *J.* Quid istud est quod tenes in manu? *M.* Virga est. *J.* Abjice humi: quid nunc? quid est? *M.* Perii: serpens est. *J.* Nè fuge, sed prehende manu caudam ejus. Vides rursum virgam factam, ut credant tibi visum esse Jehovam. Age, rursum immitte manum in sinum tuum. Educ. Vides tam albam leprâ, quàm est nix. Nunc refer in sinum. Educ. Vides sanam esse iterum, ut est cæterum corpus. Quod si primo signo non adducentur ut fidem habeant tibi; at altero. Sin

nè

nè duobus quidem prodigiis persuasum eis fuerit sumes de aqua fluvii; quam ubi fuderis in terram, fiet sanguis *M.* Quæso te, Domine: neque antea eram disertus, neque nunc sum post tuum colloquium; nam laboro titubantiâ oris, & tarditate linguæ. *J.* Quis dedit os homini? Aut quis facit mutum aut surdum? Quis videntem, aut cæcum? Annon ego is sum? I modò. Ego moderabor tuæ linguæ, tibiq; suggeram quid sis dicturus. *M.* obsecro, mitte idoneum aliquem. *I.* Enimvero odiosus es. Est tibi frater Aaron Levita: is bene disertus est, scio. Quin procedet tibi obviam teque viso, lætabitur animo. Ei tu præibis verbis, quò voles Ego verò moderabor tuo ori, & ejus: præmonstrabóque quid sit vobis faciendum. Ipse alloquetur populum pro te, erítque tibi pro ore; tu illi pro deo. Feres etiam manu istam virgam, quâ edes portenta. Abi sanè.

Sent. *Deus voce balborum dejicit hostes suos. Debet eloquentia servire pietati.*

VITULUS. *Exod.* 32.

ARGUMENTUM.

Moses pacat Jehovam iratam Israelitis, ob aureum vitulum: ipse pœnas illis irrogat.

Jehova, Moses, Josua, Aaron, Levitæ.

ABi, descende. Jam enim depravati sunt populares tui quos eduxisti ex Ægypto. Deflexerunt citò de via quam docueram, duxerúntq; sibi ex auro vitulum, quem adorant cui sacrificant; dicúntque deum esse, à quo sint educti ex Ægypto. Video sanè populum esse intractabilem & refractarium. Quamobrem sine me ut iascar, conficiámque eos, deducámque ex te gentem magnam. *M.* Cur exardeas irâ in tuos, quos eduxisti ex Ægypto, magnâ vi manúquè validâ? An ut jactent Ægyptii eductos à te malitiosè, ut deleres eos in montibus ad internecionem, prorsusque tolleres è medio? Quin omitte istam tuam iracundiam, atque ità ut decet, remitte hanc noxam populo. Memineris Abrahami, Isaaci, & Israelis, cultorum tuorum, quorum posteritatem jurâsti te multiplicaturum ad numerum stellarum, daturumque; illam terram, quam possideat in æternum. *Je.* Jus oras: hem re-

mitte

mitto. *M.* Facis ut te dignum eſt. Ego verò deſcendo de monte, cum his duabus Tabulis. *Jo.* Quem clamorem audio? Pugnatur in caſtris. *M.* Non eſt iſte clamor urgentium vi, aut terga vertentium: ſonum audio cantantium. Sed accedamus. Hei mihi! quod flagitium video? Totus totus iracundiâ ardeo; valeant Tabulæ. ah frater, frater, quid tibi fecit hic populus, ut eum obligares tanto ſcelere? *A.* Nè iraſcere, domine. Tute nôſti hunc populum. quàm ſit perverſus. Cùm flagitarent à me, ut facerem ſibi deos, qui præirent eis (ſeſe enim neſcire quid accidiſſet iſti Moſi, à quo eſſent educti ex Ægypto) juſſi, ut quod quiſque haberet ornamenti aurei, detraheret ſibi, & afferret ad me; quod etiam fecerunt: id ego miſi in ignem: unde effectus eſt hic vitulus. Itaque vides eos nudatos ornamen[illegible] ideo feci, ut eos notarem ignominiâ apud hoſtes. [illegible] Nunc ſiquis à Jehova ſtat, huc ad me. Bene habet, convenerunt omnes Levitæ. Agitè nunc viri fortes, accommodate ſuum quiſque enſem lateri, ite per tota caſtra: perimite ſuum quiſque fratrem, amicum, proximum; nemini parcite: nam ita jubet Jehova, Deus Iſraelitarum. *L.* Ità fiet.

Sent. *Populus, ſi abſint boni Magiſtri, facillimè labitur in graviſſimos errores. Deus piorum precibus placari ſe ſinit.*

CONQUERENTES. *Num.* 11.

ARGUMENTUM.

Populus voluptates Ægyptias deſiderat, faſtidiens cæleſtem cibum. Et Jehova conquerenti Moſi pollicetur, ſeſe illis ſuppeditaturum carnem, ſed ad pœnam.

Populus, Moſes, Jehova.

UTinam nunquâ emigrâſſemus ex Ægypto. Quid enim agimus in hac vaſta ſolitudine? Quis dabit hîc nobis carnem quâ veſcamur? Nam cum venit in mentem piſcium, quibus immunes veſcebamur in Ægypto, tum autem cucumerum, peponum, porrorum, ceparum, aliorum; conſenueſcimus, nihil ante oculos habentes præter neſcio quod Manna. *M.* Hei mihi! quas querimonias audio? O Jehova! cur mihi ità adverſus, ità à me voluntate alienus es, ut mihi impoſueris onus totius hujus populi? Nunquid ego populum hunc

c. ncepi

nè duobus quidem prodigiis perſuaſum eis fuerit ſumes
aqua fluvii ; quam ubi fuderis in terram, fiet ſanguis
Quæſo te, Domine,

NOTE

This volume
tight binding and
effort has been
duce the centres
result in d

academ
microforms

nes
s. Mitto. *M.* Facis ut te dignum est. Ego verò descendo de

has a very
nd while every
made to repro-
s, force would
damage

emic
ns

... totius hujus populi. Nunquid ego populum nunc
c. ncepi

nè duobus quidem prodigiis perſuaſum eis fuerit ſumes de aqua fluvii ; quam ubi fuderis in terram, fiet ſanguis *M.* Quæſo te, Domine : neque antea eram diſertus, neque nunc ſum poſt tuum colloquium ; nam laboro titubantiâ oris, & tarditate linguæ. *J.* Quis dedit os homini ? Aut quis facit mutum aut ſurdum ? Quis videntem, aut cæcum ? Annon ego is ſum ? I modò. Ego moderabor tuæ linguæ, tibiq; ſuggeram quid ſis dicturus. *M.* obſecro, mitte idoneum aliquem. *I.* Enimvero odioſus es. Eſt tibi frater Aaron Levita : is bene diſertus eſt, ſcio. Quin procedet tibi obviam, teque viſo, lætabitur animo. Ei tu præibis verbis, quò voles. Ego verò moderabor tuo ori, & ejus : præmonſtrabóque quid ſit vobis faciendum. Ipſe alloquetur populum pro te, erítque tibi pro ore ; tu illi pro deo. Feres etiam manu iſtam virgam, quâ edes portenta. Abi ſanè.

Sent. *Deus voce balborum dejicit hoſtes ſuos. Debet eloquentia ſervire pietati.*

VITULUS. *Exod.* 32.

ARGUMENTUM.

Moſes pacat Jehovam iratam Iſraelitis, ob aureum vitulum : ipſe pœnas illis irrogat.

Jehova, Moſes, Joſua, Aaron, Levitæ.

ABi, deſcende. Jam enim depravati ſunt populares tui quos eduxiſti ex Ægypto. Deflexerunt citò de via quam docueram, duxerúntq; ſibi ex auro vitulum, quem adorant cui ſacrificant ; dicúntque deum eſſe, à quo ſint educti ex Ægypto. Video ſanè populum eſſe intractabilem & refractarium. Quamobrem ſine me ut iraſcar, conficiámque eos, deducámque ex te gentem magnam. *M.* Cur exardeas irâ in tuos, quos eduxiſti ex Ægypto, magnâ vi manúquè validâ ? An ut jactent Ægyptii eductos à te malitioſè, ut deleres eos in montibus ad internecionem, prorſuſque tolleres è medio ? Quin omitte iſtam tuam iracundiam, atque ità ut decet, remitte hanc noxam populo. Memineris Abrahami, Iſaaci, & Iſraelis, cultorum tuorum, quorum poſteritatem jurâſti te multiplicaturum ad numerum ſtellarum, daturumque ; illam terram, quam poſſideat in æternum. *Je.* Jus oras : hem re-

mitte

mitto. *M.* Facis ut te dignum eſt. Ego verò deſcendo de monte, cum his duabus Tabulis. *Jo.* Quem clamorem audio? Pugnatur in caſtris. *M.* Non eſt iſte clamor urgentium vi, aut terga vertentium: ſonum audio cantantium. Sed accedamus. Hei mihi! quod flagitium video? Totus totus iracundiâ ardeo; valeant Tabulæ. ah frater, frater, quid tibi fecit hic populus, ut eum obligares tanto ſcelere? *A.* Nè iraſcere, domine. Tute nôſti hunc populum, quàm ſit perverſus. Cùm flagitarent à me, ut facerem ſibi deos, qui præirent eis (ſeſe enim neſcire quid accidiſſet iſti Moſi, à quo eſſent educti ex Ægypto) juſſi, ut quod quiſque haberet ornamenti aurei, detraheret ſibi, & afferret ad me; quod etiam fecerunt: id ego miſi in ignem: unde effectus eſt hic vitulus. Itaque vides eos nudatos ornamen[illegible]d ideo feci, ut eos notarem ignominiâ apud hoſtes. [illegible] Nunc ſiquis à Jehova ſtat, huc ad me. Bene habet, convenerunt omnes Levitæ. Agitè nunc viri fortes, accommodate ſuum quiſque enſem lateri, ite per tota caſtra: perimite ſuum quiſque fratrem, amicum, proximum; nemini parcite: nam ita jubet Jehova, Deus Iſraelitarum. *L.* Ità fiet.

Sent. *Populus, ſi abſint boni Magiſtri, facillimè labitur in graviſſimos errores. Deus piorum precibus placari ſe ſinit.*

CONQUERENTES. *Num.* 11.

ARGUMENTUM.

Populus voluptates Ægyptias deſiderat, faſtidiens cœleſtem cibum. Et Jehova conquerenti Moſi pollicetur, ſeſe illis ſuppeditaturum carnem, ſed ad pœnam.

Populus, Moſes, Jehova.

UTinam nunquâm emigrâſſemus ex Ægypto. Quid enim agimus in hac vaſta ſolitudine? Quis dabit hîc nobis carnem quâ veſcamur? Nam cum venit in mentem piſcium, quibus immunes veſcebamur in Ægypto, tum autem cucumerum, peponum, porrorum, ceparum, aliorum; conſenueſcimus, nihil ante oculos habentes præter neſcio quod Manna. *M.* Hei mihi! quas querimonias audio? O Jehova! cur mihi ità adverſus, ità à me voluntate alienus es, ut mihi impoſueris onus totius hujus populi? Nunquid ego populum hunc

c. ncepi

concepit ? Nunquid peperi ? ut quid jubeas eum ferre in sinu meo, quo modo fert nutrix alumnum, in terram quam jurâsti majoribus ejus ? unde mihi carnes ad tantum populum, qui eas à me cum fletu flagitat ? Non possum ego solus eum sustinere : est enim gravior quàm pro me. Quod si isto modo agis mecum: interfice me potiùs, (si quid apud Te autoritatis habeo) quàm ut videam perniciem meam. *I.* Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israelitis, quos scis esse senatores, & primarios populi : eosq; adducito ad oraculare tabernaculum; tibi adfuturos mecum. Ego descendam, ibi colloquar tecum, demamq; de spiritu quo præditus es, quo eos [illegible]abo, ut ipsi tecum ferant partem oneris populi, ne tu so[illegible]. Populo autem sic dicito: Lustramini in cra[illegible]mini carne. Fletus enim vester pervênit a[illegible]ovæ, dum flagitatis carnem, quam comedatis; & comedetis non uno die, non duobus, non quinq; non decem; non viginti; sed ad menstruam diem dum vobis exeat per nares, & faciat nauseam; quoniam contempto Jehovâ, qui versatur inter vos, plorantes apud eum conquerimini vos exiisse ex Ægypto. *M.* Sexcenta sunt millia peditum hujus populi, qui adest mecum; & tu dicis te daturum eis carnes, quibus vescantur per mensem. Nunquid eis mactabuntur oves, & capræ & boves, quæ satis sint ? Nunquid universi pisces maris congerentur, qui iis suppetant ? *I.* Nunquid debilitata est Iehovæ manus? Jam videbis, eventuráne quæ promiserim, nécne.

Sent. *Cupiditas rerum carnalium parit fastidium spiritualium. Et deus carnalia petentibus interdum largitur : sed illa brevis voluptas parit longos dolores. Cùm maximè explebuntur carnales voluptatibus, aderit pœna.*

CALEBUS. Num. 13. & 14.

ARGUMENTUM.

Populus, deterrentibus exploratoribus, desperat de expugnandâ promissâ terrâ. Quare iratus Jehova jurat non perventuros, exceptis duobus qui confiderent, videlicet Josuâ & Calebo.

Ex.

Exploratores, Calebus, Populus, Josua, Moses, Jehova.

VEnimus in eam terram, Moses & Aaron & Israelitæ, ad cujus explorationem missi sumus à vobis: & quidem abundant lacte & melle: atque ecce vobis fructus illius terræ! Videtis quanta sit hæc Uva, quæ in palo portetur à aduobus. Videtis & hæc malogranata & ficus. Sed incolas habet fortes & urbes maximas, eásque munitissimas. Enaci quoque prognatos illic vidimus. Amalechitæ ad austrum incolunt. Hettæi, Iebusæi, & Amorrhæi in montanis. Chananæi autem accolunt mari & Iordani. *C.* Nè dubitemus eò proficisci, & invadere illos fines. Nam sumus futuri victores. *E.* Minimè verò: est enim populus ille fortior quàm nos, terra infausta, suorum habitatorum consumptrix, in qua non nisi immani staturâ homines vidimus: Quid, quòd vidimus Enacinos de genere gigantium, cum quibus comparati videbamur nobis esse locustæ. *P.* Utinam aut in Ægypto mortui essemus, aut in hac solitudine moriamur. Cur enim adduxit nos Iehova in hanc terram, ferro trucidandos, mulieribus nostris & parvulis prædæ futuris? Nonne satius nobis est repetere Ægyptum? Creemus nobis imperatorem, quo duce revertamur. *Jos.* Cavete Israelitæ, ne quid deliciatis, cujus vos posthac pœniteat. Terra quam explorantes lustravimus, terra est bona imprimis: si nobis faverit Iehova, intromittet nos in eam, eamque nobis dabit, terram scatentem lacte & melle. Cæterùm nè rebellate contra Iehovam, & nè illius terræ incolas timete, quos nos præsidiis destitutos, adjuvante Iehovâ, conficiemus. Deponite metum. *P.* Lapidentur, lapidentur. *Je.* Quousque tandem irritabit me iste populus, Moses? quousque mihi fidem non habebit, tot miraculis per me editis apud eum? Quin eum peste illatâ exscindo, ducturus ex te gentem majorem potentioremque quàm ista est *M.* Ergo cum audient Ægyptii (quibus de medio, vi tuâ eripueris hunc populum) cumque audient incolæ istius terræ, Te, Iehova, qui in hoc populo versatus, ab eo conspectus sis præsens ipsius oculis; te, cujus nubes supra eum steterit, qui præiveris ei interdiu in columnâ nubis, noctu in columnâ ignis; cum, inquam, audiverint hunc populum à te fundi-

tus

tus esse deletum; dicent te, quia nequiveris intromittere e
in terram quam eis juraveras, trucidâsse eos in deser
Quare utere excellenti istâ virtute, Domine, de qua l
quens ita dicebas; *Jehova, ad iram tardus, ad clementiam p
pensus, culpam & peccata condonans: in pœna autem
roganda, parentum culpam in natos & nepotes ad tertiam
quartam stirpem persequens:* remitte quæso, culpam h
populo, ut tua benignitas postulat, utque ab Ægypto h
usque remisisti. *Je.* Remitto, ut postulas. Verun tamen,
vivam, nisi Jehovæ gloria replebit totum orbem terraru
Nam eorum qui viderunt meam gloriam, & miracula q
feci, tum in Ægypto, tum in solitudine, & me tamen te
taverunt jam decies, neque mihi obtemperaverunt: eoru
inquam, qui me irritaverunt, nemo videbit terra
quam juravi patribus eorum. Sed Calebum meum (qu
niam, alio animo præditus quàm cæteri, mihi obsecutus e
introducam in terram, quam adivit: eámque possidebit e
progenies. Cras revertimini in solitudinem versus mare r
brum. Etenim quem ad finem tandem audiam istius in
sceleratæ multitudinis Israelitarum maledicta? Renun
hæc eis: Ne vivam (inquit Jehova) nisi, quemadmod
locuti estis audiente me, sic faciam vobis. In isto deserto
dent cadavera vestra, & omnis vestrûm numerus, quotqu
recensiti supra vigesimum annum murmurâstis in me. N
intrabitis, inquam, in terram in qua promisi me colloca
rum vos. Excipio Calebum Jephunes, & Josuam Nunis
lium. Parvulos quoque vestros, quos dixistis prædæ futur
introducam in terram quam vos renuistis, eáque potient
Atque interea dum vestra cadavera per deserta labuntur
consumuntur, liberi vestri ibidem pœnas dabunt vestri
retricii per quadraginta annos, quibus vos supplicio affic
mini pro numero dierum per quos dies exploravistis ter
totidem annis ductis pro totidem diebus; sentietisque q
sit, in me esse contumacem. Ego Jehova, & dico, & fi
dubio efficiam, ut hujus perversæ multitudinis homi
qui contra me coierunt, consumantur, & intereant in
solitudine.

Se

Sent. *Nihil est perniciosius illis qui docent, minora sperare quàm ferunt promissa Dei ; quibus tamen maxima pars hominum credit. Deus ignavos & diffidentes aversatur atque deserit, confidentes verò juvat. Tantum quisque potest quantum se divinâ ope posse credit, si modò ejus fides fundata sit in Dei promissis.*

BALAAMUS. Num. 22.

ARGUMENTUM.

Asina Balaami ab ipso, quia restitaret, verberata, loquitur : & Genius, qui ei in via obstabat, Balaamum alloquitur.

Balaamus, Asina Genius.

UT te Deus malè perdat, asina, quæ me invitum de via avehis in agrum ! At ego te pro istoc maleficio onerabo ictibus, improba. Ary, ary ! quin ergò redis in viam? Nunc sumus inter duas maceries, non licebit tibi amplius declinare. Hei mihi! Attrivit mihi pedem ad maceriam. At dispeream, nisi te malè mulcto plagis ! Ary, ary ! quid hoc monstri est ? Succumbit; at jam faxo te attollas: alioqui hîc te contundam usque fuste. Hem? *A.* Quid in te commisi, ut me jam tertium cæderes ? *B.* Rogitas improba, quæ me hîc ludificaris indignè ? Atque utinam mihi esset gladius præ manu ! nam te hic jam confœderem. *A.* Nonne ego sum asina tua, cui tu semper hactenus inequitasti? Nunquid tale solita sum facere tibi ? *B.* Nihil *G.* Balaame, cur cæcidisti asinam tuam jam tertiò ? Ecce, ego ipse veni tibi adversaturus, quia hoc iter susceptum est contra meam sententiam. Asina verò, ubi me vidit, declinavit me jam ter : quod nisi feciisset, profectò jam te interfeciissem, eam verò sivissem vivere. *B.* Peccavi, fateor : sed non videram te mihi obviam in via. Itaque si hoc iter tibi displicet, revertar. *G.* Imò eas sicet cum istis: veruntamen vide ut, ea demum dicas quæ tibi suggessero.

Sent. *Falsi vates minùs interdum vident quàm jumenta.*

TRANSJORDANINI. Num. 32.

ARGUMENTUM.

Reubenenses & Gadini impetrant à Mose sedem trans Jordanem.

Reubenenſes, Gadini, Moſes.

HÆc regio quam Iſraelitæ ceperunt, cæſis, Jehovâ duce, incolis, regio eſt apta pecori alendo. Nos autem habemus pecus. Quòd, niſi tibi moleſtum eſt, Moſes, liceat nobis poſſidere hanc terram, ut non trajiciamus Jordanem. *M.* Scilicet fratres veſtri ibunt in bellum, vos hîc manebitis otioſi? Cur deterretis animos Iſraelitarum, ne perveniant in regionem, quam ipſis Jehova dedit? Ità nimirum fecêre patres veſtri, quando eos miſi à Cadebar ne ſpeculatum regionem. Cùm enim perveniſſent ad flu vium Eſcolem, vidiſſéntq; terram, fregerunt deinde animos Iſraelitarum, nè irent in terrram ſibi à Deo datam Quare iratus Deus eodem die juravit, nullum eorum qui egreſſi eſſent Ægyptum, qui modò exceſſiſſent vigeſimum annum, viſurũ terram, quam ipſe promiſerat Abrahamo Iſaaco, & Iacobo, eò quod non paruiſſent ſibi: excepto Calebo & Joſuâ qui paruerunt. Ergò iratus eos duxit ultrò citróq;, errantes per deſerta quadraginta annos, do nec tandem deſiit totum illud genus hominum qui offe derant Jehovam. Ecce autem vos extitiſtis pro patribus veſtris, qui augeatis numerum nocentium, ut ira Jehovæ Iſraelitas incremento augeatur. Nam ſi deſeratis eos, duc bit eos adhuc per deſerta, atque ità perdideritis hunc po pulum. *R.* Ædificabimus hic caulas pecudibus noſtris, & ur bes parvulis & im bellibus: nos verò in armis erimus pa ti ante Iſraelitas, donec collocaverimus eos ſuo loco. No ſtri autem liberi, & cætera turba ad bellum inepta, man bunt in urbibus muratis, ut ſint tuti ab incolis terræ. Ne revertemur domum quin priùs Iſraelitæ venerint ſuæ qu que in hæreditatis poſſeſſionem. Neque enim cerne hæreditatem cum eis trans Jordanem, quibus obvenerit Jordanem, orientem verſus. *M.* Si quidem re præſtab quod pollicemini verbis, armatique ad bellum, quotq poteſtis ferre arma, Jehovâ ſpectante, Jordanem tranſ tetis, non redituri niſi deturbatis à Jehovâ hoſtibus, te que ſubditâ Jehovæ imperio: ſi inquam ità agetis, rev etis poſtea purgati & Jehovæ & Iſraelitis: atque hac

dem lege possidetote terram, Jehovâ volente. Sin hæc non feceritis, sic habetote, vos peccare in Jehovam, vestrumque peccatum in vos recasurum.

Sent. *Quibus jam prospectum est, ji debent cæteros, quibus nondum prospectum est, adjuvare.*

RACHABA. Josuæ 2.

ARGUMENTUM.

Rachaba meretrix abditos apud se exploratores Israelitarum, clàm demittit per fenestram, pacta cum eis de salutè suâ & suorum.

Ministri regis Hierichuntis, Rachab, Exploratores Hebræi.

RAchaba, nos sumus huc missi à rege, ut abducamus homines eos qui diverterunt ad te. Venerunt enim gratiâ explorandæ totius regionis: proinde vide ut eos producas nobis, *R.* Ad me quidem venerunt homines quidam qui cujates sint me latet. Hi, cùm vespere clauderetur porta, exierunt: nec scio quò se receperint. Si voletis consequi velociter, assequemini. Salva res est, abierunt. Nunc adeo hospites, quos occului in tecto sub fascibus lini, ut eos servem beneficio meo. Heus, heus hospites: dormitis? *Ex.* Nondum. *R.* Attendite quæ dicam. Non ignoro, Jehovam dedisse vobis hanc terram, nósque omnes incolas hujus terræ, perculsos vestri terrore, abjecisse animos: nimirum audivimus, ut exsiccaverit Jehova mare rubrum, quò vobis pateret iter abeuntibus ex Ægypto; utque tractaveritis duos reges Amorrhæorum, qui trans Jordanem habitant; Sehonem dico & Oggum, quos deleviſtis funditus. Quæ res ubi audita est, concidimus animis, nec jam quisquam est qui audeat vel mutire in vos; propterea quòd Jehova Deus vester, deus est tam suprà in cœlo, quam infrà in terra. Quocirca jurate nunc mihi per Jehovam, si ego vos demerita fuero meo beneficio, vos quoque parem gratiam relaturos domui meæ paternæ: & mihi date certum signum, quod consuletis saluti, mei patris, & matris, & fratrum, & sororum, & omnium quæ habent, asseretisque vitam nostram à morte. *Ex.* Fidem damus,

nec recusamus mortem (modò nè indicetis nos) cùm Jehova tradiderit nobis hanc regionem, ni vos bonâ fide conservaverîmus. *R.* Ergò hâc lege demittam vos per funem per hanc fenestram, quæ prospicit rus. Rectè est, evasitis. Nunc contendite in montes, nè incidatis in eos qui vos persequuntur; & ibi, dum redeunt, latitate triduum, pòst ituri. *Ex.* Attende diligenter quæ dicemus. Cùm ingressi fuerimus hos fines, tu appendes funiculum istum rubrum de hac fenestra, per quam nos demisisti: convocabisque ad te totam vestram familiam. Quòd, siquis è domo tuâ foras exierit, suo id periculo fecerit, nos aberimus à culpa Quæ verò erunt apud te, ea siquis attigerit, nos præstabimus damnum. Quòd si hanc rem palàm feceris, erimus liberi à jurejurando quo tu nos obstrinxisti. *R.* Placet conditio. Valete. *Ex.* Et tu.

Sent. *Pios adversus impiorum injuriam abscondere pium est & Deus hujusmodi officia remuneratur.*

GABAONITÆ. Josuæ 9.

ARGUMENTUM

Josua deceptus à Gabaonitis, fœdus paciscitur cum eis. Gabaonitarum Legati, Josua.

ADsumus huc è finibus remotis, Josua & Israelitæ, missi ad faciendum fœdus vobiscum, si vobis ità videtur. *J.* Fortassis habitatis in finibus his; quod si est, non est nobis fas inire fœdus vobiscum. *L.* Nos quidem parati sumus dedere nos in tuam potestatem. *J.* Cujates estis? & unde adestis? *L.* Adsumus ex terra admodum remota hinc, moti nomine Jehovæ Dei vestri. Audivimus enim famam ejus, quanta facinora ediderit in Ægypto, útque acceperit duos Amorrhæos reges trans Jordanínos, Sehonem Hesebonitarum, & Oggum Basanæ apud Astarota. Hac de causa mandaverunt nobis nostri senatores, & universi nostrates, sumpto viatico veniremus obviàm vobis, oblaturi vobis servitium nostrum, & pacturi fœdus vobiscum. Atque ecce panes quos domi sumpsimus in commeatum, cùm sumus profecti ad vos; qui jam marcuerunt, mucuerúntque, ut videtis Hæ quoque lagenæ, quas replevimus novas,

detis ut sint laceræ. Vestimenta etiam, & calcei nostri, jam detrita sunt longitudine itineris. Quare nolite putare, nos meditari dolum ullum: bonâ fide agimus, &, ut res est, sic loquimur. I Ergò componemus pacem vobiscum, vósque conservabimus, & id jurejurando confirmabimus.

Sent. *Et pii interdum falluntur. Nam quò minùs sunt ipsi malitiosi, eò facilius credunt aliis. eos existimantes ex suo ingenio. Itaque cavenda piis est credulitas, & cum columbina simplicitate conjungenda est serpentina astutia.*

JOSUA. Josuæ 24.

ARGUMENTUM.

Josuæ concio ad populum, in qua commemorat Jehovæ erga ipsos beneficia: & populus sese Jehovæ serviturum promittit.

Josua: Populus.

AUdite universi Israelitæ, quamobrem jusserim vos huc convocari, & quid Jehova Deus Israelitarum jusserit me vobis effari. Majores vestri olim incoluerunt trans flumen, videlicet, Thara pater Abrahami & Nachoris, coluerunt que Deos peregrinos. Jehova autem illinc evocavit Abrahamum autorem generis vestri, eùmque preduxit per omnes fines Chananæorum, & auxit progeniem ejus, deditq; ei Isaacum; Isaaco autem Jacobum & Esauum, Esauo assignavit Seir montem possidendum. Jacobus ejusque liberi descenderunt in Ægyptum. Ibi cùm excrevissent in gentem magnam, numerosamque & potentem, dívexabantur ab Ægyptiis. Sed Deus Ægyptios mirè infestavit, tandemque eductos ex Ægypto Israelitas deduxit ad mare rubrum: quo Ægyptiis & quadrigariis & equitibus persequentibus eos, invocaverunt Jehovam, qui illos arcuit à vobis densâ quadam caligine: immissóque mari, eos demersit, spectantibus oculis vestris tam inaudita facinora. Cùm autem diu mansissetis in solitudine, introduxit vos in fines Amorhæorum trans-Jordaneorum: eósque bellum vobis inferentes, subegit vobis: eisque concisis, dedit

vobis poſſeſſionem eorum agri. Extitit deinde Ballacus, Sephoris filius, Moabitarum Rex, qui vos bello laceſſerat: accerſivitque Balaamum filium Phegoris, qui vobis imprecaretur diras. Sed noluit Deus audire Balaamum, convertítque imprecationem ejus in fauſtam precationem, & vos tutatus eſt à manu illius. Ità, trajecto Jordane, perveniſtis ad Hierichuntem: & bello reſiſtentes Hierichuntios, & reliquos populos ſuperaviſtis auxilio Dei; qui, quaſi miſſis ante vos veſpis, egit vobis in fugam duos Reges Amorrhæorum; nullo veſtro vel enſe vel arcu: vobiſque dedit & agrum non veſtro labore cultum, & urbes ab aliis qnàm à vobis ædificatas, quis incoletis: viniſque & olivetis, quæ non ſeviſtis vivetis. Quibus de cauſis verimini Jehovam, Eúmque verè & ſincerè colite: & auferte Deos, quos majores veſtri coluerunt trans fluvium, & in Ægypto. Quòd ſi non placet vobis ſervire Jehovæ, diſpicite hodie utrùm ſervitutis diis, quibus ſervierunt conditores veſtri trans flumen; an diis Amorrhæoram, quorum fines habitatis. Nam ego quidem & domus mea ſerviemus Jehovæ. *P.* Abſit, ut omiſſ Jehovâ, ſerviamus aliis diis. Nam Jehova Deus noſter eſt Hic eduxit nos, majoréſque noſtros ex Ægyptiacâ ſervitute: idem fecit in oculis noſtris mira illa miracula, & ne cuſtodivit in omni itinere quod confecimus, & inter omnes nationes per quas iter fecimus: fugavitque nobis omnes gentes, & Amorrhæos incolas. Nos quoque colemus eum eſt enim Deus noſter. *J.* Non poteritis colere Jehovam; enim Deus ſacroſanctus, Deus rivalis impatiens, non ſer veſtra delicta & peccata. Quòd ſi eo relicto coletis Deos peregrinos, avertetur; & vos non minùs multis malis confi et, quàm antè bonis affecit. *P.* At eum colemus. *J.* Er teſtamini vos deligere vobis Jehovam ad colendum. *P.* T ſtamur, *J.* Itaque tollite Deos iſtos Peregrinos, & expi animos veſtros Jehovæ Deo Iſraelitarum. *P.* Jehovam Deu ſtrum colemus, & ejus dicto audientes erimus. *J.* I tur conſignabo hæc literis, & erigam hoc ingens ſaxum hac quercu, quod teſtis erit (utpote quod audiverit om Jehovæ ad vos dicta) ſi fortè fregeritis fidem Deo veſt

Se

Sent. *Deo ſervatori, bonorumque datori, ſerviri debet.*

JAEL Judicum 4.

ARGUMENTUM.

Jael Siſeram Chananæorum ducem dolo occidit.

Jael, Siſera, Baracus.

DIverte ad me, Siſera: quò fugis? diverte ad me tutó. *S.* Bene mones. Sed ubi abdes me? *J.* Bono animo es: ſub hoc centone; hîc latebis tutiſſimé. *S.* Amabò, da mihi paululum aquæ quod bibam, nam valde ſitio. *I.* Imò lac dabo ex hoc ſino, quod melius eſt aquâ. Hem bibe. Nunc quieſcito, ubi texero te hâc ſtragulâ veſte. *S.* Sed ſta ad januam caſæ, ut, ſiquis me quæret, neges me hîc eſſe. *I.* Fiet. Nunc demum facinus edam majus fœmineâ manu. Quid hoc? Geſtit animus, jubétque audere ulciſci hoſtem Dei & bonorum. Periiſti Siſera; fœmineâ vi, & fœmineâ manu interimeris. *B.* Quis mihi nunc, quis demonſtret quò fugerit hoſtis. Quem ego ſi aſſecutus fuero, diſpeream niſi ei animam eripio malis modis! Sed quo ſe ſurripuit? quò fugit? *I.* O Deum immortalem! Quantum facinus feci? quantam laudem invênit Jael? Sed videóne Baracum? Ipſe eſt, ſectatur hoſtem jam jacentem. Barace, huc ſis ad me; ut tibi commonſtrem hominem quem quæris. *B.* Obſecro éſtne apud te? *I.* Videbis. *B.* Proh ſuperi! Quid video? Siſeram jacentem humi exanimem. Quis hoc fecit? *I.* Mulieris factum vides. *B.* At non muliebre tamen. Sed quæſo, tune hoc feciſti? *I.* Ipſa res indicat. B. Video, ſed narra, obſecro, quo pacto egeris. *I.* Vidi fugientem, juſſi ut ad me veniret, eumque operui centone, deinde, cùm jam quieſceret, cepi clavum, quem malleo adegi in tempus ejus. Ille provolutus ab pedes meos, efflavit animam. B. Utinam ſic pereant quotquot adverſantur Deo.

Sent. *Turpi morte digni ſunt, qui Deo aut ejus populo adverſantur. Debilium manu vincet Deus fortes.*

GEDEON TRITURANS. Judicum 6.

ARGUMENTUM

Genius Gedeonem mittit ad debellandos Madianitas.

Genius Gedeon.

ADsit tibi Jehova, vir fortissime. *G.* Quæso te Domine, si adest nobis Jehova, cur tam dira patimur? Ubinam sunt tot ejus mira facinora, quæ nobis narravêre majores nostri, nos ab eo esse eductos ex Ægyptiis; cum nos nunc deseruit & addixit Madianitis? *Gen.* Vade cum tua ista virtute, & defende Israelitas à Madianitis. Ego sum tibi autor vadendi. *G.* Amabò te Domine, quâ tandem re defendam Israelitas, qui sim tenuissimus omnium Manassensium, & minimus totius paternæ familiæ. *G.* Adjuvante me, concides Madianitas ad unum. *G.* Quæso te, nisi molestum est, ut signo aliquo mihi confirmes te eum esse qui mecum loquare. Noli discedere hinc, donec redeam ad te, & expromam dapem, quam faciam apud te. *Gen.* Præstolabor tibi. *G.* Paravi omnia. *Gen.* Pone carnem & panes non fermentatos super hoc saxo, & effunde jus. *G.* Hei mihi! ignis consumpsit omnia, Jehovæ Genius est. Me miserum, qui viderim Genium Jehovæ! *G.* Salvus es, pone metum; non ideo morière.

Sent. *Dei ope quivis quidvis potest.*

GEDEON. Judicum 7.

ARGUMENTUM.

Gedeon delectu habito, dimissisque domum imbellibus, castra Madianitarum noctu explorat: deinde cum trecentis militibus aggressus profligat.

Jehova, Gedeon, Præco, Phara Madianita, alter Madianata, Milites.

GEdeon, tu nimis multos habes milites. Quòd si cum istis copiis vinceretis hostes, Israelitæ jactarent sese victoriam adeptos esse suo Marte: atque ità non ego laudarer, sed ipsi, id quod detraheret meæ gloriæ. Proindè cura, ut proclametur in exercitu, ut timidi repetant domum, & discedant ex monte Galaado. *G.* Præco, indice timidis & cæteris discessum secundum legem, ut nôstri. *Pr.* Audite, audite milites. Siquis ædificavit novam domum, neque dedicavit, is domum repetito; nè si in prælio occubuerit, alius eam dedicet. Item, si quis vineam consevit, neque

profanavit

profanavit, domum repetito; nè si occubuerit in prælio, alius eam profanet. Item, si quis uxorem de sponsavit, neque duxit, domum repetito; nè si in prælio occubuerit, alius eam ducat. Item si quis timidus est & molli animo, domum repetito; nè animi sui mollitie effœminet animos aliorum. *G.* Rectè est, restant decem millia: discesserunt viginti millia. *J.* Sed nè sic quidem satis pauci sunt: nam quò pauciores erunt, eò mihi glorioſior erit victor a. Deduc ista decem millia ad aquas: ego eos illic tibi probabo, & ostendam, quosnam velim ire tecum, quos item nolim. *G.* Agitè militès, descendite ad aquas. *J.* Da operam ut quicunque lambent aquam linguâ, more canum, hos secernas ab eis qui ab bibendum procubuerint in genua. *G.* It factum est. Supersunt trecenti, qui ductâ ad os manu lamberunt aquam: reliqui omnes proni in genua biberunt. *J.* Per istos crecentos dabo tibi victoriam, Gedeo: & Madianitas tibi dedam. Quocirca jube reliquis omnibus, ut domum repetant. *G.* Ite domum Israelitæ, exceptis his trecentis: & nobis relinquite commeatum & tubas. *J.* Gedeon, descende, dum nox est, ad castra Madianitarum, ut intelligas me ea tibi tradere. Quòd si solus discendere vereris, descende unà cum Phara famulo tuo, ut audias quæ dicentur, ut ità confirmeris ad invadenda castra *G.* Phara, desendamus clanculùm in vallem, ut exploremus quid animi habeant hostes. *P.* Placet. *G.* Cave nè strepitum edas; hic est via. *P.* Tace, tace, here, *G.* Quid est? *P.* Jam non procul absumus à castris *G.* Sic habet, audio stertentes: hic sunt extremi armatorum. sed tace, nescio quis loquatur. *M.* Scin'tu quid ego somniaverim? *Al.* Sciam si dixeris. *M.* Panis hordeaceus, videbatur mihi volvere se cum strepitu per castra Madianitarum, qui tandem delatus est ad tabernaculum; quod validâ vi impulsum, & labefactatum, â culmine dejecit. *Al.* Vis tibi certò interpreter? Ensis est procul dubio Gedeonis, filii Joæ Israelitæ, cui in manum dedit Deus Manianitas una cum universis castris. *G.* Audisti? *P.* Atque equidem libenter. *G.* Satis habeo: nostra est victoria: redeamus ad nostros. Habemus tibi gratiam, Deus immortalis, qui nobis bene fortunes hoc consilium.

consilium. P. Non est dubium quin perierint Madianit
O felicem noctem, & quovis etiam die clariorem!
Adeste viri, expergiscimini; vicimus. Deus dat nob
castra hostium. Sed audite diligenter quæ dicam. Distrib
am vos in tres classes; feretis singuli singulas turbas man
testasque vacuas, & in testis tedas: sed videte ut imitemi
me. Cùm venero ad extrema castra, facitote ut videritis
facientem; cúmque audieritis meam tubam, & eorum q
erunt mecum, vos quoque repentè colliditote testas; sum
tísque manu levâ tedis, dextrâ tubis, clangitote, & ma
num strepitum circum castra editote, simúlque proclam
tote, *Gladius Jehovæ & Gedeonis.* Auditísne? *M.* Aud
mus & meminerimus. *G.* Vadamus. Jam ferè media nox el
ventum e
ad ultimam partem castrorum: vos ambite castr
sed excitantur custodes, clangamus properé. *M.* Gladius Je
hovæ & Gedeonis. *I.* Pæan. *G.* O Deum immortalem
quid video? Deus convertit ipsorum enses in ipsos: con
fodiunt sese mutuis vulneribus. *M.* Ut cadunt crebri! jam
bona pars interiit, cæteri mandant se fugæ. *G.* Fugiunt, in
state viri, urgete, consequimini, sectamini; ut è tanto nu
mero nullus evadat.

Sent. *Christianum bellum (quod in Gedeonico adumbra
tur) à voluntariis, non coactis gerundum est: præstat es
paucos alacres, quàm multos ignavos. Stulti duces milites nu
merant, sapientes ponderant.*

JEPHTHA. *Judicum.* II.

ARGUMENTUM.

*Jephthæ persuadent senatores Israelitarum, ut se militiæ duce
præbeat adversus Madianitas.*

Senatores Israelitarum, Jephtha.

MIssi sumus ad te Jeptha, ab Israelitis, ut à te postulemus
ut præbeas te nobis ducem ad gerundum bellum con
tra Ammonitas. Scimus enim te esse eo corporis & anim
robore præditum, eâque peritiâ belli, ut nemo hoidie po
ssit id præstare melius. *I.* Enimvero vos exegistis me dom
paterna præ odio: cur nunc venitis ad me, rebus adversis!
Cur non potiùs retinuistis me, cúm non egeretis, ut esse
vobi

vobis copia mei, cùm egeretis? *S.* Noli quæso, Jeptha, meminisse injuriæ. Si nos non rectè facimus, qui te expulerimus; tu rectè facies, si maleficium pensabis beneficio, & innocentiam tuam magis commendabis. Quòd si nobisrum profectus fueris, & debellaveris Ammonitas, constituemus te principem omnium Galaaditarum. Atque ità fiet, ut tibi longè plus sit boni, quam quanta fuit injuria. *J.* Ergò si revocaveritis me ad debellandos Ammonitas, & Jehova subegerit eos mihi; obtinebo principatum in vos? *S.* Contestamur Jehovam, nos esse facturos isto modo. *J.* Persuasistis. Eamus.

Sent. *Præstantes viri, licèt eis in præsentia non egeas, retineri debent in casus futuros.*

RUTH. *Ruth.* I.

ARGUMENTUM

Noemim ex Moabitica discedentem in Israeliticam terram, quamvis dissuadentem, comitatur præ ejus amore Rutha ejus quondam nurus.

Noemis, Rutha, & Orpha ejus nurus

POstquam Deus cepit misericordiam sui populi, (ut accepimus) eúmque levavit fame, quæ coegerat me, & meum virum, & liberos confugere huc ad Moabitas; jam nihil est, quod velim diutiùs agere in regione aliena. Sed vobis, meæ nurus charissimæ, censeo redeundum suam cuique in domum patriam, postquam estis privatæ viris. Jam satis me comitatæ estis. Ite sanè, secundo Deo, quem precor ut vobis rependat pietatem, quâ usæ estis in mortuos, & in me. Det inquam vobis Jehova, ut nanciscamini quietem, suum utraque apud maritum. Amplectimini me, charissimæ conjuges meorum olim filiorum. *R.* Heu nos miseras! siccine disjungemur à te? Ah non fiet, suavissima socrus: quin ibimus tecum ad tuos populares. *M.* Nihil opus est, meæ filiolæ: an putatis me ad huc utero edituram filios, qui futuri sint vobis viri? Revertimini potiùs, meæ filiolæ; Abite Nam ego quidem grandior sum, quàm utsim apta viro. Sed fingite non abesse spem, méque tradi viro vel in proximam noctem, filiósque gignere; an

estis

estis expectaturæ, donec adoleverint? Poteritísne tam d durare sine viris? Non ità, filiolæ: parendum est neces tati. Equidem valde angor vestro discessu, sed nolo repu nare urgenti Deo. *O.* Vera prædicas: melius est reverti. Sapis amplectere me. Vale mea quondam nurus. *O.* Va & tu mea quondam socrus. *N.* Vides Rutha, ut tua frat repetat patriam, & Deos penates? Quid apud me hære Revertere unà cum ea. *R.* Nè me urge de te relinquen Nam quo tu cunque ibis, ego ibo: ubi tu commoraberis ego commorabor. Communis mihi tecum erit popul communis Deus. Tecum unà morior, tecum unà humabo ità omnino statui. Atque ità mihi habeam Jehovam propi tium, ut una mors est me à te seperatura. *N.* Postquam i animum obsi mâsti nolo improbius obsistere tuo studio. E mus sanè, Deo bene fortunante.

Sent. *Beati qui Deum Deique populum anteponunt & paren tibus & patriæ: eos Deus largè remunerabitur.*

BOOZUS. Ruth 2.

ARGUMENTUM.

Boozus comiter alloquitur Rutham spicas legentem, ejusq pietatem collaudat.

Boozus, Messores, Curator messis, Rutha.

ADsit vobis Deus, messores. *M.* Et tibi bene omnia secun det *B.* Quæ est ista puella, Curator, quam hic vide spicas legere? *C.* Moabitis est, quæ huc secuta est Noe mim, remigrantem ex agra Moabitarum. Ea rogavit, u liceret sibi legere spicas post messores: id quod adhuc feci à mane: tam paulùm manet domi. *B,* audi filia, ne iveris i agrum alium ad colligendas spicas, néve hinc abieris: se hæreto apud meas ancillas, & videto ut sequaris eas, i quemcunque agrum ibunt messum. Ego vetabo, nè famu si sint tibi molesti. Quòd si sities, petes potum ex iisdem va sis quibus ipsi hauriunt. *R.* Quidnam est in me, quamob rem digneris ità respicere me, cum sim perigrina? *B.* Per latum est ad me, qualem tu te præbueris erga tuam socrum post obitum viri tui; utque relicto utroque parente terrâque patriâ, contuleris te ad populum tibi antè ignotum.

ignotum. Quod factum Jehova Deus Iſraelitarum repen-
det tibi cumulatiſſimo præmio, ſub cujus quaſi alarum præ-
fidium tu te receperis. *R.* Agnoſco tuam gratuitam benig-
nitatem & miſericordiam, qui tam commiter confirmes ani-
mum meum conſolando, cùm tamen indigna ſim, quæ vel
in ancillarum tuarum numerum veniam.

SENTENTIA.

Pii favent piis; eiſque beneſaciunt.

DISCALCEATUS. Ruthæ 4.

ARGUMENTUM.

*Boozus, recuſante altero propinquo, emit bona Noemis, Ru-
thámque ducit uxorem.*

Boozus, Propinquus Ruthæ, Senatores.

HEus tu qui hâc tranſis, adeſdum, paucis te volo: *P.* Quidnam id eſt? *B.* Conſiſte hic pauliſper, dum evoco aliquot de ſenatoribus civitatis, qui tranſeunt per hanc portam, ut adſint nobis in hoc negotio: nam ſeria res eſt, egetque teſtibus. Heus vos ſenatores, quæſo vos ut accommodetis huc nobis aliquantiſper, veſtram operam. Non faciemus longiùs. *S.* Adſumus, dic quid velis. *B.* Partem fundi, qui fuit cognati noſtri Elimelechi, venundat Noemis, reverſa ex agro Moabitarum. Hanc rem viſum eſt mihi ut tibi ſignificarem; ut, ſi empturus es, emas in præſentia ſenatûs noſtri: ſin minùs, indices mihi. Nemo enim cognatus propinquior te, ſecundum quem ego ſum. *P.* Ego verò emam. *B.* Sed cùm fundem emes à Noemi & à Rutha Moabitide uxore demortui, emes eâ conditione, ut ipſam Rutham ducas in matrimonium, ut ſuſcites nomen illius in ejus hæreditate. *P.* Non licet mihi hâc lege emere, nè corrumpam patrimonium meum. Eme tu, ſi vis, meo loco: mihi quidem emere non licet. Atque in hujus rei teſtimonium accipe calceum meum de manu mea. Ego quemadmodum exuo me hoc calceo, ità teſtor me cedere tibi meum jus in hac re. *B.* Vos ſenes & populares, hodie, mihi teſtes eritis, ut ego emam omnia bona Elimelechi, & Chilionis, & Mahalonis, à Noemi; utque mihi vendicem in matrimonium

Rutham

Rutham Moabitidem conjugem Mahalonis, ut consul nomini demortui in ejus hæreditate, ne ejus nomen tollat ex ejus consanguinitate & patria. Vos hodie testes nunc po. *S.* Testabimur. Faxit Jehova, ut mulier ista quæ i tratura est tuam domum, tam sit fœcunda quàm fueru Rachel & Lia, quæ duæ prole instruxerunt domum Isra liticam: útque egregium quid facias in Ephrata, & tibi n minis famam comparesBethlehemæ: fiatque domus tua sim lis domui Pharis, quem Judas sustulit ex Thamare, prog nie tibi à Jehova datâ ex puella.

SENTENTIA

Qui vult defuncti possessionem, habeat & viduam.
Qui vult quod placet, habeat & quod displicet.

SAMSON Indicum 15.

ARGUMENTUM.

Samson vinctus, ad Palæstinos deductus, abruptis vincul occidit maxillâ asini mille viros.

Judæi, Samson, Palæstini.

AN nescis Palæstinos habere imperium in nos? *S.* Sci *I.* Cur ergò incendisti segetes eorum, magno nost malo. *S.* Par pari retuli. *J.* Atque huc venimus, ut vinctum dedamus eis. *S.* Siquidem jure jurando confirm tis, vos non illaturos mihi manus violentas, vinciatis lice *J.* Fidem damus. *S.* Agite, colligate, ducite, abduci quantum potestis. *P.* Euge, adducitur ille hostis noster c pitalis, qui immisit sceleratas faces in segetes nostra nunc nunc ulciscemur. Nunquam hodie effugies, Samso hic tibi finis adest vitæ. *S.* Agitè verò, siquid animi habeti aggredimini vinctum: ex periar tamen si quid habeo soli rum virium. Euge. *P.* Periimus, abrupit vincula: si invadamus undique; non evadet: Præstemus nos vire *S.* Sed unde mihi telum? Ecce autem commodùm sese o fert hæc maxilla asini; hæc præbebit vicem clavæ. Pu nate viri pro virili. Sentietis qui vir sim. Hem tibi, q primus me lacessis, primus perito. Et vos qui hîc tam den conglobati estis, sentite quæ sint vires Samsonis, qui vi cit inermis armatos. Heus, cogitatis pugnare pedibus? Q

fugit

fugitis? Hic adest hostis nè perdite victoriam. Tu quidem hic jacebis, tu quoque adjungeris ei comes; dormite. Euge Samson quantam cædem fecisti! Maxillâ asini quantam stragem edidi! Maxillâ asini prostravi mille viros.

SENTENTIA.

Qui Dei spiritu præditus est, invictus est, frustráque constringitur. Deus sæpe vilissimis telis ulciscitur hostes suos.

DIALOGORUM SACRORUM. LIBER SECUNDUS.

ELIS I *Regnum.* 3

ARGUMENTUM.

Jehova Samueli prædicit, sese animadversurum in domum Elis sacerdotis, qui in filios suos non animadverterit.

Jehova, Samuel, Elis.

SAmuel. *S.* Quid me vis? Accurram; adsum vocatus à te. *E.* Non vocavi; redi cubitum. *S.* Fiet. *J.* Samuel. *S.* Adsum Eli: nam vocâsti me. *E.* Non te vocavi, fili: redi cubitum. *S.* Faciam. *J.* Samuel. *S.* Adsum; nam vocâsti me. *E.* Atat, nunc demum intelligo quid fit, Discede cubitum: quòd si te vocaverit, respondeto, *Loquere Jehova, audio.* *S.* Faciam. *J.* Samuel. *S.* Loquere Domine, audio. *J.* Ego sum quiddam facturus in Israelitis, quod quisquis audiverit, prorsus obstupescit. Sum enim aliquando importaturus in domum Elis omnia quæ decrevi, & rem ad exitum perductus; eique ostensurus, me persecuturum culpam ejus in ejus domum in perpetuum: qui cum sciret filios suos malè audire; non animadverterit in eos. Quam ob causam juro, hanc noxam nullo unquam vel sacrificio, vel libamine, Elis posteritati remissum iri.

Sent. *Qui divinæ voci non est assuetus: eam interdum essa*

putet

putat hominis. Peccantes natos non punire, grave pecca
est. Parentum, quamvis bonorum, indulgentia perdit na
Natos qui verè & sapienter amat, castigat; sed nè quid
justè, immodicève fiat.

SAULUS. 1 Regum 9.

ARGUMENTUM

Saulus quærens asinas patris; in consultum Samuelem vã
& ab eo discit se futurum Regem.

Saulus, Puer, Puellæ, Samuel.

ENimverò satis jam diu conquisivimus asinas, neq; ve nimus. Revertamur domum, puer; nè pater me omissis asellis, sit solicitus de nobis. *Puer.* Non cen redeundum esse, re infectâ. Aiunt esse divinum quend & gravem virum in proximo oppido, qui quicquid d futurum, evenit. Conveniamus eum, si fortè indi nobis id cujus causâ venimus. *Saul.* Sed quid offeremus mini? Nam etiam pane exhaustæ sunt peræ nostræ, nec bemus quod dono demus ei, & ire vacuos religio est. *P* Tace: est mihi in præsentia quadra s sicli argentei, qu dabo ei, ut indicet nobis quam viam insistamus. Olim ter Israelitas qui ibant consultum Deum, dicebant se ad videntem: nam qui hodiè dicitur vates, olim voca tur Videns. *Saul.* Rectò mones, eamus. Ingrediendum est ascensu arduo. Sed video puellas, quæ exeunt aquatu adeamus eas. Heus puellæ, an non hîc est vates quidan *Puel.* Est: & quidem incidetis in eum, si pergetis: p perate modò: nam hodie venit in opidum, quia popu facturus est re n divinam in sacello. Simulac introeritis oppidum, offendetis eum, antequam ascendat in sacell epulaturus: populus enim non inibit epulas ante adven ejus; quoniam ejus consecrare sacrificium: postea e labuntur invitati. Itaque ascendite; non est dubium, q inventuri sitis eum. *S.* Habemus gratiam: ascendamus oppidum. *Sam.* Video adolescentem huc venientem cum puero. Nimirum hic est, quem heri prædixit mihi us venturum ex regione Benjamitarum, ut eum unct creum imperatorem Hebræorum, ut eos vindicet ab in

ria Palæstinorum. *S.* Amabò te, indica nobis domum vatis. *Sam.* Ego sum ille: conscendite ante me hunc collem; hodie epulabimini mecum; deinde dimittam vos manè, & indicabo vobis quicquid cogitatis cum animis vestri. Quod attinet ad asinas perditas tertio abhinc die, tu nè esto anxius de eis; repertæ sunt. Sed quorsum de asellis? Ad te veniamus. Debes æstimare te este columnam totius nostræ nationis, omniumque salutem positam esse in te, tuâque domo paternà. *S.* Quid ais? in méne, qui genus refero ad Jeminem, ortus ex obscurissima familia Benjamitarum, quæ tribus est minima Israelitarum? *Sam.* Concedamus modò in hospitium. Deus providebit cætera,

Sent. *Deos opera sua inopinabilibus occasionibus ad exitum perducit.*

SAMUEL. 1 *Regum* 12.

ARGUMENTUM.

Samuel jam senex innocentiam suam, & Dei in Israelitas beneficia commemorat: eorùmque peccatum reprehendit, qui regem sibi depoposcerint, & imperato divinitus tonitru eos ad obedientiam cohortatur.

Samuel, Israelitæ.

EN ego vobis in omnibus obsecutus, regem creavi, deinceps jam vobis præfuturum. Nam me quidem jam senem esse, indicio est canities. Mei liberi inter vos degunt, & ego vobis jam ab ineunte ætate præsui. Hic adsum, respondete mihi coram Jehovâ, & coram ejus uncto; si cujus bovem aut asinum sustuli; si cui injurius, aut violentus fui; si quoquam præmium accepi, ut in ejus culpa conniverem; paratus sum vobis reddere. *I.* Neque injurius in nos, aut importunus fuisti, neque quicquam ab ullo accepisti? *S.* Testis est hodie apud vos, & Jehova & Jehovæ unctus, nihil habere vos, quod me accusetis. *I.* Planè. *S.* Adeste igitur; placet vobiscum disputare, quanta Jehova, & Moses & Aaronus creator, & majorum vestrorum ex Ægypto reditûs autor, tum in vos, tum in majores vestros beneficia contulerit. Cùm migrâsset Jacobus in Ægyptum, invocatus à majoribus vestris Jehova, Mosem misit &

Aaronem qui illos ex Egypto eductos in hoc loco colloc
runt. Postea ipsius oblîtus emancipavit. Siseræ duci exerc
tûs Hasoris, tùm palæstinis, & Moabitarum regi, à qu
bus bello vexati sunt. Deinde invocantibus eis Jehovam
peccatúmque confitentibus, quod eo relicto Baalim
Astaorotum coluissent; & auxilium contra hostes orantib
séque ei servituros pollicentibus: misst Jerobaalem; & Bed
nem, & Jephtham, & Samuelem; per quos ità vos ab hos
bus vestris undique vindicavit, ut in tuto essetis. Vos ver
cùm videretis vos à Nahasso Ammonitarum rege inva
postulâstis à me, ut mutato rerum statu, à rege vobis r
liceret, cùm Jehovam Deum vestrũ regem haberetis. Igit
ecce vobis regem, quem deligistis & efflagitâstis: reg
vobis præficit Jehova. Si Jehovam Deum vestrum reve
bimini eiquie servietis, & dicto audientes sine contum
unù cum rege vestro patebitis, benè vobiscum agetur;
minus, & vos, & regem vestrũ Jehovæ manus impetet. J
verò agitè, videte quantam rem Jehova jam nunc in oc
vestris faciat. Tritici messis nunc est, quo tempore ton
aut pluere in his finibus non solet. Atqui ego jam Jehov
exorabo, ut tonet atque pluat: ut intelligatis, vos in
hovam gravem culpam commisisse, qui regem vobis
posceritis. Jehova cœli terrarumque Deus, emitte nunc
nitrua & nimbum ut hic populus suum peccatum agnos
I. Ut tonat! Ut pluit! Heu nos miseros! Supplica pro n
Jehovæ Deo tuo, nè pereamus; qui ad tot superiora no
scelera hoc insuper adjeicmus, ut regem nobis peteren
S. Bono animo este. Vos quidem istâ re graviter peccâ
veruntamen nolite à Jehova deficere, sed eum toto pec
colite: neve deseiscite ad vana ista, quæ neque juvare
sunt, neque defendere; sunt enim vanissima. Neque e
destituet Jehova populum suum, propter sui nom
celebritatem, postquam semel cepit vos sibi popu
habere. Ego quoque, absit, ut Jehovam offendam,
pro vobis supplicare, vósque decente & rectâ viâ de
cere, intermittum. 'Tantum Jehovam metuite, eúmque
rè & tota mente colite; videte enim quantam rem

pud vos fecerit. Quod si peccatis indulgebitis, & vos, & rex vester peribitis.

Sent. *Fusti homines (qualis fuit Samuel) nemini faciunt injuriam. Magna est hominum erga Deum ingratitudo, qui toties tam fideliter à Deo defensi, tot beneficiis cumulati, tamen hominem regem sibi deposcant: digni sanè qui inclementi regi serviant, quando clementem repudiant. Immensa est Dei clementia, qui sic ingratos tamen non deserat. Multum valent apud Deum preces justorum, qui etiam alieno tempore vel pluviam possint impetrare.*

SORTILEGIUM. 1 Reg. 14.

ARGUMENTUM.

Saulus Jonathanem filium suum vult occidi propter gustatum mel contra votum populi. Sed populus eum prohibet occidi.

Saulus, Populus, Jonathan.

HUc adeste omnes populi primates, dispicite & conquirite, cujus hodie culpâ fiat, ut Deus roganti mihi oraculum non reddat Nam Jehovam ego Opt. Max. Israelitarum conservatorem juro, si etiam Jonathan filius meus is fuerit, eum esse capite pœnas daturum. Vos totus populus consistite isthinc, ego & Jonathan consistemus altrinsicus. *P.* Ut libet, facito. *S.* Jehova, Deus Israelitarum, age severe. Ducantur sortes. Atat, nos petit sors: alter nostrûm sit oportet. Sortiamur. Ohe Jonathan, sors indicat te. Indica mihi quidnam feceris. *J.* Gustavi paululum mellis de capite cujus baculi, quem in manu habebam: quod tu, insciente me, fieri vetueras. Hoccine mihi capi taleesse æquum est? *S.* Deum ego juro; te moriturum, Jonathan. *P.* Ergo morietur Jonathan, qui tam præclaram victoriam peperit Israelitis? Nequaquam, per Jehovam immortalem nè pilum quidem mittet, qui hodie Deum sui facti adjutore m habuerit.

Sent. *In hac vita unius peccatum luunt interdum multi, quia sunt unum quasi corpus, cujus membrorum omnium est tanta conjunctio atque cognatio, ut sit eorum consensus tum dolorum tum voluptatum. Sed in altera vita, in qua punientur animæ, sui quisque, non alieni peccati pœnas dabit.*

OBEDIENTIA. 1 *Reg.* 15.

ARGUMENTUM.

Samuel Saulum reprehendit, qui Amalechitas clementiùs quàm Jehova præceperat, ultus fuerit.

Saulus, Samuel.

JEhovam tibi propitium precor. Feci juſſum Jehovæ. S. Quem ergo balatum & mugitum audio? *Saul.* Oves ſu & capræ, & boves, quæ ex Amalechitis abegimus. Nam horum pecorum optimis quibuſque necandis abſtinuére lites, ut Jehovæ *Deo* tuo ſacrficium fieret. Reliqua fun tus excidimus. *Sam.* Licètne mihi, quod bonâ tuâ ve fiat, tibi ſignificare quid mihi Jehova hâc nocte dixer *Saul.* Licet. *Sam.* Nonne, cum vel te judice parvus fue nunc princeps es tribuum Iſraelitarum, unctus à Ieh Rex eorum? à quò eum in hanc expeditionem miſſus juſſúſque ſceleratos Amalechitas exſcindere, & bello ad ternecionem perſequi; cur ei dicto audiens non fuiſti? té ad prædam, vetante Iehavâ, convertiſti? *Saul.* Imò Ieho parui, expeditionémque, adquam ab eoſum miſſus, conf & deletis Amalechitis, Agagum eorum regem abdu Tantum, milites de manubiis pecora, bovéſque, devotor primitias, deſumpſerunt, quæ Jehovæ Deo tuo imm rentur apud Galgala. *Sam.* Quaſi verò Jehovæ tam pla ant hoſtiæ & ſacrificia, quàm ejus dicto audientem e Scito obedientiam præſtantiorem eſſe ſacrificio, & temperationem adipe arietum. Nam non parendi pec tum, perinde eſt ac magia: & contumacem eſſe, eâden culpa ponitur, ac ſimulacri-colam eſſe: & quia Jehovæ m datum repudiâſti, ipſe te viciſſim regno exiget. *Saul.* P cavi, qui contra Jehovæ juſſũ, contráque tua dicta fecer milites veritus, eíſque obſecutus. Sed da mihi, quæſo, h veniam, ut mecum revertare; ut Jehovam adorem. *Sam.* revertar tecum, qui Jehovæ mandatum aſpernatus ſis, & circo ab eo abdicatus regno Iſraelitarum. Vale. *Saul.* non patiar te abire, ut non me comiteris. *Sam.* Q me retines? Ah! rupiſti meum pallium: & Jeh hodie Iſraelitarum regnum à te abrumpit, idque

ri te meliori tradit. Neque verò fallet Iſraelitarum triumphator, neque factum mutabit: non enim homo eſt, ut factum mutet. *Saul.* Fateor peccatum à me eſſe. Sed concede mihi hunc honorem apud ſenatores meorum populatium, apúd que Iſraelitas, ut mecum redeas, Jehovam Deum tuum adoraturo. *Sam.* Agè, agè, præi, ſequar.

Sent. *Nihil placet Deo, quod ejus præcepto contrarium eſt, etiam ſi bono alioquin animo fiat: debet enim homo Deo (ſicut ſervus hero, aut filius patri) ſervire: non ſuo, ſed illius, arbitrio.*

GOLIATHUS. 1 *Regum.* 17.

ARGUMENTUM.

David, a Saulo impetrat, ut liceat cum Goliatho pugnare, & illum cum funda & pedo aggreſſus occidit.

David, Eliabus, Goliathus, Iſraelita quidam, alius. Iſraelita, Nuntius, Saulus.

SAlvete, mei fratres optimi. *E.* Deus det puæ velis, germane lepidiſſime, Ut valet pater? *D.* Optimè, gratia Deò; meque miſet ut viſerem quid ageretis, vobiſque afferrem placentam & decem panes, & teſſeram veſtram acciperem. Dedit etiam mihi decem caſeos, ad centurionem. Sed quam ego vocem audio? *G.* Quid opus eſt vos exire ad prælio dimicandum nobiſcum? Ego ſum Palæſtinus, vos eſtis clientes Sauli. Deligite ex vobis aliquem qui conſerat manus mecum: qui ſi ſuperaverit me prælio, & interemerit, nos ſerviemus vobis: ſin ego vicero, vos nobis ſervietis. Quanta ego hodie ignominia afficio inſtructos in aciem Iſraelitas! *D.* Date mihi virum quicum contendam ſingulari certamine. *D.* Quis eſt importunus iſte, & turgidus Gygas, qui tanto pere deſpicit nos præſe? Cujus vocem & aſpectum contremiſcunt omnes & refugiunt? *Iſ.* Neſcio quis eſt, natus in noſtram perniciem & dedecus; cum quo nemo audet conſerere manum: adeò ingens eſt, & terribilis. *D.* Quid ergò præmii feret, qui ſuſtulerit eum de medio, & aboleverit hoc tantum probrum Iſraelitarum? Nam quis eſt impurus iſte, Palæſtinus, qui inurit tantam notam ignominiæ caſtris Dei immortalis?

Is. Si quis eum dejecerit, Rex eum valde ditabit, locabitq
ei nuptum filiam suam; donabitque immunitate perpet
domum ejus pater nam. *E.* Cur venisti huc, improbe p
er? Aut cur deservisti pauculas illas oviculas in saltu ? E
novi temeritatem, audaciam que tuam. *Mirum*, ni veni
spectatum prælium. *D.* Quid ego commisi? An non e
causa cur venirem? Sed adibo alios. Heus tu, quo præm
afficiet rex eum, qui occiderit immanem illum Palæstinu
Is. Maximo. D. Quonam? *Is.* Ornabit eum maximis di
tiis & opibus, committétque ei natam suam uxorem, &
bera bit domum ejus patriam in perpetuum. *D.* Condignu
sanè premium & regale. Equidem ausim aggredi homine
nescio quomodo gestit animus, indignatúrque tantum lic
re cuiquam in populum Dei. Hæccine ut patiar? Impu
ergò nefanda illa probra evomuerit in sacram gentẽ? *Mo*
me malim. *N.* Adolescentule, jubet rex ut venias ad se.
Nihil est quod faciam libentiús. Eamus. O si fiat mihi p
testas pugnandi cum eo, quantum bellum confecero !
potiùs quantum bellum confecerit DEUS, uno occis
N. Adduco tibi hîc adolescentulum, Rex, quem jussisti
cersi. *Saul.* Quid audio, *David*? tûne dixisti te auderei
Palæstinum illum portentosum, qui perterefacit totas n
stras acies? *D.* Bono animos es, ô rex : nè despondeat qu
quam animum: vos spectabitis; ego ipse subibo hoc cert
men, & congrediar cum Palæstino. S. Vide quid dic
David, Non possis pugnare cùm eo, ado escentulus
rudis belli cum viro robustissimo & in armis exercitatissi
jam à puero. *D.* Nihil facio neque vires, neque usum
morum ejus habeo longe aliam rationem certandi. Au
quid dicam. Cùm aliquando pascerem oves patris mei,
una cum urso invasit gregem, ovémove corripuit. *Eum* q
conserutus cæcîdi, eripuique ovem è faucibus ejus. Tu
ursus in me irruere: ego verò prehensum rostro ad terra
affligere, & cædere. Atque ità occîdi & leonem & ursu
Non idubito quin idem exitus maneat nefarium hunc &
terr mũ hostem qui audeat proscindere convitiis exerci
Dei immortalis. Jehova qui defendit me à leone & ur
ide

idem defendet etiam à Palæſtino iſto. *Saul.* Quando tantâ fiduciâ es, per me licet deſcendas in certamen. Adſit tibi Deus. Veruntamen es armandus. Volo accommodare tibi mea ipſius arma. D. Nunquam equidem arma tuli. Sed faciam periculum, ſi poſſum uti. Hæc lorica valde me gravat, caſſis quoque premit caput, etiam caligæ ſunt duplo majores quàm pro meis pedibus: nec enſis admodum decet meum latus; videórque magis alligatus enſi, quam enſis mihi. Vah! non poſſum ingredi cum his impedimentis. Apage hæc arma, non ſum aſtuetus his ferendis. Malo ferre nota tela: pedum, dico, & fundam, unà cum his quinque lævibus ſilicibus, quos geram in ſacculo. Bene ſpera, rex; cernes me hodie victorem redeuntem cũ exuviis hominis ferociſſimi. *S.* Ità faxit Deus. *G.* Videóne ego hominem venire ad me? Tandem habeo quîcum certem. Sed quæ, malum, intemperiæ agitant Iſraelitas? Quis miſit nobis hunc pulchellum puſionem rubicundum; Heus puer, méne putas canem, qui cogites pugnare pedo? ut te dii deæque omnes, quantum eſt, perdant. Accede ad me ſodes, ut jam propinem te dilaniandum & comedendum volucribus & beſtiis. *D.* Tu quidem adoriris me, fretus gladio, & haſtali, & ſcuto; ego verò aggredior te, armatus ſolo nomine Iehovæ armipotentis, Dei copiarum Iſraelitarum, in quas tu hodie contuliſti omnia maledicta. Hodie Deus concluſit te in manum meam, ut te dejiciam, abſcindámque tuum caput, & paſcam volucres & feras non tantum tuo cadevere, ſed etiam omnium qui militant in veſtro exercitu, ut ſcient omnes mortales, eum demum eſſe Deum, quem Iſraelitæ agnoſcunt & reverentur: diſcátque omnis hæc manus ſpectatrix, Jehovam non adhibere enſem aut haſtem in vincendo, cujus ſit unius gerere bella, quique tradiderit vos nobis in manus. *G.* Proh Jupiter! egòne ut hodie hæc audiverim, idque à puero? At me Deus perdat, niſi te jam diſcerpo his unguibus. *D.* Quin agè, ſi quid potes; interim excipe hunc lapidem rectà in frontem. Oh Goliathe, corruis qui modò ſtabas tam firmè? At ego te contundam uſquè hoc pedo. Hem tibi. Nunc iſthîc jaces proſtratus manu pueri, qui modò ſolo aſpectu viros

ros & cœlum armis territabas. Hic te puer jugulat tuo ipsius gladio, caputque tuum horrendum præfigit tuæ hastæ quod ostentet exercitui.

Sent. *Nemo vel tam vir est, quin facilè vincatur abs quovis, adverso Deo; vel tam puer, quin facilè vincat quemvis propitio Deo. Dei est victoria: & credenti nihil arduum.*

JONATHAN. 1 Reg. 20.

ARGUMENTUM.

David & Jonathan inter sese rationem ineunt, quâ rescisceret David queat quis sit Sauli ergo ipsum animus: & fœdus inter sese in perpetuum pascisciuntur.

David, Jonathan.

QUodnam esse potest meum tantũ in tuum patrem peccatum, Jonathan, ut me quærat ad necem? *J.* Ad necem verò? Non est credibile, nam tanta me res non lateret quippe, cùm meus pater nullam rem tantam, tantulámve faciat, quam non mecum communicet, nedùm ut hoc me celat. Non est ità. *D.* At scit ut me habeas intimum: ideo hoc te fortasse celat, nè ægrè feras. Crede mihi, nil tam certum est, quàm me in summo vitæ discrimine versari. *J.* Ecquid ergò me tibi hac in re commodare posse arbitraris? *D.* Cras, ut tute scis, agitur primus dies mensis, quo ego die soleo cum rege accumbere. Rure letabo, te sciente, usque ad vesperum tertii abhinc diei. Quòd si me requiret, dices, tuo permissu, excurrisse Bethlehemam in meam patriam, ad sacrificium Gentilitium, quod universi anniversarium facitamus. Silaudabit, salvus sum: sin succensebit, scito eum nunquam ad saniorem mentem reversurum. Sed dabis hanc veniam mihi, quem religiosissimo fœdere in familiaritatem recepisti, ut, si commerui, tu me interficias potiùsquàm tu pat i dedas. *J.* Deus meliora. Imò si sensero eum obstinato animo in tuam ferri perniciem, admonebo te. *D.* Sed quis mihi referet utrùm tibi asperius responderit. *J.* Exeamus sub dium. Ità mihi benefaciat Jehova Deus Israelitarum, hujus cœli quod vides conditor & habitator, mi David, ut ego cras aut perendie scrutabor quid animi habeat meus pater: quem si intellexero bene esse in te animatum

tum mitt amqui faciat te certiorem: ſin autem tibi malum cogitare; id quoque tibi indicabo, ut mea utore abeas ſalvus, adſitque tibi Jehova, ut adfuit meo patri. Hæc ego me facturum, teſtor deum. Quòd ſi fallam, tum Jonathani numen iratum ſit. Quòd ſi tum, cùm tui hoſtes omnes Dei nutu fuerint è medio ſublati, ego jam non ero in vivis, ut tuâ miſerecordia ſalutem meam invicem cuſtodire poſſis: at certè meæ in poſterum familiæ & generi eam non denegabis. Itaque nunc iterum ineo fœdus, non ſolùm tecum meo nomine, ſed etiam cum tuâ domo nomine poſterorum tibique juro, mi David, quem amo ex animo, facturum me ut dixi. Sed accipe rationem. Cras, quod novilunium celebratur, tu deſideraberis: nam tua ſeſſio vacabit. Deſcendes autem ad ſummum ter, tribus diebus, in locum ubi commodè lateas, quocunque die negotium hoc fiet: eríſque poſt ſaxum Oſelem. Ego, re facta, veniam eò, & ad lapidis latus tres ſagittas jaculabor, collimans ad ſcopum. Deinde puerum ad eas petendas mittam: cui ſi dixero eas eſſe citra ipſum, venias licebit, tua res erit in tuto, teſtor Deum immortalem: ſin autem, ultra; abito ſanè, Deo volente. Ac quos inter nos ſermones contulimus, Jehova eſto eorum teſtis certiſſimus.

Sent. *Bonorum indivulſa eſt amicitia: eſtque arctior virtutis quàm ſanguinis conjunctio.*

NOVILUNIUM. 1 *Reg.* 20

ARGUMENTUM.

Saulus filium ſuum Jonathanem propter ejus cum Davide amicitiam, jaculo transfigere conatur.

Saulus, Jonathan.

CUr non venit Iſæi filius ad cibum capiendum, neque heri, neque hodie? *Jo.* Petiit à me veniam concedendi Bethlehemam: futurum enim ſacrificium Gentilitium in eo oppido, ad quod adeſſe juſſus eſſet à fratre ſuo. Itaque magnopere orare, ut ſi ſibi vellem gratiſſimum facere, facerem eò ſe conferendi, fratréſqui viſendi poteſtatem. Hæc cauſa eſt quamobrem ad regiam menſam non venerit, S. O improbæ & contumacis fœminæ progenies! quaſi ego neſciam

neſciam te Iſæi nati percupidum eſſe, ad tuum quidem tui parentis deducus atque ignominiam. Nam quamdiu vet in terris Iſæi filius, nunquam tu firmum regnum habbis. Quare cura ut ad me ſiſtatur; nam morte dignus e *J.* Cur ità tandem? Quid commiſit? *S.* Docebo te hoc jac lo quid commiſerit. *J.* At ego hinc effugiam. O rem indi nam! actum eſt de Davide, niſi aufugerit.

Sent. *Impii piorum amicitiam ferre non poſſunt. Injuſ nihil eſt intolerabilius juſtitia.*

ACHIMELECHUS. 1 *Reg.* 21.

ARGUMENTUM.

David fugiens Saulum, ab Achimelecho ſacerdote panem enſemque impetrat, ſeſe ad regium quoddam negotium ex ipſius regis mandato proficiſci ſimulans.

Achimelechus ſacerdos, David.

QUid eſt quòd ſolus ſis, nullo comitatu? *D.* Rex mi quoddam negotium mandavit; quod negotium nè qu omnino mortalium reſciſeret, néve quò mitteret, præce Eam ob rem famulis certum quedam locum aſſignavi. Qu re ſi habes quinque panes, trade mihi; aut quot habes. Panem profanum non habeo, ſed ſacrum habeo, ſi modò famuli à mulieribus abſtinuerint, *D.* Cum mulieribus nih nobis res fuit hunc jam tertium diem, ex quo profectus ſu ſuntque corpora meorum famulorum caſtra. Quòd ſi for tum, cùm profecti ſunt, fuerant cum uxoribus, atque corpora pura non habebant: aut hodie quidem, antequa ſacris panibus veſcantur, puri erunt; quoniam hic dies te tius eſt, quod ſpatium luſtrationi tribuitur in noſtra le *A.* Igitur accipe panem ſacrum. Nam nullum habeo præ hos appoſititios panes, è conſpectu Jehovæ ſublatos, ſumm ſiſtatim in eorum locum recentibus. *D.* Habèſne hîc præ rea ullam hoſtam âut enſem? nam neq; haſtam neq; enſ cepi, adeò me regis mandatum urgebat. *A.* Hic eſt enſis G liathi Palæſtini, à te in valle quercûs occiſi, involutus pa no poſt Ephodum, Eum tu ſi vis, capias licet: nam ali nullus eſt. *D.* Nullus eſt iſto melior: trade eum mihi.

Sent. *In periculis interdum ſimulârunt ſancti homin*

Lex est facta propter hominem, non homo propter legem; David urgente necessitate panes sacros insons comedit, quamvis non esset sacerdos, & solis sacerdotibus vesci per legem liceret.

DOEGUS. 1 Regum. 22.

ARGUMENTUM.

Saulus injustè curat occidendos Jehovæ sacerdotes, quia ii Davidem non indicaverint.

Saulus, Achimelichus, Doegus.

AUdi Achitobi nate. *A.* Adsum domine. *S.* Cur in me conjurâsti, cum Isæi nato: cui & cibaria & ensem dedisti, & pro quo Deum consuluisti? Quæ insidiæ mihi manifesto parantur. *A.* Ecquis autem est ex tuis omnibus æquè fidus atque David? Regis gener, tuo jussu profectus, & apud te maximâ dignitate habitus? An nunc primùm Dei oraculum ejus nomine sum percontatus? Absit à me omne scelus: cave nè mihi, aut omnino meæ paternæ familiæ, ullum in hac re crimen imponas: nam istius totius negotii sum planè ignarus. *S.* Morieris, Achimeleche, unà cum tota tua paternâ familia. Agite mei cursores, circundate, & occidite hos Jehovæ sacerdotes: nam Davidis partes tuentur, sciòbánque profugum esse, neque me certiorem fecerunt. Quid dubitatis? Quæ vos religio impedit? Cur & vos mihi non paretis? Age Doege, circumveni eos tu, & interfice. Dee fiet.

Sent. *Impius princeps sanguinarius est, & suspicione iræque suæ magis credit & obsequitur, quàm veritati. Miserum est cum judice negotium habere, qui veram causæ dictionem non admittit.*

DAVID LATITANS. 1 Regum. 24.

ARGUMENTUM

David Saulum solum nactus in antro, ejus penulæ oram abscindit: Deinde digressus, altâ voce apud eum innocentiam suam testatur: & Saulus suam injustitiam confitetur.

Comites Davidis, David, Saulus.

ATat deflectit Saulus in hoc antrum, ad parendum necessitati. Dies advênit, David, quo die tibi Jehova promisit se tibi traditurum tuum hostem in potestatem, ut eo

utaris

utaris ad tuum arbitrium. *D.* Tacete, tacete, obrepam ad eum pedetentimà tergo, dum ventrem exonerat. *C.* Quid facit non eum interficit? O hominem insanum, qui tantam, tam subitò oblatam occasionem ulciscendi hostis non arripiat. *D.* Ah, toto animo commoveor, posteaquam oram ejus penulæ abscidi. Avertat Iehova, ut hoc ejus uncto domino meo faciam, & ei manus afferam: vel hoc solo nomine, quòd Iehovæ unctus est. *C.* Tu nimiùm religiosus es. Nos ipsi faciemus non ità cunctanter. *D.* Nolite Dei munùs usurpare: regem non fecistis, regem nè delete. Ejusdem est abolere, qui creavit. Sinite eum. Iam exit, ego eum subsequar. Heus domine rex. *S.* Ecquis me revocat? *D.* Cur fidem habes dictis eorum, qui dicunt Davidem tibi malum moliri? Vides profectò oculis tuis, ut hodie Iehova, in spelunca, tu mihi fecerit potestatem: nec defuit qui me in tuam necem cohortaretur: sed peperci tibi, méque negavi manus allaturum Domino meo, qui esset unctus Iehovæ. Sed Vide pater, vide tuæ penulæ extremum in manu mea: quocum absciderim, neque te interfecerim, cognosce & intellige nullum me scelus commisisse, nullum contra te facinus admisisse dignum quamobrem meæ vitæ insidias tenderes. Suscipiat hanc Iehova causam, teque mihi sine me opera ulciscatur. Vetus est proverbium. A scelerato prodibit scelus. Te quidem meâ manu non ulciscar. Cui tandem instat rex Israelitarum? Quem tu persequeris? Canem mortuum, pulicem. Iehovam precor ut hujus sibi causæ judicium suscipiat, meásque partes defendens tuas in me injurias persequatur. *S.* Tuámne ego vocem audio, David fili? Hei mihi! tu æquum & bonum habes, qui mihi bonum pro malo rependeris; id quod satis hodie ostendisti, cum mihi (quem in tuam manum Iehova concluserat) mortem non intuleris. Nam quotusquisque est, qui hostem suum nactus indemnem dimittat? Sed te, pro isto tuo hodierno in me facto, Iehova condigno præmio remuneretur. Ego quidem scio te regem futurum, & regnum in Israelitas obtenturum. Quare jura mihi per Iehovam, te meam stirpem post meum interitum non esse excisurum, meiq; nominis memoriam de mea familia deleturum. *D.* Iuro.

Sent.

Sent. *Injusti calumniatoribus facillimè credunt. Injusti malum pro bono; justi contrà, bonum pro malo reddunt: & Deus utrosque tandem pro meritis remuneratur.*

ABIGAIL. 1 Regum. 25.

ARGUMENTUM.

Missi at Nabalem famuli Davidis ad petenda cibaria, repudiantur ab eo. Quo audito, uxor Nabalis Abigail munera Davidi obviàm ferre properat; & ei obviàm facta, ejus in Nabalem iram pacat.

Famuli Davidis, Nabal, Puer, Abigail, David.

DAvid Isæi filius te, Nabal, tuámque domum tuâque omnia plurimâ salute impertit. Is, quia audivit ut tonsuram ovium facias, misit nos ad te rogatum, ut (si cum tuis pastoribus non solum sinè ullo maleficio aut injuria, verùm etiam cum magno beneficio summus versati, ità ut eos ab omni jactura tutos præstiterimus quàdiu fuerunt in Carmelo: Cujus nobis rei tui famuli testes esse possunt) benignè nobis facias, hoc præsertim tam fausto die: & quæ commodè poteris, des cibaria ad ipsius Davidis, (tui propè diximus filii) ejusque comitum famem propellendam. *N.* Quis est iste David? Quis est iste Isæi filius? Isne est ad quem hodìe servi passim à dominis transfugiunt? Scilicet, ego cibum potionémque meam, & quæ mactavi ad alendos meos tonsores, dem *hominibus mihi prorsus ignotis?* *F.* Aliunde nobis prospiciamus: nam hinc quidem nihil auferemus, ut eum affectum video. Redeamus ad Davidem. *R.* Meus dominus consuluit sibi pessimé. Eo narratum omnem rem heræ, ut caveat. Hera, nunc, si quando, tua est opus prudentiâ. *A.* Nunquid malum recens ortum est? *P.* Et quidem maximum. Missi à Davide nuntii è deserto ad herum nostrum, ut aliquid hinc per humanitatem auferrunt, repudiati ab eo sunt; & tamen illos experti sumos viros planè probos, nullâ unquam contumeliâ aut damno affecti, quamdiu fuimus inter eos rusticati. Quin pro muro nobis noctes diesque fuerunt, donec versati cum eis sumus pascendo pecudes. Proinde dispice tu diligenter quid actura sis; alioquin actum est de domino nostro &

tota

tota ejus familia. Nam ipsum quidem convenire, hom
nem profligatissimum ac perditissimum, stultitiæ sit. *A.* F
muli, capite properè omnia hæc quæ vobis tradam: qu
imposita asinis feretis ante. Ego jam subsequar. Huc mi
properè asinum. Quàm male metuo, nè mei viri stultit
am luamus! O hominem insanum, qui pro nihilo habu
rit, eum hominem in se irritare, à quo maximè pote
et juvari amico, et lædi infenso! Sed video ipsum Dav
dem adverso colle descendentem. Nescio quid iratus loqu
tur cum suis. *D.* Nè ego fruſtrà conservavi omnia quæ hab
isse in desertis, ità ut nihil omnino de suo deperdiderit:
reddidit mihi malum pro bono? At ità perdat Deus hosti
David s, ut ei ante crastinum manè nihil prorsum reliqu
faciam. *A.* Obsecro te, Domine, tibi ad pedes supplicite
jacens, ut bonâ me veniâ audias. Vide, mi David, nè ho
minem dispicatissimum Nabalem dignum judices, in quem
iram vertas: qui sicut nomine, ità re ipsâ stultus est. Nam
ego quidem, cujus èst culpam prestare, missos à te juvene
non videram, neque enim sivissem abire vacuos: sed vide
profectò, vir clarissime, (neque enim dubitati potest
te à Deo immortali absterreri à sanguine faciendo in tui
inimicis per temet ipsum persequendis: cùm ipsius Naba
lis insania ejusmodi sit ipsa per se suplicium, ut non aliu
tuis hostibus & invidis imprecandum esse videatur. Quam
æquo animo patere hoc munusculum, quod tibi hîc affero,
juvenibus tibi merentibus dari auferendum, & mihi han
noxam remitte. Si tuas tibi fortunas, bella divina gerent
in tuto constituat Deus; & te in omni vita omni malo pro
hibeat. Ac si quis tibi infestus, & tuæ necis cupidus exiſtat,
precor Deum ut te semper incolumi, & fortissimè consisten
te; tuus hostis variis jactatus procellis dispereat. Jam verò
cum præclara Dei promissa consecutus, Israelitarum dux fu
eris constitutus, tanta tua felicitas, nulla quasi labefactabi
tur labe conscientiæ, qua necesse esset tuam lætitiam contа
minari, recordatione effusi sanguinis & supplicii ob priva
tam injuriam sumpti. Deus faciet tibi meliora; memineris q
aliquando meî. *D.* Gratias ago Jehovæ, Deo Israelitarum,

qu

qui te mihi hodie miserit obviàm: nec non tibi, quæ me tuâ oratione à cæde & vindicta injuriæ in me commissæ avocâris. Nam Deum immortalem testor, qui me tibi malefacere prohibet, nisi tu mihi ocurrere; roperavisses, Nabalem ante diluculum fortunis omnibus funditus evertissem. Verùm ejus culpam tibi condono, tuáque munera grato animo accipio. Abi sanè domum salva.

Sent. *Irritare potentiorem, vesania est: bonum malo pensare, scelus. Iratum potentiorem muneribus verbisque pacare, sapientia est.*

ABISÆUS. 1 *Reg.* 26.

ARGUMENTUM.

David noctu clàm in Sauli castra digressus, ejus dormientis hastam, matellamque surripit. Deinde digressus, illinc procul clamore eum excitat, suamque innocentiam iterum testatur, in calumniatores invehens: & ille iniquitatem suam iterum confitetur.

David, Abisæus, Abner, Saulus.

UTer vestrum descendet mecum in castra ad Saulum? *A.* Ego. *D.* Eamus sensim & perdetentim per noctem, dum dormiunt hostes. En omnes sunt oppressi altissimo somno. *A.* David, David. *D.* Quid est? *A.* Hîc stertit Saulus in tentorio, hâsta humi ad caput ejus defixâ. Abner & reliqui temerè circum eum jacent; nimirum tibi Deus facit tui hostis protestatem. Vis ergò ut eum ego hastâ configam ad terram uno ictu, non repetendo? *D.* Noli eum perimere. Quis enim adferat manum ei quem Deus unctione creavit regem, quin obliget se nefario scelere? Aut *Deus* eum perdat oportet, aut dies ei fatalis veniat, aut in prælio cadat. Certè meam manum à rege creato divinitus avertat *Deus*. Sed cape hastam ejus & mattellam: abeamus. *Abis.* Deus bone, ut alte sopiti sunt! Nullus omnino expergiscitur. *D.* Non sine numine hæc fiunt. Conscendamus montem. Volo ego de summo cacumine clamare Saulum, & ei ostendere me non minùs fidum, quàm quemvis eorum, quibus stipatoribus utitur. Satis jam procul absumus ab eis, nè repetentino eorum adventu possimus opprimi.

Heus

Heus Saule, heus ſtipatores Sauli, heus Abner; non m
reſpondes? Heus, te appello, Abner. *Abn.* Quis tu es q
clamas regem? D. Næ tu es vir eximius, & dignus q
inter Iſraelitas principatum teneas. Itàne verò regem d
minum cuſtodius, ut ad eum necandum miles quidam n
do introierit tentorium? Haud egredium ſanè iſtud feci
Per *D*eum immortalem, vos eſtis digni ſupplicio capita
qui tam malè cuſtodiatis dominum veſtrum, regem à D
conſtitutum. Quæſo, vide ubi ſit haſta, & matella reg
quæ erat prope caput ejus. *S.* Eſtne iſta tua vox, fili D
vid? *D.* Mea, O mi Rex, & domine. Sed cur tandem pe
ſequeris ſervum ſuum? aut quid feci, aut commiſi? Veru
tamen ne gravare pauliſper audire me loquentem.
*D*eus te mihi infeſtum reddit, precor eum tibi propitium
ſin homines ſunt, execrabiles ſunt in conſpectu Iehov
de cujus me hodie patrimonio deturbant, quantum eſt
ipſis, & ad cultum deorum peregrinorum impellunt. S
non ſinet Iehova terram meo ſanguine funeſtari, qua
vis Iſraelitarum Rex occupatus ſit in perſequendo puli
(ut ità dicam) ut ſi perdicem per montes perſequatu
S. Peccavi, revertere, *D*avid fili. Iam enim tibi non ma
faciam, qui ità abſtinueris te meâ nece. Erravi nimis qu
imprudenter, fateor, *D.* Hic depono haſtam tuam, ea
petito aliquis juvenum: cæterum Deus remuneretur quen
que ut dignus merituſque eſt. Te quidem hodie tradi
mihi in manum, ſed continui meâ nece regis. Erg
quemadmodum tuam ego ſalutem charum habui; ſic il
habiturus eſt meam meque hoſtili manu liberaturus.
Macte virtute David fili, haud dubiè conata perficies.

Sent. *Et juſti juſtè, & injuſti injuſtè facere perſeveran
Calumniatores, tamet ſi utriſque nocent, tamen revera pern
cioſiores ſunt iis qui eorum calumniis credunt, quàm iis qu
calumniantur.*

PHOEBAS. 1 *Regem* 28.

ARGUMENTUM.

*Phœbas Saulo Samuelem elicet ab inferis, & ab eo Saulu
futurum exitium ſuum cognoſcit.*

Saul

Saulus, Phœbas, Samuel, Famuli.

PHœbas, redde mihi oraculum Phœbi, & excie quem dicam tibi. *P.* At tu scis, ut exterminaverit Saulus ex hac terra Phœbadas & divinos; cur me in tantum capitis periculum adducere vis? *Saul.* Jehovam Deum immortalem juro, hanc tibi rem fraudi non futuram. *P.* Ecquem vis tibi excitem? *Saul.* Samuelem. *P.* Fiet: heu me miseram! disperii; tu Saulus es, & me indignè decepisti. *Saul.* Nè formida. Sed quid vides? *P.* Video augustam quandam & plane divinam personam è terra ascendentem. *Saul.* Quâ est specie? *P.* Vir est senex, indutus pallium. *Saul.* Samuel est, præbebo ei honorem. *Sam.* Quamobrem me eliciendo inquietas, Saule? *Saul.* Magnis premor angustiis: Palæstini me bello petunt; Deus aversater, nec jam respondet, neque per vates, neque per somnia: hanc ob causam accivi te, ut me doceas quid mihi sit faciendum. *Sam.* Cur ergò me consulis, si ipse Jehova tibi non modò non favet, sed etiam adversatur? Faciet ille quidem, quod elocutus est voce meâ; tibique extorquebit regnum de manu, quod tradet alteri, videlicet Davidi; quia non obtemperâsti ei in ulciscendis Amalechitis, quibus infensus erat; eam ob rem ità sine dubio te accipiet. Quinetiam addicet tecum Israelitas Palæstinis: & cras tu tuique liberi eritis unà mecum: castra etiam Israelitarum tradet Palæstinis. *Saul.* Eheu! *P.* Perii misera, corruit. Saule, Saule, quæso te, obsequere mihi, cape cibum. Tu scis ut sim tibi morigerata, & caput meum summo periculo objecerim, ut exsequerer tua jussa. Agedum, præbe te mihi facilem vicissim, & vescere cibo, quem tibi apponam, ut recreatis viribus aggrediaris iter. *Saul.* Non edam. *P.* Quare? Imò verò edes. *P.* Jus oramus. *Saul.* Quando tantopere urgetis, fiat. *P.* Agedum, surge, & recumbe in hoc lectulo, dum ego vobis macta vitulum altilem quem habeo domi, subigóque farinam ex qua conficiam panes subcineritios.

Sent. *Qui Deum deserverunt, tandem deseruntur à Deo. Deserti à Deo confugiunt ad eum, à quo antè abhorruerant, diabolum; à quo nihil nec cognoscunt, nec consequuntur,*

niſi ſuum exitium. Et ſanè æquum eſt, ut, qui bonum fu incidat in malum.

ACHIS. 1 *Reg.* 29.

ARGUMENTUM.

Achis, Gethæ rex, admonitu procerum ſuorum, Davidem) ad ipſum confugerat) ab exercitu ſuo dimittit.

Proceres Paleſtini, Achis rex, David.

QUínam ſunt Hebræi iſti, quos habes in noſtro exerci A. David eſt, Sauli Iſraelitarum regis ſervus, qui cum egit per hoſce dies, vel potiùs annos; in quo nihil huc reprehenſione dignum deprehendi, ex quo ad nos a git. *P.* Remitte hominem in eam provinciam, cui tu e præfeciſti; ne, ſi nobiſcum deſcenderit in certamen, in no convertat. Nam quâ tandem re meliùs poſſit cum ſuo mino reconciliari, quàm horum hominum capitibus? No ne hic eſt ille David, carmine illo in choreis celebratu *Saulus mille, decem concîdit millia, David.* A David, hovam ego immortalem teſtor, te mihi tuámque caſtren conſuetudinem probari: néque enim ullum adhuc in te v um, poſteaquam ad me primûm te contuliſti, deprehen Sed optimatibus non places. Quamobrem diſcede cum na pace, nè Palæſtinos proceres offendas. D. Nam quid commiſi? Aut quid in me adhuc deprehendiſti, ex quo mum in tuum conſpectum veni, ut in bellum contra ho tuos non proficiſcar? A Scio equidem te mihi tam place quàm ſi divinus eſſes Genius. Sed vetant ſatrapæ Palæſti te prælium ſecum inire. Quamobrem, manè ubi diluxe proficiſcere ſanè unà cum tui domini ſervis, qui tecum ve runt. D. Equidem invitis illis militare nolim: parebitur.

Sent. *Non abs re ſuſpectum eſt perfugarum contra ſuos xilium.*

AMALECHITA. 2 *Regum* 1.

ARGUMENTUM

Amalechita quidam Davidi necem Sauli nunciat, cu necis autorem ipſe ſe eſſe dicit, eamque ob rem David eum bet interfici.

Da

David, Amalechita.

VIdeo quendam huc venientem ſciſſâ veſte, & capite inſperſo pulvere. Haud temerè eſt, nimirum aliquem ſinitrum nuntium adfert. Undénam ades tu? *A.* Ex exercitu ſraelitarum evaſi. D. Quid actum eſt? Eloquere. *A.* Fugerunt milites è prælio, multi è vulgo cediderunt: Saulus quoue & Ionathan ejus filius occubuerunt. *D.* Quî ſcis Saulm & Ionathanem occubuiſſe? *A.* Cùm forte veniſſem in elboem montem, video Saulum innixum haſtæ, cui currus equitatus jam jámque imminebant: reſpexit ille, &, me iſo, Huc ades, inquit. Acceſi. Tum ille; Quis tu es? Amalechita, inquam ego. Aggredere me, inquit, & interfice. am magno dolore diſcrucior, nec adhuc poſſum emori. Hîc go quid agerem? Videbam non victurum poſt tam grem caſum; itaque interemi, abſtulique coronam de capite jus & armillam de brachio: quæ tibi afferro, ut vides. *D.* heu calamitoſa clades! heu lugubre prælium! ô facinus aax! cujas es? *A.* Filius ſum advenæ cujuſdam Amalehitæ. *D.* Téne ergò non eſſe veritum iſtâ impurâ manu erdere unctum Jehovæ? Tu juvenis invade hominem ne. Meritò moreris, & tuo indicio peris, qui te de rege inrfecto jactaveris.

Sent. *Si potentes ſic tractarent eos, qui ipſis mortem aut alum inimicorum, tan quam rem lætam, nuntiant, ut Amalihitam hunc tractavit David; aut ſi ſaltem hujuſmodi nuntios verſarentur; minus auderent aſſintatores.*

NATHAN. 2 *Regum* 12.

ARGUMENTUM.

Nathan Davidem, juſſu Jehovæ, fictâ ad rem narratione ſimili, ità prudenter adul terii homicidiique arguit, ut ipſe David ontra ſemet ipſum ferat ſententiam.

Nathan, David.

DAvid, duo homines erant in quadam urbe, alter dives, alter pauper. Dives ovibus & capris bobúſque abundabat; pauper unam omnino habebat oviculam, à ſe emptam & ltam, quæ adoleverat unà cum ipſo & liberis ejus; veſcebatur eodem cibo cum eo, bibebat eandé potionem, quieſcebat

in sinu ejus: breviter, erat ei pro filia. Ad illum autem vitem venit quidam hospes, quem accepturus, præteritis coribus suis, oviculam illam pauperis mactavit. *D.* Per hovam immortalem, dignus est morte, qui fecit istud: vémque certè quadruplo pensabit, qui tantum facinus co mittere non dubita verit. *N.* Tu ille es, David. Deus cre te regem Israelitarum, téque liberavit ex manu Sauli; tradidit domũ domini tui, & uxores quas complecteris; Israelitarum, tibi Judæorum familiam dedit; alia atque insuper daturus, si ea non satis essent. Et tu, contempt jus præcepto, Uriam Hettæum, Ammonitarum telis o ctum, indignissimè trucidãsti ejusque uxorem, nullâ Je væ habitâ ratione, in matrimonium duxisti. Ob quæ gitia, nunquam à tua domo aberit clades. Nam I conflabit tibi malum domesticum; tuásque uxores, te vid te, alteri tradet, qui cum eis luce pal àm congredietur. quidem occultè fecisti, sed ipse id faciet in luce, atque i culis omnium Israelitarum. *D.* Peccavi in Deum. *N.* I quoque remittit ille quidem tibi peccatum, neque ob id rieris. Sed quia istâ re inimicis Iehovæ occasionem mal cendi deditti, filius qui tibi natus est, morietur. Hæc tibi nuntiare, jussit Deus.

Sent. *Callide reprehendendi sunt potentes. Qui alterum d nat, seipsum damnat, si similia committit. Nihil est tam tec quin detegatur. Si peccatum rescisci non vis, peccare noli.*

THECUANA. 2 Regum 14.

ARGUMENTUM.

Thecuana fœmina à Joabo subornata, oratione tectâ atq gurâ impetrat à Davide revocationem Absalomi ejus filii fratricidium profugi.

Mulier, Thecuana, David, Joabus.

Fidem tuam, O rex. *D.* Quid mali habes? *M.* Mulier deserta, & vidua ta viro, cui superstites fuerant duo fi hi cùm ru i ortè inter se contenderent, nec esset qui li dirimeret ci cîdit alter alterum, eúmque morte mulcta Nunc universa me familia urget, poscens ad neces um qui supereſt, ob interemptum fratrem, cupien

perdere unicum hæredem parentum: & quod mihi miseræ lucis supereſt (quod certè eſt perexiguum) extinguere, meiq; viri nomen memoriámq; prorsus è rerum natura tollere. D. Recipe te domum tuam: iſta mihi curæ res erit. *M.* Verùm interim periculum eſt, nè, te túisque neſcientibus, pœna mihi & meis irrogetur. D. Si quis in te mutiat, deferto ad me: næ illæ, faxo, nunquam poſtea te tanget. *M.* Sed memineris, per Deum immortalem, multos eſſe occiſi cognatos, & vindices, à quibus omnibus exitium meo filio metuendum ſit. *D.* Eundem tibi ego Deum juro, me proviſurum nè tuus filius ullum pilum amittat. *M.* Dabis mihi veniam, ſi te liberiùs jam alloquar? *D.* Sané. *M.* Quæ te (malúm) ratio inducit, ut cùm te mihi mulieri viliſſimæ tam facilem præbeas, populo toti, eique præſtantiſsimo, ità ſis durus & inexorabilis, ut ei nolis condonare profugum tuum, cujus non minùs eſt cupidus quàm ego ſum mei nati? præſertim cùm in eo non minùs fortaſſe tui generis propogandi ſpes poſita ſit, quàm mei in meo. Neque enim potes habere exploratum, te alium regni ſucceſſorum eſſe procreaturum. Nam moriendum certè eſt, ídque incertum an hâc ipſâ horâ: & tà moriendum, ut in hanc vitam reditus non pateat: non magis quàm aqua ſemel effuſa recolligi non poteſt: quò magis nobis habenda ratio eſt, ut in noſtri generis propogatione quodammodo immortales reddamur. Quòd ſi ſupplicii æquitatem prætendis, vide nè non æquitatem, legi parendo, ſed iniquitatem, Deum legis autorem non imitando, ſequi videare. Neque enim ille continuò fontes perdit, id quod tu minimè omnium ignoras; ſed etiam atque etiam cogitat de reconciliandis eis, qui ob ſuum aliquod factum ab eo ſunt alienati. Atque ut jam meam rationem intelligas; equidem non ſine dubitatione feci, ut te hac de re adirem. Nam quòd videbam populum ipſum tam parùm apud te valere, nè ipſa nihil poſſem valde metuebam. Et eam ob rem, quò callidiùs te inducerem, ſic mecum ipſa cogitavi; Hem, regem adibo, & cum eo, quaſi meum ſit negotium, ſic agam. *Quòd ſi obtinuero, ut me contra eorum odium tueri velit, qui me, unâ cũ filio meo, fortunis omnibus vitâq; ipſâ*

evertere properent: tum abeo contendam, ut, si sibi constare velit, suam clementiam, quam uni expositum habeat, tam multis clausam esse non pateatur. Quam me rem impretaturam esse, O Rex, non diffidebam. Cùm enim præclarè scirem, te injure dicendo, & equitatem ab iniquitate dijudicando, singulari qvâdam & planè divinâ semper fuisse prudentiâ præditum; non dubitabam, quin qui tibi nunquam abfuisset Deus, idem nunc esset in hac justissima causa adfuturus. D. Nè me cela quod te rogabo. *M.* Roga sanè. D Nonne istud totum feciſti, impulsore Joabo? *M.* It tibi secunda omnia opto, O Rex, ut nullius harum rerum quenquam ulla ex parte autorem habeo, præter Joabum ipse jussit, ipse præmonstravit quæcunque dixi; ejus instinctu rem omnem involucris figurarum texi: quam tu pro tua divina sapientia, quâ omnia quæ in mundo constant tenes, facilè intellexisti. D. Impetrâsti, Joabe. sanè reductum adolescentem Absalomum. *Io.* Ago tibi gratias immortales, O Rex: nunc demum intelligo, m apud te valere gratia, postquam hoc sum à te consecutus.

Sent. *In aliena causa facilius judicant homines quàm i sua. Itaque hominem ab aliena ad suam per Similitudinem d ducere, prudentia est.*

SEMEIS. 2 *Reg.* 16.

ARGUMENTUM.

Semeis Davidem convitiis proscindit: quæ David fert p tienter.

Semeis, Abisæus, David.

PRodi, prodi, homo sanguinariè & scelerose. Expetit à Jehova omnem sanguinem domûs Sauli, cujus tu regnum occupâsti, quod Jehova Absalomo filio tuo tradidit. Nunc nunc tua te scelera petunt, homicida crudelissime, quem ego jam hîc lapidibus obruam. A. Nonne indignum est, canem istum mortuũ regi convitiari? Visne ut eum adoriar, eique caput decutiam? D. Quid tum postea, fili Sarviæ si convitiatur: & si ei Jehova mandavit, ut Davidi male diceret; quis ab eo facti rationem reposcat? En me ip-

ipſe filius, qui ex meis viſceribus ortus eſt, mortem mihi machinatur; quid faciet Iemine natus? Sinite eum male diceren am Iehovæ juſſu facit. Portaſſe reſpicet Iehova meam miſeriam, mihique bonum rependet pro hodiernis hujus convitiis. *S.* Sceleratiſſime & flagitioſiſſime mortalium omnium, non ſolum bipedum, ſed etiam quadrupedum nequiſſime, qui per nefarias cædes ad regnum perveniſti, qui Sauli domum funditus extirpaſti, qui hominem optimum, ejus uxore conſtupratâ, crudeliſſimè occidiſti, & ejus neci plurimos te meliores addidiſti, adulteriúmque homicidio cumulâſti; homo perfidioſe & impure, quid poteſt in te ſatis graviter dici? Quem ego hîc ſaxis jam mactabo, & unius juſtiſſimâ cæde tot nefarias cædes expiabo.

Sent. *Maledicta conſtanter ferre, magni eſt animi; non ferre effæminati.*

ACHITOPHEL. 2 *Regum.* 17.

ARGUMENTUM.

Achitophel Abſalomo, prudens, ſed impium conſilium dat, de opprimendo Abſalomi patre Davide. Verum Chuſæus Davidi bene volens, altero conſilio illud reddit irritum.

Achitophel, Abſalomus, Chuſæus.

ABſalome, cenſeo, ut ego nunc; lectis duodecim hominum millibus, Davidem hâc nocte perſequar; eúmque perterritum & fatigatum, defeſſúmque, omnibus qui cum eo ſunt fugâ dilapſis, ſolum interficiam: deinde cæteros omnes ad te ſic reducam, ut ſponſa deduci ſolet ad ſponſum. Ità fiet, ut cum tu unius mortem expetas, cæterorum omnium ſaluti conſultum ſit. *Ab.* Perplacet quidem tuum conſilium: ſed vocetur huc etiam Chuſæus Architta, ut audiamus quid ipſe quoque dicat. Chuſæe, ſuadet Achitophel, ut regem hac nocte invadamus, territumq; & à ſuis deſtitutum ſalvis reliquis opprimamus. Tu quid cenſes? Sequemúrne ejus conſilium, an non ſequemur? *C.* Achitophelis conſilium, hominis alioqui prudentis, hac quidem in re non probo. Tu ſcis, ut pater tuus, & qui eum comitantur, homines ſint ſtrenui & urſâ agreſti pullis orbatâ,

erociores. Præterea, pater tuus vir rei militaris scientissimus, non est cum reliqua turba per noctem acturus. Nunc latet in aliquo antro, aut alio loco. Quòd si quis principis de tuis ceciderit, & rumor sparsus fuerit, factum esse cædem Absalomanorum; illi ipsi qui nunc sunt leonibus animosiores, exanimabuntur. Sciunt enim universi Israelitæ patrem tuum esse virum fortissimum, nec non ejus milites. Verùm meum consilium est, ut conveniant ad te omnes Israelitæ Dane ad Bersabam, qui futuri sunt arenâ numerosiores; utque tu ipse inter eos præsens incedas. Tum eum adorti, ubi ubi erit, rore densius invademus; ut neque ipse, neque ejus comitum vel unus, evadat. Quod si se in aliquod oppidum receperit, id oppidum universi vel funibus cinctum in flumen ità everriculabimus, ut nè calculus quidem relictus sit. *Ab.* Melius est istud consilium, quàm Achitophelis: obtemperabitur tibi.

Sent. *Impiorum prudentia bonis perniciosa est, piorum salutaris. Impiis favere & consulere contra pios, impium est. Rursus, impios ad piorum salutem recipere, pium est, & ipsi etiam impiis utile. Minùs enim graves pœnas Deo dabunt, pios non occiderint.*

ABSALOMUS. 2 *Regum* 18, & 19.

ARGUMENTUM.

Absalomus ex prælio elapsus, de quercu crinibus pendens, Joabo necatur. Hujus audeta nece, David sese afflictat, & Joabo propterea objurgatur.

Miles, Ioabus, Achimas, Chusis, Speculator, David, Quidam.

CUm persequerer fugientes & dissipatos hostes, Absalomum vidi cæsarie pendentem de quercu. *Io.* Vidisti autem? Cur non eum ad terram deturbatum occîdisti? Nam meæ partes fuissent, decem te argenteis nummis & balthea remunerari. *M.* Ego verò, si mihi mille nummi in manum annumerentur, non sim manum filio regis injecturus. Nam audientibus nobis, præcepit rex tibi, Abisæóque, & Ettæo, ut adolescenti Absalomo caveretis: nedum ut ego tam perfidiose, tanto cum vitæ meæ periculo, facerem: neque enim res tanta regi ignota esse possit. Verum jam ad eum ventum est.

ist: tu ipse vide quid tibi agendum putes. *Io.* Videbis me non ita cunctantem. Moriere boni parentis perversa progenies. Accipe hæc tria tela de mea manu, rectà in medium rectus. Vos mei armigeri, circumfusi eum occîdite. Tu præsio, confectum bellum est, cane receptui, ut à persequendo revocentur milites. *A.* Visne igitur ut ad regem curram, eique renuntiem, Iehovam de ejus hostibus sumpsisse supplicium? *I.* Tu verò nè feceris hodie, aliàs facies. Hodie quidem non es jucundum alaturus nuntium, propterea que regius filius est mortuus. Tu Chusi, i ad renuntiandum regi quod vides. *C.* Libentur, & quidem cursim. *A.* Quid si ego quoque Chusim cursu consequar? *I.* Cur consequaris, fili? Non es obtenturius evangelium. *A.* Sed quid si consequar? *I.* Per me licet. *A.* Curro: facilè Chusim antevertam. *I.* Nos verò hoc Deo hominibúsque invisum cadaver in hanc vastam voraginem in hac sylva detrudamus, & lapides insuper cumulatè exaggeremus, ut tam nefarium facinus memoriâ ac nomine loci notetur. Nam talibus sunt digni monumentis, qui mortem eis machinantur, quorum beneficio vitam sunt adepti. *S.* Heus rex, video hominem huc accurentem solum. *D.* Si quidem solus est, boni aliquid portat. *S.* Video item quendam alium, currentem etiam solum. *D.* Is quoque lætum nuntium affert. *S.* Excursu priorem conjicere videor Achimaam esse Sadoci filium. *D.* Virum bonum nominas; de nuntio læto venit. *A.* Salve Rex: & simul agendas Jehovæ gratias existima, cujus auspicio subacti sunt qui in te arma sumpserant. *D.* Salvusne est adolescens Absalomus? *A.* Magnam hominum turbam vidi, cùm me huc mitteret Joabus: cæterùm quid sit nescio. *D.* Recede, consiste isthic. *C.* Regem plurimâ salute & lætitiâ impertio, cujus Deus hostes omnes hodie ultus est. *D.* Salvusne est adoloscens Absalomus? *C.* Utinam sic sint omnes tui hostes, O rex, & quotquot tibi malum machinantur. *D.* Fili mi Absalome, filimi, utinamego pro te sim mortuus, Absalome fili, fili! heu me miserum! *C.* Luctum attuli, non lætitiam; nec solum regi, qui, audito interitu filii, se conjecit in cœnaculum portæ, ubi in luctu sit, & se afflictet; sed etiam populo

populo universo, cujus lætitiam audita regis tristitia in rorem convertet sed video Ioabum huc advenientem: machatur. *I.* O lepidum regem, & dignum cujus adhuc vat filius! ubinam est? Q. Sursum est. *I.* Quem ego sed me comprimam. O turpe spectaculum! Itàne verò vid? Siccine tuos omnes hodie dedecoras? Et eorum nestissimam victoriam in fœdissimum luctum conver qui te, tuósque liberos, & uxores, tum justas, tum con binas, à crudelissima morte vindicaverunt? At non opo (quod tu facis) ità amare inimicos, ut oderis amicos. Ni quidem facilè ostendis, te tuos omnes & nobiles & igno les pro nihilo habere. Nam equidem compertum habeo unius Absolomi salutem nostrâ omnium morte velle demptam. Verùm age, prodi, & tuos affare leniter; n per Deum immortalam, nisi tu prodeas, efficiam ut a noctem omnes ad unum à te deficiant: quo gravius mal nullum unquam in vita tibi evênit.

Sent, *Honora parentes tuos, si vis vivere di*. *Indig est vitâ, qui in autorem vitæ suæ ingratus est. Dignus est fami morte, qui bonum malo pensat. Ardentem amorem summa quidem injuria extinguit.*

BERZELÆUS. 2 Regum. 19.

ARGUMENTUM.

Berzelæum pro ejus in se meritis vult David in aulam d cere. Sed, illo propter senectam recusante, abducit ejus loco Ch maamum.

Berzelæus, David.

SAlve nobis tandem reddite Israelitarum Rex. *D.* O sal multum, Berzelæe, homo de me multùm bene meri Trajicies tu mecum Jordanem: ego te apud me alam Hier solymis. B. At quot annos natus, ut cum rege Hier solymam ascendam? Ago nunc octogessimum annum: Pot rónе bonum à malo discernere? poterónе cibo & potio delectari? Aut fidicinũ fidicinarúmve cantus audire? Qu opus est ut tibi amplius sim oneri? Liceat mihi tecum pau lulum trans-Jordanẽ progresso (cur enim tanto me cumule beneficio?) liceat inquã reverti, & in mea patria finire vi

inqu

nque meorum parentum ſepulchro humari. Cæterùm hic
hamaamus tecum perget: hoc tu utêris ut tibi viſum erit.
. Ergò trajiciat Chamaamus: ego eum omnibus beneficiis
nabo, quibus ornandum eſſe judicaveris: tibique omnia
æſtabo, quæ à me expetiveris.
Sent. *In homines pios & gratos bene conferuntur beneficia.*

BETHSABA. 3. Regum. 1.

ARGUMENTUM.

Bethſaba, de Nathanis conſilio, à vetulo Davide impetrat rex cretur Solomon.

Nathan, Bethſaba, David.

AN non audiviſti, Bethſaba, Adoniam Hagithæ filium
regem creatum eſſe, inſcio domino noſtro Davide? Agè,
abo tibi conſilium, quo tuæ tuíque filii Solomonis vitæ
onſulas. Cónveni regem Davidem, & ex eo quære quî fiat,
t cùm Solomoni filio tuo regnum poſt ſe, ſoliúmque ſuum
t pollicitus, nunc regnet Adonias. Ego, te adhuc cum eo
olloquente, ingrediar poſt te, & tuam orationem comple-
o. B. Bene conſulis, à deo cum. Salve Rex. D. Quid vis? *B.*
Domine, tu mihi per Jehovam Deum tuum juraſti, Solo-
honem filium meum poſt te regem fore, & in ſolio tuo
eſſurũ. Atqui Adonias, te neſciente, regnum invaſit, bovéſ-
que & altilia, ovéſque & capras magnâ copiâ immolavit,
d quas epulas cùm regios omnes, Abiatharémq; pontificem,
& exercitûs ducem Joabum invitaverit, Solomone m tuum
non invitavit. In te autem, domine rex, omnium Iſraeli-
arum oculi ſunt intenti, ut eis ſignifices ecquis, ſit in ſolio
tuo poſt te ſenurus. T. quidem vitâ defuncto, mecum, &
cum meo nato Solomone peſſimè agetur. *N.* Salve Rex Iſ-
raelitarum: juſſiſtíne Adoniam tibi in regnum ſuccedere?
Nam is quidē hodie rus deſcendit, pecoráq; multa mactavit,
& eò regios omnes natos, exercitúſque duces, & Abiatha-
rem pontificē vocavit, qui nunc apud eum epulantur, Ado-
niámq; regem ſalutant: me verò, & Sadocum pontificem, &
Banaiam Ioiadæ filium, & Solomonem tuum, non invita-
vit. Velim ex te ſcire, an hæc res te autore fiat, neq; tu mi hi
ſigni-

significaveris, ecquis sit in tuo solio post te sessurus. *D.* I vocetur huc mihi Bethsaba. Audi Bethsaba. Per Iehova immortalem, qui meam vitam ex tot unguſtiis eripui quemadmodum tibi Iehovam Deum Israelitarum jura Solomonem filium tuum post me esse regnaturum, & in lio meo pro me sessurum; sic hodie faciam. *B.* Vitam re Davidi precor sempiternam. *D* Convocentur huc Sadoc pontifex, & Nathan vates. & Benaias Ioiadæ filius. *N.* A sumus. *D.* Adhibete vestros conservos, & Solomonem lium meum, Mulæ, quam habeo, impositum, deduci Gehonem; eúmque ibi tu, Sadoce, & tu Nathan rege Israelitarum ungitote: tum tubâ clangitote, & Solom nem regem salutatote. Deinde vobis sequentibus ipse ven to sessum in solio meo pro me regnaturus. Hunc enim tu Israelitarum tum Iudæorum imperatorem esse jubeo. Faxit Iehova Deus tuus Domine rex, ut quemadmodum bi adfuit, sic adsit etiam Solomoni, ejúsque solium etia supra Davidicum extollat.

Sent. *Sapientioris consilium sequi, sapientia est.*

SOLOMON. 3 *Regum* 3.

ARGUMENTUM.

Duarum meretricum, litem de oppresso per somnum alteri Infante contendentium, dirimit Solomon divinâ sapientia.

Meretrix, Solomon, Altera Meretrix.

TUam fidem imploro, O Rex: audi me pauliſper. *S.* Qui novæ rei est? loquere. *M.* Ego & hæc mulier in eade domo agimus, & utraque peperimus: sed ea triduo post m cúmque domi essemus, neque quisquam præterea adesse mortuus est ejus filius noctu, ut fortè incubuit ei. Itaqu mediâ nocte surrexit, & surreptum meum filium, qui me laturi accubabat, suppoſuit sibi; suum autem mortuum m hi, me dormiente. Manè, ubi me erexi, mammam infan datura, v deo mortuum. Hîc ego, cùm jam diluxisset, du eum diligenter contemplor animadverti non esse eu quem pepereram. *A.* Non ità est: quin meus est q vivjt, tuus qui interiit. *M.* Imo verò tuus mortuus es meus vivit. *A.* Mentiris. *M.* Non enimverò mentior, se dic

dico quod res eſt. *S.* Vtraque ſuum eſſe affirmat eum qui vivit, demortuumque repudiat, Cedo huc mihi tu cultrum: partimini æqualiter puerum viventem, & date utrique dimidium. *M.* Obſecro te, rex, detur ei potius totus, quàm intereat. *A.* Nec meus eſto nec tuus, placet divi di medium. *S.* Eum adjudico priori, quæ perimi vetat: nam ea mater eſt.

Sent. *Ad pleráſque lites dijudicandas opus eſt divinâ ſapientiâ. Judici multa ſimulanda ſunt, ut ſapientur judicet. Et verum & fictum amorem res ipſa detegit.*

ROBOAMUS. 3 *Regum* 12.

ARGUMENTUM.

Roboamus, repudiato ſenum ſano conſilio, juvenum inſanum conſilium ſequitur de opprimendo majori inſuper ſervitute populo, quam ipſius pater Solomon oppreſſerat.

Roboamus, Senes, Juvenes.

PEtiit à me univerſum Iſraelitarum vulgus, ut quoniam meus pater jugo eos preſſiſſet, ego illius ſervitutis gravitatem levarem: ſe enim ità demum mihi obeditoros. Nunc ex vobis, ſenes, ſcire velim, quid mihi ſuadeatis ut eis reſpondeam ſuper hac re. *S.* Si hodie populo obſecutus fueris, eique obtemperans humanè reſponderis, habebis eum ſemper obtemperantem. R. Audio. Nunc exite pauliſper forás. Introducantur juvenes, æquales mei, mecùmque educati. Quid mihi autores eſtis, juvenes, ut populo reſpondeam, petenti ut ſibi agravitate ſervitutis, quâ ſint à patre meo oppreſſi, relaxim aliquid? *J.* Tu verò reſpondeas, tuorùm membrorum minimum craſſitus eſſe, quàm tui parentis medium corporis truncum: Quòd ſi ille eos gravi jugo preſſit, te preſſurum graviore; ſi vos ſcuticis cecîdit, te eos ſcorpionibus conciſurum. *R.* Probé. Veſtrum mihi conſilium magis probatur, quàm ſenum: itaque id ſequar.

Sent. *Senum propria eſt prudentia, juvenum temeritos. Stulti ſtultorum conſiliis libenter obſequuntur.*

SAREPTHANA. 3 *Regum.* 17.

ARGUMENTUM.

Elias,

Elius missus à Jehova, Sarepthanam mulierculam, perpetuâ ejus farina, & oleo, à fame tuetur.

Elias, Sarepthana mulier.

HEus mulier, quæso te ut petas paululum aquæ in aliquo vasculo, quod mihi bibendum des. *S.* Ego verò & pe libenter. *E.* Sed heus, afferto tecum & frustrum panis. *S.* Eg verò (Jehovam Deum tuum immortalem te or) coctu non habeo; sed tantùm farinæ pugillum in cado, & ol pusillum quid, in ampulla. Nunc colligo paululum lign ad id, quod habeo, mihi meísque liberis parandum: qu consumpto supereſt ut fame pereamus. *E.* Bono es anim I factum, ut dixisti. Sed mihi priùs depsititium índe cons ctum afferto, deinde tibi tuísque liberis factura. Nam ho tibi a Iehova Israelitarum Deo confirmo, non priùs farin cadum & olei ampullam exhaustum iri, quàm Iehova te ram pluviâ irrigaverit. *S.* Faciam, ut jubes.

Sent. *Tenues & famelicos respicit Deus. Tenues & famelici multo facilius credunt Deo quam potentes & saturi. Primitiæ debentur Deo & suis. Deus eorum laborem fælicitat qui Deo primas tribuunt. Fæliciter habet, qui Deo habet quantulumcunque habet.*

ELIAS. 3 *Regum.* 18.

ARGUMENTUM.

Elias cùm latuisset tres annos, & sex menses, quo toto spatio non pluerat, inventos ab Abdia venit ad regem Achabum; & convocatis Baalis Lucanisque vatibus, constituo inter ipsos & Eliam certamine de litatione, cùm illi litare Baali non potuissent, ipse Iehovæ litat. Deinde vates illos necandos curat. Postremò, conscenso monte Carmelo, pluviam impetrat a Jehova.

Abdias, Elias, Accabus, Populus, Vates Baalis, Puer Elia.

MIsit me Rex ad quærendam totâ regione aquam, si fortè gramen invenire possimus, quo toleremus equo & multos, nê jumentis privemur. Ipse rex aliâ viâ, ejusdem rei gratiâ, profectus est. Iam enim tres annos & ampliùs nulla fuit pluvia: itaque omnia peraruerunt, nec usquam viriditas ulla potest inveniri. O Elia, tuæ preces nobis invexerunt

vexerunt hanc ſiccitatem, quæ non niſi tuis ejuſdem precibus finiri poteſt, ſicut ipſe minatus es. Quod niſi pateris inveniri te, actum eſt, periimus. Sed video venientem huc hominé hirſutum, qui habet latera cincta cingulo pelliceo, Fallórne? An is eſt ipſe Elias? Certe videtur. Heus, áne es dominus Elias? *E.* Sum; I nunciatum domino tuo, adeſſe Eliam. *A.* Nunciatum vero? Quid peccavi, ut tu me Achabo necandum objicias? Jehovam ego immortalem juro Deum tuum, nullam gentem, nullum regnum eſſe, quò dominus meus non dimiſerit qui te conquirerent. Cùm nue negarent adeſſe te, ille regna & gentes obteſtabatur, ut jicerent an tu illîc eſſes, quòd te nuſquam inveniret. Et tu mihi nunc jubes, ut domino meo nuntiatum eam, adeſſe Eliam? Qui poſtquam à te digreſſus fuero, auferet te Jehovæ ſpiritus neſcio quò. Ego interea qui hoc Achabo nuntiatum vero, cùm ille te non invenerit, interfeciar ab eo. Et tamen Jehovæ reverens fui à pueritia: niſi fortè tibi relatum non eſt, quid ego, Jezabele vates occidente, fecerim; ut eorum centum abdiderim in duabus cavernis, videlicet in utraque quinquaginta, & eos pane & aquâ aluerim. Et tu mihi nunc jubes, ut eam ad nuntiandum domino meo, adeſſe Eliam, quò me interficiat. *E.* Sic vivat armipotens Jehova, cui ego apparere ac miniſtrare ſoleo, ut ego me Achabo oſtendam hodie. *Ab.* Poſtquam iſtud mihi ità confirmas, ibo. Salve rex; incidi in Eliam. *Ac.* In Eliam autem? *Ab.* Ità. *Ac.* Eliam tu inveniſti? *Ab.* Eum ipſum. *Ac.* Quæſo te, adeſt Elias vates? *Ab.* Adeſt Elias vates. *Ac.* Duc me ad eum continuò. *Ab.* Eamus hac, inveniemus. Atque Eccum tibi obviam. *Ac.* Tune is es qui perturbas Iſraelitas? *E.* Non ego Iſraelitas perturbo, ſed tu tuaq; paterna familia; qui, omiſſis Jehovæ præceptis, Baalis ſequimini: quæ cauſa fuit, ut Jehova vobis iſtos ardores immiſerit. Verùm cura mihi convocandos omnes Iſraelitas in montem carmulum, Baaliſquæ vates quadringentos quinquaginta, & Lucanos vates quadringentos, Jezabelis convictores. *Ac.* Fiet ità. Adſunt quos juſſiſti, Elia. *E.* Audite verò, Iſraelitæ: Quoſq; in utrumque crus claudicatis? Si Jehova Deus eſt, hunc ſequimini:

mini: ſin Baal Deus eſt, Baalem ſequimini. Nih
reſpondetis? Ego unus Jehovæ vates ſuperſum, cùm
alenſes vates ſint quadringenti quinquaginta, lucorú
vates quadringenti. Dentur nobis duo tauri, quorun
num illi ſibi deligant, diſſecéntque, & lignis impon
neque ignem ſubjiciant: alterum ego immolabo, ſu
que lignis collocabo, nec ignem ſupponam. Tum vo
veſtri nomen appellate: Ego Jehovæ nomen appellabo.
qui *Deus* igne de cœlo demiſſo annuerit, ſèque exora
oſtenderit, is *Deus* habeatur. *P.* Placet verò, atque ità
E. Vos igitur, Baalis vates, deligite vobis taurum a
rum, & priores facite, quoniam plures eſtis; deíque v
nomen invocate, nullo igne ſubjecto lignis ſacrificali
V. Accipimus conditionem, Mactemus taurum, impo
mus fruſta lignis. O Baal, exaudi nos; O Baal, dem
ignem de cœlo, quo te Deum eſſe oſtendas; Baal, B
O Baal, O Baal præpotens Deus; Baal, O Baal deus n
er: noli committere, ut unus Iehovæ vates plus poſſit a
Deum ſuum, quàm nos octingenti quinquaginta apud
Effice, Baal, ut quoniam te plures colunt quàm Iehov
majores etiam vires habere videaris. O Baal, Ba
Baal. O Baal, non audis nos? Non te ritè coluim
hactenus? Quid in te commiſimus? Non vis tuas v
oſtendere? Quò plures habes cultores, nònne æquum
eò te magis exorari? Baal, O Baal, niſi nos exaud
actum eſt de te, déque tuo populo. Unus hîc Iehovæ
tes tuum cultum abolebit. Quis te colet, O Baal? Q
te deinceps adorare volet, O Baal? Baal, O Baal, quis
non contemnet, & pro nihilo ducet, ſi nos in tanto diſc
mine non exaudiveris? In quem verò magis neceſſari
uſum reſervabis tuam potentiam? nos te invocamus, n
aram tuam prætergredimur, & jam meridies eſt, neque
reſpondes, aut exoraris. O Baal, Baal; O Baal, noli perd
re nos. *E.* Clamate majore voce. Certè enim Deus eſt: f
forſitan aliquid altiùs contemplatur, & animo agitat, quà
ut poſſit iſtas tam exiles voces audire: aut occupatus e
aut iter habet, niſi fortè dormit, ut ſit expergefaciend

V. Heus Baal, deus noſter, quid ampliùs tibi faciemus ? O Baal, ô Baal, ô Baal. *E.* Euge, rectè: ſecate vos iſto modo gladiis & cultellis, ut à vobis ipſis cruentati, miſericordiam Baalis excitetis. Sed nihil reſpondet, nec attendit veſtros clamores. Surdo canitis. Agitè, jam omnis populus accedite ad me. Inſtauremus aram Jehovæ quæ diruta eſt, & ſaxa duodecim capiamus, pro numero tribuum filiorum Jacobi. Ex his ſaxis aram Jehovæ nomine conſtruamus, & circùm eam ducamus profundam ſcrobem. Agitè, componatur ſtrues lignorum, mactetur taurus & ſuper imponatur. Rectè eſt. Replete quatuor amphoras aquâ, & eam in hoſtiam, ínque ſtruem effundite. Iterate idem ; tertiate. Bene eſt, Redundat aqua circum aram, ipſámque ſcrobem replevit ; nè quid fraudis ſubeſſe putetis. Nunc, O Jehova Deus Abrahami, Iſaaci, & Iſraelis, effice ut hodie intelligatur apud Iſraelitas, & te Deum, & me ſervum tuum eſſe, tuóque juſſu hæc omnia feciſſe. Exaudi me, Jehova, exaudi me, ut ſciat hic populus te Jehovam eſſe Deum, qui eorum animos retrò flexeris. *Po.* O rem miram ! Ignis delapſus à Jehova, & hoſtiam, & ligna, & ſaxa, & humum abſum pſit, & ſcrobis aquam lambit, Jehova Deus eſt, Jehova Deus eſt! *E.* Si igitur Jehovam eſſe Deum agnoſcitis, & ad terram proni adoratis, comprehendite Baalenſes vates omnes, qui vos à Jehovæ cultu magno veſtro malo avocârunt. Cavete nè quis omnino evadat. Agitè, ducamus eos ad Cionem fluvium, jugulentur hîc vates omnes Baalis, nè quem deinceps à veri Dei cultu poſſint avertere. Perite populi deceptores, corruptores, atque peſtes, & dignas præſtigiis veſtris pœnas date : ut deinceps adoretur, & in honore ſolus beatur is unus, cui debentur omnia. Nunc Achabe, aſcende, & lad capiendum cibum. Sentio enim jam adeſſe murmur pluviæ. Ego aſcendam in verticem Carmeli. Sequere me puer. *Pu.* Faciam, here. *E.* Agè jam puer, dum ego hîc in ſummo Carmeli jugo maneo, I ſpectatum mare verſus : & mihi quod víderis, renunciatum venito, *Pu.* Libenter, here. Feci, here: neque quicquam vidi. *E.* Revertere eôdem ſeptíes. *P.* Parebitur. Iam iterum venio, jam tertiò, jam quartò,

Iam sextò. Supereſt ut ſeptimò ſpeculatum eam. Here, di nubeculam inſtar palmæ hominis ex mari efferri. *E.* ſtat pluvia ; I. nuntiatum Achabo, ùt junctis jugalibu urbem deſcendat, nè à pluvia opprimatur. *Pu.* Eo. *E.* ſuccinctis lateribus ei Iezrael præcurram. *Pu.* Salve Iubet Elias ut properè jungas equos, & te in urbem rec as, nè te pluvia opprimat. *Ac.* Agitè mei, feſtinemus; gruit pluvia, nigreſcit cœlum nubibus atque vento; pro remus ; vix evademus, quin madefiamus.

Sent. *Juſtorum preces incredibile dictu quantùm leant apud Deum. Injuſti juſtos accuſant eorum malorum rum ſunt ipſimet autores. Præſente Eliâ, nihil poſſunt, alenſes. Præſente Jehovâ torpet Baal. Ut nox diei, ſu ritati cedit mendatium. Impiorum plena ſunt omnia; piorum guus eſt numerus. Sæpe magìs uni credendum quam mille; paucorum eſt ſapientia. O cæcum genus hominum ! quando dem hæc videbitis? aut quæ tandem lux penetrabit iſtos ocu Nunquamne niſi ſerò ſapietis? Utinam adſit aliquis igneo ritu, igneâque oratione Elias, qui charitatis ignem, de cælo d cet, quò noſtrarum precum ſacrificia exardeſcant ut dei ſolus Jehova extollatur.*

MICHEAS. 3 *Regum.* 22.

ARGUMENTUM.

Achabo Iſraelitarum regi conſulunt falſi vates, ut Ram Galaaditicam urbem bello adoriatur : fore enim, ut eâ po tur. At Michæas vates contrarium prædicit, eámque ob cau conjicitur in vincula.

Achabus Iſraelitarum rex, Joſophatus Judæorum rex, Va Nuntius, Sedecias, Michæas.

ADſunt hic vates, Joſophate, plus minus quadringen quos ad explorandam Dei voluntatem cenſuiſti acc ſendos. *I.* Video : ſupereſt ut eos interroges. A. Quid hi autores eſtis, vates? Cenſetiſne ut bello Ramotha ad riar, an ab incœpto deſiſtam ? *V.* Nos verò cenſemus adoriaris, nam victoriam tibi annuit Dominus. *I.* Nu quis præterea hic eſt Iehovæ vates, ex quo ſciſcitemu

A. Eſ

A. Eſt item unus, ſed quem malè odi: quoniam nihil unquam mihi, niſi ſiniſtrum, vaticinatur. Is eſt Michæas, filius Imlæ. *I.* Non decet regem ità loqui: ſed jube eum accíri. A. Tu ſiſte huc nobis properè Michæam. *N.* Ità faciam. *S.* Vidéſne hæc, Achabe, cornua ferrea, quæ ego fero? Hôc tu modo quaſi cornu petes & fundes Syros ad internecionem: ità tibi per me futurum pollicetur *Deus*. *V.* Ità prorſus fiet. Aggredere ſanè Ramotha; feliciter pugnabis, rámque Dei beneficio capies. *N.* Cæteri quidem vates omnes, Michæa, regi uno ore felicem ſucceſſum promittunt. taque cenſeo ut tu quoque ei bene omineris, quemadmodum ipſi. *M.* At ego Deum immortalem juro, me ea ſolùm dicturum, quæ mihi divinitùs inſpirata fuerint. A. Michæa, quæ eſt tua ſententia? Armáne in Ramotho inſemus an non? *M.* Quid ni inferas? Nam tibi victoriam nnuit Iehova. A. Quouſque tandem mihi illudes? Te etiam que etiam obteſtor per nomen Iehovæ, nè mihi quicquam iſi verum dicas. *M.* Nunc verum audies. Vidi omnes Iſraelitas palantes in montibus, ſicut oves ſine paſtore ſolent. tque Iehova, Non habent iſti dominos, inquit: redeant uam quiſque domum cum bona pace. A. Dixine ego tibi, m nihil mihi niſi infauſtum prædicturum? *M.* Igitur audi ertiſſimum oraculum. Vidi Iehovam in ſolio ſuo ſedenem, omni cœleſti exercitu dextrâ lævaque ſtipatum, atque à dicentem; Ecquis mihi in errorem inducet Achabum, uò Ramotha, ibi caſurus, invadat? Cumque alius aliud iceret, proceſſit quidam ſpiritus, qui ſtans ante eum, Ego, nquit, facturum me recipio. Cui Iehova; Quonam modo? Tum ille; Aſpirabo falſa omnibus ejus vatibus, quſi dicant, Probè, inquit Jehova, ſuccedet: aggredere negotium. Nimirum ex his liquet, omnes iſtos tuos vates eſſe falſo ſpiritu afflatos; & Deum tibi malè cogitare. *S.* Accipe colaphum pro iſto tuo mendatio. Nam qua ratione divinum numen, cujus tu inſtinctu te loqui ſimulas, à me emigravit, ut te doceret? *M.* Tú ſcies cùm trepidus te in intima penetralia penitus abdes. A. Corripe Michæam, & eum deduc ad Amonē prætorē urbanum, & Ioam regium filium; & jube meo juſſu

in carcerem concludi, ibi pane atro & aquâ parcè ac duriſ
paſci, donec ſalvus redeam. *M.* Siquidem ſalvus redib
nihil cauſæ eſt quo minùs dicar mentitus oraculum: atq
equidem hoc clariſſimâ voce omnibus inculcatum volo.

Sent. *Falſi vates (quorum ingens eſt numerus) dicere*
lent quæ placeant hominibus, & imprimis aſſentari principib
veri vates (qui pauci eſſe ſolent) aſſentari neſciunt, & impr
ſemper dura dicunt. Et, quoniam improbi in hac vita domin
ſolent, fit plerumque ut veritatis præmium vincula ſint & nu
Nam, Obſequium amicos, veritas odium paret. *O mundi*
tentes, utinam hæc in animos veſtros demittatis.

SUNAMITIS. 4 *Regum.* 4.

ARGUMENTUM.

Eliſæus, ab hoſpita ſua Sunamitide oratus, ejus filium
vocat in vitam.

Eliſæus, Gehezis, Sunamitis.

ECce Sunamitidem illam hoſpitam noſtram, Gehe
curre ei obviàm, rogaturus utrùm valeat ipſa,
vir, & puer ejus. *G.* Faciam. Salve mulier, ſatiſne
va es? & tuus maritus, & puer, valéntne? *S.* Vale
ſed ſine me pervenire quò volo. *G.* Quónam propera
S. Ad tuum herum. *G.* Neſcio quid novi videtur ac
diſſe huic mulieri. Sed quid iſtud rei eſt? Heus mul
túne audes pedes vatis complecti? Apage. *E.* Sine ea
animo ejus malè eſt, quod me Jehova celavit. *S.* Pe
rámne à te filium? An non admonueram, nè mihi im
neres? *E.* Accingere, Gehezi, & cape meum bacul
atque abi: ſi quem offenderis, nè ſalutato; ſalutatus,
reſalutato. Ubi eò perveneris, bacillum faciei p
imponito. *G.* Eo. *S.* At ego profectò nunquam te o
tam, quin unà mecum venias. *E.* Agè ſanè, tuæ vol
tati obſequar: præi, jam te ſequar. *G.* Here, feci ut
ſeras: ſed puer neque vocem edit, neque audit, ne
potuit omnino expergefieri. *E.* Nè trepida mulier,
troeamus cubiculum. Hic quidem planè mortuus
in meo lectulo. Exite foras, & me hîc relinquite ſo
cum ſolo, clauſâ januâ. *G.* Neſcio-quid magnum
ſpe

ſpecto: non abs re ſeſe concluſit intus. *S.* Faxit Deus ut natum recipiam. *G.* Hoſpita! *S.* Quid novæ rei eſt? *G.* Salvaes: viſus ſum audire ſternutantem puerum. *S.* Revixi, ſi verum prædicas. *E.* Heus Gehezi. *G.* Me vocat: quid eſt, here? *E.* Accerſe huc mihi iſtam fœminam. *G.* Te vocat. *S.* Adeo. *E.* Recipe jam tuum filium incolumem. *S.* O divine vir, quas tibi gratias agam pro tanto munere? *E.* Deo hoc totum acceptum ferendum eſt, mulier; non mihi, qui per me poſſim nihil.

Sent. *Fides eſt omnipotens. Suorum preces, quamvis maxima petentium, exaudit Deus.*

NAAMAN. 4 *Regum* 5.

ARGUMENTUM.

Naaman Syrius ab Eliſæo à lepra ſanatus, ei gratias agit, & dona offert: ſed quæ Eliſæus non accipit. Deinde digreſſum Naamanem conſecutus Gehezis Eliſæi famulus, ab eo pecuniam & veſtes aufert per mendacium; eámque ob cauſam ab Eliſæo reprehenſus, fit leproſus.

Naaman, Eliſæus, Gehezis, Miniſtri Naamanis.

REvertor ad te, Eliſæe: & meum tum in Deum, tum in te peccatum confitens, veniam peto. *E.* Quídnam peccâſti? *N.* Cúm tu me per miniſtrum tuum juſſiſſes corpus in Jordane ſepties immergere, ſi à lepra (cujus depellendæ cauſâ veneram) ſanus eſſe vellem, primùm indignatus ſanè ſum, & me tibi deſpicatui eſſe ratus, quòd tantùm miniſtrum ad me miſiſſes. Nam ſperaveram teipſum exiturum, & invocato Dei nomine, manum loco admoturum, & ità morbum ſanaturum. Deinde indignum mihi videbatur, tantum tribui veſtris aquis, ut, cùm Abana, aut Parphar, fluvii Damaſci, veſtris nihilo deteriores, eſſent ad me ſanandum inutiles, Jordanis tantum habere vim putaretur. Itaq; abibam irâ plenus. Quòd niſi mei famuli fuiſſent me ſapientiores, equidem medicinam repudiâſſem. Sed cùm illi dicerent, abſurdum eſſe, me, qui rem quamlibèt magnam ſalutis cauſâ facturus eſſem, à tam parva refugere; tentavi quid poſſent aquæ Iſraelitarum, & me ſepties in Jordanem immerſi: quo facto ità ſum (ut vides)

ſanatus: us non ſit pueri corpus nitidius aut integrius, Quapropter intelligo jam & confiteor, nullumin toto mundo eſſe Deum, niſi eum quem vos Iſraelitatæ colitis. Itaque pro tan ſingulari beneficio, quæſo te, ut à me munuſculum hoc ac cipias. *E.* Apagéſis: ego ut munus accipiam? *N.* At n me repudiato: non equidem id facio, quòd tibi tantum meritum remetiar, quòd neque fieri poteſt: ſed ut hoc mei in Deum & in te grati animi pignus apud te relinquam. *E.* Iſtum gratum animum apud te habeto, dona nè addito. *N.* Atqui. *E.* Nè urge tantopere. Nam (ut tu ſemel ſcias) Deum immortalem juro, cui ego appareo atque adminiſtro, me nihil à te acceptorum. *N.* Si ità decreviſti, nolo improbiu inſtare. Cæterum oro te, ut hinc mihi terræ duorum mulorum onus aſportare liceat. Nam ſtatui deinceps nullis di præterquam uni Jehovæ adolére, aut ſacrificare. *E.* Laudo, aſportato ſanè. *N.* Præterea eſt aliud, ſuper quo te velim conſulere. Solet meus dominus, quandocunque in ædem Remmonis adorationis gratiâ commeat, meis humeris inniti; ubi, eo inclinante ſe, non poſſum quin me quoque inclinem. Eam mihi rem Jehova ignoſcet, opinor. *E.* Ità. Ab cum bona pace. *G.* Hem, parſit dominus meus accipere oblata ſibi ab iſto Syro munera? At, mihi ità ſit Jehova propitius, niſi eum curſu conſequar, aliquid accepturus. Immunis ut abeat tam dives homo, tanto affectus beneficio? Non convenit. *N.* Religioni habeo, nihil ei dediſſe. Sed videòne ejus famulum huc curſu contendentem? ipſe eſt, quantum ex inceſſu conjicio. *G.* E curru deſilit, & mihi procedit obviàm. *N.* Salváne omnia, puer? *G.* Pax: te tribus verbis volo. Modò ad herũ meum venerunt duo de vatum genere juvenes, è monte Ephraimitarum. Ea de cauſa rogobat herus, ut mihi ad eos argenti talentum des, & duas veſtes de ſplendidioribus. *N.* Imò verò duo talenta auferas: atque utinam plura voluiſſes; libenter dediſſem *G.* Non eſt opus. *N.* Nè dubita accipere; erit aliquis eorum uſus. Vos colligate hoc argentum in duobus fiſcis: addite has duas veſtes. Vos duo præferte ei haſce farcinas. Jubeto herum tuum meo nomine ſalvare plurimùm. *G.* Faciam. Vale.

N. Et

N. Et tu. *G.* O me felicem, cui res tam bene ſuccedunt! Itè hàc juvenes; ſequimini me per hoc obſcurum oſtium: deponite hic ſarcinas; jam mihi nihil opus eſt veſtrâ operâ. Quod relinquum eſt, ipſe facilè per me perficiam. Abite. *M.* Vale ergò. *G.* Valete vos quoque. Nunc res mihi bene geſta eſt, abſcondam hic hunc theſaurum, ubi eum nemo præter me ſciat. Sed jam, nè meus herus aliquid ſuſpicetur, ſi nimis diu abſim, offeram me ei. *E.* Unde noſter Gehezis? *G.* Nuſquam equidem ivi. *E.* An etiam audes velle mihi verba dare? Quaſi ego non unà animo adfuerim, cum homo de curru revertit tibi obviàm. Hoccine tempus eſt accipiendorum ullorum munerum? Improbè à te factum. Itaque pro iſto tuo peccato, lepra, qua liberatus eſt Naaman, in te & in tua progenie in poſterum hærebit.

Sent. *Bona ſpiritualia pleruntque aſpernatur mundus, quia ſplendore carent, & apparatu mundano. Nè famulorum quidem conſilium contemnendum eſt.* Sæpe etiam eſt olitor valdè opportuna locutus. *Dona ſpiritualia non emuntur pretio carnali. Avaritia mendaces facit, & homines in miſeriam præcipitat. Dei ſpiritum latere fruſtrà coneris.*

HAZAEL 4. *Regum.* 8.

ARGUMENTUM.

Hazaeli percontanti prædicit Eliſæus mortem Benadadi regis Syriæ, & inſuper ipſius Hazaelis regnum & ſævitiam in Iſraelitas.

Hazael, Eliſæus.

BEnadadus Syriæ rex, quí nunc æger eſt, miſit me ad te, Eliſæe, ad percontandum de ſalute ſua. *E.* Renuntiato ei, eo morbo levatum iri; & tamen Jehova mihi interiturum ſignificavit. Heu! *H.* Quid ſibi volunt iſta ſuſpitia, quæ fixo vultu ità altè trahis? *E.* O Hazael, Hazael, video quantam tu vaſtitatem ſis Iſraelitis illaturus. Tu eorum ædificia incendes, tu juvenes ferro trucidabis, tu pueros elides, tu gravidas mulieres diſcerpes. *H.* Egóne viliſſimus homuncio, tanta facinora potero? *E.* Oſtendit mihi Jehova, te fore regem Syrorum.

Seut. *Piis dolet populi Dei calamitas, quamvis meritò & divinitus illata.*

JEHUS 4 *Regum.* 4.

ARGUMENTUM.

Jehus, ab Elisæi puero unctus rex Israelitarum, Joramam Israelitarum, & Ochoziam Judæorum regem, & Jezabelem Joramatrem occidit.

Puer Elisæi, Jehus, Duces, Speculator, Joramus, Israelitarum rex, Nuntius, Alter Nuntius, Jezabel.

HAbeo quoddam ad te mandatum, dux. *Je.* Quem nostrûm appellas? *P.* Te ipsum, dux: secedamus intrò. Jehova te, Jehu, Deus Israelitarum, hoc oleo per me unxit regem suorum Israelitarum; jubétque ut Achabi domini tui stirpem trucides. Statuit enim suorũ omnium tum vatum, tum reliquorum sanguinem Jezabele expetere, universámque Achabi domum perdere, & ejus memoriam genúsque stirpitus ex Israelitis tollere; eámque eò redigere quò redacta domus est Jeroboami Nabati filii, & Baasæ Ahiæ filii: Jezabelem autem comedent canes in agro Jesraelensi insepultam. Sed ego hinc fugâ me proripio. *D.* Quomodo se res habet, Jehu? Quorsum venit ad te lymphatus iste? *Je.* Hominem nôstis, ejusque orationem *D.* Minimè verò. Doce nos quídnam dixerit. *Je.* Unxit me regem Israelitarum de Jehovæ mandato, cui certum est Achabum Achabíque domum per me ulcíscí. *D.* Supponamus propere regi vestes nostras, socii, eumque collocemus in editissimo graduum. Tu, præco, proclama tubâ, regem esse Jehum. *Je.* Nunc, duces, si vobis ità videtur, cavete nè quis ex oppido evadat, qui hujus rei nuntium Israelem perferat. Nos conscendamus equos, & eò festinemus ire. Nam illic decumbit Joramus, sanandorum vulnerum gratiâ, quæ in prælio contra regem Hazaelem à Syris accepit: eodémque venit Ochozias Judææ rex ad eum visendum. *S.* Video quendam hominum globum. *I.* Tu conscende equum, & ei cursu profectus obviàm, quære ut valeat. *N.* Fiet. *I.* Accurrit huc eques quidam. *N.* Rogat Rex ut valeas, Jehu. *Je.* Quid, ut valeam? recede ponè me. *S.* Pervenit nuntius

nuntius ad eos, neque revertitur. *Jo.* Heus tu, conſcende equum, & eódem curre. *N.* Fiet. *Ie.* Accurrit huc alter. *N.* Rogat Rex, Jehu, an valeas? *Ie.* Quid, an valeam? Recede ponè me. *S.* Pervenit ad eos nuntius, ſed non revertitur. Inceſſûs autem ferocitas declarat eſſe Jehum Namſis filium. Junge currum equis, auriga: exeamus homini obviam, Ochozia. *Ie.* Tandem veniunt ipſi reges opportunè. *Io.* Valéſne Iehu? *Ie.* Quid, valéſne! Durantibus tot matris tuæ Iezabelis ſtupris, & maleficiis? *Io.* Fugiamus Ochozia: circumvenimur. *Ie.* Siquidem poteſtis effugere. Experiar tamen, an meus arcus poſſit de regis corpore ſanguinem elicere. Hem tibi, hîc moriturus eris. Tu Badacer triumvir, abjice eum in fundum Nabothi Iezraelenſis. Nam memini, cùm aliquando ego & tu Achabum hujus patrem in eodem curru ſequeremur, ei oraculo dictum eſſe, Iehovam ſanguinem Nabothi, ejuſque natorum pridie ejus diei reſpexiſſe: eúmque in agro ejuſdem Nabothi, quem ille judicio per calumniam oppreſſiſſet, in illum vindicaturum eſſe. Quare ſume hoc cadaver, ídque in fundum abjice, ſicuti ferunt Iehovæ dicta. Sed fugit Ochozias: perſequimini eum, occidite, pereat hoc ad flagitia concors hominum genus. Pergamus in oppidum: nondum peracta ultio eſt. Supereſt totius mali fons Jezabel, quam jam videre videor de feneſtra proſpicientem: At etiam fucata eſt: nimirum ut morti placeat. *Jez.* Nunquid bene accidit Zambri qui dominum ſuum interfecit? *Je.* Ecquis iſtîc à me eſt? Rectè: vos ejus eunuchi præcipitate eam. Peri fœminarum impuriſſima, & à meis equis conculcare.

Sent. *Etiam ſubditos armat & excitat Deus in principes impios. Æquum eſt enim, ut qui adverſus Deum Dominum ſuum conſurgit, (id quod faciunt omnes impii) adverſus eum conſurgant ipſius ſervi.*

JOAS. 4 *Regum.* 13.

ARGUMENTUM.

Joæ Iſraelitarum regi ſe ægrotum viſenti prædicit Eliſæus victorias, quas ſit de Syris reportaturus.

Joas rex Israelitarum, Elisæus.

HEu pater patriæ, heu columen Israelitarum, Tu quide nunc æger jaces. *E.* Non est ejulandi tempus. Cape arcum & sagittas. *J.* En cepi: quorsum? *E.* Impone manu arcui. *I.* Feci. *E.* Aperi fenestram obversam Orienti. Aperui. *E.* Jaculare. *I.* Hem; sic volo *E.* Collimâsti Ista est salutaris nobis, mortifera Syris sagitta, quos tu i Apheco, Dei præsidio, occisione occides. Sed pergepor cape sagittas. *I.* Cepi: quid tum? *E.* Feri terram. O factu malè! si quinquies percussisses, aut sexies, tum poter Syros delere funditùs. Nunc eos ter tantùm superabis, quo ties videlicet terram pulsavisti.

Sent. *In vate plus est præsidii, quàm in exercitu. Vat mors est & regi deplorenda. Fata abstrusa sunt.*

JONAS. *Jonæ* I.

ARGUMENTUM.

Vexati tempestate nautæ, invocatis frustra diis, factâque jactura, Jonam vatem excitant qui in navi dormiebat. Deinde sorte jactâ, ut eum sontem & tempestatis causam esse deprehenderunt, jaciunt in mare ipsiusmet admonitu: ita pacata tempestas.

Nauclerus, Nautæ, Jonas.

PRo Iupiter, quanta sævit tempestas! quanti undarum fluctus nostram navem undique verberant! Dicas Neptunum, & Æolum, omnésque adeò Deos in nostram conjuravisse perniciem. Nè sævi tantoperè aquarum præpotens Neptune; nè eos perde, qui se tuæ fidei mandârunt. Tuque, ô Æole, cui potestatem in ventos dedit Iupiter, cohibe tam effrænatum eorum impetum. *Naut.* Dii immortales! quid habetis in animo? Huccine venisse nos, ut tam miserè periremus? Parcite, quæsumus, parcite: nos vobis sacra faciemus; tibi, Neptune, taurum; vobis agnam, tempestates, mactabimus: tantùm liceat hinc salvis evadere. *Al.* Læde proles Castor & Pollux, amica nautæ sidera, obsecro vestram fidem, reddite nobis mare tranquillum, redite amicam cœli serenitatem. *Nauc.* Nihil agimus, video, tam surdi sunt dii quàm est ipsum mare. *Naut.* Quid superest?

ereſt? *Nauc.* Ut jacturam faciamus. *Naut.* Durum. *Nauc.* ed neceſſarium: extremo autem malo extremum adhiben- um eſt remedium: atque utinam vel ſic evadere liceat. Fe- inate, ejiciamus has merces. Præſtat rem perdere, ſpem liquam retinentes, quàm cum re certum exitium expectare. os O cœli mariſque potentes dii, eſte ſaltem contenti hâc oſtrâ miſeriâ: quid mortem inſuper minamini? Hei mi- il magis magiſque furiunt venti, ingraveſcit tempeſtas. Ir- tantur ſuperi, non placâtur noſtris votis & precibus. Quò m? Quò me vertam? Erat hîc neſcio quis peregrinus, ubi unc eſt? *Naut.* Dormit ad infimum navis latus. *Nauc.* ſupinam ſecuritatem! Heus, heus, peregrine; quem tan- em dormiendi modum facies? Potes in tanto periculo in- ulgere ſomno? Quin tu ſurgis, & tuum in hoc temporis rticulo Deum invocas? ſi quis forte ſuperûm exiſtat, qui oc à nobis malum avertat, & præſens auxilium ferat. *Naut.* ruſtrà laboramus: cauſa tanti mali perſcrutanda eſt. O- orret aliquem hîc adeſſe, qui ſe nefario aliquo ſcelere ob- rinxerit, propter quam tanto pere iraſcantur dii Sortien- um eſt quis ſit in cauſa. *N.* Placet; ducantur ſortes. Eu- e, ſors hunc peregrinum deſignat. Vides te, peregrine, ac- uſari. Dic quæſo, unde tantum in nos malum ortum ſit, uod vitæ genus ſequaris, unde & quò eas, cujas ſis, & uâ gente natus. *I* Jam jam nullum ſupereſt effugium; tene- or manifeſtò. O inevitabilem Dei potentium! Ego ſum Hebræus, Jehovæ cœleſtis Dei cultor, qui & mare & ter- am fabricatus eſt. Is me Ninivem ire juſſerat, ut eum populum, otio & luxu diffluentem & perditum, meâ ad- monitione ad meliorem frugem & ſaniorem vitæ rationem deducerem. Cujus ego muneris triſtitiam defugiens ſtatue- ram Tarſum in Ciliciam me conferre, & ejus conſpectum evitare cujus oculis omnia ſint ſubjecta. *N.* Periimus funditus. Inſcitè prorſus, homo, & malè abs te fa- ctum. Sed poſtquam factum quod eſt, infectum fieri non poteſt; quid tibi nunc cenſes faciamus, ut placa- tiore mari utamur, quod vehementius ſemper agita- ri vides? *I.* Vos verò me in mare deturbetis, ſi id ſeda-

tum

tum vultis: nam certò scio ego, meâ unius causâ v hâc tam vehementi tempestate afflictari: *N.* Avertant sup ri, ut tuâ morte saluti nostræ consulamus. Non faciem Agitè viri fortes, incumbamus remis, conemur ad terra appellere. Eia, adhibete summas vires; eia, rumpamus h fluctus. O rem miseram! crescit assiduè malum, nullâ r tione terram possumus attingere. *I.* Frustrà sudatis, invi Deo. *N.* Quid ergò est? téne nos in mare? I. Nisi mavul mecum unà perire. *N.* O desperatissimum perfugium sed tamen satius est te solum quàm nobiscum interire. Fac endum est, socii: nulla alia ad evadendum via est, v deo. Efferatur mare, rumpitur navis, mors nobis vers tur ob oculos. Demergamus eum. Obsecramus te, Jeh va, nè pereamus ob hujus víri mortem, néve à nobis p nas sanguinis ejus expetas. Vides nos necessitate impu sos facere, et tu omnia tuo arbitratu moderaris: jaciatu O rem admirabilem! Videtis ut subitò sedata sit tempe stas, eo dejecto? Videtis mare sic tranquillum, ut nun quam tranquillius? Agnosco, agnosco ego Jehovæ potest tem immensam, is nimirum Deus est, cæteri nequicquam precibus interpellantur. Uni, uni debetur gratia: uni itaque sacra votáque faciamus.

Sent. *Fruſtra implorantur falsa numina, ſæviente vero Numine. Deum effugere nec terrâ, nec mari poſſis. Cum ſontibus navigare, hoc eſt, verſari, noxium eſt. Manente cauſâ pœnæ, manet pœna.*

RABSACES. 4 *Reg.* 18.

ARGUMENTUM.

Rabſaces, ab Aſſyriæ rege Senacheribo miſſus, Hieroſolymitanos qui erant in muris, ipſe extra muros jubet deditionem facere; & in Jehovam ejuſque populum petulantiſſimè invehitur, nemine quicquam reſpondente.

Rabſaces, Eliacimus.

VOs hæc nomine regis magni, id est, regis Assyriorum, Ezechiæ nuntiate. Quâ tandem fiducia nitatur? Verbísne, an consilio, an viribus dimicare cogitet? Qui tandem spe fretus ab eo defecerit? An videlicet confidit

confracto

conſracto iſti culmeo baculo, id eſt, Egyptiis; cui ſi quis innitatur, ei manum perforet? Talis eſt Egyptiorum rex Pharao in omnes qui ei confidunt. Quod ſi mihi dicetis, Vos Iehovæ Deo veſtro confidere: annon is eſt, cujus Ezechias ſacella aráſque ſuſtulit, juſsítque Judæis & Hieroſolymitanis, ut Hieroſolymæ ad certam quandam aram Deo ſupplicarent? Agè Ezechia, vis cum domino meo rege Aſſyrio ſponſionem facere, ſi tibi dedero duo equorum millia, ni tu non poſsis ad eos totidem equites ſuppeditare? Túne auſis vultum ſubire vel unius prætoris, minimi ſervorum domini mei? Et fiduciam tibi collocas in Egyptiorum curribus & equitibus? An porrò ſine Jehova ad hunc locum vaſtandum aſcendi? Iehova ipſe me juſsit in hanc regionem proficiſci, eamque depopulari. E. Quæſumus te, ut nos Syriacè (ſcimus enim) alloquaris, non Judaicè, in auribus hominum qui ſunt in mœnibus. R. Quaſi ad dominum tuum, aut ad te miſerit me dominus meus, ad hæc dicenda; ac non ad eos qui ſunt in muris, ut vobiſcum & merdam ſuam comedant, & urinam bibant. Audite Judæi, regis magni, regis Aſſyriorum dicta. Nè vobis imponat Ezechias; neque enim poterit vos ab ejus manibus defendere: neve ab eo perſuaderi vobis ſinite, ut Jehovæ fidatis, quaſi vos defenſuro, neque urbem iſtam in manum Aſſyriorum regis permiſſuro. Nolite Ezechiæ credere, ſed potiùs Aſſyriæ regi obtemperate, qui vobis mandat ut ſecum benevolè agatis, & vos ei dedatis, & ſuis quiſque vineis & ficubus & puteis tantiſper utamini, donec veniat ad vos in veſtræ ſimilem terram transferendos, in terram frumenti, & vini, & panis, & vinearum, & olivarum, & olei, & mellis feracem, ut hâc ratione veſtræ ſaluti proſpiciatur: neve Ezechiæ fidem habeatis; fallit enim vos inani fiduciâ defenſionis Iehovæ. An reliquarum gentium dii ſuam quiſque terram ab Aſſyriæ rege defenderunt? Ubi ſunt dii Hemathæ & Arphadi? Ubi Sepharvaimi? Ubi Henæ? Ubi Avæ? Nunquid Samariam ab ejus manu tutati ſunt? Quis tandem eſt ex omnibus omnium terrarum diis, qui ſuam terram ab ejus manu defenderit, ut Jeho-

va

va Hierosolymam defensurus esse videatur? *E.* Obmutescamus, nevè ei quicquam respondeamus. Ità enim fert regis mandatum. Sed eamus hæc regi nuntiatum.

Sent. *Res secundæ insolentes sæpe reddunt homines, & ipsum etiam Deum petulantes. Prosperos successus sibi adscribunt superbi, cum debeant Deo. Cum maledicis & verbosis rixandum non est, sed Deo committenda causa.*

EZECHIAS. Esaiæ 38.

ARGUMENTUM.

Ægrotus rex Judæorum Ezechias, cum esset ei ab Esaia vi denuntiata mors, precibus à Jehovæ impetrat vitæ prorogationem.

Esaias, Ezechias.

IMpera domo, Ezechia: nam isto tibi morbo moriendum est. Hæc est Dei voluntas. *Ez.* O durum nuntium! O sancte Deus, memineris quàm fideliter & integro animo te semper coluerim, & ad tuam voluntatem vitam omnem direxerim. Hic pietatis bonos? Sic religionem remuneraris? Méne nunc in medio ætatis cursu in eas angustias esse redactum ut subeundum sit sepulchri ostium, & reliquo vitæ tempore carendum? Eheu! jum non ego fruar communi hoc cœlo? cœlo ego non fruar, cujus amœnâ luce illustrantur qui in terra degunt vitam; Jam ego avellor à charo conspectu & consuetudine hominum, qui hunc orbem incolunt. Ex hac vita discedo & emigro tanquam è pastorali turguriolo, fatali ævi flamine & filio ante diem amputato. Paulatim atteror, & consumor in horas: neque quicquam propiùs exspecto quàm ut jam jàmque absumptus, animam agam. Ad mane si ventum est, membra omnia diro cruciatu dilaniari sentiens, mortem in vesperum exspecto. Hirundinis aut gruis ritu stridulas voces emitto, & columbarum more querulos edo gemitus; cœlúmque suspiciens, consumptis lacrymis, ipsa oculorum tabe intolerabiles animi testor dolores. O rerum Domine omnium, aio mihi fieri injuriam, cujus te vindicem esse par est. Miserum me! quid jam, quid mihi venire in mentem possit, quo possim tuum animum ad id quod volo flectere? Meæne vitæ

vitæ brevitatem miserabiliter commemorem? O rerum autor & moderator, longius est profectò naturale vivendi spatium quàm quantulum à te mihi conceditur. Haccine mihi ætate tam immaturâ spiritus redendus est? An tu mihi videlicet sempiterno somno consopire paras, ut postea in vitam revoces? Aut cujus altissimam tranquilitatem a terbissimo casu contaminari passus sis, eum scilicet, jam letho absumptum, è putido busto vindicabis? Et cujus vitam ægrotantis tueri neglexeris, eundem morte deletum, amico lucis usu rursum donabis; peccatis (quorum de fonte mors scatet) quasi post tergum rejectis, & æterna oblivione obliteratis? Deinde a quibus gratitudinem, & ex ea manantem laudationem expectas? à mortuis? anne sepulti te celebrabunt, & tuum paratum miseris præsidium prædicabunt humati? Vivi, vivi tibi gratias agent, velut ego hodie; & parentes liberis commemorabunt tuam gentibus omnibus expositam tutelam. Intende meæ saluti, Iehova; & nos de tuis laudibus carmina, quam diu vivemus in æde tua modulabimur. *E.* Ades animo, Rex: jubeor tibi læta nuntiare. Iehova, *D*eus *D*avidis autoris generis tui, tuam precationem audivit, tuásque lacrymas respexit. Itaque sic habeto, te per eum sanari, & tertio abhinc die ascensurum in fanum. Quinimo addet tuæ vitæ quindecim annos, teque eripietè manibus regis Assyriorum, unà cum hac urbe, cujus se defensorum præbebit, propter semetipsum, tum etiam propter *D*avidem sui cultorem. Sed vos famuli sumite palatham, quam ulceri ejus imponetis, ut convalescat. *Ez.* Sed quo signo intelligam me in sanitatem restitui, & tertio die venturum in ædem? *Es.* Vides hoc Achazi solarium? *Ez.* Video. *Es.* Optio tibi datur utrum velis urbram decem gradibus procedere, an reverti. *Ez.* Facile est umbram progredi. potiùs retrocedat. O rem miraculosam! nunc, nunc video, volente Deo, nihil esse arduum.

Sent. *Piis precibus usquè adeo flectitur Deus, ut interdum etiam decretum suum rescindat. Quamvis morbus interdum naturalibus remediis incurabiles sanet Deus, tamen naturalia*

lia remedia non semper repudiat. Non medicinæ, sed Deo trib
enda sit sanatio: & tamen utendum est medicinâ.

JEREMIAS. Ier. 26.

ARGUMENTUM.

Jeremias urbis & templi ruinam vaticinatur: eam ob can
comprehenditur à sacerdotibus & vatibus ad necandum. S
facto ad tumultum concursu, proceres & senatores & Ahich
mus id prohibent.

Jeremias Sacerdotes, Vates, Proceres, Senatores, Æhichamus.

AUdite omnes omnium Judeæ urbium homines, qu
quot hoc templum, in cujus ego sto vestibulo, i
tratis adorandi numinis gratiâ; audite, quæ Deus meâ vo
vobis effatur: Nisi eum audietis, & ex lege quam vo
præscripsit, vivetis: tum autem dicta vatum, ejus cul
rum, quos ipse ad vos mittit, per quos vos maturè a
monere nunquam intermittit, ea, inquam, nisi audie
hanc ipsam ædem sacram in eum statum rediget, in qu
Silonem redegit; & hanc urbem omnium orbis terrar
gentium ludibrio exponet. *S.* Quid sibi vult clamosus ist
Omnibus minatur exitium. *S.* At sibi non minatur, s
conflat maximum malum. Quin invadimus hominem?
Atque ità opus est. S. Comprehendite eum, viri; cave
nè effugiat: faxo jam scias, Jeremia, quæ mala nobis o
nuntias, ea te in temetipsum excitavisse. Itáne verò
huic templo Silonis ruinam, & urbi vastam everſionem
solitudinem denuntiaveris, & hæc tam dira impunè prot
leris! Morte pœnas lues. *V.* Meruit certè. *P.* Unde tant
iste tumultus, sacerdotes? Aut quid vult tantus hominu
concursus? quid novæ rei accidit? *S.* Hic homo dign
est, qui capite det supplicium, qui quidem tam horrend
clades huic urbi sit vaticinatus, quemadmodum vos ip
audivistis. *I.* Audite me, si placet, & vos omnes popula
res audite me. Jehovæ ego optimi maximi instinctu hu
veni, ea in fanum & urbem prædicturus, quæ vos audivistis.
Quare corrigite vestram vitam & mores, Deíque vestr
admonitioni obtemperate, ut mutet consilium, malúmque
quod

quod in vos cogitet, avertat. Quod ad me pertinet, equidem video me in veſtra manu eſſe: vos mihi, quod videbitur, faciatis licet. Veruntamen ſic habetote; ſi me interfeceritis, vos, urbémque, & hanc rempublicam, innocentis ſanguinem ſupplicio luituros. Certè enim Jehova miſit me ad vos, ut, vobis audientibus, ea omnia dicerem. *P.* Nos quidem non videmus juſtam cauſam, cur hic capite plectatur: ſiquidem nos nomine Jehovæ Dei noſtri affatus eſt. *Se.* Audite nos viciſſim, niſi moleſtum eſt. Michæas Moraſtita, vates fuit tempore Ezechiæ regis Judæorum, qui Iehovæ optimi maximi nomine, omni Iudæo populo audiente, auſus eſt dicere, Sionem in agrum redactam, aratum iri, Hieroſolymámque in rudera collapſuram, & montem ſacrum in ſolitudinem redigendum. Nunquid in eum morte animadvertit Ezechias, aut ullus Iudæorum? Annon Deum reverentiâ & precatione ſibi placaverunt, malúmque, quod ab illo jam jámque imminebat, depulerunt? Et nos tam immani ſcelere animos noſtros obligabimus? Quid Urias, nihíl ne nos movebit? Is fuit filius Semeiæ, ex Cariathiarimo, qui éadem in urbem hanc ab Iehova eſt vaticinatus, quæ modò Ieremias. Quod cùm Ioacimus rex audiviſſet, nec non ejus milites & proceres, eum quæſivit ad necem: id ubi reſcivit ipſe, territus aufugit in Egyptum. Sed eo miſit rex Elnathanem, & quoſdam alios, qui illinc extractum ad eum adduxerunt: eumque ferro crudeliter necavit, & ejus corpus in plebeiorum ſepulcretum projiciendum curavit. Itaque quis fuerit exitus videtis. Nunc diſpicite, utrùm nefarium hujus facinus, an conſideratam illius prudentiam malitis imitari. Ah! profectò nunquam ſinam vos manus Ieremiæ ſanguine commaculare.

Sent. Veritas odium *periculumque* parit. *Malo vate aut doctore nihil iniquius. Plerumque plus ſapiunt, & plus æquitatis habent ineruditi, quàm doctores. Pœnam ſi vis effugere, fuge culpam. Mitiora imitanda ſunt exempla, immitiora declinanda.*

ANANIAS. Jer. 28.

ARGUMENTUM.

Ananias Judæis, liberationem ad biennium falso vaticinatur. Jeremias contrà graviorem insuper captivitatem prædicat, & ipsi Ananiæ mortem à Jehova denunciat.

Ananias, Jeremias.

AUdi tu, Jeremia, unà cum universo hoc populo, quæ jussu Dei vobis denuntio. Ego (inquit Jehova Optimus Maximus, Israelitarum Deus) jam rumpam jugum regis Babyloniorum, & post duos annos referam in hunc locum omnia vasa templi, quæ Nabuchadonosor hinc abduxit Babylonem deportavit: Jeconiámque, filium Joacimi Judææ regis, omnésque captivos Judæos, qui sunt abducti Babylonem, huc reducam, fracto Babyloniæ imperio. Utinam ità faciat Jehova, & tua dicta omnia ad rem conferat, atque huc vasa sacra reportet, captivósque omnes Babylone revocet! Verùm audi, & quæ apud te &, omnem populum eloquar, trade memoriæ: Claruerunt ante me & te jam olim vates, qui multis nationibus, magnis regnis bellum, aut famem, aut pestem, præsignificaverunt. Quòd si quis aliquando secunda pronuntiabat, ejus præfectum aut rei eventus à divino afflatu profectum comprobabat, aut frustratio refellebat. Hoc quia in hac vatione fu[illegible]m certò scio; malo te rei exitu confuta quàm meâ ora[illegible] irritari. *A.* Cedò mihi istum torque audite verò omnes, [illegible] hîc estis, quid ferant mea dic Quemadmodum hoc ego collare perrumpo, ità Jehova scitote perfracturum dominationem Nabuchodonosoris probenn um. *J.* Nolo tecum ampliùs rixari. *A.* Abeas lice ego hoc teneo, & tenebo: nè trepidate Judæi, adven jam certissimum vobis præsidium & salus. Bono ani este. *J.* Adsum tibi à Deo, Anania, qui tibi me ità renunc are jubet. Vincula lignea, inquit, rupisti, Anania; sed p eis ferrea feceris. Nam ego ferreum jugum collo impon omnium istarum gentium, quò serviant Nabuchodonosori Babyloniorum regi, sub cujus ego ditionem etiam greſtes bestias subjunxi. Hæc sunt de quibus te, Anan Deus meo ministerio præmonitum voluit. Sed non est, cre mihi, Anania, non est, quòd incitationem & permotione divina

divinam oſtentes, & hunc populum ſpe inani erigas. Neq; enim à Deo miſſus ades, cujus ego inflatu perniciem tibi proximam denuntio, téque hoc anno vitâ defuncturum confirmo; quoniam tuis verbis deficiendi ab eo cauſa es.

Sent. *Mali doctores ſolent improbis fausta dicere, & quæ placeant. Boni, contrà. Hinc fit, ut boni inviſi ſint, mali amentur, & autoritate polleant. Veris vatibus raro creditur, ante eventum; præſertim ſi adſunt falſi vates, qui veris contraria doceant. Mali vates, dum pœnas improborum verbis leniunt, reipſa exaſperant. Cum pervicacibus rixandum non eſt. Qui improbis blandiuntur, eos à Deo avocant.*

SEDECIAS. Jer. 38.

ARGUMENTUM.

Jeremias conſulentem ſe Sedeciam Judææ regem monet, ut ſe dedat Chaldæis; alioquin venturum & ipſum, & urbem, in miſeram calamitatem.

Sedecias, Jeremias.

VOlo ego te conſulere ſuper rebus meis, Jeremia; ſed noli me quicquam celare. *J.* Rem omnem tibi aperiam: ſed eâ conditione, nè me interimas, néve conſilium meum repudies. *S.* Per Deum immortalem qui noſtras animas creavit, non perimam te: neq; tradam illis homicidis qui tuam necem cupiunt. *J.* Satis habeo: accipe [illegible] quod ſit Dei conſilium. Si te contuleris ad principes Babylonios; & tuæ tuorumq; vitæ conſules, & incendium ab urbe depelles. Sin minùs; & urbs Chaldæis dedita igne cremabitur, neque tu eorum manus devitabis. *S.* At enim valde metuo, nè me Chaldæi Judæis, qui ad ipſos transfugerunt, tradant omni irriſione ludendum. *J.* Non tradent, crede mihi: obtempera Dei monitis, cujus ego voluntatis interpres tibi ſum datus, ſi teipſum amas tuæque ſaluti provides. Quod ſi te dédere renuis, hoc tibi divinitùs denuntio; Omnes mulieres quæ ſuperſunt in regia, eductæ ad principes Chaldæos, te in os indigniſſimè irridebunt, ut circumventum & proditum à tuis neceſſariis, & in ipſo cœno perfidè deſtitutum. Tuæ autem uxores omnes, & liberi tradentur Chaldæis, neq; tu eorum manum effugies, quin in manus regis eorum

venies, qui hanc quoq; urbem incendet. *S.* Vide nè quis hæc resciscat, nè tu pereas. Quòd si proceres audierint nostram congressionem, téque convenerint, rogantes qua de re inter nos actum sit, & mortem minantes nisi indicaveris; dices, te à me precibus petiisse, nè committam ut domum Ionathanis reducaris ad miserabilem mortem.

Sent. *Veritas cum periculo dicitur. Imprudentes, dum leviu aliquid malum inevitabile vitant, incurrunt in gravius quod fuerit evitabile. Qui tolerabiles pœnas Deo dare recusat, eum incitat ad graviores.*

DIALOGORUM SACRORUM LIBER TERTIUS.

TOBIAS Tob. 4, & 5.

ARGUMENTUM.

Tobæus Tobiam filium suum pietatem docet. Deinde jubet ut ducem quærat ad petendam ex Media pecuniam ibi à se depositam. Tobias Genium, qui se hominem simulabat, nactus cum eo proficiscitur.

Tobæus pater, Tobias filius, Raphael genius, Anna mater.

CUm ex hâc vitâ discesserò, nate, sepelito me honorificè. Tum autem matrem tuam honorato, néve eam deserito, néve ei parùm morigerando vitam reddas acerbam. Recordare, fili, quot dolores perpessa sit propter te cùm esses in ejus utero. Cùm igitur vitam finiverit, eam mecum honestè sepelito in eodem sepulcro. Ac per omnem vitam memento Creatoris tui, néve eum offende, ejúsve præcepta omitte. Quantumcunque tibi Iehova largitus erit, eo nè parcito liberalitatem exercere. Ad homines inhumanos nè te aggregaveris. A respicendis egentibus Israelitis ne abhorrueris, nè Iehova vicissim tuis temporibus adversis te respiciendo abhorreat. Quòd si tuæ facultates non ferent ut largè id facias; at pro eo quantum id erit quod suppeditabit, nè parce in benignitatem conferre: ut divitias tibi

& argenti auríque thesauros in beneficentia repositos habeas. Nam thesauri nihil impios juvant. At hæc virtus à morte vindicat: ac quisquis beneficentiam excercet, Dei conspectum videbit; quemadmodum habet scriptum illud, Ego per beneficentiam conspectum tuum videbo; quam qui exercent, cœlestes habendi sunt. Tu ergo, nate, corpus tuum ab omnis lididinis obscœnitate tuere, uxorémque de tua cognatione ducito, nequaquam alienigenam, aut alîus sanguinis, quàm tuorum majorum. Nos enim vatum progenies sumus. Memoriâ repete Abrahamum, Isaacum, Jacobum, qui uxores de sua sibi gente asciverunt, extraneorum affinitate repudiatâ; eóque liberis fortunati fuerunt. Animum intende, fili, ad ea quæ ages. Quod tibi nolis fieri, aliis nè facito. Operarii mercedem nè retineto noctem unam, post eum diem in quem cum eo pactus eris: ut tuo te præmio remuneretur Deus. Corpus tuum ab ebrietate abstineto. In nulla nequitia te oblectaveris. De tuo victu largire esurientibus. De tuo vestitu indue nudos. Quod tibi supererit, id omne in beneficentiam confer, neq; id gravatè: hoc, est verè pane & vino sepulcra justorum perfundere. Audi & attende quemlibet, qui modò verum tibi consilium det. Ab Jehova omnibus temporibus pete, ut tuas rationes, consiliáque dirigat: neq; enim homini in manu positum est consilium, sed uni Deo Opt. Max. qui quicquid vult, efficit, alios deprimens, alios efferens. Hæc mea dicta & præcepta omnia conservato, & nunquam non ante oculos habeto, fortíque & infracto animo esto. Nam Iehova tibi auxilio præsidióq; erit, si ei toto animo totóq; pectore studueris. Nunc, fili, illud tibi indicabo de pecunia, quam habeo apud Gabalē, mihi cognatione propinquum (ea est decem argenti talenta) Ragæ in Media: nam incerta est quando sim moriturus. Tu, fili, si Iehovam metues, téq; ab omni scelere conservabis, magnas ab eo opes consequeris. *T.* Omnia ut præcepisti mihi, pater, sic faciam: sed velim mihi consilium des, quâ ratione queam istâ à Gabale pecuniâ recuperare. Nam neq; ille me, neq; illum ego agnoscam, neq; quo signo repetâ pecuniâ scio, neq; quâ viâ eatur in Mediam teneo. *Tob.* Quod ad signum pertinet,

tinet hoc dies; Me, cùm ille mihi marſupium ſuum tradi-
diſſet, dixiſſe, Accipe de manu mea; atque ex quo ei argen-
tum in manum tradidi, annum hunc eſſe vigeſimum. De
via autem; quære tibi jam hominem aliquem fidelem, qui
tecum vadat, cui præmium dabimus. Proficiſcere, fili, adhuc
vivente me, & argentum pete. Jehova te Deus Iſraelitarum
in itinere conſervet: tibiq; benevolentiam, ſtudium, miſeri-
cordiam, & illius, & omnium qui te videbunt, conciliet, teq;
nobis ſoſpitem & incolumem, & ducat, & reducat, ante me-
um interitum. *Tobi.* Eo igitur ad conquirendum ducem; &
fortaſſe præſtò adeſt qui faciat. Nam video juvenem quen-
dam in via ſtantem accinctum, & ad iter (ut videtur) pa-
ratum. *Raph.* Adoleſcens, cujas es? *Tob.* Domine, poſſéſne
mecum in Mediam proficiſci? *Raph.* Equidem novi vias om-
nes, ſúmque aliquando uſus hoſpitio Gabelis gentilis noſtri,
agentis Rage, in finibus Mediæ, quæ Rages diſtat ab Ecba-
tanis itinere duorum dierum, éſtque montana: Ecbatana
autem in campeſtri loco poſita ſunt. *Tob.* Præſtolare pau-
liſper, ſi placet, dum hanc rem patri renuntiatum eo: nam
magnopere cupio te comitem habere, tibique dabo merce-
dem pro itinere. *Raph.* I properè. Ego hîc manebo donec re-
deas: noli diutiùs morari. *Tobi.* Nactus ſum virum bonum,
pater, noſtri generis, qui mecum proficiſcatur. *Tob.* Evo-
ca eum ad me, ut ſciſciter unde terrarum ſit, & an ſatis fidus
ſit tibi futurus comes. *Tobi.* Faciam. Heus, accérſeris à patre
meo. *Raph.* Eo. Salve, vir divine. *Tob.* Si ſalveo, cur mihi
hæc uſu veniunt, ut oculis captus in tenebris cæcus ſedeam?
Raph. Qui tibi oculorum lucem cæcando ademit, idem te,
quia vir bonus es, ſanabit. *Tob.* Ità faxit Jehova. Sed ad
rem. Meus hic filius Tobias vult ire ad Mediam, frater; po-
teríſne ire cum eo? Et ego tibi mercedem dabo. *Raph.* Po-
tero, quippe qui vias omnes noverim, omnémque illam re-
gionem peragraverim, & montes teneam. *Tob.* Cujas es?
Cujus generis? & qua ex civitate? *Raph.* Quid ampliùs quæ-
ris? cùm mercenarium habeas, qui tuum filium comitetur
ex tui animi ſententia. *Tob.* Frater, nomen tuum ſcire velim,
& cujus nationis ſis. *Raph.* Ego ſum Azarias Hananeelis

Filius

Filius de familia Solomithi majoris, tuus gentilis. *Tob.* Quod ſalutare fauſtùmque ſit. Sed noli ægrè ferre, frater, quòd voluerim tuæ familiæ genus cognoſcere: meus gentilis es, egregia & nobili ortus familiâ. Nimirum nôſti Hananeelem & Nathanem, duos Solomithi filios, qui mecum itabant Hieroſolymam, cùm Iſraeliticam terram incoleremus, mecúmque ibi adorabant, neque unquam ad deos peregrinos, qui in ea regione habebantur, deſciverunt: quod cæteri gentiles noſtri fecerunt. Quare vade, frater, feliciter cum filio meo: & redite feliciter, adjuvante Deo. Ego tibi in ſingulos dies drachmam ſolvam, & victum ut filio. Quòd ſi vos Deus opt. max. ſalvos reduxerit, iſtud tibi præmium augebo. *R.* Omitte timorem. Nam ego cum filio tuo, ſalvus cum ſalvo, & ibo, & redibo. *Tob.* Compara tibi, Tobia fili, quæ ad profectionem ſunt neceſſaria, & proficiſcere cum iſto fratre. Deus omnipotens vos incolumes ducat & reducat, & vobis hoc iter ductu Genii ſui proſperet. *Tobi.* Valete, mei parentes, & obſervandi. *Tob.* Vale, & ambula proſperè. *A.* Oh, oh, oh, oh! *Tob.* Quid fles? *A.* Rogas? nihilne vereris puerum abs te emittere, qui in oculis noſtris obverſando, noſtram ſenectutem redderet leviorem? Quaſi verò non nos ſine illo argento aliturus eſſet Deus noſter. *Tob.* Ne time, ſoror. Nam & proſperè ibit, & incolumem ad nos reverſum tu ipſa tuis oculis aſpicies. Deus ei noſter Genium attribuet, qui ei iter bene fortunet, eúmque ſalvum reducat. *A.* Eheu!

Sent. *Parentum eſt, filios docere pietatem. Piorum curam mandavit Deus geniis ſuis.*

ASMODÆUS. Tob. 6, & 7.

ARGUMENTUM.

Raphael genius, agit cum Tobia de ducenda in matrimonium Sara Raguelis filia. Deinde, ubi ad Raguelem pervenerunt, fit matrimoninm.

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

JAm tandem pervenimus Ecbatana, Tobia frater. Hâc nocte divertemur ad Raguelem. Is ſenex quidem eſt, ſed filiam habet unicam, formâ præſtantem, nomine Sarar.

Ego cum eo agam ut eam tibi det in matrimonium. Est bonâ indole prædita, & patri dilectissima. Ausculta mihi, & de ea agito. Ubi Rage redierimus, celebrabimus nuptias. Non dubito, quin non sit ille tuis postulatis contradicturus, neque eam contra legem Mosis alienigenæ traditurus. Nos eam ad patrem tuum ducemus. *T.* At audio, frater, eam jam septem viris esse traditam, qui antequam in ejus complexum venerint mortui sint, ab Asmodæo (ut dicitur) dæmonum rege necati. Quapropter ne me ille interficiat, non mediocriter pertimesco. Quod si fieret, parentibus tristissimi casum exitûs præberem, qui alium nullum neque filium neque filiam habent, à quo eis vitâ defunctis parentetur. *Raph.* Verere modò Jehovam, ejúsque memor esto: tum etiam patris tui præceptum recordare, à quo jussus es uxorem ejusdem tecum familiæ ducere. Tum me autore nihil dæmonem timueris. Satis exploratum habeo, te eam hac nocte in matrimonium esse habiturum. Igitur ubi in cubiculum cum ea introiveris, sumito cor piscis quem tu in Tigre flumine dilacerâsti: & ex eo sub ejus pallam suffitum facito. Eo nidore olfacto dæmon puellam fugiet, nunquam eam repetiturus postea. Cùm autem tibi cum ea congredi libebit, surgitote de lecto geniali, Jehovámque oratote & obsecratote, ut vobis pro sua clementia opem ferre, puellæque mederi velit. Tum demum cum ea rem habebis, ex qua liberos mares procreabis. Sed omnem timorem abjice: nam ea tibi destinata est ante orbem conditum, per téque eam Jehova à dæmone vindicaturus est. *T.* Quid futurum sit, viderit Deus. Sed certè facit tua oratio, ut à conjugio non abhorream. *Raph.* Jam appropinquamus domo Raguelis: & ecce eum ante suas ædes. Salve. *Ra.* Salvete & vos. Aspice huc Edna, quàm hic adolescens formâ referat Tobæum fratrem meum. *E.* Unde estis, fratres? *Raph.* Ex captivis qui sunt Ninivæ ex Nepthalina tribu. *E.* Nostisne Tobæum fratrem nostrum? *Raph.* Novimus. *E.* Valétne? *Raph.* Valet. *T.* Ille Tobæus frater (ut dicitis) vester, pater meus est. *Raph.* O faustum diem! Libet te complecti. Jehovam tibi propitium precor, fili: nam ex viro optimo & probissimo

probissimo natus es. Agè uxor, si quid est lautius, apparetur cœna: placet arietem mactari. Volo ego hos hospites accipi liberaliter. Succedite nostro tecto: præstemus nos hilares. *T.* Jam tempus admonet, Azaria, ut de matrimonio mentionem injicias. *Raph.* Memini. Quoniam filiam habes jam nubilem, Raguel, & hic est adolescens, & æqualis illi, & tribulis, petebat ut eam sibi nuptum locares. *Rag.* Non me præterit, satius esse eam tibi quàm alteri tradi. Sed verum tibi dicam: Eam jam septem viris locavi (ut tu scias) qui omnes ante ejus congressum mortui sunt. Verùm ede & bibe, & istam rem omitte. *T.* Nihil agis: neque cibum ego neque potionem capiam, quin tu eam mihi in matrimonium concesseris. *Rag.* Postquam ità infixum in animo habes, obtineto sané. Et quia consanguinei estis, ego jam nunc eam tibi in matrimonium trado, ex instituto Mosaico, & Israelitico. Huc ades, Sara: accipe hanc, Tobia. Jehova Deus cœlestis vos hâc nocte custodiat incolumes, suâque in vos clementiâ utatur.

Sent. *Piorum opera fiunt, autore & duce Deo. Pii voluptatibus etiam licitis imperant, non serviunt. Pii fugant dæmonia. In pios potestatem non habet dæmon.*

RAGUEL. Tob. 10.

ARGUMENTUM.

Tobias Ragueli socero suo valedicit, secum adducens illius filiam Saram, uxorem suam.

Tobias, Raguel, Sara.

MI socer Raguel, tu à me postulâsti, ut manerem apud te dies quatuordecim, & cum filia tua uxore mea Sara suaviter viverem: id quod tibi concessi. Nunc finita est dies; itaque peto abs te ut me dimittas. Mei enim parentes ambo, dies numerant, neque putant hoc loco rem esse. *R.* Doleo me tam parvũ spatium à te petiisse. Sed nihil obstat, quò minùs id fiat longius. Mane apud me diutiùs: ego mittam ad tuum patrem nuntium, qui ei totum negotium renuntiet; nè sit de te solicitus. *T.* Quæso te, noli me remorari: cupio omnino ad parentes reverti. *R.* Quando urges, non remorabor invitum. En trado tibi meam filiam Saram, necnon dimidium

midium facultatum mearum. Ite feliciter: Deus Jehova Deus majorum noſtrorum, vos fœcundet, mihíque ex vobis liberos mares oſtendat, qui divinæ legi dent operam. Agitè, deoſculari vos volo. Vide, mea filia, ut tuum ſocerum & ſocrum (qui nunc tui parentes ſunt) habeas in magno honore, maritum diligas, familiam regas, domum gubernes, teipſam præſtes inculpatam; &, cum bona pace profecta efficias ut bonam de te famam viventes adhuc læti hilaréque accipiamus. Et tu, Tobia fili, vale. Jehova te Deus cœleſtis ſalvum perducat, mihíque ex te, & filia mea Sara, liberos Jehovæ ſtudioſos, eíque probatos oſtendat, antequam moriar. Ecce Saram filiam meam in poteſtate tua! noli eam unquam malè tractare. Ite ſanè incolumes. *S.* Valete parentes chariſſimi: Valete, cognati, & amici omnes. *T.* Vale, ſocer: Vale, ſocrus; valete omnes. Ego Jehovæ gratias ago, qui me lætum rediderit, & tot beneficiis tam mirificè affecerit,

Sent. *Uxoris eſt ſequi virum, & propter eum parentes patriámque relinquere. Eſt enim matrimonii conjunctio arctior quàm naturæ.*

TOBÆUS. *Tob.* II.

ARGUMENTUM.

Tobias ex Media reverſus venit ad parentes, & felle piſcis oculos patris ſanat à cæcitate. Quà de re pater Deo gratias agit.

Raphael, Tobias, Anna, Tobæus.

FRater, tu ſcis quàm ſolicitum reliqueris utrumq; parentem: quapropter antecedamus ego & tu, uxore tuâ cum famulis, reliquóque noſtro comitatu ſubſequente. *Tobi.* Bene mones R. Præpara fel piſcis. *A.* At at, ô mi vir, adventat meus Tobias cum comite. Curro ei obviàm. *R.* Tui patris, quem video eſſe cæcum, oculi felle iſto aperientur atque ſanabuntur. Itaq; cùm ad eum acceſſeris, illinito ejus oculos iſto felle; tum ille, ſellis mordacitatem ſentiens, ſibi oculos fricabit; atque ità, dejectâ albugine, & cœlum & te lætus videbit. *A.* O gnate, jam mortem non deprecor, poſtquam tuum conſpectum cernere licuit. *Tobi.* Salve mea mater.

Sed

ed accedit huc pater. Hei mihi! collaſpus eſt. Accurram. mi pater, ſalve, *Tob.* Salve, fili optatiſſime: ut vales? *bi.* Optimè; eſt Deo gratia. Sed pátere me tibi oculos illinere hoc felle. Nam ſpero hoc tibi fore ſalutare. *Tob.* Lienter patiar. *Tobi.* Expectemus pauliſper. *Tob.* Sentio fellis ordacitatem. *Tobi.* Frica tuos oculos. *Tob.* O ſupra modum irandum miraculum! Nunc te liquidò video, fili: amplexere me: gratias ago Jehovæ Deo Iſraelitarum, qui cæcos luminat, qui mihi oculos aperuerit: cujus nomen nullis nquam ſeculis ſatis dignè laudari poterit, qui in me hoc antum munus contulerit. Hic vulnerat, & ſanat: hic occidit, & vitam dat: huic gratias ago, qui te nobis, ſeliciter xpedito itinere, ſalvum lætúmque reſtituerit.

Sent. *Deus ſuos à miſeria tandem liberat. Medicina, mora. Deo gratiæ ſunt agendæ de omni bono.*

RAPHAEL. Tob. 12.

ARGUMENTUM.

Raphael, Tobæo & Tobiæ, ſibi mercedem ſolvere volentibus, ſe indicat, eiſque officium præcipit.

Tobæus, Tobias, Raphael.

TObia fili, ſolvamus iſti homini, qui te comitatus eſt, mercedem; & eam cum corollario. *T.* Pater, demus ei dimidiam partem pecuniæ, quam illinc attuli. Nam is me *incolumem duxit & reduxit*, meámque uxorem ſanavit, & argentum à Gabele abſtulit, & tibi oculos ſanavit: pro quibus omnibus quænam ei referri par gratia poteſt? Huc ades, Azaria. Accipe, frater, mercedem tuam, id eſt, dimidiam pecuniam, quam illinc apportâſti: & vale. *R.* Canite Jehovæ carmen novum, eíque gratias agite, & ejus nomen celebrate, pro tantis ejus in vos collatis beneficiis; crebríſque precibus, ſupplicationibus, & beneficentiâ erga egentes eum affectate, quoad vivetis: Nam plùs apud eum valet aſſiduum beneficentiæ officium, quàm argenti auríq; copioſa congeries, ut pote cùm beneficentia vindicet à morte. Equidem nihil vos de rei veritate celabo. Quo tempore tu tuáque nurus, Sara, ſancti opem numinis precibus ſuppliciter magno cum animi angore implorabatis, veſtras

ſtras ego preces (ut vos ſciatis) ad Majeſtatis ſolium ſu
vehebam: cùmque tu mortuos ſepeliebas, aderam tibi, t
iſque difficillimis rebus, ab Jehova, qui te oculorum cæ
tate tentaverat (ſolet enim hoc pacto periculum facere b
norum) miſſus ſum ad te ſanandum, & Saram tuam n
rum. Sum autem Raphael genius, unus de principibus e
ad gloriæ ſolium famulantur. Nolite timere. Bene vobis
res habet. Agite Jehovæ gratias pro tantis miraculis, qu
vobis exhibuit. Nam quòd me, quamdiu vobiſcum ver
tus ſum, edere & bibere vidiſtis; ſpecies illa fuit, quæ veſt
oculis obverſabatur, cùm re ipſâ neque ederem neque b
berem. Quare mandate hæc omnia literis, quæ vos veſt
erga Deum officii per omnem vitam admoneant, atque ha
rem in omnem omnium ætatum æternitatem teſtentur:
Jehovæ gratias agite, ejuſque ſacram memoriam piè ret
nete; meque jam abſolvite, ut ad Deum me recipiam à qu
ſum miſſus ad vos.

Sent. *Deus piis ſæpe nè cogitantibus quidem proſpicit. P
cruces ducit Deus ſuos ad felicitatem. Piorum primordia triſtia
exitus læti.*

ACHIOR. Judithæ 5, & 6.

ARGUMENTUM.

*Quærenti Oloferni de Judæorum ſtatu, narrat Achior: & qu
niam eos invictos eſſe dicit, (niſi forte Deum ſuum offenderint
iratus Olofernes, eum jubet ad Betulienſes. Judæos diduci, u
unà cùm illis pereat.*

Olofernes. Achior, Proceres.

NArrate mihi, vos Chananæi, de iſtius nationis homi-
nibus, qui in montanis habitant; quas incolant urbes,
quantam habeant copiarum multitudinem, quâ re plurimùm valeant & poſſint, quo rege & exercitûs duce utantur;
& cur ſoli ex occidentalibus mihi obviâ venire neglexerint?
A. Audi, domine, orationem ſervi tui. Enuntiabo tibi rem
omnem, ut ſeſe habet, de gente iſta montana, quæ finitimos
tibi fines incolit: neq; ullum ex ore meo mendacium excidet.
Homines ſunt prognati à Chaldæis, qui principio Meſopotamiam incoluerunt. Cùm enim deos patrios Chaldæorũ de-

trectarent,

rectarent, patriisque moribus relictis unum sibi Deum cœlestem ad adorandum delegissent, ab illis exagitati, in Mesopotamiam aufugerunt. Ibi cùm aliquamdiu commorati essent, jussi à Deo suo in Chananæam commigrare, paruerunt; atque in Chananæa commorati, magnum auri argentique & pecoris numerum comparaverunt. Postea, dominante fame, in Ægyptum devenerunt: ubi tamdiu incoluerunt, donec in innumerabilem hominum multitudinem excreverunt. Deinde cùm à rege Ægypti crudeliùs tractarentur, & lateres conficere indignè & labore servili cogerentur, Deum suum implorârunt, qui totam Ægyptum ineluctabilibus calamitatum ictibus perculit. Quibus malis coacti Ægyptii eos tandem ab sese emiserunt. Sed postea remisso malo, cùm eos fugientes evocare, rursumq; in servitutem redigere conarentur; Deus illis mare rubrum discluſit, ità ut ab utróq; latere aqua in muri firmitatem concreta staret; quâ illi viâ in sicco per medium maris solum pertransiverunt. Eôdem Ægyptius exercitus consecutus, aquâ submersus ità est, ut ex innumerabili multitudine nè nuntius quidem evaserit. Trajecti mare rubrum, in solitudinem montis Sinæ venerunt, ubi mortalium nemo consistere unquam, aut habitare potuerat: ibi dulces ex amaris fontes ad bibendũ habuerunt, & victum de cœlo per quadraginta annos acceperunt. Aquocunq; unquam venerunt, Deus eorum hostes pro eis, nullo arcu, nullâ sagittâ, nullo scuto, nullo gladio debellavit; nec unquam huic genti resisti potuit, nisi si quando à sui Dei cultu deflexit. Nam quoties alium deum quàm suum coluerunt, direpti sunt, & omnes à bello contumelias pertulerunt. Quoties autem Dei sui cultum repetiverunt, Deus eis cœlestis resistendi vires dedit. Ad extremum, Chananæos, Jebusæos, Pherezæos, Hettæos, Hævæos, Amorrhæos, & fortissimos quosq; Hesebonios deleverunt, eorumque agros & oppida occupârunt. Ac quamdiu sese à Deo suo offendendo continuerunt, multis bonis fruiti, Deóq; suo (qui improbitatẽ odit) prospero usi sunt; & ante hæc tempora, cùm ab ea vivendi ratione, quam eis Deus tradiderat, declinavissent, diversis diversarum gentium bellis profligati,

gati, & tandem frequentes in extraneas regiones capti abducti sunt, eorúmque & fanum solo æquatum, & o pida capta, & ab hostibus compilata sunt. Sed nunc Deum suum conversi, ex dispersione ac dissipatione congr gati sunt. desertósque montes occuparunt, & Hierolol mam (in qua eorum sacrarium est) obtinuerunt. Qua disquirendum est, domine, si qua in offensâ sunt apud D um. Nam si sunt, facilè eos, ipso concedente, super bimus. Quòd si nihil ab eis est commissum, bello superi dendum censeo: nè, Deo pro eis propugnante, infam am apud omnes mortales subeamus. *P.* Quis est iste q tantum tribuit Israelitis, ut eos putet Nabuchodonoso posse resistere? homines imbelles, & rei militaris ignaru qui mehercle unum tui, Olofernes, exercitûs impetum si stinere non poterunt. Invadamus modò, & Achiori oste damus, eos posse superari. *O.* Quoniam tu nobis istu oraculum, præclare vates, edidisti, Israelitas à Deo su defensum iri; ut intelligas unum esse Deum Nabuchodono sorem, contra cujus invictam potestatem nè illorum qui dem Deus stare possit; nos, qui ab eo missi sumus, illo ad unum funditus ad internecionem ità delebimus, & e quitatu proculcabimus, ut eorum montes sanguine redun dent, & campi corporibus compleantur; citiúsque illos a fugam, quàm nos ad perdendum, vires deficient. Hæc e totius orbis domini Nabuchodonosoris indeclinabilis sen tentia. At tu, Ammonitarum mercenarie, Achior, qui tan divinum nobis oraculum effatus es, esto sanè tantæ parti ceps potentiæ, &, quos nobis anteponis, ad eos defice: ut cum eis potiùs, ut dignus es, pereas, ut inter eos à nostra acie c ntrucidatus des pœnas. Quòd si tantum tuæ superstitioni confidis, ut me, quæ suscipio, præstare non posse credas: quid metu exalbescis? Hic tibi tuta sunt omnia: non peri bis, nisi cum illis quos perire non posse vaticinaris. Vos, mei satellites, abripite hunc Betuliam ad suos Israelitas: ut illorum potiùs exitii, quàm nostræ sit socius victoriæ.

Sent. *Veritas invisa mundo, Etiam de veritate rogantes,*

verita-

veritatem audire nolunt. Assentatorum plenæ sunt domus, aureſque potentium. Assentatorem qui amat, ruinam amat. Casum antecedit superbia.

JUDITHA *Judithæ* 8.

ARGUMENTUM.

Judith Betulienſium primates objurgat, quod de urbis deditione pacti ſint; & eos conſolata, ſeſe ad eis ſuccurrendum parat.

Judith, Ozias, & cæteri Senatores.

ATtendite primates populi Betulienſis. Promiſiſtis populo, & quidem interpoſito jurejurando, vos urbem hoſtibus poſt quinque dies eſſe dedituros, niſi Deus vobis interea tulerit auxilium. Itáne verò tempus Divinæ ſtatuitis miſericordiæ? Et ei diem veſtro arbitrio dicitis? Hoccine tandem eſt Deum ad clementiam pellicere? an ad iracundiam inſtigare? Dicite mihi vos qui Dei voluntatem in certum quoddam curriculum includitis, poteſtiſne, non dicam Dei, ſed hominum animus qui ſit, & conſilium perveſtigare? Quid Dei horum omnium autoris, mentémne ejus tenetis? Nihil minùs, fratres. Nolite Dei iram provocare: qui ſi nolit intra quinque dies auxiliari nobis, at poteſt intra quot volet; poteſt nos quolibet die vel tutari, vel hoſtium crudelitati objicere. Vos verò non Dei quaſi vadari conſilium. Neque enim is eſt, qui aut minis, hominum more, terrendus, aut arbitrio cujuſquam ſit coercendus. Quare, expectemus ab eo ſalutem, ejúſque auxilium petamus. Spero eum, pro ſua facilitate, noſtras preces auditurum, præſertim cùm nulla hodie in noſtro genere neque tribus extet, neque natio, neque populus, neque civitas, quæ deos colat fabriles: quæ res ſuperioribus temporibus in cauſa fuit, ut patres noſtri bello & direptionibus vaſtati, & ab hoſtibus magnâ clade conciſi ſint. At nos alium deum non agnoſcimus; unde ſperare debémus, eum non eſſe nos noſtrúmque genus deſpecturum. Quod ſi in hoſtium poteſtatem venimus, non tantùm nobis nocuerimus, ſed etiam reliquæ Judeæ, noſtráque ſacraria depeculanda reliquerimus: quorum pollutionem, & conſanguineorum noſtrorum

strorum metum, & nationis captivitatem, & nostrar
possessionum vastitatem, Deus temeritati nostræ accepta
ret, & à nobis pœnas reposcet, ubicunque gentium sut
servituri, ut à nostris dominis indignitates omnes & con
meliæ nobis sint perferendæ. Neque enim talis servi
nobis Dei gratiam, sed hominum afferet infamiam. Qua
obrem fratres (quandoquidem à vobis aliorum animi pe
dent, vobis sacrarium, vobis fanum, vobis ara nitit
demonstrate consanguineis nostris, non esse desperandu
contráque, quicquid acciderit, fortiter esse & constan
ferendum. Deóque in his omnibus gratias agendas, qui
tentat, sicut olim patres nostros tentavit, Recordam
Abrahamum, Isaacum, Jacobum, Mosem, denique om
veros Dei cultores & amicos, quot, quantos, quàm va
perpessi sint dolores. Constituite nunc altera ex parte
qui Dei periclitationis impatientes, contemptiùs de
& gravius, & senserunt, & locuti sunt, ut fœdè perd
& à serpentibus exanimati sint. Quare nè horum despe
tionem sequamur, sed illorum superiorum fiduciam i
temur: cogitemúsque nos non ut hostes extremo suppli
affici, sed ut servos sontes salutari verberationis medic
corrigi. *O.* Rectè tu quidem omnia, & quæ nemo neg
Neque nunc primùm tua prudentia, intelligentia, co
lium innotescit: quin jam ab ineunte ætate vulgò comp
tum est, ista esse in te singularia. Sed & plebem sitis
efflagitandum, & nos plebs ad jurandum adegit; qu
jusjurandum violare, nobis nefas est. Quocirca precare
pro nobis Deum, quæ pia & religiosa mulier es, ut plu
nostros lacus impleat, nè siti deficiamus. *J.* Quemadm
dum igitur id, quod dixi, à Deo esse sentitis; ità eti
id, quod facere decrevi, an ab eodem proficiscatur, pe
culum facite: Deúmque orate, ut me in consilium co
probet. Sum enim facinus editura, quod omnis posteri
tis memoria concelebret. Vos hâc nocte ad portam erit
ego cum ancilla mea exibo: ac spero fore, ut Deus, int
dies post quos urbis deditionem concessistis, per me Israe
tis subveniat. Sed nolo vos in meum propositum inqui

re(neq; enim vobis, nisi re perfectâ enuntiabo) neq; quicquam aliud nisi Deum pro me, usque ad meum reditum, orare. *O.* Bene vale, Deo tibi ad hostiū ultionē viam præeunte.

Sent. *Deo præscribendum non est. Insontibus, etiam in summa desperatione, de Deo bene sperandum est. Magnum innocentia præsidium.* OLOFERNES. *Judithæ* 10, 11, & 12.

ARGUMENTUM.

Judithâ ad Olofernem perductâ, ei per dolum promittit de Judæis victoriam.

Excubitores, Juditha, Milites, Olofernes.

CUjas es mulier? Unde, & quo? *J.* Ex Hebræis sum: quos quia exploratum habeo venturos in vestram potestatem, ab eis transfugio, méque ad Olofernem Imperatorem recipio, ut ei illorum arcana aperiam, viámque demonstrem, qua omnibus montanis, sine suorum cujuspiam cæde, potiatur. *E.* Bene tuæ vitæ prospexisti, quæ ad dominum nostrum venire, & citò venire decreveris. Nos te ante eum sistemus. Quò cùm perveneris, noliro animo formidare, quò minùs rem omnem ei exponas. Nam hoc tibi confirmare possumus, te eo benefico esse usuram. Deducamus eam ad Imperatoris tabernaculum. Vos reliqui interea excubias nihilominus habete. Nos centum eam ducemus. *M.* Heus tu, quò tam manè tanto studio & frequentiâ festinatur? *Ol.* Dicitur, transfugam quandam Hebræam ad Imperatorem duci, quæ sit mirabili pulchritudine. *M.* Accurramus. O venustatem incredibilem! Quis militiam derectet adversus Hebræos, qui tales habeant mulieres? Pro quibus pugnando occumbere quis dubitet? *I.* Salve, Imperator maxime *O.* Allevate eam mei satellites. Bono animo es mulier, depone animi metum. Nam ego nemini unquam malefeci, qui terrarum orbis domino Nabuchodonosori servire voluerit. Quod nisi tui me, montium fiduciâ, contempsissent, nunquam ego meam in eos hastam vibrassem. Sed ipsi sibi malum hoc conflaverunt. Verum dic mihi, quam ob causam ab eis ad nos perfuga transieris. Nam ad salutem venisti. Sume animum: vives & in hanc noctem & in posterum, neque tibi quisquam

officiet; contráque, tecum bene agetur, quo modo ſolet cum ſervis domini mei regis Nebuchodonoſoris. *J.* Attende igitur quæ dicam, domine, & ea memoriæ manda. Dicam autem níhil vanum, (abſit); ſed ea dicam, quæ ſi ſequi voles, rem tibi perfectam tradet Deus, neque tuus te conatus fruſtrabitur. Ità vivat omnium terrarum rex Nebuchodonoſor, & ejuſdem tibi concredita poteſtas, à quo ad omnes mortales corrigendos miſſus es, ut, per te non ſolùm homines illi ſervient, verùm etiam feræ, pecora, volucres, ſub ejus imperium tuâ virtute ſubjicientur. Nam non ſolùm de tua ſapientia tuiq; ingenii acumine fama apud nos percrebuit; ſed etiam per omnes jam oras ſermones diffipati ſunt, te unum eſſe toto in regno optimum, potentiſſimum, & in rei militaris prudentiâ admirabiliſſimum. Jam verò Achior, quæ in tuo concilio dixit, & quæ tu ei reſpondiſti, audita nobis ſunt. Nam comprehenſus à Betulienſibus, rem omnem eis expoſuit. Cujus tu cave nè orationem negliga, ſed memoriæ tradas; eſt enim vera: neq; enim ſuperari, neq; armis debellari natio noſtra poteſt, niſi Deum ſuum ſcelere aliquo ſibi infeſtum reddiderit. Quare nè tuus labor irritus & inanis fiat, expectandum eſt dum ſcelus quoddam quod jam in animis conceptum habent, commiſerint; qui ſcelere cùm Deum irritaverint, facilem & ſibi perniciem, & tibi victoriam conciliabunt. Cùm enim commeatu & aqua deficiantur, ſtatuerunt pecora invadere: & quæ guſtare Deus in lege vetuit, omnia decreverunt inſumere, frumentíque primitias, & vini oleique decumas (quæ ſervabant dicata ſacerdotibus, qui Hieroſolymis apud Deum noſtrum miniſtrant) conſumere habent in animo, quæ nec manibus tangere cuiquam profano fas eſt. Idque ut ſibi facere liceat, miſerunt Hieroſolymam (nam & Hieroſolymitani eadem fecerunt) qui ſibi poteſtatem à ſenatu afferant: quâ poteſtate ad eos relatâ, facturi ſunt quod dixi, & tum demum in tuam poteſtatem venturi. Horum ego omnium non ignara, ab eis aufugi, ejuſmodi erga te facinus ex *Dei* mandato editura, ut ad ejus auditum omnes ſint mortales admiraturi. Sum enim religioſa, cœlique præpotentem Deum no-

ctes

ctes diésque colo. Interea apud te commorans, domine, noctu itabo in vallem, Deúmque precabor: qui ubi me certiorem de eorum perfecto scelere fecerit, veniam id tibi indicatum. Tum tu cum ómnibus copiis, nullo ex eis repugnante, proficiscéris. Te ego per mediam Judæam, ad ipsam perducam Hierosolymam, tuúmque currum in media urbe sistam, ut eos tanquam pastore destitutas oves abigas, nullo tibi nec cane oblatrante. Hæc ego, mihi præsignificata & prænuntiata, ut tibi enuntiarem, missa sum. *O.* Bene fecit Deus, quòd te populo præmisit: quæ re & nobis victoriam, & domini mei contemptoribus perniciem afferat. Quòd si tu, quàm es & formâ eleganti, & oratione eloquenti, tàm præstabis quæ locuta es; & Deus tuus mihi Deus erit, & tu Nabuchodonosoris domestica per totum orbem celebraberis. Agitè mei servi, ducite hanc in meam cellam, eique de meo penu alimenta præbete. *J.* Dabis veniam; non licet mihi gustare tua, nisi velim mihi malum conflare. Sed vescar eis quæ mecum attuli. *O.* Quid? Ubi quæ tecum habes defecerint, unde tibi talia subministrabimus; cùm vestratia cibaria non habeamus? *J.* Sic tu bene vivas, domine, ut ego non antè consumpsero quæ habeo, quàm Deus per me effecerit quæ decrevit facere.

Sent. *Qui verum audire non vult, dignus est qui mendaciis decipiatur. Qui veritati non credit, is mendacio facile capitur. Mulieris pulchritudo & oratio fallax. Bonum consilium qui repudiat, is in malum consilium cadit.*

VIRAGO. Judithæ 13, & 14.

ARGUMENTUM.

Juditha noctu, caput Olofernis ferens, Betuliam portis apertis intrat, & caput illud ostendens, eis q id facto sit opus præscribit. Deinde quonam pacto Olofernem interfecerit, Achiori narrat.

Juditha, Excubitores, Cives, Oxias, Achior.

HEus, heus, vigiles! aperite, aperite portam. Deus Deus noster nobis adest, qui hodie insignem & præclarum victoriæ honorem tradidit Israelitis. *E.* Judithæ vox auditur, socii; descendamus properè ad portam. Convocentur

huc senatores, vos incendite faces. *J.* Vide Abra, ut istud caput habeas in promptu, ut id, poscente me, continuò de pera, unà cum velo, depromas. Jam hic aderit omnis civitas. *C.* Prælucete funalibus vos; aperite portam, janitores: intromittite eam, ut videamus quid novi ferat. *J.* Laudate Deum, laudate Deum, qui ab Israelis stirpe misericordiam suam non averterit, sed hostes nostros hâc nocte per meas manus fregerit. En vobis caput hostis vestri Olofernis, summi Assyriorum imperatoris! en velamen in quo ille jacebat ebrius, quem Deus meâ facie deceptum, muliebri manu occîdit; méque euntem, manentem, redeuntem, inviolatam, intemeratámque conservavit, neque ab illo violari permisit! Et nunc & illum vicisse, & me evasisse, & vos liberatos esse lætor; vòsque ut Dei bonitatem infinitámque misericordiam prædicetis, exhortor. *C.* Agimus Deo nostro gratias, qui tibi tantam virtutem tribuerit, ut hodie pertæ nostros hostes in nihilum redegerit. *O.* O omnium mortalium fœminarum Deo acceptissima fœmina! O cœli terarúmque creatoris Dei nunquam satis prædicandæ laudes! qui tuum vulnus in caput principis hostium nostrorum direxerit; quo facto tantam tibi hodierno die nominis gloriam comparavit, ut tuæ virtutis laus tam diu in hominum mentibus hæsura, & linguis celebranda sit, quandiu hujus immortalis Dei facinoris memoria durabit, quæ quidem in tantis nationis nostræ angustiis non dubitaveris vitam tuam ruinæ opponere, & jam desponden tibus animos subvenire. *J.* Attendite nunc fratres. Hoc caput in pinnis murorum nostrorum suspendetis. Deinde orto solo universi armati eruptionem facietis, ità ut ad eorum oppugnanda præsidia descendere videamini. Tunc accidet (id quod erit necesse) ut ad Olofernis tabernaculum concurratur: quo invento mortuo, tantus illos timor occupabit, ut præsidium sibi in fuga ponant. Tum vos sequamini licebit, eòsque passim, Deo concedente, obteratis. Sed antè accersatur mihi Achior Ammonita, ut Israelitarum contemptorem (à quo ad nos tanquam ad certam necem amandatus est) videat. Adesdum, Achior. Deus Israelitarum

tarum (cui tu testimonium dedisti, ultorem esse hostium suorum) caput omnium infidelium hâc nocte meâ manu truncavit. Quod ut ità esse credas, ecce tibi caput Olofernis, qui suâ arrogantiâ Deum Israelitarum despicabatur, tibique mortem in communi Israelitarum cæde assignabat! *A.* O te non solum in omnibus Judææ domiciliis, sed etiã in omnibus gentibus felícem, cujus audito nomine, homines ad Deum laudandum excitabuntur! Sed jam narra mihi, si placet, quomodo te hac tota in re gesseris. *J.* Principio cùm hinc (ut scis) profecta incidissem in vigiles, ab eis deducta sum ad Olofernem, apud quem, magnâ omnium expectatione jussa dicere cur adveniissem, simulavi me esse perfugam, quæ desperatione rerum nostrarum ad eum transissem, demonstravíque ea quæ ex te audivisset esse vera. Neq; enim genus hoc hominum posse superari nisi aliquo facinore admisso. Sed jam fame pressos Israelitas, cogitare vesci eis, quibus vesci lex prohiberet: quo scelere si se obstrinxissent, facilè eos victum iri. Quare expectaret, dum id scelus esset perpetratum; mihíq; interea in ejus castris versanti faceret, quandocunq; vellem, exeundi potestatem, ut Deum precarer: & illo scelere commisso, à Deo certior fierem, eumque de eo admonerem: tum demum enim esse superaturum. Credidit ille, mihíq; omnia quæ petieram cõcessit. Ità triduo in castris versata sum; noctu interim in vallem, Deum salutandi gratia, ventitans. Deíque præsens auxilium supplíciter implorans: Quarto denique die ab illo ad compotationem accersita, adfui; ostendique me quicquid imperasset esse facturam. Potatur; ipse, meî cupiditate ardens, largiùs sese invitat. Clausa cœna, cùm cæteri vini pleni discessissent, Bagoas eunuchus tabernaculum externè clausit, me ibi sola relicta cum Oloferne, qui ebrietate & somno oppressus, in lecto recubuerat. Hîc ego, cùm pedissequæ meæ mandavissem, ut extra cubiculum manens, exitum mihi tutum curaret, Deum (ad illius lectum stans) cum animo meo oravi, ut mihi tum meísque adesset. Deinde ad lecti columellam, quæ erat propter caput Olofernis, accedo; inde acinacem detraho, & ad lectum me applicans, sinistra

cæsariem ejus prehendo, Deumq; tacitè precata, ut me in ea re confirmaret, collum summâ vi bis ferio. amputatóq; capite, corpus à stragula veste provolvo; & ablato velo, exeo, ac pediſſequæ caput trado: quò in eſcariam peram inditò, ambæ de more ſic quaſi ad ſupplicationem egreſſæ, huc tutò pervenimus. *C.* Salvi ſumus, reviximus: ô lauſtam noctem, quæ nos ab æterna nocte vindicas! *A.* Quanquam quod dixi Oloferni, de Dei veſtri poteſtate, non aliter dixi quàm ſentiebam: tamen nunc multò magis hâc re confirmatus, credo, volóq; deinceps, non tam Iſraelitarũ laudator, ſed civis eſſe, & in veſtr̃ numerũ pignore circumciſionis adſciſci.

Sent. *Superbiſſimus quiſque turpiſſimâ morte dignus eſt. Vâ fœminæ manu poteſt Deus hoſtes ſuos ulciſci. Cæſo duce, facile vincuntur milites.*

SUSANNA. *Dan.* 13.

ARGUMENTUM.

Suſanna à duobus ſenatoribus, quia ipſorum libidini obſequi recuſâſſet, accuſata adulterii, ad ſupplicium damnata ducitur. Sed divinitùs ſupervenit Daniel, qui interrogationis prudenti Senatorum calumniam palàm facit; atque ità in ipſorum caput ſupplicium convertit.

Duo Senatores, Concio, Suſanna, Daniel puer.

AUdite, univerſa Judæorum concio, quamobrem in veſtrum judicium adducta ſit hæc Joacimi uxor Suſanna. Herì, cùm nos duo judices in hortis ejus mariti ſoli deambularemus, hæc cum duabus pediſſequis ingreſſa eſt: quæ ubi foràs amandavit, hortorúmque januam obſeravit, venit ad eam quidam juvenis, qui tum in occulto latebat, & cum ea concubuit. Nos qui in hortorum angulo eramus, animadverſo tanto flagitio, accurrimus, & eos vidimus quidem coeuntes, ſed illum comprehendere nequivimus. Nam cùm eſſet valentior quàm nos, apertâ januâ exiliit. Tantùm hanc prehenſam rogabamus, quis eſſet ille juvenis: ſed noluit nobis enuntiare. Hæc nos, impoſitis huic reæ (ſicut mos eſt) manibus, teſtamur. *C.* Satis explorata res eſt. Senatores ſunt qui teſtificantur, & iidem judices: dubitari non poteſt. Plectatur capite, quemadmodum Lex jubet.

Su-

Su. O Deus immortalis, qui occulta nôsti, qui omnia etiam antequam facta sint perspicis: tu scis, ut hi falsum contra me testimonium dixerint; ac vides ut capite dem pœnas, cùm nihil eorum commiserim, quæ isti contra me per calumniam malitiamque commenti sunt. *Sen.* Non est mirandum, si turpissimum facinus inficiatur. Sed interim ducatur ad supplicium, ut hoc tam detestabile facinus expietur, nè tam fœda in populo macula hæreat. *D.* At ego testor, me in hujus sanguinem nullo modo consentire. *C.* Quidnam istud est, quod clamas tu? *D.* Itáne stulti estis, Israelitæ, ut neq; quæstione habitâ, neque veritate compertâ, Israelitidem condemnaveritis? revertimini in forum. Dico istos contra eam falsa esse testatos. *Sen.* Ergo tu sede in medio nostrûm, & tuam nobis pronuntia sententiam, postquam tibi senatus divinitus datur. *D.* Sejungite procul alterum ab altero, ut eos examinem. Adducite huc mihi istum. Vetule annis, veterator malitiâ, nunc tua te scelera petunt, quæ facti tabas antea, cùm insontibus condemnandis, sontibúsque absolvendis, iniqua judicia faceres; Jehovâ innocentem & justum interfici vetante. Nunc igitur, hanc siquidem vidisti, dic sub qua arbore congressos videris. *Sen.* Sub lentisco. *D.* Probè in tuum caput mentitus es. Jam enim Dei genius, mandato ab illo accepto, discindet te medium. Amovete hunc, adducite nunc alterum. Agè genus Chananæum, non Judæum: te venustas decepit, tua tibi cupiditas mentem pervertit. Ità verò agebatis cum Israelitidibus, quæ præ metu in vestrum congressum veniebant. Sed non Judæ proles vestram nequitiam sustinuit. Agè igitur, sub qua illos arbore congressos deprehendisti? *Sen.* Sub ilice. *D.* Tu quoque probè in tuum caput mentitus es. Jámque præstò est Dei genius cum ense, qui te medium dissecet, ambósque perdat; *C.* O Dei bonitatem immensam! à quo nunquam deseruntur qui in eo fiduciam suam collocârunt. Abripiamus ad necem hos nequissimos & improbissimos vetulos, ut, ex lege, eôdem pœnâ plectantur, quam innocenti moliebantur.

Sent. *Impii peccata peccatis tegere volunt. Deus innocentium preces exaudit. Impii in foveam cadunt, quam piis excavarunt.*

CHALDÆI. Dan. 2.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonoſor Babyloniæ rex Chaldæis jubet, ut ſomnium quoddam ſuum (quod ipſi exciderat) dicant, & interpretentur: quod cum illi non poſſent, imperat eos ne cari.

Nabuchodonoſor, Chaldæi.

AGitè verò conjectores, augures, harioli, Chaldæi, homines explicandi ea quæ ſunt obſcuritate involuta peritiſſimi, evellite hunc mihi ex animo ſcrupulum, meúmque mihi ſomnium aperite, cujus interpretátionem anxius deſidero: nam eam ob rem eſtis convocati. *C.* Vitam tibi rex ſempiternam precamur. Eloquere ſanè nobis ſomnium: & nos id interpretando evolvemus. *N.* Oblitus ſum: quòd niſi vos & ſomnium mihi & ſomnii ſignificationem ediſſeritis; & vos per ſummum dedecus vitam amittetis, & veſtræ domus complanabuntur. Sin autem editis, multis à me muneribus & præmiis atque honore afficiemini. Proinde facite ſi ſapitis. *C.* At ſomnium dicere, tuum eſt; nos interpretationem recipimus. *N.* Enimvero video vos ex eo excuſationis occaſionem arripere, quòd videtis eam rem mihi memoriæ excidiſſe. Sed nihil agitis, niſi enim me hâc ſuſpicione levatis, non poteſt eſſe dubium, quin uno omnes animo ſtatueritis, me longis quibuſdam ambagibus peſsimè deludere, & tempus conſumere dicendo. Quamobrem eloquimini mihi ſomnium, ut intelligam vos interpretari etiam poſſe. *C.* Nemo eſt in terra, qui iſtud præſtare poſsit, neque quiſquam unquam rex, aut princeps, aut dominator, tale quid quæſivit ex ullo divino. Eſt enim, quod tu rogas, omnino difficilius, quàm quod poſsit quiſquam expedire, præter unos deos, qui inter mortales non verſantur. *N.* Papæ! ergò vos prorſus inutiles eſtis, & hominum animis, inani præclaræ rei profeſsione, tenebras offunditis? quis veſtri erit uſus? Comprehendite, ſatellites, colligate, abducite ad extremum ſupplicium iſtos omnes nebulones. Jubeo ego atque impero totum hoc tam indoctum, & inſipiens doctorum & ſapientûm genus, ad necem trahi: ut, quorum nullus in vita uſus eſt, eorum mors ſit viventibus ſalutaris.

Sent.

Sent. *Deus ſapientûm ſapientiam perdit. Deus ſapientes hujus mundi implicat inexplicabiliter.*

DANIEL. Daniel 2.

ARGUMENTUM.

Daniel Nabuchodonoſori ſomnium ipſius dicit & interpretatur: quod quidem eſt de quatuor mundi Imperiis, videlicet Chaldæorum, Perſarum, Macedonum, & Romanorum: quibus ſuccedit Regnum Chriſti, quod omnia illa abolet.

Daniel, Ariochus, Nabuchodonoſor.

NOli interimere iſtos ſapientes, Arioche, quos juſsit rex occîdi: ſed deduc me ad eum; ego ſuſcipio interpretationem. *A.* Placet: ſequere me. *D.* Sequor. *A.* Nactus ſum hominem ex captivis Judæis, O rex, qui pollicetur interpretationem. *N.* Tunè is es, Baltaſar, qui poſsis mihi & quid in ſomnis viderim, & quid id ſignificet, effari? *D.* Quod quæris arcanum, O rex, non ſapientes tibi, non conjectores, non harioli, non prodigiatores poſſunt explicare: verùm eſt in cœlo abditorum demonſtrator Deus, qui ea tibi præmonſtrat, quæ olim eventura ſunt. Igitur tuum ſomnium, & viſum quod tibi ſecundùm quietem occurrit, hujuſmodi eſt. Cùm in lecto cubiculari jaceres, in cogitationem veniſti, quid poſthac futurum eſſet: id quod tibi ignotorum ille doctor declarat; idémque mihi, non propter excellentem ſapientiam, quâ unus cæteris mortalibus præſtem; verùm mihi idem aperuit, quò tibi plana faciam ea, quæ tu cum tuo animo cogitâſti. Tibi in ſomnis objecta eſt ſpecies quædam inuſitatâ magnitudine ſimulacri, ante tuos oculos ſtantes, aſpectu terribili: cujus caput erat ex auro probatiſsimo, pectus & brachia argentea, venter & femora ærea, pedes partim ferrei partim cretacei. In eo ſpectando dum tu hæres, ſaxum ſuâ ſponte avulſum incidit in ejus pedes, eòſque contrivit: quo caſu confractum ſimul eſt ferrum, creta, æs, argentum, atque aurum: omniáque fragmenta ventus, tanquam æſtate ſtipulas ex area, ſic ſuſtulit. nè veſtigio quidem relicto: ipſum autem ſaxum, quo icta eſt ſtatua, mutatum eſt in ingentem montem, qui totum terrarum orbem

orbem complevit. Et hoc quidem est somnium. Jam interpretationem addemus. Tu rex es regum; tibi cœlestis ille Deus nobilissimum regnum, & præclarissimam largitus est potestatem; omnésque homines, quotquot ubiq; terrarum sunt, terrestrésque bestias, & aëreas volucres, sub tuum imperium ditionémque subjunxit. Ità tu caput aureum. Post te autem existet aliud regnum tuo deterius, id erit argenteum. Deinde æreum, cujus ditio latè in omnem terram patebit. Post, Quartum surget, durum & plane ferreum. Ut enim ferri duritate omnia atteruntur & comminuuntur: ità ejus imperii violentia, & rigor, omnia violabit & contundet. Pedes autem pedúmque digitos quòd vidisti partim ferreos, partim fictiles; regnum illud dissidens erit, & ex parte ferreum rigorem obtinebit, sicut vidisti ferrum cum argilla conjunctum: illa verò digitorum, partim ferro, partim argillâ constantium, diversitas, regni inæquabilitatem loquitur, quod partim valens, partim debile futurum est. Quódque ferrum vidisti argillæ conjunctum, illa quidem propinquitate inter se conjungentur, sed invicem non cohærebunt, quomodo ferrum in terram ferruminari non potest. Ejus regni tempore suscitabit Deus regnum nullâ unquam temporum serie delendum, neque alii genti tradendum, quod quidem franget & abolebit omnia illa regna, ipsumque permanebit in sempiternum. Quemadmodum vidisti è rupe saxum nulla manu erutum, quod ferrum, terram, æs, argentum, aurumque perfregit: ità Deus ille maximus tibi præsignificat ea quæ post hoc tempus futura sunt: éstque somnium certissimum, & cum re ad verbum conveniens. *N.* O immensam ineffabilémque sapientiam! ô profundum & ingeniosum intellectum! afferte huc citi odores & libamina: Dignus est cui suffimina fiant, cuique divini honores præstentur. O Balsasar, vester Deus verè Deus est deorum, regúmque dominator, & obscurorum explicator, postquam tu rem tam profundâ ignorationis caligine demersam potuisti in lucem eruere.

Sent *Deus arcana sua piis, & per pios etiam aliis patefacit. Omnia in deterius abeunt usque ad adventum Christi. Christi imperium æternum est.*

FOR-

FORMA X. Dan. 3.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonosor Babyloniæ rex erectam à se statuam auream imperat à cunctis suis populis congregatis adorari. Hoc cùm Sidracus, Mesacus, & Abednago, Judæi, facere recusassent, in ignis fornacem conjiciuntur. Sed cum ab igne indemnes fuissent, Nabuchodonosor ipsorum Deum solum esse confessus, imperat adorari.

Sidracus, Mesacus, Abednago, Præco, Delatores, Nabuchodonosor, Proceres.

QUorsum pertinet tanta hominum multitudo, à tam diversis nationibus in hunc locum convocata? *M.* Nescio: nisi quòd dum video immanem illam Statuam jussu regis erectam, metuere incipio, nè quid rex impium cogitet. *A.* Ego quoque valde commoveor, ac, nè velit eam adorari, vereor. *S.* Quid agemus igitur, si jusserit? *A.* Nos verò non adorabimus: nam hoc quidem esset, Deo cultum renuntiare. *S.* Quâ tandem istud ratione? *A.* Rogas? Hominem, vivam Dei immortalis effigiem, ad pedes inanis & stupidi rei mortalis simulacri procumbere? quid indignius, aut magis impium fieri aut cogitari potest? *M.* At licebit, periculi deprecandi gratiâ, cultum simulare, cùm tamen animus in Deo semper fixus hæreat. *A.* Apagesis. Satisne se viro probaret mulier, si, cùm alteri corpus suum prostituerit, se tamen virum suum semper in animo ferre, diceret? Hæccine tibi justa excusatio videretur? *M.* Nequaquam. *A.* Atqui non minùs est hoc absurdum, Tùne, qui unus es, teipsum divides, & alteram tui partem Deo, alteram Vejovi addices? Quæ tanta animi mollities est, aut quæ perversitas, nos, quos honestum esset propter mortales dominos quamlibet mortem oppetere, quique id in aliis laudamus, metu frangi, & ab officio & pietate erga Deum immortalem deduci? *S.* Quid ergò censes? *A.* Subeundum quemvis cruciatum potiùs, & fortiter occumbendum, quàm tantillùm modò de via deflectendum. *S.* O masculum pectus! laudo te. Equidem ità sentiebam; sed volui quid animi haberes tentare. Verùm edicitur silentium, & video in

loco

loco edito præconem: audiamus quid proclamet. *Pra.* P
sit rebus. Edico vobis, qui ex quacunque natione, popu
lingua præsentes adestis, ut simulátque sonum audietis
bæ, tibiæ, citharæ, sambucæ, psalterii, symphoniæ, & reliq
rum concentuum, procumbatis & Signum aureum ador
quod rex Nabuchodonosor erigendum curavit. Quod si
non paruerit, continuò in igne candentem fornacem inj
etur. *S.* Deum immortalum! quod scelus video? Eóne im
etatis & insaniæ prolabi homines, ut id tanquam Deum c
lant, quod hominum manu factum, homine deterius es
inferius? *M.* O vesaniam! illud vide sis, ut prociderunt o
nes! Ego certè centies mori malim. *D.* Videtísne illos t
Judæos qui non procubuerunt? *Al.* Video; nuntiandum id
regi. *D.* Rectè sanè: eamus ad eum. *A.* Adeóne concidisse co
stantiam, ut in tanto numero nullus sit, quem non labe
ctaverit metus? *D.* Optamus tibi, rex, vitam quàm long
mam. Tu edicto cavisti, ut omnes audito cantu musico pr
cũberent, & aureum simulacrum adorarent: rebellibusq; p
nam descripsisti, ut igne cremarentur. Nunc homines qu
dam Judæi, quos tu procurationi Babylonicæ præfecisti, S
dracus, Mesacus, & Abednago, tuum edictum contemnun
neque eosdem tecum deos colere, neque statuam adora
curant. *N.* Itáne est? Ergò invenientur, qui meum imperiu
detrectent? Ergò ego non maximus? Properate, adducite
os properè. *D.* Fiet. *N.* Jam ego eos docebo quid sit mihi no
obedire: jam efficiam, ut sciant me esse regem. *D.* Adducim
tibi homines, O rex. *N.* Itáne est, Sidrace, Mesace, & Ab
denago, ut vos neque meos deos veneremini, neq; aurea
statuã à me erectam adoretis? Quid? Nunc saltem non esti
parati, auditis concentibus musicis, accidere ad eam? Nam
nisi facitis, protinus in fornacem immittemini. Ecquis verò
est Deus, qui vos à meis manibus liberet? *S.* Nihil sumus
soliciti, quomodo tibi ad ista respondeamus. Est Deus, quem
nos colimus, qui & potest nos ex flammis servare; & ex tu
is manibus, rex, profectò servabit. Quod etsi non ità esset,
tamen omnino (nè tu erres) neque deos tuos coleremus,
neque ante statuam inclinaremur. *N.* Proh deũm atque

hominum

ominum fidem! tantâ esse quenquam audacia, ut ausit mi-
ia os repugnare ? Ite, comportate ligna, subjicite igni a-
menta, efficite eum septuplum hujus qui nunc est. Vos
rò, O fortissimi viri totius exercitûs, comprehendite hos
es viros, colligate. Eja, quid statis? Nihil opus est detra-
ere vestes, vincîte unà cum omni amictu. Hem, sic volo;
rœcipitate eos in flammam. Videamus quid possit eorum
eus: properate, ignavi; ego vobis hoc sceptro comminu-
m capita, Papæ ! Videte ut flamma eos hauserit, qui ipsi
flammam alios conjecerunt. Sed quid ? O rem miraculi
lenam! quid ego video? Eho mei proceres, nonne tres vi-
os in ignem constrictos injecimus? *Pro.* Factum, rex. *N.*
tqui ego video quatuor viros solutos in media fornace in-
rediente illæsos, & indemnes: quorum quartus forma est
ugustâ, & plané divinâ. O rem inauditam! accedam propi-
s ad ostium fornacis. Heus Sidrace, Mesace, & Abdenago,
mmi Dei cultores, exite huc. *S.* Adsumus, O rem, è tor-
ida flamma divinâ benignitate erepti. *Pro.* Dii boni ! quid
oc rei est? Quanta miracula hodie cernimus! Videte sûltis,
ignis in horum corpora nullam vim habuerit, ut nè pilus
idem crematus sit, ut amictus integri nullâ flammæ no-
inusti sint. *N.* Gratias ago Deo Sidraci, Mesaci, & Ab-
enagonis, qui genium suum miserit ad liberandum suî cul-
ores, qui ipsius fiduciâ nixi, spreto regis edicto, malue-
unt sua corpora ad cruciatum tradere, quàm ulli Deo
præterquam suo, ullum cultum aut honorem habere.
taque decerni placet, decretumque in omnibus omnium
linguarum nationibus & gentibus promulgari, ut qui malè
de hoc Deo dixerit, turpissimo exitio plectatur, ejusque do-
mus pnblicetur & evertatur, ut illius facinus memoriâ &
nomine loci notetur. Nam, præter hunc unum, præsens ac
salutis præpotens Deus, nullus est.

Sent. *Maxima pars mundi homines magis metuit quàm Deum. Mori satius est, quàm simulacra colere. In justissimam quemque gravissimè sæviunt principes hujus mundi. Deos suos novit vel ex mediis flammis eripere. Pii patiendo vincunt.*

BALSASAR. Dan. 5.

ARGUMENTUM.

Accersitus ex matris consilio à Balsasare Babyloniæ Daniel vates, ei legit & explanat scriptum manûs in pariete quod Chaldæi non potuerunt.

Balsasar, Regina, Daniel.

NUllúmne esse è vobis, qui hoc legere & explanare possit? O homines ad nullam rem idonei! Quid attinet vos in tanto honore esse, si, cùm maximè opus est, ut minimè potestis? *R.* Regem multùm diúque salvere jubeo. Audivi ut tu te crucies, & æstues, quòd nemo possit hoc scriptum enucleare. Sed nè te afflicta, neve tantopere pertimesce. Vir est quidam in tuo regno, mente sanctorum deorum præditus, cujus excellens perfectáque doctrina, peritia, sapientia tempore patris tui cognita perspectaque fuit: quo nomine Rex eum magorum, hariolorum divinorum, Chaldæorúmque magistrum esse voluit, quem Danielem (nam id est ei nomen quanquam rex Balsasarem nuncupavit) compertum esset singulari ingenio & prudentiâ valere, ínque somniis interpretandis, ambiguisque aperiendis, & obscuris declarandis, longè alios omnes antecellere. Proinde, si me audies, eum evocabis, ut tete difficultate liberet. *B.* Evocetur sanè *R.* Mox aderit, nè timpida. *D.* Adsum tuo accersitu, O Rex. *B.* Túne es ille Daniel, ex captivis Judæis, quos meus pater huc è Judæa traduxit? *D.* Etiam *B.* Audio te afflatu augustissimorum deorum agi, scientiâque & prudentiâ atque sapientiâ facile principem esse. Eam ob rem te advocavi. Sed quam ad rem, audi. Cùm hîc læto solutóque animo opiparè convivarer, unà cum mei regni optimatibus; ecce extitit quædam quasi manus, quæ digitis inscripsit in tectorio parietis, è regione candelabri, ea quæ tu vides: ad quæ explicanda evocavi omnes Babylonios sapientes: sed eorum nemo, non modò interpretari, sed nè legere quidem potest. Te autem accepi implicita evolvere, & obscura optimè declarare posse. Nunc itaque, si potes hoc legere, & mihi quid sit eloqui, purpurâ & aureo torque insignitus, tertium regni principatum

patum obtinebis. *D.* Tua tibi dona habeto, aut ea alii largito. Ego tamen hoc ſcriptum & legam, & tibi planum faciam: Itaque ades animo, O Rex. Nabuchodonoſori patri tuo olim largitus eſt Deus magnificum Regnum, ſplendoremque egregium: qua de cauſa omnes eum gentes & nationes trepidè metuebant: quippe qui, quoſcunque viſum erat, interimeret, cæderet, efferret, deprimeret. Sed cum jam fecundis rebus elatus intemperanter ſuperbiret & animos tolleret, de ſolio deturbatus eſt, &, omni ſplendore amiſſo, ex hominum conſortio ejectus: tum in brutam naturã ſenſumque tranſlatus, inter feras habitavit; & herbarum paſtu Boum ritu delectatus, ventos imbréſque & omnes naturales cœli mutationes nudato corpore pertulit, donec tandem recognovit ſummum illum Deum terreſtris hujus imperii principem eſſe, & ei quem velit præficere. Tu quoque Balſazar, qui es ejus ſaru editus, nihilo te modeſtiorem præbuiſti, cum tamen ea omnia præclarè ſcires: ſed te contra cœlorum Dominum inſolentiùs geſſiſti, & nunc vaſa terreſtris ejus Domicilii proferri juſſiſti, quibus tu, tuique proceres & uxores, tum juſtæ, tum concubinæ, in bibendo vino abuſi eſtis. Quinetiam deos celebraviſti aureos, argenteos, æreos, ferreos, ligneos, & lapideos, qui neque cernunt, neque audiunt, neque ſentiunt; Deo autem, in cujus manu tua vita & facta omnia ſunt, nullum honorem habuiſti. Quare ab eo miſſa eſt hæc manus, cujus ſcriptum hoc eſt, *Menſus eſt, menſus eſt, ponderavit & diviſit.* Senſus autem: *Menſus eſt;* menſus eſt Deus regnum tuum, & id conſummavit: *Ponderavit*; ponderatus es in trutina, & inventus levior: *Diviſit*; diviſum eſt tuum regnum, & Medis Perſíſque diſtributum.

Sent. *Cùm maximè opus eſt, tum minimè juvant hujus mundi ſapientes. Cùm trepidat, & nihil poteſt humana ſapientia, tum maximè ſeſe exerit divina. Qui alieno exemplo non ſapit, is ſuo periculo malóque dignus eſt. Hominum imperia in Dei ſunt arbitrio.*

HAMAN. Eſteræ 7.

ARGU-

ARGUMENTUM.

Esthera regina regi Assuero patefacit perfidiam Hamanis Judæos; eamque ob causam rex illum jubet in crucem tolli ab ipso erectam ad tollendum in eam Mordochæum Judæum.

Assuerus, Esthera, Haman, Harbona.

LAutè sane & prolixè à te accepti sumus, regina, ut chariſſima. Quamobrem roges jam quidlibet licè id rogatum feres. Dic quid petas: vel sit dimidium regni mei, tamen impetrabis. *E.* Siquidem habeo te propitium O rex, &, si ità tibi videtur, vitam mihi meisque populari bus concedes. Hoc unum peto. Nam sumus proditi, & in dignissimo crudelissimóque exitio destinati. Quòd si ser tuti addiceremur, equidem tacita ferrem: quanquam indi nus esset hostis, qui tantum regi damnum compararet. *A.* superi! Quis hominum est tam audax, ut id ausus sit etia cogitare? aut ubi is est? *E.* Ecce hîc adest hostis infesti mus, homo hominum quantum est pessimus, Haman. *A.* Proh deum atque hominum fidem! ô cœlum? ô terra! a deo: tantâ inventum esse quenquam audaciâ? *Ham.* Ex irâ inflammatus. Quantum ego illum video, res mihi a restim redit. Sed tamen tentabo animum reginæ, si for misereſcat meî: quòd si hàc non succedat, actum est, ilic perii. Regina, jam non deprecor culpam: merui, fateor; ne potest ullum supplicium majus esse meo crimine: Sed supplex, genua amplectens, per istam clementiam. *A.* Que neque pudor, neque mea Majestas deterruit. Sed quid v deo? Atat etiam ad lectum reginæ? O magne Jupiter! et ámne ut reginam domi apud me vi comprimat? corripite velate vultum: indignus est qui lucem intueatur. *Harb.* etiam si scias quid machinatus sit in Mardochæum, homi nem de te, rex, optimè meritum, utpote per quem facta in conjuratio patefacta sit. Crucem ante domum suam in alti tudinem cubitorum quinquaginta erigendam curavit, in quam eum tolleret. *A.* Percommodè cadit, autorem in ea tollite, ut eidem, quâ alios captat, viâ capiatur.

Sent. *Muliebrium illecebrarum magna vis est in utramque partem, hoc est, vel ad nocendum, vel ad juvandum. Malum*

consilium

consilium consultori pessimum. Impii suo ipsorum laqueo jugulantur.

ARTAXERXES. 2. *Esdræ.* 2. *vel Nehem.* 2.

ARGUMENTUM.

Nehemias à rege Artaxerxe veniam & opes impetrat, eundi instauratum urbem Hierosolymam.

Artaxerxes, Nehemias.

QUî fit ut vultu sis adeò tristi, cum non ægrotes? Mirum ni animi tristitia est. *N.* Rex, in perpetuum vive. Possumne non tristi vultu esse, cùm urbs, in qua sepulcra sunt majorum meorum, eversa sit, & ejus portæ igne deflagraverint? *A.* Quidnam ergo petis? *N.* Si tibi videtur, & si quid apud te valeo, ut me dimittas in Judæam, ad instaurandam urbem patriam. *A.* Ego verò dimitto. Tu dicito, quid tibi ad istud fieri velis. *N.* Curabis, si placet, ut mihi dentur literæ ad prætores Syriæ, qui me curent deducendum, dum perveniam in Judæam. Deinde literæ ad Asaphum regiæ sylvæ custodem, qui mihi ligna suggerat ad reficiendas portas arcis, quæ est ædi conjuncta, urbisque mœnia, & domum, in quam sum diversurus. *A.* Dabuntur quæ petis. *N.* Ago tibi gratias immortales Rex, tibique fortunatissimum longissimumque regnum precor.

Sent. *Regis animum Deus habet in manu, eumque quocunque vult inclinat. Cui propitius est Deus, huic conciliat benevolentiam potentium.*

NEHEMIAS. 2 *Esdræ.* 5. *vel Nehem.* 5.

ARGUMENTUM.

Expostulant pauperes Judæi de divitum erga se iniquitate avaritiæ. Et Nehemias divites cogit in ordinem.

Plebei, Nehemias, Primates, Sacerdotes, Populus.

MAgnus est tum nostrûm, tum nostrorum liberûm numerus: comparandum est indè frumentum, quo vivamus. *Al.* Oppignorandi sunt fundi nostri, & vineæ, & domus, ut nos frumento contra famem muniamus. *Al.* Jam pro nostris agris, & vineis, ad tributum regi pendendum pecuniam sumpsimus mutuam. An æquum est, ut cùm ejusdem nobiscum consanguinitatis sint alii, eademque sit liberorum eo-

rum atq; nostrorũ conditio: nostamen liberos nostros in servitutem dedamus, sintque jam aliarum nostrarum nonnullæ emancipatæ, neque eas vindicare possimus, cùm fundos vineas nostras teneant alii? *N.* O indignum facinus! Itáne verò, principes, fœnus à vestris exigitis? Ergò nos consanguineos nostros Judæos, in exteras gentes venditos, pr nostris viribus redemerimus; & vos eosdem emetis, ut de minos non amiserint, sed mutaverint? Non rectè faciti Nonne in metu Dei nostri vivetis, ut barbarorum hostiu nostrorum vituperationem evitetis? Ego quoque, & m cognati, atque famuli, argentum eis frumentúmque mut dedimus. Agitè, remittamus hoc nomen. Reddite eis hod agros suos, & vineas, & oliveta, & domos: tum centesima condonate argenti, & frumenti, & vini, & olei, quæ mutua dedistis. *Pr.* Reddemus, neque ab eis quicquam ex gemus. *Sic* faciemus ut tu hortaris. *N.* Vos verò, sacerdot jurate vos ità facturos. *S.* Faciemus. *N.* Ergò quemadm dum ego meum gremium excutio, sic, quicunque non h præstiterit, eum excutiat Deus ex domo & labore su sicque esto excussus, vacuúsque. *Po.* Amen.

Sent. *Avaro homine nihil est iniquius. Avarus animam venalem habet. Multum pollet, etiam apud iniquos, justus & gra homo.*

VERITAS. 3 *Esd.* 3, & 4.

ARGUMENTUM.

Darius Persarum rex proponit optimatibus suis, trium stipatorum suorum sententias, ad judicandumquænam esset optima Sunt autem eæ, de viribus Vini, Regis, Mulierum & Veritati Hic cùm stipatores, jussu regis, suæ quisque sententiæ rationem reddidissent, palmam obtinuit Zorobabel, qui Veritati prima tribuisset: & à rege, præter statutum disputationis præmium impetrat, ut Hierosolymitanum fanum instauret.

Darius, Anagnostes, Stipator, Alter Stipator, Zorobabel, Optimates.

HÆc causa est, mei proceres, cur vos jusserim convoc ri. Cùm mei corporis custodes, dormiente me, inter

(ut fit) confabularentur, eò delapsi sunt, certatim ut dicerent suam quisq; sententiam. Ecquæ res maximam vim habeat: eâ conditione, ut cujus dictum Ego & Persidis triumviri doctissimũ judicâssemus, huic Victori pronuntiato ea darentur, quæ jam audietis. Recita schedulam. *A* Cujus dictum sapientissimum erit, is à Dario rege ingentia dona, & victoriæ ornamenta consequitor, purpurâque induitor, & auro bibito & in auro dormito, & aureis frænis currum, byssinámque cidarim, & torque circumdatum collum habeto, & secundùm Darium primus propter suam sapientiam sedeto, Dariíq; familiaris dicitor. Primi sententia est hæc: *Maximam vim habet Vinum.* Alterius; *Maximam vim habet Rex.* Tertii: *Maximam vim habent Mulieres*, sed, *Omnia vincit veritas.* *D.* Nunc evocentur huc juvenes, ut ipsi sua dicta declarent. Dicite juvenes suæ quisque sententiæ rationem. *St. prim.* Quantam vim habet vinum, ô viri! Omnes, à quibus bibitur, homines fallit: eandem regis ac privati, eandem servi ac liberi, eandem pauperis ac divitis mentem efficit; omniúmque animos ad lætitiam & hilaritatem convertit; neque doloris ullius, neque debiti memor, omnium animos divites reddit; oblitúmque vel regis, vel satraparum, efficit ut nihil nisi magnificum loquantur; utque, cum potaverunt homines, & fraternæ necessitudinis & amicitiæ memoriâ depositâ, continuò gladios stringant; neq; postea, ubi à vino resipuerint, quid fecerint recordentur. O viri, nonne permagnam vim habet vinum, quod hæc fieri cogat? *Al.* O viri, nonne permagnam vim habent Homines, qui terras, & maria, quæque in eis insunt omnia teneant? Atqui *Rex* omnibus antecellit & dominatur, in eósque principatum tenet: ità ut, quicquid jusserit, faciant. Si jubet ut inter se belligerent, parent: si contra hostes mittit, vadunt, & montes, & muros, & turres demoliuntur; occîdunt, & occiduntur, neque regis edictum excedunt. Quod si vicerint, ad regem omnia referunt, tum quæ præ dati sunt, tum cætera. Item qui non militant, neq; bella gerunt, sed terram colunt, hi quoq; ubi fata messuerunt, ad regem referunt, coguntque alius alium tributa regi ferre. Is unus si jubet perimere, perimunt:

si dimittere, dimittunt; jubet verberare, verberant; jubet vastare, vastant; jubet construere, construunt; jubet excindere, excindunt; jubet serere, serunt: cunctúsq; ejus tum populus, tum magístratus eidem parent; eóq; interim accumbente, cibum capiente, dormiente, circùm undiq; custodiam agunt; neq; cuiquam discedere, & sua negotia curare licet, neque ejus dictis non parere. Quare sic statuo, viri, Regem maximam esse vim, cui sic obtemperetur. Z. Magnus quidem rex est, viri, & homines multi, & vinum multùm potet. Quid qui his dominatur? Quis autem horum principatum tenet? Nonne mulieres? Mulieres regem genuerunt; & omne mortalium genus, qui mari ac terrâ dominantur, ab his ortum est: hæ ipsos educaverunt vinearum satores, e quibus vinum fit: hæ hominum vestes faciunt: hæ hominibus gloriæ sunt, nec possunt sine fœminis homines esse. Quod si aurum, argentúmve, aut aliquam rem præclaram comparaverunt; nonne pulchræ alicujus & eleganti formæ mulieris amore capti, his omnibus omissis, in eam oculos defigunt? eam hiante ore intuentur? auróque & argento omni rerum pulchritudini anteponunt? Homo, omisso suo ipsius parente à quo educatus est, suâque patriâ, uxori adhæresci, & cum uxore vitam finit, & patris & matris & patriæ immemor. Atque ut perspiciatis mulieres in vos dominari; nonne, quæ labore & industriâ paratis, omnia mulieribus datis atque affertis? Sumit homo gladium, & foras ad latrocinandum & furandum proficiscitur, & mare & flumina tranat, & leones videre sustinet, & per tenebras grassatur; atque ubi furatus, prædatus, grassatus est, ad micam omnia refert: pluſq; diligit homo suam conjugem, quàm parentes; usq; adeò, ut propter fœminas multi mente alienati, multi servi facti sint, multi perierint, multi lapsi sint & peccaverint. Quid? An mihi non creditis? Nonne ingens regis potentia est? Nonne omnes eum nationes vel tangere formidant? Atqui videbam cùm hominis præclarissimi Bartaci filia Apame, regis concubina, ad regis dexteram sedens, de ejus capite diadema auferret, suóque imponeret: tum regis malam sinistrâ manu feriret, rege interea eam

am ore hiante aſpiciente, & arridenti arridente, & ſuccen-
nti blandiente, quò eam ſibi reconciliaret. Annon multùm
alent mulieres, ô viri, quæ hæc faciant? Multùm ſanè &
ulieres pollent, & ingens terra eſt, & excelſum cœlum, &
ol, curſu velox, qui uno die cœlum circumvectus, eódem
ecurat unde profectus eſt, magnus ſanè eſt: ſed veritas max-
ma eſt, & omnium potentiſſima. Veritatem omnis terrarum
rbis vocat: veritati cœlum ipſum favet: veritatem omnia re-
ormidant, & tremiſcunt: neque quicquam in ea vitioſum
ineſt. Vitioſum vinum eſt, vitioſus rex, vitioſæ mulieres, vi-
ioſi mortales omnes, & ejuſdem vitioſitatis ſunt eorum o-
era omnia, in qua vitioſitate veritatis expertes pereunt.
At veritas æterna pollet, & perpetuò vivit vigétque: neq;
a eſt quæ cujuſquam ratione de recto deflectat, ac non ea-
em ſit omnibus: ſed ab omni iniquitate & pravitate aliena,
equum facit, ejúſque facta probant omnes, nec ineſt in ejus
udicio quicquam iniquum. Cæterùm & ab hac, & à regia
magnificentia, & à potentia, & à majeſtate ſeculorum omni-
um, laudetur Deus veritatis. *O.* Maxima veritas eſt, maxi-
mamque vim habet. *D.* Viciſti: pete quidvis, etiam præter
ea quæ ſcripta ſunt: nos id tibi dabimus, quoniam doctiſſi-
mus inventus es; & à me proximus ſedebis, meúſque fami-
liaris vocabere. *Z.* Memento voti tui, quo te Hieroſolymam
inſtauraturum pollicitus es, tum cùm regnum aſſecutus es,
omniáque vaſa Hieroſolymis exportata, eò remiſſurum,
quæ ſepoſuit Cyrus, cùm de Babylone excindenda votum
fecit, eáque ſe iſtò miſſurum promiſit. Et tu recepiſti te in-
ſtauraturum fanum quod igni cremârunt Idumæi, tum cùm
à Chaldæis pervaſtata Judæa eſt. Et nunc hoc eſt quod à
te poſtulo, rex domine, atque flagito: hæc eſt magnifecen-
tia, quam à te expecto. Oro igitur ut votum præſtes, quod
cæli regi, tuo ipſus ore, nuncupâſti. *D.* Laudo te, & bene
mones: faciam.

Sent. *Honeſta eſt de virtute contentio. Utinam inter ſeſe*
ſic certarent hodie ſtipatores principum! Utinam & prin-
cipes bona veraque dicta ſic & judicarent & remunerarentur!
Sed fuit illud ſeculum argenteum; noſtrum eſt ferreum.

Certè rara sunt hodiè in aulis hujusmodi certamina. Omnia cit veritas.

DIALOGORUM SACRORUM LIBER QUARTUS.

MARIA. Lucæ. 1.

ARGUMENTUM.

Gabriel Genius Mariæ nuntiat, edituram filium Dei; q rentique modum demonstrat id fore à Spiritu Sancto. Illa cre assentitur.

Gabriel, Maria.

SAlve, ornatissima, Domino conjunctissima, mulier felicissima. Quid metuis, Maria? Bono es animo; accepta es Deo. En ego tibi renuntio, te isto utero conc tum paritúram natum, quem JESUM nomine vocabis. erit maximus, & filius summi Parentis censebitur, eúm donabit rerum omnium præpotens Deus solio Davidis, au ris generis ejus. Itaque posteris Jacobi regnabit in æternu nec ullus erit ejus regni finis. *M.* Quomodo fiet istud, c ego viri notitiam non habeam? *G.* Spiritus sanctus sed te insinuabit, téq; Dei Opt. Max. vis gravidabit. Ita sanctissimus iste fœtus, ut erit, ità etiam dicetur Dei fi us. Elisabetha quoque (quò magis credas) tua cog nata, s senex concepit filium, & nunc sextum jam mensem fert terum; & tamen inter steriles habebatur. Usquè adeò nul res est quam Deus non possit. *M.* Ecce me Domini serva Eveniat mihi prout tu dixisti.

Sent. *Deo nihil est arduum. Promittenti Deo credendum e etiamsi quid naturæ contrarium promittat. Neque enim natu obnoxius est autor ipse naturæ.*

BAPTISTA. Math. 3. Mar. 1. Luc. 3.

ARGUMENTUM.

Joannes Baptista populum docet vitæ correctionem, & Christo vaticinatur.

Joann

Joannes, Baptista, Plebs, Publicani, Milites.

PRogenies viperina, quis vos summonuit futuram pœnam fugere? Edite ergò vitæ melioris indices fructus, & nè ideò magnos vobis spiritus & arrogantiam sumite, quòd patrem habetis Abrahamum. Dico enim vobis, Deum posse ex his saxis suscitare liberos Abrahamo. Jam verò securis arborum radici admota est, omnísque arbor fructum bonum non edens, excindenda est, & in ignem injicienda. *Pl.* Quid ergo faciemus? *I.* Qui habet duas vestes, impertiat non habenti: & qui habet cibaria, idem faciat. *Pub.* Nobis autem, Magister, quid faciendum est? *Jo.* Nihil amplius, quàm quantum vobis decretum est, exigite. *M.* Quid etiam nobis? *J.* Nè quem pulsate, aut per sycophantiam circumvenite, & stipendiis vestris este contenti. Sed audite universi, Ego quidem abluo vos aqua ad vitæ emendationem. Sed me præstantior me subsequitur: & ità præstantior, ut ego non sim dignus qui ejus calceorum solvam corrigiam. Is vos abluet sacro Spiritu & igne: qui quidem vannum manu tenet, aream suam perpurgaturus, frumentumque in horreum comportaturus, & paleam igni crematurus inextincto.

Sent. *Bona arbor bonos fructus edit. Abstinendum ab injustitia, si pœnas vitare velis.*

NATHANAEL. Joan. 1.

ARGUMENTUM.

Nathanael à Philippo monitus, venit ad Jesum, & in eum credit.

Philippus, Nathanael, Jesus.

DE quo scripsit Moses in nostra disciplina, & vates, eum repérimus: Jesum dico, filium Josephi, à Nazaretha. *N.* A Nazaretha potest aliquid bonum existere? P. Provise mecum. *J.* Video huc venire verè Israelitam, id est, hominem ab omni fraude alienum. *N.* Unde me nôsti? *I.* Priusquam te Philippus appellaret, cùm esses sub ficu, videbam te. *N.* Magister, Tu es filius Dei, Tu es rex Israelitarum. *J.* Quoniam dixi tibi, te à me sub ficu esse visum, ideo credis? majora his videbis. Credite mihi

posthac videbitis cœlum apertum, & genios divinos ascendentes & descendentes ad me.

Sent. *Unde minimè speres, inde existit bonum. Adeundus est Christus, ut eum cognoscas. A minoribus, si credas, ad majora venies.*

NICODEMUS. Joan. 3.

ARGUMENTUM.

Jesus disserit cum Nicodemo de renascendo.

Nicodemus, Jesus.

MAgister, scimus te doctorem venisse divinitùs: nam nemo ista tam portentosa facere possit, quæ tu facis, nisi adsit ei Deus. *I.* Accipe igitur doctrinam eo dignam, qui venerit à Deo. Qui denuò natus non fuerit, mihi crede, dei regnum adipisci non potest. *N.* Quo pacto potest homo nasci, qui sit senex? Nunquid potest iterum in ventrem suæ matris ingredi, atque nasci? *J.* Cùm de Dei regno, quod divinum est, locutus sim, debes existimare, hanc quoque generationem, de qua loquor, per quam ad illud regnum perveniatur, esse divinam. Proinde omitte istam à muliere nativitatem. Nam si quis à muliere renasceretur, talis esset renatus, qualis fuisset antequam renatus; id est, esset adhuc terrestris & humanus, propterea quod ex re terrestri & mortali quod nascitur (cujusmodi est mulier), id terrestre & mortale est: quandoquidem quæque res sui similem gignit. At ex Spiritu qui fuerit renatus, is divinâ quadam & Spiritui conveniente naturâ præditus erit: quoniam quod à Spiritu gignitur, id ejus simile est à quo originem habet, videlicet Spiritûs. Neque verò mireris, quòd dixerim, vobis esse renascendum: quamvis hanc nativitatem non videas. Nam quod accidit in vento, cujus quamlibet in partem spirantis sonitum audis, neque tamen oculis cernis unde veniat, aut quò feratur; idem fit & in omnibus ex Spiritu genitis, ut hæc generatio sentiri & intelligi possit, oculis aspici non possit. *N.* Quomodo possunt ista fieri? *I.* Tu Israelitarum Magister es, & hæc nescis? Atqui hoc tibi confirmo, nos non ignota, aut tantùm audita dicere, sed perspecta & visa testari: & tamen testimonium nostrum vos non

accipitis

accipitis. Quòd si terrestria, quæ vobis dixi, non creditis: quomodo, cœlestia si dixero, credetis? Si hanc similitudinem, quam ego duxi à vento (quæ res terrestris est, & subjecta sensibus) non capis, ideóque non credis; quomodo intelliges rem ipsam, cujus declarandæ causâ similitudine usus sum, quæ res cœlestis divináque est, neque sub sensus cadit? Atqui hæc nisi à me didiceritis, à quo discatis nullus est: neque enim potestis in cœlum ascendere, & ea à Deo discere. Nam in cœlum nemo ascendit præter eum hominem qui de cœlo descendit, qui quidem est in cœlo. Is autem ego sum: à quo nisi hæc didiceritis, desperanda vobis cognitio est. Quocirca attende, quale sit hoc renasci, de quo loquor. Quemadmodum Moses serpentem illum æneum extulit in desertis, in quem serpentem intuentes, à serpentum morsu sanarentur: ità me oportet extolli, ut omnes in me intuentes, à me pendentes, mihiq; fidentes non pereant, sed vitam adipiscantur æternam. Hæc est igitur renascendi conditio superiùs à me proposita, sine qua negavi quenquam posse regnum cœleste consequi. Nam qui mihi fidem habent, ità immutantur, tantóque meliores fiunt, ut planè renati dici possint, & cœlesti regno digni sint. Etenim tanto genus humanum prosecutus est amore Deus, ut unigenitum Filium suum tradiderit; cui quicunque fidem habeat, non pereat, sed ad vitam perveniat æternam. Non enim misit Deus Filium suum in hanc vitam, ut homines condemnet, sed ut per eum serventur homines. Qui ei fidem habet, non damnatur: qui verò non habet, is jam damnatus est, quòd unigeniti Dei Filii nomini fidem non adjunxerit. In hoc autem damnantur homines, quòd, cùm venerit in orbem lux, tenebras magis quàm lucem ament; quippe quorum prava sint opera. Siquidem quisquis vitiosa facit, lucem odit, neque in lucem prodit, nè ejus facta arguantur. Qui verò recta facit, is in lucem prodit, ut patefiant ejus opera, utpote facta divinitùs.

Sent. *Renascendum est, & ex carne in spiritum migrandum. Ut enim terrestria, quæ gravia sunt, in cœlum ascendere, aut in cœlo esse, non possunt: ità injustitia, quæ res terre-*

stris

ſtris & gravis eſt, in regnum Dei venire dut ibi eſſe nequit, ſolo Chriſto ſalus eſt,

SAMARITANA. Joan. 4.

ARGUMENTUM.

Jeſus apud fontem cum muliere Samaritana de vera potione veróque Dei cultu colloquitur. Cùmque ſupervenisſent emptum cibum apportantes diſcipuli, eos quoque de vero cibo docet.

Jeſus, Samaritana, Diſcipuli.

DA mihi bibere, mulier. *S.* Quomodo tu Judæus à me muliere Samaritanâ petis potum? Neque enim habent ullum Judæi cum Samaritanis commercium. *J.* Si intelligeres munus Dei, & quis ſit qui à te potum petit, tu ipſa peteres ab eo; tibiq; ipſe daret aquam perennem. *S.* Domine neq; ſitulam habes, & puteus eſt profundus: unde ergò habes iſtam aquam perennem? Num tu major es patre noſtro Jacobo qui tradidit nobis hunc puteum: quâ aquatione uſus est ipſe, & filii ejus, atq; pecora? *J.* Hæc aqua ſitim ad tempus tantùm explet, mea autem ad perpetuitatem; ità ut quis aqua à me accepta biberit non ſitiat unquam: nam ea aqua fiet in eo fons ſcatens in omnem perennitatem. *S.* Domine imperti me iſtâ aquâ, nè ampliùs ſitiam, néve huc ad hauriendum veniam. *J.* I evocatum virum tuum, & huc cum eo venito. *S.* Non habeo virum. *J.* Rectè ais te non habere virum. Quinq; enim viros habuiſti: nunc quem habes, non eſt tuus vir. Iſtud verum dixiſti: *S.* Video te eſſe vatem; itaq; non committam ut tibi fruſtrâ incidiſſe videar. Majores noſtri in monte hoc Deum coluerunt. Atqui vos contenditis, Hieroſolymis eſſe colendum. Quid tu cenſes? *J.* Mulier, crede mihi, veniet tempus, cùm neq; in monte hoc neq; Hieroſolymis coletis patrem. Vos, quid colatis, neſcitis: nos quid colamus ſcimus: quippe quia ſalus à Judæis eſt. Sed veniet tempus, & quidem jam eſt, cùm veri cultores Patrem animo & vere colent. Etenim à talibus ſe pater coli poſtulat. Animus est Deus: & qui eum colunt, animo & verè debent colere. *S.* Scio venturum eſſe Meſſiam. Is cum venerit, rem omnem nobis planam faciet. *J.* Ego ſum ille, qui tecum loquor. *D.* Videt magiſtrum

magiſtrum ad puteum ſedentem,& colloquentem cum quadam muliere. *Al.* Mirum eſt, ſolum cum ſol . Sed ſcit ipſe cur id faciat. *S.*O fauſtum diem ! Sed ego quid cunctor ire in urbem, ut meos tam bono nuntio afficiam ? *D.* Comparavimus cibum,magiſter ; veſcere. *I.* Ego cibum habeo comedendum, quem vos neſcitis. *D.* Numquis, abſentibus nobis, attulit ei quod edat? *J:* Mihi paſtus eſt, id facere quod vult is qui me miſit,ejúſque opus abſolvere. Vos quidem dicitis abhinc quatuor menſes futuram meſſem : at ego ſic, Erigite oculos, & videte agros, ut jam ad meſſem flaveant. Et meſſor præmium aufert, & ſator fructum condit ad victum perpetuum ; ut ſatoris ſimul & meſſoris commodo cautum ſit. In quo ſanè dictum illud comprobatur, quod ait, *Alium ſerere, alium metere.* Ego vos miſi ad metendum, in quo vos colendo non laborâſtis. Alii laborârunt, vos in eorum laborem invaſiſtis.

Sent. *Chriſtus venit ad docendum ſervandumque ſontes. Chriſtus æternum vivificúmque cibum potionemque dat. Deus animo & verè adorandus eſt, nullo locorum diſcrimine. Dei voluntatem exequi, cibus eſſe debet homini Chriſtiano.*

CENTURIO. Mat. 8.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Centurione exoratus, ejus puerum, membris captum, verbo ſanat.

Centurio, Jeſus.

DOmine, puer meus jacet domi membris captus, gravitérque cruciatur. *J.* Ego ibo eum curatum. *C.* At ego non ſum dignus, cujus tu tectum ſubeas : ſed tantùm jube verbo ; & ſanabitur. Nam ego quoque qui ſub alterius ſum poteſtate, tamen obtineo autoritatem in eos, quibus præſum milites:ac ſi quem jubeo ire,it; ſi venire,venit ; ſi ſervum facere quid, facit. *J.* O rem admiratione digniſſimam ! Credite mihi, nè in Iſraelitis quidem tantam fiduciam invêni. Et ſine dubio multi ab oriente atque occidente profecti, accumbent cum Abrahamo, Iſaaco, & Jacobo, in regno cœleſti : cum interea ii ad quos regnum pertinebat, in alta noctis caligine demerſi, nihil aliud

aliud quàm flebunt & frendebunt. Tu abi,&, ut confidisti, sic obtineto.

Sent. *Christus tam facilè morbis imperat, quàm dux militibus. Primi erunt ultimi, & ultimi primi.*

PISCATORES. Lucæ. 5.

ARGUMENTUM.

Petrus, jacto retì jussu Jesû, plurimos pisces capit.

Jesus, Petrus.

SUbduc in altum oriam, Petre, ut retia laxetis ad prædam. *P.* Præceptor, totam noctem laborantes nihil cepimus: sed tamen, postquam ità jubes, demergam rete. O rem miram! Adeste socii, adjuvate nos. Rumpitur rete: ità multis piscibus est plenum. Corripe tu istas plagas altrinsecus, vos vos invergite in naviculam. Desinite, desinite, sustinete rete: jam hæc plena est, infundamus in alteram. O rem inauditam! penè submerguntur cymbæ præ piscium multitudine. Quæso te, Domine, abi à me: nam homo nocens sum. *I.* Nè metue; deinceps jam homines piscaberis.

Sent. *Absque Christo piscari, hoc est, homines docere, operam ludere est. Christo auspice, felix est piscatura.*

SIMON. Luc. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus miranti cum animo suo Simoni, apud quem ipse cibum capiebat, cur se pateretur ab impudica muliere attrectari, causam reddit.

Simon, Jesus.

IAmdudum spectо mulierem istam, quæ meum nunc hospitem tam molliter curat. Qui si vates esset, intelligeret utiq; quæ & qualis sit mulier, quæ ipsum attrectat; nam prostitutâ pudicitiâ est. *I.* Simon, paucis te volo. *S* Dicas licet, Magister. *I.* Duos debitores habebat quidam creditor, quorum alter quingentos, alter quinquaginta debebat denarios: ii cùm non essent solvendo, utriq; condonavit. Dic uter eum plùs amare debeat. *S.* Opinor cui plus condonavit. *I.* Rectè judicas Vides hanc mulierem? Cùm introivissem domum tuam, ne aquam quidem ad lavandos pedes meos

meos dediſti: ea & lacrymis eos perfudit,& ſui capitis capillo exterſit. Tu mihi oſculum non dediſti: ea,poſtquam ſum ingreſſus, non deſtitit mihi pedes deoſculari. Tu nec oleo mihi caput unxiſti:ea,unguento etiam mihi pedes perunxit. Qua de cauſa ſic habeto, ei multa remitti peccata, quoniam multùm amavit. Cui autem minus remittitur, minùs amat. Remittuntur tibi peccata, mulier; tua te fiducia ſervavit, abi cum bona pace.

Sent. *A ſiniſtris ſuſpicionibus abſtinendum. Ex conjectura judicare, temerarium eſt. Magno beneficio magnus amor conciliatur.*

JAIRUS. Mar. 5. Luc. 8.

ARGUMENTUM.

Jeſus,à Jairo exoratus,ejus filiam it ſanatum; & inter eundum mulierem profluvio ſanguinis laborantem ſanat. Deinde ubi Jairi domum venit, ejus filiam, quæ interea deceſſerat, revocat in vitam.

Jairus, Jeſus, Mulier, Petrus, Nuntius.

EST mihi unica filiola, optime Jeſu,duodecimum annum agens, quæ nunc domi deſperato morbo laborat. Obſecro te, & obteſtor etiam atque etiam, ut domum venias, eíque manus imponas, ut reviviſcat & revaleſcat. *Ie.* Faciam verò: eamus. *M.* Salva ſum, ſi poſſum vel extremam ejus oram veſtis attingere. Conabor, nec me hæc hominum turba impediet, quò minùs ad eam accedam. *Ie.* Quiſnam tetigit mea veſtimenta? *P.* Tu vides quanta te hominum multitudo circumſiſtat & comprimat, & rogas quis te tetigerit? *Ie.* Certe tetigit me aliquis; nam ſenſi vim quandam exire à me. *M.* Perii miſera: non latui eum. Obſecro te,ignoſce mihi: ego ſum illa. *Ie.* Narra mihi rem omnem, ut ſeſe habet *M.* Ego miſera jam duodecim annos languebam profluvio ſanguinis: cum interea toto illo tempore multis adhibitis medicis, & omnem rem inſumpſiſſem, neq; quicquam profeciſſem, ſed indies deterius haberem: jamque ab omnibus medicis eram deſperata. Cùm autem tuorum factorum admirabilitatem famâ atque auditione accepiſſem, acceſſi ipſa, ſic mecum cogitans: O me felicem,

ſi

si vel limbum ejus togæ liceat tangere! Hoc animo per mediam turbam accessi protinus, nec me spes refellit: nam simulatque te tetigi, sensi vim omnem morbi fugatam esse & omnem sanguinis fluxionem constitisse. *Ie.* Bono animo es, filia; tua te fiducia servavit: abi cum bona pace, ex tuo malo sana. *N.* Tua filia mortua est, Jaire; quid jam molestus es magistro? *Ie.* Nè metue, Jaire; tantùm confide & evadet. Sed quem ego domi strepitum audio? introeamus. Eho! Quid tantopere fletis? Quid ejulatis? Pax sit rebus. Non est mortua puella, sed dormit. Vos exite foràs omnes. Petre, Jacobe, Joannes, & vos puellæ parentes manete intus. Videbitis quanta sit Dei potentia. Cedò mihi istam puellæ manum. Puella, surge. *Ia.* Bone Deus, quàm mirificus es! O mea filiola, videónе ego te renatum? *Ie.* Videte diligenter nè quis hoc resciscat; & puellæ cibum præbete.

Sent. *Plus potest vel limbus vestis Christi, quàm universa hominum scientia. Quæ aliis insanabilia, Christo sunt facillima.*

PHILIPPUS. *Mat.* 14. *Mat.* 6. *Luc.* 9. *Ioan.* 6.

ARGUMENTUM.

Jesus quinque panibus & duobus piscibus quinque virorum millia satiat.

Discipuli, Jesus, Philippus, Andreas.

VIdes quæ te circumstet hominum multitudo in tam vasta solitudine, & jam dies multùm inclinavit: Itaque censemus ut eos dimittas, ut in finitima rura, & vicos divertant, & sibi cibaria cómparent. Hic enim, quod edant, non habent. *I.* Nihil opus est ut abeant. Præbete vos eis cibum. At non satis nobis suppetit, unde tantum hominũ numerum pascamus (sunt enim, quantum licet conjicere, plus minus quinquies mille viri, ut mulieres & parvulos omittamus) nisi fortè eamus emptum panes *I.* Unde autem emamus ad tam multos, Philippe? *P.* Equidem non video: nam ducentis denariis vix tantum emi possit, ut indè ad singulos minimum quantum perveniat. *I.* Quot habetis? Videte. *A.* Adest hîc puer, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces

piſces; præterea nihil eſt. Sed hæc quantula ſunt ad tam multos! *I.* Afferte huc modo. Jubete omnes in viridi gramine diſcumbere catervatim, centenos & quinquagenos. Cedò mihi iſtos panes. Nunc, Pater cœleſtis, qui pro tua benignitate paſcis omnia, neque in multis paſcendis tenuior, neque in paucis copioſior es, qui nullâ lege rerum tenêris, à quo omnium natura pendet; effice, rogo, his tantulis cibariis multiplicandis, ut hæc hominum multitudo admirabiliter ſaturata, tuam inexhauſtam liberalitatem recognoſcat. Agitè diſcipuli, diſtribuite hos cibos in omnes: ſatis ſupérque erit, unde ad ſatietatem comedant.

Sent. *Chriſti cibus eſt inexhauſtus. Plus habet Chriſtus, quàm egent homines.*

PANIS, Ioan. 6.

ARGUMENTUM.

Jeſus de vivifico pane, hoc eſt, de ſeipſo, diſſerit apud Judæos. Iudæi, Ieſus, Diſcipuli. Petrus.

MAgiſter, quando huc veniſti? *Ie.* Vos profectò me quæritis, non quia miracula vidiſtis, ſed quia pane ſatiati eſtis. Procurate cibum non interiturum, ſed in omnem perennitatem permanſurum; quem quidem ego vobis dabo. Nam me Pater comprobavit Deus. *Iu.* Quid agemus, ut divina opera faciamus? *Ie.* Hoc eſt divinum opus, ut fidem habeatis ei quem miſit Deus. *Iu.* Quod ergò tui ſpecimen das, ut, eo viſo, tibi credamus? Quid tale facis, quale fecit olim Moſes? Quo duce majores noſtri Mannâ vixerunt in ſolitudine, quemadmodum literis proditum eſt, *Panem de cœlo dedit eis comedendum.* *Ie.* Non Moſes (mihi credite) illum vobis de cœlo panem dedit: ſed meus Pater verum vobis de cœlo panem dat. Nam Dei panis eſt, qui de cœlo deſcendit, & vitam dat hominum generi. *Iu.* Domine, da nobis perpetuò panem iſtum. *Ie.* Ego ſum panis vitalis. Qui venit ad me, non eſuriet: & qui mihi fidem habet, non ſitiet unquam. Sed hoc vobis dico, Et vidiſtis me, neque fidem habetis. Quicquid mihi dat Pater ad me veniet: & venientes ad me non ejicio foras. Deſcendi enim de cœlo, non ut meæ, ſed ut ejus qui me miſit voluntari

tati paream. Hæc est autem ejus qui me misit Patris v
luntas, ut ex eo omni quod mihi commisit nihil perda
sed id ultimo die exsuscitem. Hæc est autem ejus qui
misit voluntas, ut, quisquis Filium aspicit, eique cred
is vitam æternam adipiscatur, & à me ultimo die in vit
revocetur. *Iu.* Nonne hic est Jesus, Josephi filius, cu
nos patrem matrémque novimus? Quo pacto igitur ait,
de cœlo descendisse? *Ie.* Nè mussitate inter nos. Nemo p
test ad me venire, nisi Patre, qui me misit, trahente eum,
me ultimo die in vitam revocandum. Scriptum est in v
tibus, *Omnes fore divinitùs doctos.* Quisquis ergò ex pa
audivit & didicit, is ad me venit; non q[illegible] Patrem qu
quam viderit, nisi qui est à Deo, is Patrem vidit. Credite m
hi, qui mihi fidit, is vitam habet æternam. Ego sum panis v
talis. Mannâ usi sunt majores vestri in desertis, & tame
mortui sunt. Hic est panis qui de cœlo descendit, ejus
modi, ut qui eo vescatur, non sit moriturus. Ego sum pan
vivus qui de cœlo descendit: quo pane qui vescetur, vive
in perpetuum. Panis autem quem ego dabo, caro mea est
quam pro humani generis vita dabo. *Iu.* Quomodo pote
hic nobis carnem suam dare comedendam? *Ie.* Hoc vob
confirmo, nisi & carnem meam comederitis, & sanguine
meum biberitis, non habetis vitam in vobis. Qui comedi
meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æter
nam, & ego eum in vitam revocabo ultimo die. Caro enim
mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Qui me
carne vescitur, meúmque sanguinem bibit, is in me manet,
& ego in eo. Quemadmodum vivit Pater qui me misit: ita
& ego per patrem vivo, & qui me comedit, is quoque per me
vivit. Hic est panis qui de cœlo descendit: cujus longè alia
vis est, quàm mannæ; quâ usi majores vestri, tamen mortui
sunt. Hoc pane qui vescitur, vivet in sempiternum. *D.* Dura
vox, quis eam audire possit? *Ie.* Ergò hoc vobis absurdum
videtur? Quid si me videatis eò ascendentem, ubi eram
antea? Nonne multò vobis absurdius videbitur, ut qui in
cœlum ascenderit, is in terris comedatur? Non sunt
mea dicta ità accipienda, ut dicam, ipsam carnem
meam

meam comédi. Nam caro quidem nihil juvat: ſed eſt divina quædam comedendi ratio, quâ vita æterna comparatur, de qua ratione verba facio. Nam quemadmodum qui panem comedit, is per panem vivit: ità qui per me vivit (id quod mihi credendo, & à me pendendo efficitur) is me comedere dicitur. Sed ſunt quidam ex vobis qui fidem non habent. Hanc ob cauſam, dixi vobis neminem poſſe ad me venire, niſi hoc ei datum fuerit à Patre meo. Jam verò multi à me propterea diſcedunt. Quid vos? Num etiam vultis diſcedere? *P.* Domine, quem adeamus? Tu verba vitæ æternæ habes: & nos credimus & novimus, te eſſe Chriſtum, Dei viventis Filium. *Je.* Equidem vos duodecim elegi, ſed veſtrûm unus diabolus eſt.

Sent. *Animæ cibus magis eſt procurandus quàm corporis. Ut pane corpus, ſic veritate (qui Chriſtus eſt) anima paſcitur.*

PRÆPOSTERI. Matth. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Phariſæis & Scribis de diſcipulorum ſuorum illotis manibus reprehenſus, in illos reprehenſionem retorquet; demonſtrátque peccatum non extrà, ſed intus eſſe in animo.

Phariſæi & Scribæ, Jeſus, Diſcipuli, Petrus.

CUr faciunt diſcipuli tui contra inſtitutum antiquorum, ut cibum capiant illotis manibus? *J.* Cur & vos contra præceptum Dei facitis inſtituto veſtro? Deus enim (ut ait Moſes) parentem utrumque coli præcepit: & ſiquis patri matrive maledixerit, eum morte mulctari. At vos ità homines inſtituitis, ut parentibus demonſtrent, Donaria à ſe in fiſcum templi collata, in ipſorum parentum utilitatem eſſe ceſſura. Ità eſtis in cauſa, ut nihil ad illam honoris ſpeciem addant, dum ſe ſatis parentibus facere arbitrantur ſi in templum donaria conferant: quamvis parentibus non, ut debēt, ſubveniant; quo veſtro inſtituto Dei præceptum reſcidiſtis. Multa ſunt ejuſdē generis alia, in quibus dum hominum inſtituta teneatis, Dei præcepta omittitis: lotiones urceorū, & poculorū & cætera ejuſmodi. Ficti homines, rectè vaticinatus eſt de vobis Eſaias, ubi ità dicit; *Hic populus ad me ore acce-*

& me labiis colit: sed animo procul à me absunt. Verùm frustrà me ex institutis præceptisque hominum venerantur. Sed attendite omnis multitudo, & intelligite. Non quod intrat per os, coinquinat hominem: sed quod exit per os, hoc verò coinquinat hominem. Si quis habet aures ad audiendum, audiat. *D.* Ecquid scis, Pharisæos isto tuo dicto esse offensos? *I.* Omnis stirps à Patre meo cœlesti non plantata, extirpabitur. Sinite eos: duces sunt cæci cæcorum. Quòd si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadent. *P.* Edissere nobis sententiam istam. *J.* Adeóne etiam vos tardi estis? Aut nondum intelligitis, nihil quod intrinsecùs in hominem intrat, posse eum coinquinare? Non enim in cor penetrat, sed in ventrem fertur, & in latrinam per excrementa ciborum ejicitur. Sed quæ ex homine per os exeunt, ea è corde proficiscentia, coinquinant hominem. Hinc nascuntur malevolentiæ, hinc adulteria, hinc stupra, cædes, furta, falsa testimonia, sordes, malitiæ, dolus, protervitas, invidentia, maledicta, superbia, stultitia. Hæc tam multa intrinsecus manantia, polluunt hominem. At illotis manibus cibum capere, non polluit hominem.

Sent. *Ficti homines speciem pietatis habent; ejusdem vim repudiant. Quò quisque plus tribuit rebus exterioribus, eò minus habet interiorum. Tantò minoris quisque facit speciem, quanto plus habet rei.*

CHANANÆA. Mat. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus à Cananæa exoratus, ejus filiam liberat à Furia.

Chananæa, Discipuli, Jesus.

MIserere mei, ô tu Davidide: filiam habeo, quæ Furiis miserè agitur. Heu me infelicem! ne respondere quidem dignatur. Obsecro te etiam atque etiam, miserere mei; respice me, utere tuâ in me clementiâ & mansuetudine. *D.* Absolve eam, quæsumus: clamore nos obtundit. *I* Non sum missus nisi ad oves perditas domûs Israelis. *C.* Domine, subveni mihi. *I.* Sine primùm saturari liberos. Neque enim convenit liberorum panem objicere catellis. *C.* Etiam sanè: & tamen catelli quoque comedunt de

de micis liberorum, quæ decidunt de mensa dominorum suorum. *I.* O mulier, magna est tua fides. Obtineto sanè quod vis; & propter istum dictum abi læta: nam Furia emigravit è tua filia.

Sent. *Christus exorabilis est, etiam iis quos maximè videtur excludere. Fide Christus expugnatur.*

FERMENTUM. Mat. 16. Mar. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus Discipulorum diffidentiam & tarditatem arguit. Qui quod ipse de fermento spirituali dixerat, intelligebant de carnali.

Jesus, Discipuli.

CAvete vobis diligenter à fermento Pharisæorum & Sadducæorum, tum etiam Herodis. *D.* Hoc dicit, quia panes non accepimus. J. Quid vobiscum cogitatis, diffidentes, panes à vobis esse omissos? Adeóne cæci animo estis? Adeóne sensum omnem amisistis, ut nihil intelligatis, neq; vobis veniat in mentem illorum quinque panum, quos in quinque hominum millia dispertivi? Quot enim corbes frustis refertas abstuliſtis? *D.* Duodecim. *I.* Quid, cum septem panes in quatuor millia dissecui, quot frustorum canistra abstuliſtis? *D.* Septem. *I.* Quî fit, ut non intelligatis, me non de pane loqui, cùm jubeo vitari fermentum Pharisæorum, & Sadducæorum.

Sent. *Dicta Christi spiritualia interdum secundum carnem interpretantur etiam christiani. Hominem è carne ad spiritum traducere est difficile, Diffidentia ex homine, quamvis pio, ægrè pellitur.*

CLAVIGER. Mat. 16. Mar. 8. Luc. 9.

ARGUMENTUM.

Jesus Discipulos sciscitatus quænam esset hominum de se fama, & auditâ Petri confessione, ei claves regni cœli promittit; deinde ejus carnalem in cruce deprecandâ animum objurgat, & de hominis abnegatione docet.

Jesus, Discipuli, Petrus.

QUem me dicunt homines esse? *D.* Alii Joannem Baptistam, alii Eliam, alii Jeremiam, alii aliquem ex ve-

teribus vatibus, qui in vitam redierit. *I.* Vos autem quem me esse dicitis? *P.* Christum, Dei viventis filium. *J.* Beatus es, Simon Bar-Jona: quoniam istud à carne & sanguine edoctus non es, sed à Patre meo qui est in cœlis. Et ego tibi vicissim dico; Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo ecclesiam meam, quam nè universæ quidem orci vires superabunt: tibíque dabo claves regni cœlestis; ac quicquid obstrinxeris in terra, erit obstrictum in cœlis; & quicquid solveris in terra, erit solutum in cœlis. Cæterum, etiam atque etiam cavete, né cuiquam indicetis me esse Christum. Me quidem oportet Hierosolymam proficisci, omnésque à senioribus & pontificibus & scribis contumelias & indignitates perpessum, interfici; terrióque post die resurgere. *P.* Respice te, Domine: nunquam istud tibi accidet. *I* Abi è meo conspectu, Satana: impedimento mihi es quòd divina non sapis, sed humana. Quòd si quis me vult sequi, renuntiet sibi ipsi, & me, crucem ferens quotidianam, subsequatur. Nam qui volet vitam suam servare, eam perdet: qui verò vitam perdiderit meâ causâ & evangelii, eam servabit. Quid enim prodest, quenquam etiam totum mundum lucrari, si vitæ suæ jacturam faciat? Aut quid habet quisquam, quod cum vita sua compensare possit? Etenim quem mei, meorumque dictorum, in hoc adulterino sceleratóque hominum genere pœnituerit, ejus me vicissim pœnitebit, cùm & meo & paterno splendore conspicuus veniam una cum sanctis & divinis geniis. Nam venturus sum, & pro suis quemque factis remuneraturus. Quin etiam hoc vobis confirmo, quosdam esse ex hoc conventu, qui non sint obituri mortem, quin me regni divini præpotentem venisse viderint.

Sent. *Christi cognitio ab homine non proficiscitur. Sequendus Christus est, isque omnibus præferendus.*

LUNATICUS. *Mat.* 17. *Mar.* 9.

ARGUMENTUM.

Jesus lunaticum, quem ejus discipuli sanare non potuerant, sanat, ab ejus patre exoratus.

Pater

Pater lunatici, Jesus, Dæmon, Quidam, Alius.

MAgister, oro te ut me, meumque unicum filium, quem tibi hic adduco, respicias. Agitatur nescio quo furiali spiritu muto: credo eum Dianæ incitatione ità miserè infestari. Nam cum subitò eum mala illa pestis corripit, tum verò admotis dolorum facibus repentè divexatur, & cruciatibus fodicantibus horribiles gemitus & dentium stridores edens, spumas agit in ore: & vix tandem sævis cruciamentis perfractus, à tam immanium Furiarum vinculis laxatur. Eum deduxi ad tuos discipulos, & oravi ut eum à tanto malo liberarent; sed non potuerunt. *J.* O diffidens hominum genus & pravum! quousque versabor inter vos? Quem ad finem vos perferam? Huc mihi adducatur. *P.* Ecce eum tibi! Hei mihi! videsis ut repentè, te viso, concidit: vide, ut spumans volutatur! J. Quampridem hoc ei evenire cœpit? *P.* Jam à puero: ac sæpe in ignem, sæpe in aquam præceps ruit, ut dicas eum in mortem ferri. Sed tu, si quid potes, opitulare nobis, nostrî misertus. J. Si potes credere, nihil est quod credenti fieri non possit. *P.* Credo equidem, Domine: sed tu adjuva fidem meam. J. Spiritus mute & surde, ego tibi impero ut isthinc emigres, remigraturus nunquam. *D.* Bruno. Q. Ut convulsus est! ut mortuo similis! *A.* Imò ego puto plane mortuum, ità nihil omnino movetur. J. Cedò mihi istam manum, surge: est incolumis. Trado tibi filium tuum omni morbo vacuum.

Sent. *Hominis imbecillitas diffidentiæ argumentum est. Fides est omnipotens. Christus etiam infirmæ fidei opitulatur.*

LAPIDANTES. *Joan.* 8

ARGUMENTUM.

Jesus de seipso cum Judæis disserit; eorum vanam ob Abrahamicam stirpem arrogantiam retundit; veram libertatem docet & lapidationem ab eis effugit.

Jesus, Pharisæi, Judæi.

EGo sum lux mundi. Qui me sequitur, non ingredietur in tenebras, sed utetur luce vitæ. *P.* Tu te deipso testaris, testimonium tuum non est verum. J. Etsi ego testor de meipso, verum est tamen testimonium meum: quoniam

ſcio unde venerim, & quò abeam; id quod vos neſcitis. Vos more hominum judicatis: ego non judico quenquam. Et tamen, ut maximè judicem, judicium meum verum eſt, utpote qui non ſim ſolus, ſed unà etiam adſit qui me miſit Pater. In veſtra quoque lege ſcriptum eſt, duorum hominum teſtimonium verum eſſe. Ego de meipſo teſtimonium dico: dicit etiã is à quo ſum miſſus, Pater. *P.* Vbinã eſt tuus Pater? *Ie.* Vos neque me noviſtis, neq; Patrem meum. Si me noſſetis, meum quoq; Patrem nôſſetis. Ego abiturus ſum, & vos me requiretis, atque in peccato veſtro moriemini. Quò ego abibo, vos non poteſtis venire. *Iu.* Num ipſe ſe interficiet, ut dicat, quò ipſe abiturus eſt, nos venire non poſſe? *Ie.* Vos hinc infernè eſtis; ego ſuperné: Vos ex hoc mundo eſtis; ego non item. Ideòque dixi vobis, vos in peccatis veſtris morituros; id quod fiet, niſi credideritis me eum eſſe. *P.* Nam quis tu es? *Ie.* Jamdudum id vobis ſum elocutus. Equidem multa de vobis habeo verè dicere. Sed ut ille qui me miſit verax eſt, ità ego quoque ea demum quæ ex eo audivi, hominibus renuntio. Verúm enimvero cùm me extuleritis, tum demum intelligetis me eum eſſe qui meâ ſponte faciam nihil; contráque, ſicut me docuit Pater, ità loquar, mecúmque habeam eum, qui me miſit. Neque enim me ſolum deſeruit Pater, ad cujus ego arbitrium omnia ſemper facio. Quòd ſi vos, qui mihi creditis (video enim eſſe non parùm multos) in meis dictis manebitis; verè diſcipuli mei eritis, veritatémque intelligetis, quæ vos in libertatem vindicabit. *Iu.* Nos Abrahami progenies ſumus, neque cuiquam unquam ſervivimus: & tu audes dicere nos factum iri liberos? *Ie.* Credite mihi, Quicunq; facit peccatum, ſervus eſt peccati. Atqui ſervo non eſt domi perpetua manſio, filio eſt. Ergò ſi vos Filius libertate donabit, reipſa liberi eritis. Neque verò me præterit, vos eſſe progeniem Abrahami: ſed enim cupitis me necare, poſtquam mea in vobis oratio locum non habet. Ego quod cognovi à Patre meo loquor: itidem vos, quod didiciſtis à patre veſtro, facitis. *Iu.* Noſter quidem pater Abrahamus eſt. *Ie.* Si Abrahami filii eſſetis, Abrahamo

mo digna faceretis. Nunc cupitis me perimere, hominem qui verum vobis ſum effatus, id quod audivi ex Deo. At nihil tale faciebat Abrahamus. Vos patre veſtro digna facitis. *Iu.* Atqui à ſtupro nati non ſumus Unum patrem habemus Deum. *I.* Si à Deo Patre eſſetis, amaretis me, quippe cùm à Deo profectus venerim. Neque enim meâ ſponte veni, ſed ab eo miſſus. Cur meam orationem non agnoſcitis? Cur mea dicta audire non poteſtis? Vos ex Patre Vejove eſtis, & patris veſtri libidinibus miniſtros vos libenter præbetis. Ille jam ab initio fuit homicida, nec in veritate perſtitit, nempe veritate vacuus. Quòd ſi falſum loquitur, de ſuo loquitur, utpote mendax mendaciique pater. At mihi vos, quia verum dico, non creditis. Quis me veſtrûm coarguerit peccati? Quod ſi verum dico, cur mihi non creditis? Qui à Deo eſt, Dei dicta audit. Vos ideo non auditis, quia à Deo non eſtis. *Iu.* Annon rectè dicimus te eſſe & Samaritanum & furioſum? *Je.* Ego furioſus non ſum, ſed Patrem meum décoro: vos verò me probro afficitis. Sed non ego meæ laudi ſtudeo; eſt qui ſtudeat, & cum ratione. Credite mihi, Qui mea dicta obſervaverit, mortem non videbit unquam. *Iu.* Nunc planè videmus te furere. Abrahamus ipſe mortuus eſt, & ipſi vates. Et tu eum à morte in perpetuum vindicas, qui tibi dicto audiens fuerit? Num tu major es patre noſtro Abrahamo, qui tamen mortuus eſt, ut etiam ipſi vates? Quem tu te facis? *Ie.* Si ego meipſum laudarem, laudatio mea nulla eſſet. Pater meus eſt qui me laudat: quem vos, cùm dicatis veſtrum eſſe Deum, tamen non noviſtis. At ego novi: id quod ſi negarem, veſtri eſſem ſimilis, id eſt, mendax: ſed novi eum, ejùſque dictis pareo. Abrahamus ille parens veſter geſtivit videre diem meum, & vidiſſe gaviſus eſt. *Iu.* Quinquaginta annos nondum habes: & Abrahamum vidiſti? *Ie.* Imò, Antequam Abrahamus eſſet, ego eram. *Iu.* Proh ſcelus! hæccine nos tam indigna ferre? Quin eum cooperîmus lapidibus? Agitè, fiat lapidatio. Sed quid hoc eſt? Nuſquam compâret: evanuit.

Sent. *Patrem ſequitur ſua proles. Cui quiſque obedit, ejus filius aut ſervus eſt. Ex opere judicatur de homine. Im-*

pii ſunt ex diabolo nati. Servire juſtitiæ, ea demum libertas eſt. Simulatores dum ſe negant homicidas, in eo ipſo veſtigio homicidia moliuntur. Simulatorem ſi homicidii argueris, occidet te, ſi poterit, ut ſe non homicidam eſſe oſtendat. Utinam tantum ſaperet mundus, ut ex ſuis eos fructibus cognoſceret ?

CÆCUS NATUS. Ioan. 9.

ARGUMENTUM.

Jeſus cæcum natum ſanat. Phariſei poſtquam hoc, etiam interrogatis ejus parentibus, reſciverunt, de Jeſu malè dicunt ; & ſanatum, quia de Ieſu bene dicebat, rejiciunt. At Jeſus ei ſeſe aperit, &, Phariſæos cæcitatis arguens, de ſeipſo, bono paſtore, diſputat.

Diſcipuli, Jeſus, Cæcus natus, Vicini, Phariſæi, Judæi, Parentes cæci, Nuntii.

MAgiſter, utrùm propter ſuum hic, an propter parentum peccatum cæcus natus eſt ? *I.* Propter neutrum : tantùm ut divina in eo opera demonſtrarentur. Me oportet rem agere ejus qui me miſit, dum dies eſt. Venit nox, cùm agi non poterit. Donec in hac vita ago, lux ſum hominum. Sed age jam, huic homini lucem conferam. Confectum eſt. Abi lotum in piſcina Siloa. *C.* Faciam, & quidem libenter. O me felicem, ſi poſſum adipiſci id quod homines vocant lumen, quo ità delectantur, ut negent quicquam eſſe jucundius! At ego nunquam nè ſuſpicari quidem potui quale eſſet neq; omnino animo & cogitatione comprehendere, quid album quídve atrum dicant. Ità mihi natura iniqua fuit, ut mihi rem omnium prædicatione ſuaviſſimam invideret. Sed jam videor mihi ad piſcinam perveniſſe, lavabo me, ut ſum juſſus. O Deus immortalis ! quid hoc rei eſt? Hóccine eſt videre? Ho, ho! vix ſum mei compos præ gaudio. Video ego cœlum, terram, homines! Bone Deus, quis eſt hodie tam fortunatus, quàm ego ſum! O populares, aſpicite, aſpicite eum qui ex utero matris cæcus exceptus, eſt nunc liquidò videntem. *V.* Eſtnè hic ille, qui ſolebat ſedens mendicare? *I.*

Fieri

ieri non poteſt. Alius eſt, ejus ſimillimus. *C.* Imò ego erò ille ipſe ſum. *V.* Quo pacto tibi aperti ſunt oculi? Quidam homo, quem Jeſum nuncupant, pulverem uto ſuo temperatum meis oculis illevit: deinde juſſit irem lotum in Siloa: quo facto, ſenſum videndi ſum ſſecutus. *V.* Ubi eſt ille? *C.* Me latet. *V.* Deducamus um ad Phariſæos. *C.* Quò libet. *V.* Adducimus vobis ominem, Phariſæi, qui ait ſe, cùm à nativitate cæcus ſſet, videndi munus à Jeſu eſſe aſſecutum. *Ph.* Quo odo iſtud, amabó? *C.* Cœno mihi oculos illevit: quius deinde ablutis video. *Ph.* Is homo non eſt à Deo prolectus, ut qui Sabbatum non agat. *Al.* Quî poſſit improbus homo tam ſtupenda? *Ph.* Tu quid de eo cenſes, qui ibi oculos aperuit? *C.* Egóne? Vatem eſſe. *Iu.* Credibile on eſt eum qui nunc videt cæcum fuiſſe. Evocentur huc jus parentes. *Al.* Sanè placet. Heus vos, accerſite eos. *N.* Fiet. *Iu.* Placet hanc rem altius ſciſcitari. *N.* Adſunt. *u.* Hiccine eſt filius veſter, quem vos prædicatis cæcum eſſe atum? Quî fit ut nunc cernat? *Pa.* Hunc filium eſſe norum, & cæcum fuiſſe natum, ſcimus: quomodo nunc cernat, neſcimus; quiſve ei oculos aperuerit, nos fugit; ipſe jam grandis eſt, ipſum interrogate de ſe, ut eloquatur. *Ph.* Appelletur iterum. Ades tu, fatere verum. Nobis ſatis cognitum eſt hominem illum eſſe ſceleratum. *C.* Sceleratus ſit, nécne, neſcio: unum illud ſcio, me, cùm cæcus fuerim, nunc oculis uti. *Ph.* Quid fecit tibi? Quomodo illuſtravit tua lumina? *C.* Jam vobis dixi, neque audiviſtis. Quid denuò vultis audire? Num vos quoque vultis ejus diſcipuli fieri? *Ph.* Abi in malam rem. Tu es ejus diſcipulus; nos Moſis ſumus diſcipuli. Satis ſcimus cum Moſe locutum eſſe Deum; at hic unde ſit, neſcimus. *C.* Ergò in eo eſt admirabilitas, quòd vos neſcitis unde ſit, cùm mihi oculos patefecerit. Jam ſcimus improbos à Deo non audiri, ſed ſi quis pius eſt, & Dei voluntati parens, eum audit Deus. Nunquam poſt hominum memoriam ſando auditũ eſt, quenquã illuſtraviſſe oculos cæci nati. Quòd niſi eſſet is profectus à Deo, nil poſſet. *Ph.* Tu ſcelerum plenus es: & nos doces?

Abi

Abi foràs in malam crucem. *Ie.* Audio eum, quem nat
cæcitate liberavi, exactum esse à Judæis. Et ecce cum! H
tu, habéſne fidem Dei filio? *C.* Quis autem est is, ut ei fid
habeam? *Ie.* Vides eum: is ipse est, qui tecum loquitur. *C.* I
verò fidem habeo. *Ie.* Ego in hunc terrarum orbem ad
discrimen, & ad hunc delectum veni, ut, qui non vide
videant; &, qui vident, cæci fiant. *Ph* An tibi nos vide
cæci? *Ie.* Si cæci essetis, non essetis in vitio: Nunc, quia
citis vos cernere, peccatum in vobis hæret. Sic accipite: Q
non intrat per januam in casam, sed aliâ transcendit, is
est & latro. Qui autem intrat per januam, pastor est ovi
Huic janitor aperit. Hujus vocem ex audiunt oves. Hic
appellat nominatim, eásque educit, eductisque præit vi
hunc oves consequuntur, ut cujus vocem agnoscant. Al
num autem non sequuntur, sed defugiunt: quoniam non
noscunt alienam vocem. Verùm ut intelligatis quid m
velim, sic habetote. Ego sum janua ovium. Omnes quic
que ante me venerunt, fures sunt, & latrones; nec eos a
dierunt oves. Ego sum janua. Per me qui intrabit, ser
bitur, & ingressum & egressum liberum habebit, & p
cuum nanciscetur. Fur non aliam ob causam venit, qu
ut furetur, mactet, perdat: Ego veni ut vitâ fruant
& meliùs habeant. Ego sum pastor bonus. Pastor bon
animam ponit pro ovibus. At mercenarius ille, non pasto
cujus suæ non sunt oves, si quando videt lupum venient
relictis ovibus, in pedes se conjicit: lupus oves agi
rapit. Ille mercenarius fugit; nempe mercenarius, n
curam habens ovium. Ego sum pastor bonus, & meas no
viciſſimque eis sum notus. Quemadmodum novit m
Pater, ità ego novi Patrem, & animam pono pro ov
bus. Habeo autem alias oves quæ non sunt hujus ovil
quæ etiam mihi adducendæ sunt, meámque vocem a
dient; atque ità fiet unum ovile, unúsque pastor. Id
me Pater amat, quia animam pono eam resumptur
Eam quidem nullus mihi eripere potest; sed ipse m
sponte eam pono; habeo enim potestatem eam ponen
rursûmque sumendi. Hoc mihi in mandatis dedit m

Pater. *Ju.* Furioſus eſt, & inſanit. Quid eum audi-? *Al.* Hæc non ſunt furentis. Potéſtne Furia cæcorum ulos lucis uſu donare ?

Sent. *Quos ſanaturus eſt Chriſtus, priùs fœdat, hoc eſt fœdos ſe oſtendit. Simulatoribus nihil eſt vel pertinacius vel crudeli-. Equidem ſic mihi perſuaſi, etiamſi reliqui omnes veritati cre-rent, ſimulatores non eſſe credituros. Quos mundus rejicit, hriſtus accipit, eiſque ſeſe aperit: qui divina ſapiunt, mundo fu-re videntur. Aperit hic tandem oculos: O cæce munde, noli con-nuò furoris arguere, ſi quis aliquid vel agit vel dicit, quod tu, bellua centiceps, vel non approbas, vel non intelligis ! Cog-noſce iterum & iterum, tertióque cognoſce, antequam judices. lam ad pœnitendum properat, citò qui judicat.*

RENOVALLA. *Ioan.* 10.

ARGUMENTUM.

Ieſus Iudæis Chriſtum Deique Filium ſe eſſe fatetur: ob eam-ue cauſam, illi eum lapidare conantur.

Iudæi, Ieſus.

QUamdiu noſtros animos ſuſpenſos tenebis? Si tu es Chriſtus, dic nobis apertè. *Ie.* Id dixi vobis, nec creditis: a quæ Patris mei nomine facio, ſatis de me teſtantur. Sed os non creditis, quia non eſtis ex ovibus meis: quemad-odum dixi vobis, oves meæ vocem meam audiunt: Ego as cognoſco, ipſæ me ſequuntur; ego eis vitam largior ſem-iternam: non poſſunt unquam perire; neq, mihi eas quiſ-quam de manu eripuerit. Pater meus, qui mihi eas manda-it, maximus eſt omnium: nec eas poſſit quiſquam de ejus manu extorquere. Ego autem & Pater unum ſumus *Iu.* O audaciam! videtis quàm nefaria vox! Agitè, obruamus homi-nem lapidibus. *Ie.* Multa ego vobis præclara opera, Patre meo autore, edidi: quod tandem eſt eorum, propter quod me lapidetis ? *Iu.* Nullam bonam ob rem te lapidamus, ſed ob impia tua in Deum dicta: ſimul quod, homo cùm ſis, Deum te facis. *Ie.* Eho ! annon ità ſcriptum extat in ve-ſtris literis; ego vos deos appellavi ? Si dii appellati ſunt illi, ad quos Dei ſermo habitus eſt, quod ſcriptum re-ſcindi non poteſt; me, quem pater conſecravit, & in hunc terrarum

terrarum orbem misit, vos impium dicitis, si dixi me dei litum esse? Si Patre digna non præsto, mihi nè credite: etiam; si non mihi, at factis credite: & tandem cognos & Patrem in me, & me in Patre esse. *Iu.* Enimvero ista non sunt ferenda: injiciamus ei manus: quid stamus? Pa Ubi est? Nusquam est. Ubi est? Eva nuit in auram pra giator, at non semper evadet: tenebitur aliquando.

Sent. *Quæ non intelligunt, damnant imperiti. Homicidia religionis nomine prætexunt simulatores. Vera dicta habet mu pro impiis.* THOMAS. *Joan.* 11.

ARGUMENTUM.

Jesus discipulos suos se comitari jubet, euntem ad Lazaru vitam revocandum.

Jesus, Discipuli, Thomas.

ABeamus iterum in Judæam. *D.* Magister, modò te vo bant lapidare Judæi: & eôdem redis? J. Diei hora duodecim. Qui interdiu iter facit, non offendit: utitur communi hoc luce. Qui autem noctu, offendit: caret lumine. Jam verò Lazarus ille noster amicus obdormi eum eo expergefactum. *D.* At si obdormivit, salvus *J.* Planiùs dicendum est: Lazarus mortuus est, id q equidem vestra causa gaudeo, ut rei fidem adjunga cùm sciatis me non adfuisse ibi. Sed eamus ad eum. *T.* mus & nos morituri cum eo.

Sent. *Christo mortuum excitare tam facile est, quàm hom dormientem. Christo mors somnus est.*

LAZARUS. *Joan.* 11.

ARGUMENTUM.

Jesus Lazarum in vitam resuscitat.

Martha, Jesus, Maria, Judæi.

CUm essem domi, allatus e? mihi nuntius, advenire J sum. Itaq; ei extra vicum obviam procedo. Sed eum a venientem video: adibo, & salutabo. O Domine, si adfuis hîc, meus frater non fuisset mortuus. Sed nunc etiam scio, quicquid à Deo petiveris, impetraturum esse. *Je.* Revi cet frater tuus. *Marth* Scio ego revicturum, cùm re viviscent homines in illo noviſſimo die. *Je.* Ego su re-

ſurrectio & vita, ità ut mihi confidentes omnes & mortui
t revicturi, & vivi nunquam ſint morituri, Credis hoc?
ar. Etiam Domine. Ego credo te eſſe Chriſtum illum Dei
lium, orbi expectatum. Sed eo evocatum Mariam ſororem
eam, quæ domi miſera luctu tabeſcit. *Je.* Quàm multa
erba & perpeſſu aſpera evenire in hominum vita ne-
eſſe eſt! Miſereſcit harum miſerandarum muliercularum,
uæ chariſſimi fratris morte concuſſæ mœroreconficiuntur,
jam ad me, ſicut ad certum aſylum, confugiunt, opémq;
eam & præſens auxilium implorabunt. Atque ecce eas huc
currentes, cum magna hominum multitudine! Ipſa autem
laria ut plorat! ut lamentatur! ut ſuo luctu omnibus la-
ymas excutit! Jam, credo, mihi ad pedes jacebit ſuppli-
ans. *Mar.* O Domine, ſi tu hîc adfuiſſes, meus frater non
iſſet mortuus. *Je.* Ubi eum poſuiſtis? *Iu.* Veni viſum. Ut
ommotus eſt! ut lacrymarum vim profundit! Nimirum
um valdè amabat. *Al.* Non poterat is, qui cæci oculos re-
luſit, efficere ut hic non moreretur? Sed videte ut rurſum
nturbetur. *Iu.* Hîc eſt monumentum. *Ie.* Amovete ſaxum.
ar. At jam fœtet, Domine: nam quatriduum eſt. *Ie.* Dixi-
e ego tibi, te, ſi potes fidere, viſurum glorioſum & planè
ivinum factum? Tollite modò ſaxum. Pater, gratias tibi
go, quòd me audivi i. Equidem ſciebam ut me ſemper au-
ias: ſed dicebam propter circumſtantem hominum multi-
tudinem, ut credant me à te eſſe miſſum: Lazare, veni fo-
às. *Iu.* O rem ſeculis omnibus inauditam! Videte, videte
hominem è ſepu cro emergentem, vinctis pedibus & mani-
bus faſciis, vultúque ſudario obvelato. O immenſam Dei
potentiam! *Ie.* Solvite eum & dimittite liberum.

Sent. *Chriſti vox etiam à mortuis auditur; & nos vivi eam non audimus.*

REPUDIUM. *Mat.* 19. *Mar.* 10.

ARGUMENTUM.

Jeſus cum Phariſæis & diſcipulis de divortio colloquitur.
Phariſæi, Jeſus, Diſcipuli.

Licétne

Licétne viro repudiare uxorem, qualibet de causa? Quid vobis præcepit Moſes? *P.* Moſes permiſit, Ut nuntium remittere, ſcripto divortii inſtrumento. *I.* non legiſtis, ut, qui eos principio fecit, marem ſim fœminam fecerit? útque ità pronuntiatum ſit, Propt vir, relicto utroque parente, hærebit ſuæ conjugi, que ex duobus unum corpus. Itaque jam non ſunt d ſed unum corpus. Proinde quod Deus conjugavit, ho nè diſjungat. *P.* Cur ergò præcepit Moſes, ei dari divo tabulam, eámque repudiari? *I.* Habuit videlicet ration veſtræ pervicaciæ. Verùm olim non erat ità factita Quin hoc vobis confirmo, Quicunque repudiaverit uxo ſuam niſi ob ſtuprum, & duxerit aliam, adulterat; & repudiatam duxerit, adulterat. Eâdem in cauſâ ſunt & minæ. *D.* Si ea eſt viri cum uxore conditio, non exp connubia conjungere. *I.* At non omnes id præſtare poſ ſed ii duntaxat quibus datum eſt. Nam eviratorum ali ex utero matrum orti ſunt, alii manu caſtrati ſunt, alii ipſos caſtraverunt propter regnum cœleſte. Qui hoc po præſtare, præſtato.

Sent. *Deus ipſe propter hominum pervicaciam aliquid dum permittit, quod alioquin permittendum non eſſet. Olim mundus minùs malus: & omnia abeunt indies in deterius. bidini reſiſtere, niſi dono Dei, nemo poteſt.*

DIVES. Mat. 19, & 20. *Mar.* 10. *Luc.* 18.

ARGUMENTUM.

Ieſus ab adoleſcente interrogatus, vitæ viam docet; quàm ſit ea divitibus difficilis oſtendit, deque præmiis ſuis diſſerit.

Adoleſcens, Ieſus, Diſcipuli.

MAgiſter bone, quid boni faciendum mihi, ut vitam æternam adipiſcar? I. Quid me dicis bonum? Nemo bonus eſt niſi unus Deus. Quòd ſi vis ad vitam pervenire, ſe va præcepta. *A.* Quænam? I. Nè adulterato. Nè occidi Nè furator. Falſum teſtimonium ne dicito. Nè quem inte vertito. Parentem utrumque colito. Alterũ ut teipſum dil gito. *A.* Hæc omnia ſervavi jam à teneris. Quid mihi re ſtat?

at? *I.* Probo. Unum tibi deeſt. Si vis perfectus eſſe, I enditum rem tuam omnem, & pretium in pauperes ero- to, theſaurum habiturus in cœlo: deinde ad me ſequen- um, crucem ferens, venito. Eho! abit mœſtus, eſt enim per- ives. O mei diſcipuli, quàm difficulter, qui rem habent, ad egnum cœleſte perveniunt! Obſtupetis? O filii, quàm dif- cile factu eſt, ut, qui divitiis freti ſunt, in regnum divinũ ngrediantur! Dicam iterum: facilius eſt rudentem traici er foramen acûs, quàm divitẽ in regnum divinum introire. Ecquis igitur poterit ſervari? I. Hoc humanis quidem vi- ibus fieri non poteſt, ſed poteſt divinis: nam omnia, quan- umvis hominibus ardua videantur, à Deo tamen fieri poſ- unt. *D.* Nos quidem (ut vides) reliquimus omnia ut te ſe- queremur: quid ergò hinc aſſequemur? I. Vos quidem certè, ui me ſecuti eſtis, cum in renovata vita in tribunali magni- icus conſedero, ſedebitis etiam in duodecim tribunalibus, uodecim tribus Iſraelitarum judicantes Et, Omnino quiſ- quis domum, aut fratres, aut ſorores, aut patrem, aut ma- rem, aut conjugem, aut liberos, aut agros reliquerit, mei ominis & evangelii, regníque divini gratiâ, is & in hoc æ- o, etiam inter tot acerba, centuplum accipiet, & in futu- a ætate vitâ frueturſempiternâ. Sed multi primi eruntulti- mi, & ultimi primi. Nam in regno cœleſti idem uſu venit, quod in quodam patre familiâs, qui primo mane exiit ad conducendos in vineam ſuam operarios; & cùm ſingulis de- nariis in diem cum eis decidiſſet, eos in vineam dimiſit. Ite- rúmq; circiter horam tertiam egreſſus, vidit alios otioſos in foro manentes, quos etiam in vineam ſuam dimiſit, ſéq; eis quod æquum eſſet daturum promiſit. Item circa ſextam & nonam horam egreſſus, fecit idem. Horâ aute ꝛ fere unde- cimâ egreſſus, cùm alios deſides inveniſſet; Quid hîc, in- quit, ſtatis totum diem otioſi? Nemo nos conduxit, inqui- unt illi. Tum ille; Ite & vos in vineam meam, &, quod erit æquum, accipietis. Veſperi mandat vineæ Dominus pro- curatori ſuo, ut operarios convocet, eíſque præmium perſol- vat, initio facto ab ultimis ad primos. Hîc qui venerant ho- râ ferè undecimâ, ſingulos acceperunt denarios. At primi,

qui

qui sese plus accepturos rati essent, cùm tantundem accepis-sent, murmurabant in patrem familiâs, quòd ultimos, qui unam horam opus feciſſent, ipſis æquaviſſet, qui totius diei onus pertuliſſent & ardores. Tum ille uni ex eis, Amice, inquit, non facio tibi injuriam. Nonne denario mecum depactus es. Auſer tuum, & abi. Libet mihi tantum dare huic ultimo, quantum tibi. An mihi non licebit meis uti meo arbitrio? Eóne tu oculum malignum habes, quia ego sum benignus? Ità in regno cœleſti ultimi primorum, & primi ultimorum conditione erunt. Multi enim sunt vocati, sed pauci electi.

Sent. *Divitiæ magno sunt ad salutem impedimento. Divites divitiis, denique homines iis quæ habent charissima renuntiare humanis viribus nequeunt, divinis queunt.*

DIVES IMMISERICORS. Luc. 16.

ARGUMENTUM.

Dives immiſericors apud inferos cruciatus nè tantulam quidem miſericordiam ab Abrahamo impetrare poteſt..

Dives, Abrahamus.

PAter Abrahame, miſerere mei, & mitte Lazarum, qui ſummo digito in aqua intincto, linguam mihi refrigeret: diſcrucior enim in hac flamma. *A.* Fili, memineris, te bona in vita, Lazarum malis eſſe defunctum: Nunc viciſſim hic in voluptate, tu in dolore es. Præterea; conſtat omnino inter nos & vos vaſta vorago, ut hinc ad vos, aut iſthinc ad nos aditus tranſire volentibus non pateat. *D.* Saltem illud oro te, pater, ut eum mittas, in domum mei patris, ut meos fratres (habeo enim quinque) commoneſaciat, nè ipſi quoque committant, ut in hunc tam tetri cruciatûs locum veniendum ſit. *A.* Habent Moſem & cæteros vates, eos audiunto. *D.* Eſt illud quidem aliquid, pater Abrahame. Sed ſi quis à mortuis ad eos fuerit profectus, faciliùs vitam corrigent. *A.* Si Moſem & vates non audiunt, nè ei quidem qui revixerit, obtemperaturi ſunt.

Sent. *Inclementes inclementer punientur. Qualem ſe quiſque alteri præbuerit, talem in ſe experietur Deum. Impiorum*

ſera pœnitentia. Beati qui plorant: nam conſolatione afficientur. Væ gaudentibus: dolebunt enim. Nam rerum viciſſitudo eſt. Qui ſanctâ doctrinâ ad ſanitatem non revocatur, deſperandus eſt.

FILII ZEBEDÆI. *Mat.* 20. *Mar.* 10.

ARGUMENTUM.

Jeſus Jacobo & Ioanni regnum petentibus crucem proponit. Mater Iacobi & Ioannis, Jeſus, Iacobus & Ioannes.

MAgiſter, volebant quiddam à te petere hi mei duo filii. *Ie.* Quidnam id eſt? *Ia.* Ut tibi, cùm ſplendorem & imperium fueris adeptus, alter dexter, alter ſiniſter, aſſideamus. *Ie.* Neſcitis quid petatis: poteſtíſne idem mecum poculum ebibere, eadémque lotione ablui? *Ia.* Poſſumus. *Ie.* Meum quidem poculum bibetis, meâque lotione lavabimini: Sed, ut mihi dextrâ lævâque aſſideatur, non eſt meum dare, niſi iis, quibus id paratum eſt à Patre meo.

Sent. *Ad regnum Dei non niſi per crucem venitur; & tamen non hominis meritum, ſed Dei donum eſt.*

VINITORES. *Mat.* 21. *Mar.* 11. *Luc.* 20.

ARGUMENTUM.

Ieſus à Pontificibus & Scribis, & Senioribus, de autore ſuæ poteſtatis interrogatus, ipſos viciſſim de autore lotionis Ioannis interrogat. Deinde per Similitudines, eis futurum prædicit, ut, propter ſe repudiatum, regno priventur.

Pontifices, & Scribæ, & Seniores, Ieſus.

DIc nobis, ex cujus autoritate iſta facias, & quis tibi dederit ut tantum poſſes. *I.* Ego viciſſim vos quiddam rogabo, de quo ſi mihi reſponderitis, dicam vobis ex cujus autoritate hæc faciam. Lotio Joannis unde erat? à cœlóne, an ab hominibus? *P.* Si à cœlo dicimus, dicet; cur ergo non credidiſtis? Sin ab hominibus, periculum eſt nè univerſus nos populus lapidet. Omnes enim Joannem habent pro vate. Negamus ſcire nos. Agè, neſcimus. *I* Ego quoque non dicam vobis, quâ hæc autoritate faciam. Sed quid cenſetis? Habebat quidam duos natos, quorum priorem aggreſſus eſt his verbis; Nate, abi ad faciendum opus

hodie in vinea mea: Cui ille, Non libet, inquit: pòst tamen mutatâ sententiâ, abiit. Alteri deinde eodem modo dixit qui, pollicitus iturum se, non ivit. Uter paruit voluntati patris? *P.* Prior. *I.* Credite mihi, Publicani & meretrices antecedunt vos in regnum divinum. Venit enim ad vos Joannes, vir integrâ vitâ, cui vos non credidistis: Publicani & meretrices crediderunt. Quod cùm videretis, nè quidem mutâstis animum, ut ei credideretis. Accipite aliam Similitudinẽ. Fuit quidam pater familiâs, qui consevit vineam; quã cùm sepibus circumdedisset, torculárq; in ea defodisset, & castellum extruxisset, elocavit agricolis, domóque postea multo tempore abfuit. Pòst, suo tempore misit ad agricolas servum, ad percipiendum fructum vineæ, quem illi malè acceptum plagis, inanem remiserunt. Iterum mittit alium: eum quoque illi lapidibus contusum, & ictibus indignissimè mulctatum, vacuum remiserunt. Nec satis. Ad tertium, quem etiam vulneribus confectum ejecerunt. Pergit mittere alios, atque alios, qui omnes vel pulsati, vel occisi ab eis sunt. Et jam cum unum haberet filium, eúmque charissimum, ità secum cogitabat; Quid agam? mittam ad eos filium, meas delicias? At mittam; fortasse ejus conspectum reverebuntur: Itàque facit. At vinitores, eo viso, sic loqui inter se insistunt; Hic quidem est hæres, interimamus eum, ut invadamus in hæreditatem. Itaque ejectum de vinea perimunt. Cùm ergò redierit vineæ dominus, quid faciet agricolis illis? *P.* Malos malè perdet, vineam alijs tradet agricolis, à quibus fructum percipiet suo tempore. Sed absit ut quid tale eveniat. *J.* Nunquàmne legistis dictum illud in monumentis literarum? Quem lapidem improbaverunt structores, adhibitus est ad caput anguli. A Domino profectum id est, & mirum vobis videtur. Quamobrem & ex me accipite. Auferetur à vobis regnum divinum, & dabitur genti suum fructum edituræ. Ac quisquis inciderit in lapidem eum, confringetur: & in quem lapis inciderit, eum conteret. Nam in regno cœlesti similiter accidit, atq; in regge quodam, qui nuptias filii sui facturus, servos suos misit, qui invitatos ad nuptias vocarent. Cúmque illi nolluissent

uiſſent venire; alios item ſervos miſit, quibus negotium dedit, ut oſtenderent invitatis ipſum paraviſſe prandiũ, juvencos & altilia eſſe mactata, omnia denique eſſe parata, ut venirent ad nuptias. At illi eum aſpernati diſceſſerunt, alius in ſuum agrum, alius ad mercaturam. Cæteri comprehenſos ejus ſervos è vita per ſummam ignominiam ſuſtulerunt. Quâ re auditâ iratus rex, eò ſuas copias miſit, & homicidas illos perdidit, eorúmque urbem incendit. Deinde ſuis ſervis mandavit, ut (quoniam paratæ erant nuptiæ, & qui ad eas erant vocati, non fuerant digni qui in eis adeſſent) per vias paſſim abirent; & ut, quemcunque inveniſſent, ad nuptias vocarent. Illi in trivia profecti, quoſcunque invenerunt, coegerunt, tum malos, tum bonos, ità ut compleretur cœnatio convivis. Ad eos contemplandos ingreſſus rex; animadvertit ibi quendam non nuptiali veſtitu indutum: &, Amice, inquit, quid huc intrâſti ſine veſtimento nuptiali? Cùmque ille obmutuiſſet, juſſit rex famulis, ut eum pedibus manibúſque conſtrictum, in teterrimas tenebras abriperent, ubi futurus eſſet ploratus ſtridórque dentium. Multi enim vocati ſunt, ſed pauci electi.

Sent. *Publicani & meretrices ad Dei regnum ſunt aptiores quàm populorum magiſtri atque gubernatores. Qui divinis donis ornatus ingratum ſe præbet, is donis privatur. Optima quæque maximè improbantur à potentiſſimis quibuſque.*

DENARIUS. Mat. 22. Mar. 12. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Phariſæorum Herodiſq; diſcipulis de tributo Cæſari pendendo malitioſè interrogatus, prudenter reſpondet.

Diſcipuli Phariſæorum, Herodiani, Jeſus.

MAgiſter, ſcimus ut verax ſis, divinámque vivendi rationem verè & ſincerè tradas, neque ullius omnino hominis gratiâ de veritate deducaris. Proinde dic nobis, quid tibi videatur: liceátne nobis cenſum pendere Cæſari, nécne. *I.* Quid me tentatis, ſimulatores? Exhibete mihi nummum tributarium. *D.* En tibi denarium! *I.* Cujus eſt imago hæc & inſcriptio? *D.* Cæſaris. *J.* Itaque reddite, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ Dei, Deo.

Sent. *Astutis astutè respondendum. Captiosa ad nocendum interrogati o, vitiosa est: sed ad eandem astuta ad seipsum tuendum responsio, vitiosa non est.*

SADDUCÆI. Mat. 22. Mar. 12. Luc. 20

ARGUMENTUM.

Jesus à Sadducæis de septem maritorum uxore interrogatus, cujusnam futura esset in altera vita; docet, ibi nulla fore matrimonia, & obiter resurrectionem fore ostendit. Deinde legisperito de maximo legis præcepto respondet. Postremò, illos quâdam interrogatione de genere Christi compescit.

Sadducæi, Jesus, Scribæ, Pharisæi, Legisperitus.

MAgister, Moses scripto sanxit, Si quis mortuus fuerit sine liberis, superstite uxore & fratre, ut is frater ejus uxorem duceret, fratrique prolem suscitaret. Fuerunt autem apud nos fratres septem, quorum primus, ducta uxore, sine liberis mortuus est, fratrique uxorem habendam reliquit. Eodem modo alter, & tertius, donec tandem singulis ad unum mortuis, ultima omnium moritur fœmina. Cùm ergò revixerint homines, cujus ex septem erit uxor, cùm omnes eam habuerint? *J.* Erratis ignoratione literarum & divinæ potestatis. In hac vita homines connubunt, sed quibus contingit donari vitâ illâ novatâ, ii nullis inter se matrimoniis copulantur: siquidem nè mori quidem jam possunt, sùntque quasi cœlestes & divini genii, Deique filii. Mortuos autem ad vitam revocari, vel Moses indicat in rubo (si fortè unquam legistis) ubi Deus ait, Deum se esse Abrahami, Deum Isaaci, Deum Jacobi. Viventium nimirum Deus est, non mortuorum, cùm ei omnes vivant. Qua in re vehementer erratis. *L.* Quando hic tam expositè respondit, volo ego quoque ejus acumen explorare. Magister, quodnam est primum & maximum in lege præceptum? J. Audi Israelita: Dominus Deus tuus, Dominus unus est. Dominum Deum tuum toto animo, omni curâ, studio, cogitatione, operâ, amato. Hoc est primum & maximum præceptum. Alterum ei simile est: Alterum ut teipsum amato. Majus his præceptum nullum est. Ab his duobus tota legis & vatum doctrina pendet. *L.* Præclarè sanè,

sanè, Magister, dixisti. Nam unus est Deus, præterea nullus: quem summâ animi ope, curâ, studio, operâ, cogitatione amare, necnon alios ut seipsum diligere, omnibus præstantiamentis & sacrificiis. I. Non longè abes à regno divino. Sed, ut vos ego vicissim interrogem, Pharisæi, Quid censetis de Christo? Quo prognatum fore? *P.* Davide. I. Quî fit ergo, ut eum David numine afflatus, Dominum vocet, ad hunc modum? Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dextram meam, donec tuos tibi hostes, scamni instar, calcandos tradidero. Si eum David Dominum vocat, quî fieri potest ut sit Davide prognatus?

Sent. *Sublatâ morte, sublata erunt & matrimonia, utpote ad generis humani propagationem instituta: qua propagatione jam nihil opus erit, nemine moriente. Amor, legis perfectio.*

PETRUS. Luc. 22. Ioan. 13, & 14.

ARGUMENTUM.

Jesus moriturus discipulos suos modestiam amoremque docet, suî desertionem, & Petri abnegationem prædicit; deque suo ad Patrem discessu, & Spiritûs sancti missione disserit.

Jesus, Petrus, Discipuli, Thomas, Philippus, Judas Thaddæus.

INter gentes ut quisque plurimùm opibus valet, ità maximè rex est, & potentissimus quisque facillimè principis nomen obtinet. At vestra longè alia est ratio: quantóque quisq; major est, tantò submissius se gerat: & quanto plus imperio pollet, tantò magis ministrũ se præbeat. Uter enim major est? qui accumbit, an qui ministrat? Nonne qui accumbit? Atqui ego inter vos sum sicut ministrans, vobisque (qui permanseritis mecum in meis rebus adversis) legatum mihi à Patre meo regnum similiter lego; ut edatis & bibatis in eadem mecum mensa in regno meo; & in tribunalibus sedentes, jus duodecim tribubus Israelitarum dicatis. Filioli, adhuc parumper vobiscum futurus sum; quæretis me, &, quemadmodum dixi Judæis, quò ego iturus sum, eos venire non posse: ità vobis quoque nunc dico. Itaque hoc novum vobis præceptum do, ut ametis vos in-

ter vos,& ametis quemadmodum ego vos amavi. In eo cognoscent omnes, vos meos esse discipulos, si mutuo vos amore complectimini. *P.* Domine, quò abiturus es? *Je.* Quò ego abiturus sum, non potes me nunc sequi, sed postea sequêris. *P.* Quî minùs nunc possum? Animam pro te ponam. *Je.* Animam pro me pones? Crede mihi, nondum cecinerit gallus, cùm tu me ter abjuraveris. Simon, Simon, *Satanas* ille (nè tu sis nescius) expetîvit vos ad cribrandum, quasi frumentum: Verùm ego oravi pro te, nè tu de constantiæ gradu dejicereris. Tu vicissim, aliquando recreatus, confirmato fratres tuos. *P.* Atqui paratus sum, & carcerem tecum, & mortem subire. *Je.* Hoc tibi confirmo, Petre, gallum hodie non cantaturum, quin tu, me tibi notum esse, ter negaveris. Porrò, cùm dimisi vos sine crumena, & pera, & calceis, num quâ re caruistis? *D.* Nullâ. *Je.* At nunc, qui habet crumenam, adhibeto, nec minùs peram: quique non habet gladium, vendito pallium suum, & comparato. Nam in me (nè vos nesciatis) supereſt comprobandum scriptum illud; Et inter improbos habitus est, habéntque meæ rei finem. *D.* Domine, ecce hic duo gladii. *Je.* Satis est. Cæterùm nolite animo perturbari: fidem habetis Deo; & mihi fidem habete. In domo Patris mei mansiones multæ sunt. Quòd si secùs esset, dicerem vobis. Eo paratum vobis locum: id quod si fecero, reveniam ad vos mecum assumendos: ut, ubi ero ego, ibi vos quoque sitis, Et quidem quò, & quâ viâ proficiscar, scitis. *Th.* Nos verò nescimus quò eas, tantum abest ut viam tenere possimus. *J.* Ego sum Via, Veritas, & Vita, nemo venit ad Patrem, nisi per me. *Si* cognosceretis me, meũ quoq; Parem cognosceretis, & jam nunc cognoscitis, & vidistis eum. *Ph.* Domine, ostende nobis Patrem: id satis erit nobis. *J.* Tantum jam tempus vobiscum vesco r, & tu me non nôsti? Philippe, qui vidit me, vidit Patrem; quî fit, ut tu jubeas vobis Patrem ostendi? Non credis & me in Patre, & Patrem in me esse? Quæ vobis dico, meâ sponte non dico: sed ipse Pater, qui in me manet, hæc agit. Credite mihi, & me in Patre, & Patrem in me esse; aut certè de ipsis factis mihi credite, Hoc vobis confirmo, eum qui mihi fidem habebit

eadem

eadem mecum, vel etiam majora facturum. Nam ad Patrem meum me confero, facturus quicquid per meum nomen petieritis, ut Patris gloria in Filio celebretur. Si quid (inquam) petieritis per nomen meum, id ego faciam. Si me amatis, præcepta mea conservate. Ego verò exorabo Patrẽ, ut aliũ vobis Confirmatorem det, qui vobiscum perpetuò maneat: Spiritum illum certum veritatis autorem dico, quem hominum vulgus non potest comprehendere, quia eum neque videt, neque cognoscit: at vos cognoscitis, quoniam apud vos mansurus, & in vobis futurus est. Non relinquam vos pupillos: invisam vos. Pòst paulo jam me non videbunt homines; at vos videbitis: quia ut ego vivo, & vos vivetis. Tum cognoscetis & me esse in Patre meo, & vos in me, & me in vobis. Qui tenet præcepta mea, eàque conservat, ille est qui me amat. Qui verò me amat, amabitur à Patre meo, eundémq; ego quoque amabo, méque ei aperiam. *In.* Quid causæ est, ut nobis teipsum sis aperturus, promiscuæ hominum multitudini non item? *Ie.* Qui me amat, dicta mea vitâ exprimet, eúmque meus Pater amabit, & ad eum veniemus, & apud eum degemus. Qui me non amat, dicta mea non exequitur. Sermo autem quem auditis meus non est, sed Patris qui misit me. Hæc quidem sum vobis elocutus, apud vos manens. Sed ille Confirmator (Spiritum Sanctum dico) quem mittet Pater nomine meo, vos docebit, & recolet omnia quæcunque dixi vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, nec eam, qualem homines solent. Nolite animo perturbari, neque formidare. Audivistis, ut dixerim vobis, abire me revisurum vos. Si me amaretis, gauderetis, quia dixissem ire me ad patrem, qui major me sit. Et nunc dixi vobis, priusquam evenit; ut, cùm evenerit, credatis: jam non multa loquar vobiscum. Venit enim hujus mundi princeps, nec habet quod in me carpat: tantum eo res tendit, ut intelligant homines me amare Patrem, & ità facere uti mandavit. Surgite, abeamus hinc.

Sent, *Inter Christianos quò quisque major, eò submissior. Ex charitate cognoscitur Christianus. Ut quisq; sibi maximè confidit, ità facillimè labitur. Spiritus sanctus Christianum perficit.*

PILATVS. Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23. Ioan. 18.

ARGUMENTUM.

Jesum accusant Judæi. Pilatus interrogat. Jesus de suo regno & officio respondet. Pilatus eum ad Herodem mittit.

Pilatus, Judæi, Jesus, Pontifices.

QUódnam crimen affertis in hunc hominem, quem mihi vinctum tradidistis? Ju. Nisi esset maleficus, nunquam eum tibi tradidissemus. *Pi.* Abducite eum vos, & ex lege vestra judicatote. *Ju.* Nobis non licet interficere quenquam. Sed si quæris crimina, eum deprehendimus pervertentem gentem, & prohibentem Cæsari tributa dare, séque Christum regem esse dicentem. *Pi.* Libet ex ipso scisciture. Heus, túne es rex Judæorum? *Ie.* Tu âne istud sponte dicis an ex aliis auditum? *Pi.* Quasi ego Judæus sim. Tui te populares & pontifices mihi tradiderunt. Quid commisisti? *Ie.* Regnum meum terrestre non est: quod si esset, mei satellites pugnavissent, nè Judæis addicerer. Verùm regnum meum hìc positum non est. *Pi.* Tu ergò rex es? *Ie.* Recte ais. Ego eò natus sum, & in hunc terrarum orbem ingressus, ut testimonium perhibeam veritati. Quisquis à veritate est, vocem meam audit. *Pi.* Quid est veritas? Heus Pontifices, & plebs Judæa! ego nullum deprehendo crimen in hoc homine. *Pon.* Atqui nemo est hodie nocentior, neque supplicio graviore dignus. *Pi.* Non audis quæ in te proferant crimina? Nihilne respondes? Vide, ut te graviter accusent. Quid taces? Nequeo mirari satis. *Po.* Populum suâ doctrinâ à Galilæa ad hunc usque locum excitat. *Pi.* Estnè is Galilæus? *Po.* Est. *Pi.* Percommodè cadit, quòd est ditionis Herodis, qui nunc in urbe est. Itaque eum ad illum duci jubebo.

Sent. *Autoritati suæ credi volunt calumniatores piorum, Christi regnum mundanum non est.*

BARABBAS. Mat. 27. Mar. 15. Luc. 23. Joan. 19.

ARGUMENTUM.

Pilatus Judæorum importunitate fatigatus, Jesum damnat ad crucem; Barabbámque latronem dimittit.

Pi-

Pilatus, Pontifices, Iudæi, Ieſus.

NUnc, Iudæi, adduco vobis eum, ut intelligatis me nullum in eo crimen invenire. Ecce homo! *Po.* Crucifige, crucifige. *Pi.* Comprehendite eum vos, & crucifigite: nam ego nullum in eo crimen invenio. *Iu.* Nos legem habemus, quæ jubet eum morte plecti, quia Filium Dei ſe fecit. *Pi.* Metuo quorſum evadant hæc. Undenam es? Mihi non elóqueris? An neſcis me poteſtatem habere tuî vel crucifigendi vel relaxandi? *Ie.* Non haberes ullam in me poteſtatem, niſi id tibi datum eſſet ſupernè. Itaque qui me tibi tradidit, in majore culpa eſt. *Pi.* Hic quidem mihi amittendus eſt, video. *Iu.* Si eum amittes, non es amicus Cæſari. Quiſquis enim regem ſe facit, adverſatur Cæſari. *Pi.* Agè, jam educam eum ad vos. Ecce rex veſter! *Iu.* Tolle in crucem, tolle in crucem. *Pi.* Regem ego veſtrum in crucem? *Iu.* Nullum habemus regem præter Cæſarem. *Pi.* Nihil ago, video: cedendum eſt multitudinis libidini. Cedò huc mihi aquam. Hîc manuum lotione teſtatum volo, Iudæi, me in ſanguine hujus innocentiſſimi viri ab omni noxa abeſſe. Veſtra culpa eſto. *Iu.* Ejus ſanguinem nos noſtrique poſteri luamus. *Pi.* Ergò Barabbam hunc latronem liberum habete; Ieſum autem veſtro arbitrio in crucem tollendum abducite.

Sent. *Poteſtas à Deo eſt. Cæſari malunt ſervire inimici Chriſti, quàm Chriſto; latronem liberari, quàm inſontem. Utinam non eadem fierent hodie!*

SIMON. Joan. 21.

ARGUMENTUM.

Jeſus in vitam ſuſcitatus, piſcantibus ſuis diſcipulis apparet. Deinde cùm eos prandere juſſiſſet, Petro violentam mortem prædicit.

Ieſus, Diſcipuli, Ioannes, Petrus.

HEus juvenes! nunquid edulii habetis? *D.* Nihil. *Ie.* Iacite rete ad dextram navis partem, & invenietis. *D.* Faciemus. O miraculum! tanta eſt in noſtro reti piſcium multitudo, ut trahere non poſſimus. *Io.* Dominus eſt. *P.* Ego igitur induſium ſuccingam, & ad eum ad ripam natabo

natabo. *D.* At nos navigabimus, neq; procul à terra abſumus. Jam appulimus. Hic eſt prunæ impoſitus piſcis, & panis. *Ie.* Afferte de piſcibus quos modò cepiſtis. *P.* Attraham rete ad terram. O magnum numerum piſcium! *D.* Quot ſunt? *P.* Enumerabo. Sunt centum quinquaginta tres. *D.* Mirum eſt, rete non eſſe ruptum. *Ie.* Venite pranſum: veſcimini hoc pane, & piſce. Simon Joannide, diligis me plùs quàm hi? *P.* Etiam, Domine, tute ſcis quàm te amem. *Je.* Paſce agnos meos. Simon Joannide, diligis me? *P.* Etiam Domine, tute ſcis ut te amem. *Je.* Paſce oves meas. Simon Joannide, diligis me? *P.* Domine, tu omnia ſcis, tu nôſti quàm te amem. *Ie.* Paſce oves meas. Simul & hoc accipe. Cùm eſſes juvenis, ipſe te cingebas, & ibas quò volebas: ſed cùm ſenueris, alius te, cùm manus extenderis, cinget, & ducet quò noles. Sequere me. *P.* Hic autem quid? *Je.* Sic eum volo manere, donec reveniam, quid ad te? Tu me ſequere me.

Sent. *Jubente Chriſto qui piſcatur, feliciter piſcatur; id quod de hominibus ſecundùm Spiritum accipiendum eſt. Qui Chriſtum amat, huic Chriſtus oves commendat. Diſcipuli eadem conditio eſt quæ magiſtri.*

LINGVÆ. Act. 2.

ARGUMENTUM.

Cum Chriſti diſcipulos novis linguis loquentes Judæi putarent ebrios eſſe; Petrus ad eos orationem habens, demonſtrat illud eſſe donum Spiritûs ſancti à Chriſto in vitâ excitato effuſi. Hoc audito, illi pœnitentiam agunt, & in Chriſti nomine lavantur.

Judæi, Petrus.

NOnne omnes hi qui loquuntur, Galilæi ſunt? *Al.* Sunt. I. Ecquid eſt, quod noſtrûm quiſque, vernaculam ſibi linguam audiat? Parthi, Medi, & Elamitæ, Meſopotamiæ incolæ, & Judææ, & Cappadociæ, Pontique, & Aſiæ, & Phrygiæ, & Pamphyliæ, & Egypti, & ejus Lybiæ partis quæ eſt ſecundum Cyrenen, & peregrinantes Romani, tum Judæi, tum adventitii, Cretenſeſque & Arabes; audimus eos rerum divinarum amplitudinem noſtris cujuſque linguis

guis eloquentes. Hoc quidem jam non humanum eſt E-
idem ſic obſtupeſco, ut neſciam, vigilémne, an ſomniem.
uid hoc rei eſt ? *Al.* Bacchi agitatio eſt. O Bacche, pater
eloquentiæ, *I.* Quid ais ? *Al.* Vini pleni ſunt: mera temu-
ntia eſt. Unde enim tam multas linguas, tam diverſas,
n repentè didiciſſent? *P.* Viri Judæi, & Hieroſolymæ in-
læ omnes, attendite, & mecum quæ dicam recognoſcite.
on ſunt hi temulenti, quemadmodum vos arbitramini:
ſt enim hora diei tantùm tertia) ſed viget illa vatis Joelis
ædictio Ultimis autem temporibus (inquit Deus) omne
minum genus meo Spiritu perfundam, ità ut veſtri filii fi-
que vaticinentur, & juvenes viſis, & ſenes inſomniis edo-
antur. Qui netiam ſervi & ancillæ, tunc, meo Spiritu deli-
ti, vaticinabuntur. Sed id ſignis quibuſdam præſignificabo
m ſuprà in cœlo, tum infra in terra, videlicet ſanguine, &
ni, & fumido vapore. Ipſe ſol tenebris obducetur & luna
nguine, antequam Domini magnus ille & inſignis dies ve-
at. Quiſquis autem Domini nomen invocaverit, evadet.
udite verba hæc, viri Iſraelitæ: Jeſum Nazarenum (at quē
rum!) qui vobis à Deo repræſentatus eſt portentis, miracu-
, ſignis, quæ per eum Deus in medio veſtrûm edebat, ut ſci-
, hunc vos, definito Dei conſilio & providentiâ traditum,
minum impiorum operâ comprehenſum, ad palum alliga-
m ſuſtuliſtis : quem Deus ereptum ex mortis doloribus, in
itam revocavit, quatenus fieri non poterat ut à morte tene-
etur. David enim dicit de eo, Propoſitū mihi Dominum ob
culos ſemper habeo : eóque mihi dextero, nullâ re com-
moveor. Nec verò ſolùm mentis atque animi lætitiâ geſtio,
erum etiam ipſo corpore fidenter perſto, quòd tu animam
eam apud inferos non deſeres, nec permittes ut is, qui
bi ſuâ pietate placet, interitu deleatur : ſed me viam vitæ
ocebis, mihique cumulatiſſimam apud te voluptatem
æſtabis. Si licet apud vos, viri fratres, liberè de ſum-
o patre Davide loqui, is & vitam finivit, & ſepultus eſt,
ejus monumentum apud vos ad hoc tempus extat.
ed cùm vates eſſet, & ſciret Deum ſibi juraviſſe, ſeſe
x fœtu lumborum ejus, quod ad humanam conditio-

nem

nem pertinet, ſuſcitatum Chriſtum, & in ejus ſolio locaturum, præſcius Chriſti reſurrectionis dixit, Ejus animam apud inferos relinquendam, neque corpus in tu eſſe delendum. Hunc Ieſum ſuſcitavit Deus, cujus omnes teſtes ſumus. Is Dei dextrâ elatus, & promi ſancti Spiritûs à Patre conſecutus, effudit hoc quod nunc videtis & auditis. Neque enim David aſcendit in lum, ſed is ipſe loquitur ad hunc modum; Dixit Dom Domino meo, Sede ad dextram meam, donec tuos tibi ſtes inſtar ſubſellii calcandos tradidero. Hoc igitur pro to habeat omnis Iſraelis poſteritas, Dominum & Chri factum à Deo eſſe hunc ipſum Jeſum, quem vos cruci ſtis. *Iu.* O nos impios! quid agemus, viri fratres? *Pe.* tate priſtinam mentem, & abluimini cuncti in nomine ſu Chriſti, ad remiſſionem peccatorum; & accipietis m ſancti Spiritûs: ad vos enim pertinet promiſſio, & ad nes remotiores, quoſcunque vocaverit Dominus Deus ſter. Quamobrem habete curam ſalutis veſtræ, & ex vos ex hoc perverſo hominum genere. *Iu.* Bene & libe ter dicis: & nobis omnino ſic placet. Eluamur.

Sent. *De ſpritualibus carnaliter judicant carnales.*

CLAVDVS. Act. 3, & 4.

ARGUMENTUM.

Claudum ſanant Petrus & Ioannes. Deinde concurſu f popu'i, Petrus ad populum de Jeſu (in cujus nomine fuera natus ille) verba facit. Hîc ſuperveniunt ſectæ Doctorum, Apoſtolos in vincula dant.

Claudus, Petrus & Joannes, Populares, Sacerdotes & Antiſtites ſani, & Sadducæi.

REſpicite hunc miſerum claudum, viri optimi, qu mater claudum peperit, ità ut nunquam ſeſe ped potuerit ſuſtinere. Date mihi aliquid, honoris & amoris gratiâ, ut vobis Deus ſeſe viciſſim benignum præbeat. Aſpice nos. Neque argentum mihi, neque aurum eſt, quod habeo hoc tibi do. In nomine Jeſu Chri i Nazare ſurge, & ambula. *C.* O mirum miraculum! Ut mihi robor

t pedes! Ut nunc firmiter incedo! O quàm dulce eſt, ſecutum eſſe bona, quibus caruꝛeris! Ago tibi gratias, us optime maxime, cujus tanto ſum beneficio ſanatus. n! quam juvat ingredi & ſalire! *Po.* Nonne hic eſt men- us ille claudus, qui ſolebat pro foribus tẽpli ſedens men- are? *Al.* Plane is eſt: nec poſſum ſatis mirari hunc tam editè nunc ingredi, qui antea loco ſe movere non poſſet. Videor mihi ſomniare. Subſequamur eum: ingreditur in rticum Solomonis. *Pe.* Quanta huc concurrit multitudo! id hoc admiramini, viri Iſraelitæ? aut quid nos intuemi- quaſi privatis viribus, aut pietate effecerimus, ut hic ederet? Deus Abrahami, & Iſaaci, & Iacobi, patrum no- orum, illuſtravit puerum ſuum Ieſum, quem vos in con- ctum Pilati adductum repudiâſtis, cum ille abſolvendũ licâſſet. At vos, ſancto Innocente repudiato, petiiſtis ho- nem homicidam vobis condonari, & vitæ autorem occidi- , quem Deus à mortuis excitavit. Cujus nos teſtes ſumus: iſque nominis fiduciâ, hic, quem videtis & nôſtis, corro- ratus eſt, & illius confidentiâ integerrimam valetudinem veſtro omniũ conſpectu conſecutus. Et nunc, fratres, ſcio s per imprudentiam feciſſe, ut etiam veſtros principes. Sed us, quæ tot ſuorum vatum voce prædixerat, paſſurum eſſe riſtum, ea hoc modo perfecit. Quamobrem revertimini ſanitatem, ut deleantur veſtra peccata, donec re-creati- is tempora veniant à Domino, cùm prænuntiatum vobis ſum Chriſtum mittet: quem oportet cœlo contineri uſque tempora inſtaurationis omnium, quæ Deus tot ſuorum ctorum voce vatum jam olim prædixit. Moſes enim ma- ribus noſtris ità dixit; Vatem vobis ſuſcitabit Dominus eus veſter ex veſtra conſanguinitate, mei ſimilem: ei paro- tis ad omnia quæ vobis dicet. Quod ſi quis Vati illi dicto diens non fuerit, is ex numero hominum tolletur. Eodem odo tam multi vates, qui à Samuele deinceps fuerunt, i hæc tempora prædixe unt, & tantò antè denuntiarunt. os eſtis ex vatibus orti & in eo fœdere comprehenſi, quod ercuſſit Deus cum majoribus noſtris, cùm diceret Abra- mo, Per ejus ſemen felicitatem conſecuturas omnes or-

bis

bis terrarum nationes. Ad vos primùm Deus ſuſcitatum erum ſuum Jeſum miſit, qui vobis felicitatem afferret modo veſtrûm unuſquiſque à ſuis vitiis deſciſceret. Enimvero jam ferendum non videtur, tantam eis licen dari, ut populum publicè doceant. Nam quid futurum S. Quid, niſi ut, vobis relictis, omnes ed eos tranſeant? quod reſurrectionem mortuorum per neſcio quem Je futuram prædicant, facilè animos imperitæ multitudin ſuam ſententiam pertrahunt. *Ant.* Itaque maturè occurr dum huic malo eſt. Comprehendite eos, ſatellites, conji hos nugatores in vincula. Hâc illi nocte garriant, nobiſcum ſeriò diſputaturi: non jam cum indoctis ratio habebunt, quos poſſint facilè ſeducere; ad pontifices e principes, & ſenatores, & ſcribas, veniendum erit, qui rum argutias vehementius refutabunt. Nam plebem qui habent ad omnia ſequacem.

Sent. *Chriſti nomen eſt omnipotens. Veritati ſolent inv & adverſari docti hujus mundi.*

PRIMATES. *Act.* 4.

ARGUMENTUM.

Petrus & Ioannes de ſanato claudo apud primates cu dicunt, & illis interdicentibus nè deinceps Ieſum doceant, temperaturos negant.

Senatores, Petrus & Ioannes, Primates, Annas, Caiphas.

QUanam poteſtate, & cujus nomine hoc feciſtis? *P.* nos hodie de collato in hominem infirmum bene interrogamur, principes populi, & Iſraelitarum ſenato quanam re ſanatus ſit: hoc vobis omnibus, cunctóque Iſ elitarum populo, notum eſſe volumus, ſanatum eſſe in no ne Jeſu Chriſti Nazareni, quem à vobis crucifixum Deu mortuis excitavit. Per eum hic aſtat in veſtro conſpectu ſ nus. Hic eſt lapis à vobis ædificantibus rejectus, qui adhu tus eſt ad caput anguli; nec eſt in ullo alio ſalus, nec ull aliud nomen eſt ſub cœlo hominibus datum, per quo nobis liceat ſervari. *Pr.* Hoc ſupra omnia mira mirabi eſt, homines illiteratos & idiotas tam confidenter & ſcit loqui. *S.* Atqui erant hi Jeſu comites, & hic homo ve

ſanat

ſanatus adeſt. Jubeantur exire pauliſper è concilio, ut hac de re inter nos conſultemus. Exite pauliſper. Quid faciemus hominibus his? Nam, conſpicuum ab eis miraculum editum eſſe, omnibus Hieroſolymæ incolis manifeſtum eſt, nec poſſumus negare. *C.* Ità eſt. Sed nè hæc res in vulgus dimanet latiùs, minemur eis acerrimè, nè ampliùs hoc de nomine cuiquam mortalium verbum faciant. Nam, quâ ratione in eos animadvertamus, non video. Omnis populus hac de re Deum laudat: homo, cui tam difficili in re tam præſens auxilium oblatum eſt, annum agit ſupra quadrageſimum, éſtq; omnibus notiſſimus. *Al* Bene mones. Intromittantur. *C.* Attendite, Galilæi. Interdicitur vobis, nè omnino vocem mittatis, néve doceatis nomine Ieſu. *P.* & *Io.* Utrùm æquum ſit, & Deo probari poſſit, vobis obtemperare potiùs quam Deo, vos videritis. Nos quidem non poſſumus, quæ vidimus & audivimus, non dicere. *C.* Vos, niſi malo coacti, rectè facere neſcitis. Sed, niſi parebitis, veſtræ contumaciæ pœnas acerbiſſimas luetis.

Sent. *Beneficia divina pro maleficiis habent primates orbis, veritatemque prædicari non patiuntur. Veritatem ſuam celavit Deus ſapientes & literatos, eámque patefecit parvulis. Deo magis obediendum eſt quàm hominibus,*

GAMALIEL. Act. 5.

ARGUMENTUM.

Cùm fuiſſent Petrus & Ioannes ex vinculis divinitus liberati, primates, eo cognito, illos evocant: & illi doctrinæ ſuæ cauſam dicunt. Tum Gamalielis ſuaſu dimittuntur.

Apparitores, Antiſtes fani, Quidam, Pontifices, Sacerdotes, Petrus, Gamaliel.

CArcerem quidem invénimus clauſum diligentiſſimè, & cuſtodes foris ante januam aſtantes: ſed, ubi aperuimus, neminem intus invenimus. *An.* Videor videre rerum naturam inverti. Nunquam hujuſmodi monſtra, nè fando quidem, audita ſunt. Quid? Egreſſóſne eſſe clauſo carcere? *Q.* Homines illi, quos vos in cuſtodiam dediſtis, ſunt in fano, & ibi populum docent. *An.* Hæc ſunt ejuſmodi, ut quemvis de mente dejiciant. Sequimini me, apparitores: adducam

adducam eos in concilium. *Po.* Sed sine vi: etenim concitares in nos vulgi seditionem, & statim ad saxa veniretur: nam magnum est plebis in eos studium. *S* Nisi providemus, actum de nobis est: jam nullo in pretio sumus, omnium oculi in eos sunt conjecti. Prospiciendum aliquâ ratione est. *An.* Ecce homines! *Po.* Nonne vos vetuimus isto nomine docere? Atqui repleviſtis Hierosolymam doctrinâ vestrâ, & vultis in nos illius hominis sanguinem derivare? *Pe.* Parendum Deo magis est quàm hominibus. Deus majorum nostrorum Iesum suscitavit, quem vos in patibulo suspensum interfeciſtis. Hunc Deus Ductorem & Servatorem sua dextrâ extulit, ut per eum Israelitis ad saniorem vivendi rationem reversis, veniam daret peccatorum. Et nos sumus testes harum rerum; necnon sacer ille Spiritus, quo Deum obedientes afflavit. *Po.* O audaciſſimos impostores! Quid agimus, viri? Quin de his pœnas sumimus? *G.* Iubete, si placet eos paulisper foràs discedere. Considerate, viri Israelitæ, de hominibus his, quid eis sitis facturi. Superioribus diebus extitit Theudas quidam, qui sese jactabat esse aliquem, cum quo homines ad numerum quadragintorum sese conjunxerunt. Is occisus est, & quotquot ei parebant dissipati, & ad nihilum redacti. Post eum extitit Iudas Galilæus, tempore professionis, multumque ad sese hominum traduxit: sed & is periit, & omnes qui ei obtemperabant, profligati sunt. Nunc quoque vos summoneo, ut vobis ab his hominibus temperetis, eósque missos faciatis. Nam si hoc consilium & opus ab hominibus est, dissolvetur: sin à Deo est, id dissolvere non potestis, nisi fortè vultis videri Deo repugnare. *An.* Non malè consulit Gamaliel. *Po.* Ut mihi quidem videtur. Sed evocemus homines, eosque virgis cædamus, & vetemus ullam Iesu nominis mentionem facere.

Sent. *Nihil est ad veritati credendum durius primoribus hujus mundi. Boni consiliarii maxima est utilitas. Qui Dei operi repugnat, Deo repugnat.*

STEPHANUS. Act. 6, & 7.

ARGUMENTUM.

Accusatus impietatis Stephanus, causam dicit tanto spiritu,

ut ei resistere non valentes Judæorum primi, eum lapident.
Testes, Pontifex, Stephanus, Senatores, Scribæ.

Hic homo non desinit impiè contra hunc religiosissimum locum,& contra legem loqui. Etenim audivimus eum dicere, Jesum Nazarenum eversurum esse hunc locum; & traditos nobis à Mose ritus mutaturũ. *P.* Súntne ista vera? *St.* Attendite fratres & patres. Deus glorioſus apparuit patri nostro Abrahamo,cùm esset in Mesopotamia,antequã Charræ degeret,eíque mandavit,ut ex solo natali digrederetur, venirétq; in terrã quam ipse ei ostenderet. Tum ille ex terra Chaldæa profectus Charræ habitavit,unde eum (mortuo ejus patre) Deus in hanc terram transtulit, quam vos nunc incolitis: in qua nullam ei possessionem tradidit,nè vestigium quidem pedis: & tamen promisit, sese ei possessionem daturum, & ejus post eum soboli, cùm liberos non haberet: Locutus est autem cum eo ad hunc modum; Ejus posteros peregrinos fore in terra extraneorum, eorúmque servitutẽ & injurias per quadringentos annos perpessuros: sed illam gentem cui servient(inquit)ul cisar; exibúntq;postea & me hoc ipso in loco adorabunt: Eámq; rem, inito cum eo circumcisionis fœdere,firmavit. Is genuit Isaacum,eúmque octavo die circumcidit: Isaacus Jacobum,Jacobus duodecim summos patres. Summi patres,invidiâ adducti,Josephum in Ægyptum ducendum vendiderunt. Sed adfuit ei Deus,eúmque ex omnibus angustiis eripuit,& effecit ut Pharao Ægypti rex ei suâ sibi sapientiâ commendato, totius Egypti,totiusque suæ familiæ principatum traderet: cùm autem ortâ fame in omni Egypto & Chananæa, patres nostri in magna essent difficultate cibariâ; Jacobus, qui audivisset frumentum esse in Egypto, eos illò semel atque iterum demisit; istque Joseph altero itinere à fratribus suis agnitus, ejúsque genus Pharaoni declaratum. Tum Josephus patrem suum Jacobum, & familiam omnem ad homines septuaginta quinque accersivit. Descendit igitur Jacobus in Egyptum: ubi cùm vitam finivisset, ipse & patres nostri translati sunt Sichemam, & in sepulcreto positi, quod ibi Abrahamus argenti pretio à filiis Emoris emerat. Interea

Propinquante promissi tempore, de quo Deus Abrahamo juraverat, crescebat populus in Egypto multiplici numero: donec extitit rex alius, qui Josephum non noverat. Is nostrum genus frustrari conatus, patres nostros eò usquè afflixit, ut etiam fœtus eorum exponi curaret, nè conservarentur. Quo quidem tempore natus est Moses, vir Deo acceptus, qui domi paternæ tres menses enutritus, cùm tandem expositus esset, sublatus est à filia Pharaonis, & ab ea pro filio educatus: fuitque Moses in omnibus Ægyptiorum disciplinis eruditus, & dictis factisque potens. Cumq; jam quadragesimum ætatis annum compleret, venit ei in mentē, consanguineos suos Israelitas visere: cúmq; vidisset quendam injuriâ affici, eum defendit, ejusque injuriam, cæso Ægyptio, ultus est. Arbitrabatur autem consanguineos suos intelligere, Deum ipsis per ipsum salutem dare, quod illi non intelligebant. Postero die conspicatus eos contendentes, pacem inter eos conciliare studebat, consanguineos esse commemorans, Cur alios alii nocerent? Sed qui alteri faciebat injuriam, eum repulit, quærens quis eum principem & judicem in eos constituisset: num se vellet interficere, quo modo pridiè interfecisset Egyptium. Ex eo dicto Moses ausugit, & in terram Madianitarum peregrinus fuit, ubi filios duos genuit. Peractis autē quadraginta annis, apparuit ei in solitudine montis Sinæ genius Domini in flamma & ardore rubi. Quo spectaculo admiratus, cùm ad visendum accederet, audita Domini ad eum vox hujusmodi est; Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Jacobi. Hîc cum tremefactus Moses non auderet intueri, Detrahe tibi, inquit ille, calceos de pedibus: nam locus in quo tu stas sacer est. Vidi afflictionem populi mei qui est in Egypto: eorúmque gemitu audito, ad eos liberandos descendi. Itaque volo mittere in Egpptum. Hunc Mosen, quem illi repudiaverant, quærentes quis eum principem & judicem constituisset; hunc ipsum Deus principem & liberatorem misit dictu Genii, qui ei in rubo apparuerat. Hic eos eduxit, miraculáq; fecit & prodigia tum in Egypto & mari rubro, tum in deserto, annis quadraginta. Hic est Moses ille, qui dixit

dixit Iſraelitis, Dominum Deum ipſorum, vatem eis ex eorum conſanguinitate ſuſcitaturum, ipſi Moſi ſimilem, cui parerent. Hic ille eſt, qui in multitudine fuit in deſerto cum Genio, qui cum eo locutus eſt in monte Sina, & cum majoribus noſtris, qui vitalem accepit doctrinam, quam nobis traderet: cui noluerunt dicto audientes eſſe majores noſtri; ſed eo rejecto, animis ſeſe in Egyptum converterunt, & ab Aarone petiverunt, ut ſibi faceret Deos qui ſe antecederent. Nam Moſi illi, à quo eſſent ex Egypto educti, ſeſe neſcire quid accidiſſet. Itaque vitulum tum fecerunt, & ſacrificium ſtatuæ peregerunt, delectati operibus manuum ſuarum. Et Deus averſus, eos ſivit prolabi ad cultum aſtrorum, quemadmodum in vatum monumentis ſcriptum eſt: Nunquid mihi victimas, & ſacrificia obtuliſtis quadraginta annis in deſertis, poſteri Iſraelis? Annon adhibuiſtis tabernaculum Molochi & ſydus Dei veſtri Remphanis? quæ vos ſimulacra feciſtis ad adorandum: ob quæ ego transferam vos ultra Babylonem. Tabernaculum oraculare habuerunt majores noſtri in deſertis, ſicut præſcripſerat is qui Moſi rationem ejus faciendi oſtendit. Quod ab illis acceptum, eorum ſucceſſores unà cum Joſua introduxerunt, tum cum invaſerunt in fines earum gentium, quas Deus eorum adventu exterminavit; donec ventum eſt ad tempora Davidis: qui uſus Deo favente, voluit domicilium invenire Deo Jacobi. Solomon autem ædem ei ædificavit. Sed non in templis manufactis habitat Supremus ille; quemadmodum dicit vates, Cœlum mihi ſedes eſt, & terra pedibus eſt ſcabellum: Quam mihi vos domum extruetis, (inquit Dominus) aut quis mihi locus requietis erit? Nonne mea manus fecit iſta omnia? Pertinaces, & animo & auribus incircumciſi, vos ſemper Spiritui ſancto reſtitiſtis, & vos & majores veſtri. Nam quem illi vatum non ſunt inſectati? Annon eos necuerunt, qui adventũ Juſti prænuntiaverũt? Cujus vos modò proditores fuiſtis & interfectores: qui geniorũ adminiſtratione acceptam legem non ſervâſtis. *Po.* Diſrumpor præ iracundia. Hunccine tam arroganter? *St.* Ecce autem, video cœlos apertos & Filium hominis Deo ad dextram aſtantem. *Se.* & *Sc.* O impudentiam!

pudentiam? Quid eum audiamus amplius? Invadamus eum universi, ejiciamus eum ex urbe. Agitè, jam lapidetur. Vos testes; vestrum est, initium facere lapidationi, sustinete partes vestras. *T.* Nos verò perlibenter. Atque ut simus expeditiores, hîc apud te, adolescens, vestimenta nostra deponemus, *S.* Quid cunctamini? Ferite, ferite, etiam atque etiam geminate. Vos omnes co-operite hunc lapidibus, conjicite universi, jacite grandine densiùs. *St.* Domine Jesu, accipe spiritum meum. *Sc.* Properemus, obruamus eum lapidibus. *St.* Domine, noli in hos vindicare hoc facinus.

Sent. *Veritatem impietatis loco habent rectores hujus seculi. A quibus veritate vincuntur, eis vim inferunt. Sic pugnant rectores tenebrarum hujus mundi.*

CORNELIUS. Act. 10.

ARGUMENTUM.

Accersitus à Cornelio centurione Petrus, eum de Jesu docet, & in ejus nomine lavat.

Cornelius, Petrus.

AUdivi modò intus advenire eum, quem curavi accersendum. Itaque ei exeo obviám. O salve multùm mi. *P.* Ah! quid agis? Surge, quid me ità accipis? Ego quoque homo sum: nè tu me divinis honoribus afficias. Ingrediamur. Quinã sunt isti, quos hic conveniſſe video? *C.* Mei sunt cognati & necessarii atque amici, quos huc jussi convocari. *P.* Vos scitis, ut nefas sit homini Judæo hærere, aut congredi alicui extero. Sed me Deus docuit neminem profanum aut immundum censere hominem. Quamobrem accersitus, nihil dubitavi venire. Nunc scire velim quam ob causam me accersiveritis. *C.* Quarto abhinc die, ad hanc horam eram jejunus, & domi meæ horâ nonâ precationes faciebam: Ecce autem vir quidam extitit in meo conspectu veste splendidâ, &, Tua, inquit, precatio, Corneli, exaudita est, tuáq; misericordia & benignitas Deo in memoria insedit. Mitte ergò Joppen, accersitum Simonem cognomine Petrum; (is diversatur apud Simonem coriarium ad mare) qui, ubi advenerit, colloquetur tecum. Ego continuò misi ad te, & tu rectè feciſti, quòd veniſti. Nunc nos omnes in Dei conspectu,

ctu adsumus, ad audienda omnia tibi à Deo mandata. *P.* Reipsâ comperio, nullum Deo personarum esse discrimen; contràque, apud omnes nationes, qui eum metuunt, vitámq; innocenter instituerunt, ei esse acceptos. Omnium summa est in disciplina, quâ curavit erudiendos Israelitas, quos lætо pacis nuntio affecit per Jesum Christum. Vos scitis quæ res acciderit per totam Iudæam usque à Galilæa, post lotionem quam publicavit Ioannes: de Iesu loquor Nãza eno, sacro Dei numine & potentiâ prædito: qui ultrà citr que commeans, multa multis beneficia conferebat, omnésq; sanabat, quotquot à Vejove illo divexabantur: quippe cum Deus ei adesset. Et nos testes sumus omnium quæ fecit cùm in reliqua Iudæa, tum in Hierosolymis. Quem ipsi Iudæi palo affixum sustulerunt, eum Deus tertio die in vitam revocavit, & manifestò ostendit, nõ vulgo, sed nobis designatis divinitus testibus, qui quidem cibum potionémque sumpsimus cum eo postquam à morte revocatus est. Ac munus ab eo assignatum habemus, ut vulgo prædicemus & testificemur eum viventium esse mortuorúmque judicem à Deo destinatum. Hunc omnes vates testantur eum esse, per cujus nomen veniam peccatorum consequantur, quotquot ei confidunt. Sed quid hoc novæ rei est? Numinecorripiuntur omnes qui me audiunt, & jam diversis linguis loqui incipiunt. Nunquid causa est cur minùs aquâ abluantur, qui eodem nobiscum numine afflati sunt? abluantur sanè nomine Domini.

Sent. *Nullius conditionis hominem non admittit Christus. Apud omnes nationes, quicunque Deum metuunt innocenterque vivunt, Deo accepti sunt.*

CIRCUMCISI. Act. II.

ARGUMENTUM.

Reprehensus à Christianis Judæis Petrus, quòd cum Cornelio extraneæ gentis homine congressus fuisset, causam dicit, & obtinet.

Christiani, Petrus.

NOs quidẽ factum tuũ probare nullo pacto possumus ut libere loquamur. *P.* Quódnam id est tandem? *C.* Quòd homines præputio præditos conveniisti, & cum eis cibum

cepisti. *P.* Si vobis videtur, rem omnem, pro ut sese habet, enarrabo: vos eâ auditâ judicabitis. *C.* Placet: enarra. *P.* Cùm in oppido Joppa orarem, visus sum mihi videre (cùm essem extra me raptus) vas quoddam descendens, quasi linteum magnum, quod quatuor capitibus de cœlo demissum, ad me usque pervênit. Id cùm attentus contemplarer, vidi quadrupedia terrestria, & feras, & reptilia, & aereas volucres, simulq; vocem audivi dicentem mihi; Agè, Petre, macta & vescere. Tum ego; Minimè, Domine: nihil enim unquam immundum aut impurum per os meum intravit. At illa vox iterum de cœlo inquit, Quæ Deus purgavit, tu ne pollue. Idque ter factum est: & tum demum omnia in cœlum subducta sunt. Tum continuò præstò fuerunt tres homines in ea domo, in qua eram, ad me Cæsareâ missi. Cum his ut abjectâ omni cunctatione congrederer, divino affiatu admonitus sum. Fuerunt una mecum sex fratres hi, ac nobis hominis domum ingressis renuntiavit ille, ut genium domi suæ vidísset astantem, & sibi præcipientem, ut mitteret Joppen homines, qui accerseret Simonem cognomine Petrum: ex quo ea audiret, quæ & ipsi essent, & ipsius toti familiæ salutaria. Hîc cùm ego loqui cœpissem, illi divino affiatu correpti sunt, quemadmodum & nos fuimus principió. Tum recordatus sum illud Domini dictum, quo dixerat; Joannem quidem abluisse aquâ, sed nos Spiritu sacro ablutum iri. Quod si eodem illos munere affecerat Deus, qui nos, cùm in Jesu Christi *Domini* fidem veniissemus: ego quis eram ut possem obsistere Deo? *Ch.* Jam nihil addimus: sed gratias Deo agimus, qui etiam exteris per vitæ castigationem aditum ad vitam patefecerit.

Sent. *Imitandi est Petri modestia, qui quod divino jussu fecerat, ejus tamen causam hominibus reddere non dedignatur. Quos Deus admittit, eos repudiare nemo debet.*

RHODE. Act. 12.

ARGUMENTUM.

Eductus divinitus ex carcere Petrus, Christianis narrat quemadmodum fuerit eductus.

Petrus, Rhode, Christiani.

Aperite

APerite mihi has fores aliquis. *R.* Neſcio quis pulſat oſtium: proviſo quis ſit. *P.* Ecquis mihi aperit tandem? *R.* Petrus eſt, Petrus eſt, O me felicem! O populares, ſalvi ſumus: Petrus præ foribus veſtibuli ſtat. *C.* Inſanis. *R.* Minimè verò. Agnovi ejus vocem. *C.* Genius ejus eſt. *P.* Heus, heus, an expectatis dum ego haſce effringam fores? *R.* Non auditis eum pulſantem? *C.* Aperiamus. O mirum miraculum! Túne ergò verus ades Petrus? *P.* Pax ſit rebus. Audite, ut me Dominus eduxerit è carcere. A quater quaternis militibus per vices cuſtodiebar. Cúmque hâc nocte dormirem inter duos milites, vinctus duabus catenis, carcerémque cuſtodirent ante januam cuſtodes; ecce adeſt genius Domini, cujus in adventu domus ſplendore illuſtrata eſt. Is me pulſato látere expergefactum juſſit ſurgere confeſtim, continuóque mihi è manibus exciderunt catenæ. Tum ille, Præcinge te, inquit, & indue ſandalia. Atque ità feci, juſſúſque amicire pallium, & eum ſequi, parebam; cùm jam egreſſus nondum intelligerem rem veram agi, ſed mihi viſum cernere viderer. Et jam, prætergreſſi primos & ſecundos cuſtodes, venimus ad portam ferream, quâ itur in urbem: quam ultro nobis patefactam egreſſi proceſſimus vicum unum; atque ibi me reliquit ille. Tum ego, ubi ad me redii, apertè intellexi, eum à domino miſſum eſſe ad me ex Herodis manu, & tanta Judæi populi expectatione eripiendum. Hæc vos Jacobo & fratribus nuntiabitis. Mihi aliò concedendum eſt.

Sent. *Deum nulli carceres, nullæ catenæ prohibent, quò minus liberet ſuos. Quos liberare vult Deus, tenere nemo poteſt.*

PHILOSOPHI. Act. 17.

ARGUMENTUM.

Paulus Athenis de Deo, & Chriſto, & reſurrectione locutus, à Philoſophis deridetur, à Dionyſio Areopagita admittitur.

Stoici, Epicuræi, Paulus, Dionyſius.

POſſumúſne ex te ſcire, quæ ſit iſta tam nova doctrina quã affers? Nam inaudita quædam noſtris auribus affers, Jeſũ neſcio quem novũ Deum, & alteram vitam prædicans. Hæc qualia ſint, velimus ex te diſcere. *P.* Video vos animo, Athe-

nienſes, paulò ſuperſtitioſiores. Nam cùm præteriens veſtra ſpectarem ſacra, aram quoque offendi in qua inſcriptum erat, *Ignoto Deo.* Eum vobis ego Deum, quem ignorantes colitis annuntio. Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo conſtant cùm ſit cœli terræq; Dominus, non habitat in templis manu factis: nec hominum manibus colitur, quaſi ullâ re egeat, qui ipſe omnibus vitam, ſpiritum, omnia denique conferat: quique ductum ex unius ſanguine omne hominum genus, in omni terræ ſolo collocaverit: quibus ſtata vivendi tempora, certóſq; inhabitandi terminos præfinivit, ut ſuum Dominum quærerent, ſi fortè perveſtigare & invenire eum poſſent: cùm tamen non procul abſit ab unoquoque noſtrûm cùm in eo vivamus, moveamur, & ſimus: ut quidam etiam veſtrorum Poetarum dixerunt. Ejus enim genus ſumus. Quòd ſi genus ſumus Dei; non debemus exiſtimare, auro, aut argento, aut lapidi arte & induſtriâ humanâ cœlato, numen eſſe ſimile. At nunc omiſſis ignorantiæ temporibus Deus omnibus ubique hominibus denuntiat, ut vitam corrigant. Statuit enim diem, in quo univerſos homines cum ſumma æquitate judicaturus eſt, per virum quendam, per quem id facere decreverat: quem dum à morte revocavit, certam ejuſdem conditionis adipiſcendæ ſpem fecit omnibus. *L.* Feſtivum nugatorẽ, qui hic nobis homines morti eripit! *S.* De hoc ſatis in præſentia; aliàs te de eadem re audiemus. *D.* At ego ità affectus ſum tuâ oratione, peregrine, ut jam nihil dubitem quin ità ſit: ſtatuíq; à te non diſcedere (ſi tibi moleſtum non eſt niſi iſtâ doctrinâ quantum ſatis eſt inſtructus. *P.* Mihi verò nihil jucundius fieri poteſt, quàm & tecum & cum omnibus ità animatis ea communicare, quæ divinitus edoctus, paſſim divulgare ſum juſſus.

Sent. *Mundana ſapientia divinam pro ſtultitia habet. Deum ſuis operibus, ſicut opifex, cognoſcitur.*

LYSIAS. Act. 23.

Arg. *Comprehenſus in templo Paulus à Judæis, illis eripitur à Lyſiâ tribuno, ejuſque permiſſu apud Judæos cauſam dicit. Sed illis tumultuantibus, Lyſias eum virgis cædi jubet; verùm, ubi civem Romanum eſſe cognovit, ſolvit.*

Judæi, Lyſias, Paulus, Centurio. Suc-

SUccurrite, viri Iſraelitæ. Hic eſt homo ille qui cõtra populum, legem, & locum hunc, omnes ubique docet. Quinetiam Græcos introduxit in ſacrum, & ſanctum hunc locum Profanavit. *Al.* Extrahamus eum è fano, interimamus eum, Quid expectamus? Jampridem debuit interfici. Quod ſi factum eſſet, has turbas evitaſſemus. *Al.* Vapula, homo ſeditioſe. Hîc nos te ictibus trucidabimus. Hem tibi. *Al.* Deſinamus hunc verberare, populares: nam video huc venire tribunum cum militibus. *L.* Unde tam ſubitò tanta orta eſt ſeditio? Eho! hiccine in cauſa eſt? comprehendite hunc milites & ei injicite catenas. Quiſnam eſt? Aut quid fecit? Tacete, clamoſi homines. Poſſumne ex vobis ſcire quidnam commiſerit? Alius aliud neſcio quid clamat Nihil intelligo. Abducatur in caſtra. Quæ (malum!) hæc tanta violentia eſt? Hîc jam, credo, opprimemur in turba. *J.* Interime eum. *P.* Licétne mihi te alloqui? *L.* Scíſne Græcè? Nonne tu es Egyptius ille, qui ſuperioribus diebus concitatâ ſeditione, eduxiſti in ſylvas illa quatuor millia hominum ſicariorum? *P.* Ego homo ſum Judæus, Tarſenſis, civis non obſcuræ Ciliciæ civitatis. Sed, oro te, permitte mihi ad populum loqui. *L.* Permitto. *P.* Audite meam hanc ad vos defenſionem, fratres & patres. Ego homo Judæus ſum, Tarſi in Cilicia natus, & in hac urbe educatus ad pedes Gamalielis, patriis legibus accuratè inſtitutus, & Dei cupidus quemadmodum vos omnes eſtis hodie: qui hanc vivendi viam ſum capitaliter inſectatus, viros ſimul & mulieres conſtringendo, & in carcerem conjiciendo. Teſtis eſt mihi Pontifex, totúſq; ſenatus, à quibus etiam epiſtolas ad fratres acceperam, & Damaſcum proficiſcebar, eos quoque qui ibi eſſent, vinctos Hieroſolymam ad ſupplicium adducturos. Sed in eo itinere cùm appropinquarem Damaſco, circiter meridiem, repentè de cœlo multa me lux circumfulſit: & collapſus ad terram, vocem audivi dicentem mihi, Saule, Saule, quid me inſectaris? Tum ego: Quis es, Domine? Atque ille: Ego ſum Jeſus Nazarenus, quem tu inſectaris. Qui autem mecum aderant, lucem viderunt illi quidem, & territi ſunt, ſed vocem non audiverunt alloquentis me. Tum

ego

ego: Quid agam, Domine? Et Dominus, Surge, inquit, & proficiscere Damascum. Ibi tibi dicentur omnia quæ te facere statutum est. Cúmque præ lucis illius splendore non viderem, manu ductus à meis comitibus, pervêni Damascum. Ananias autem quidam vir pius, & legi conveniens vivens, testimonio omnium illic habitantium Judæorum, venit ad me, & astans mihi, Saule frater, inquit, aspice. Cúmque ego eodem temporis vestigio in eum intuitus essem; Deus Patrum nostrorum, inquit ille, destinavit te ad cognoscendam ejus voluntatem, & ad Justum videndum, vocémque ex ejus ore audiendam: quoniam testis ei futurus es apud omnes homines, earum rerum quas & videris & audiveris. Et nunc quid cunctaris? Agedum, abluere, & invocato Domini nomine peccata tua elue. Reverso autem mihi Hierosolymam, & in templo oranti accidit, ut, extra me ipsum raptus, viderem eum dicentem mihi, Propera, & Hierosolymâ celeriter exi: non accipient enim tuum de me testimonium. Cui ego, Domine, inquam, sciunt ipsi, ut ego solitus sim in custodiam dare, & per collegia virgis cædere eos qui tibi confiderent: utque, cùm tui testis Stephani sanguis effunderetur, ego adessem, & ejus neci consentiens, vestimenta custodirem eorum qui eum interficiebant. Tum ille, Vade, inquit: Nam ego te ad procul remotas gentes mandabo. *J.* Tolle istum ex orbe terrarum; neque enim convenit eum vivere. *L.* Nihil unquam tale vidi. Necesse est graviorem aliquam esse causam quæ universum populum in hunc commoveat. Neque enim ità clamarent, & vestes discinderent, pulverémque in aerem jácerent. Hæc non solent sine maxima causa fieri. Milites, intromittite eum in castra, & virgis cogite causam fateri, propter quam ità in eum clametur. *C.* Fiet. Dispolietur jam, & funibus deligetur. *P.* Licétne vobis hominem Romanum indemnatum verberare? *C.* Vide quid agas, Lysia: nam hic homo Romanus est. *L* Itanè; Adibo eum. Dic mihi, ésne Romanus? *R.* Etiam. *L.* Ego ipse magno pretio in istam civitatem susceptus sum. *P.* At ego natus sum. *L.* Desistite milites; jam satis supérque factum est.

Sent.

Sent. *Iniqui homines veritatem vi opprimere conantur. Pellitur è medio sapientia, ubi vi res geritur. Romana civitas plus habet autoritatis apud homines, quàm Christiana. Sic fit & hodie. Si cujus præpotentis civitatis aut principis autoritate commenderis, locum ubique invenies; sin nihil nisi justitiam habeas, vilissimus eris.*

ANANIAS. Act. 23.

ARGUMENTUM.

Paulus vinctus Ananiam pontificem acerrimè reprehendit, ut exlegem. Deinde diceus se speratæ resurrectionis reum, Pharisæos & Sadducæos inter se committit, & ab illis adversus hos defenditur.

Paulus, Ananias, Assistentes, Lycias, Sadducæi, Pharisæi.

FRatres, ego ad hoc tempus, Deo conscio, optimè mihi conscius fui. *An.* Percutiatur ei os. *P.* Percussurus est te Deus, paries incrustate. Ergò tu sedes, ut de me ex lege judices; & contra legem jubes me pulsari? *Ass.* Pontifici Dei convitiaris? *P.* Nesciebam, fratres, eum esse pontificem. Scriptum est enim, Principi populi tui nè maledicito. Verùm audite, fratres, qui in hoc concilio adestis. Ego Pharisæus sum, Pharisæi filius, speratæ resurrectionis mortuorum reus sum. *S.* Lepidum nugatorem! hoc se modo evadere posse sperat. *Ph.* Non malè loquitur: nihil in eo mali video. Quòd si Spiritus cum eo locutus est, aut aliquis Genius, nè Deo repugnemus. *S.* Ideò eum defenditis vos, quia, se vobiscum sentire clamat. *Ph.* Nos eum ideò defendimus, quia defensione dignus est. Quid enim commisit? Vultis opprimere insontes? *S.* Imò vos vultis tueri sontes? *L.* Videndum nobis est, nè hic ab istis discerpatur. Tu jube huc descendere exercitum, ut eis eripiatur, & in castra abducatur.

Sent. *Injustus judex, incrustatus paries. Piis prosunt interdum adversariorum inter se controversiæ; quemadmodum, inter se rixantibus canibus, evadunt homines. Si quando tuetur simulatorpium, id magis sui, quàm æqui amore facit.*

NEPOS PAULI. Act 23.

ARGUMENTUM.

Lysias à Pauli nepote de Judæorum in Paulum conjuratione certior

certior factus, copias parandas curat, quæ Paulum ad Felicem prætorem tutò perducant.

Centurio, Lysias, Nepos Pauli.

PAulus, is qui est in vinculis, me evocatum rogavit, ut hunc ad te adolescentulum adducerem: habere enim eum aliquid ad te. *L.* Cedò mihi manum, adolescentule. Dic mihi hîc in occulto quid habeas quod velis mihi enuntiare. *N.* Judæi constituerunt petere à te, ut cras in concilium educas Paulum, quasi aliquid diligentiùs in eum quæsituri. Sed tu noli eis obtemperare: nam insidiantur ei homines ex eis supra quadraginta, qui sese devoverunt si vel comederent, vel biberent, quin eum interfecissent. Et nunc parati tuum mandatum expectant. *L.* Laudo te, quòd me scitè admonuisti. Discedes hinc, & nemini hæc indicabis, quæ mihi demonstravisti. Vos duo centuriones, paratos habete milites ducentos, qui Cæsaream proficiscantur, & equites septuaginta, hastatósq; ducentos, ad horam tertiam noctis; & jumenta adhibete, ut eò impositum Paulum ad Felicem prætorem perducant. Ego ad eum epistolam scribam.

Sent. *Ficti homines piis pertinacissimè insidiantur. Sæpenumerò est in gentilibus iniquitatis, quàm in iis qui se Dei populum gloriantur.*

TERTULLUS. *Act.* 24.

ARGUMENTUM.

Paulum accusat Tertullus orator, apud Felicem prætorem. Paulus crimina diluit. Felix causæ cognitionem differt in adventum Lysiæ tribuni, Paulumq; jubet remissiùs custodiri.

Felix præses, Tertullus orator, Paulus, Concio Judæorum.

ADest hîc reus ille Paulus, Anania pontifex, & vos seniores: superest ut vester orator accuset. *T.* Quòd maximâ pace per te fruimur; quòdq; tuâ prudentia hæc provincia rectè administratur; nobis omnino gratissimum est, optime Felix, & agimus gratias, quas possumus maximas. Sed nè tibi diutiùs sim molestus, quæso ut nos pro tua æquitate paucis audias. Invenimus hominem hunc pestilentem & seditionem omnibus ubique terrarum Judæis concitantem, ac sectæ Nazarenorum principem, eousque ut etiam Fanum profanare

re cognatus sit. Eum nos comprehensum voluimus ex no-
i lege judicare. Sed intercessit Lysias tribunus, eúmque
gna vi è manibus nostris eripuit, ac jussit ut ejus accu-
ores apud te adessent. Ex quo quidem, Lysia, poteris, si
ærere voles, certior fieri de omnibus criminibus de quibus
s hunc insimulamus. Atque hæc ità se habere, testis est
iversa Judæorum, quos adesse vides, concio. *C.* Ità est. *P.*
étne mihi causa dicere. *F.* Licet. *P.* Equidé eò confidenti-
pro me dico, quòd scio te multos jam annos huic genti jus
ere: ut possis intelligere, me non plures duodecim com-
visse dies, ex quo Hierosolymam ad divinum cultum con-
si. Neq; verò me in templo invenerunt cum aliquo collo-
tem, aut vulgi seditionem facientem, neq; in collegiis,
q; oppidatim: nec me eorum possunt convincere, de qui-
s accusant. Illud autem libenter apud te confitebor, me ex
litutione, quam Sectam dicunt, Deum colere patrium, si-
mq; adjungere omnibus quæ in disciplina nostra & vati-
s scripta extant: tantumque mihi de Deo spondere, ut ex-
oratum habeam, mortuos tum bonos, tum improbos, ali-
ando revicturos: id quòd nè ipsi quidem non sperant. At-
e equidem in id incumbo, ut rectam conscientiam Deo
nper hominibusque probare possim. Veneram autem post
nos complures, ut muneribus egestatem nonnullorum
eorum popularium allevarem, ac ferta libarem: cùm me
piatum offenderunt in fano, nulla cum turba, quidam ex
ia Judæi; quos oportebat apud te præstò esse, & accusare,
quid in me haberent. Aut etiam hi, si quod deprehende-
nt in me crimen, dicant sanè, dum adsto in concilio. Nisi
rtè criminosa est una hæc vox quam inter eos sic clamavi:
go hodie à vobis reus agor defensæ mortuorum resurrecti-
is. *F.* Jam finem facite. Cùm Lysias tribunus venerit,
gnoscam de vestra causa. Interea, tu Centurio, Paulum
stodi ità ut remissiùs habeatur: néve aliquis necessari-
um ejus aditu aut famulatu prohibeatur.

Sent. *Veritatis professionem, seditionem interpretatur ca-*
mnia. Calumniatores, modò mentiendo, modò torquendo,
ibil candidè dicunt. Calumniatoribus calumnia impunè
est.

est, insontibus innocentia non item. O judices, ubinam dor lex talionis ?

FESTVS. Act. 25. & 26.

ARGUMENTUM.

Paulus ad Aggrippam regem causam dicit : in qua de sua gatione, mortuorumque resurrectione disserit. Festus præses, e insanum appellat ; Agrippa insontem judicat.

Festus præses, Agrippa rex, Paulus.

VIdetis hunc hominem, Agrippa rex, & omnes viri q hîc adestis, de quo omnis me Judæorũ multitudo, tu Hierosolymis, tum hîc interpellavit, clamans, Indignum e eum vivere ampliùs. Ego verò cum comperirem nihil e capitale admisisse, & ipsa ad Augustum provocavisset, sta mittere: & tamen quid certi de eo scribam ad dominum, n habeo. Ea de causa produxi eum ad vos, & maximè ad rex Agrippa, ut, re disquisitâ, habeam quod scribam. Abs dum enim mihi videtur, mittere vinctum, neq; crimina q ei imponuntur, significare. *A.* Liberum est tibi pro te ipso cere. *P.* Quòd omnia, de quibus à Judæis postulor, hodie s apud te, rex Agrippa, defensurus, hominem Judaicarum co suetudinem atq; controversiarum vel inprimis peritum, quidem beatum me existimo. Quamobrem orote ut me æq animo audias. Ac meam quidem actam ab ineunte ætate tam (principiò enim versatus sum Hierosolymis inter me populares) nôrunt omnes Judæi, jam diu scientes (modò v lint fateri) me vixisse Pharisæum: quæ exactissima nostræ ligionis secta est. Et nunc hîc sto reus speratæ præstatio eorum quæ majoribus nostris à *D*eo promissa sunt : quò q dem se perventuras duodecim tribus nostræ, *D*eum noc diésq; assidué colendo, sperant. *D*e hâc spe, rex Agrippa Judæis accusor. Itáne verò incredibile apud vos judicatur *D*eo mortuos excitari ? Equidem statuerã multa mihi co tra Jesu Nazareni nomen esse facienda: itaq; feci Hierosol mis, multósq; sanctos per potestaté quæ mihi à pontificib permissa erat, in carceres conclusi, & capite meâ sentent damnavi. Quin eos per omnia collegia tormentis sæpe coge bam nefaria dicere: jamq; immodicè in eos furens, persequ

ar etiam ad exteras urbes. Cúmq; aliquando proficiſcerer Damaſcum, cum poteſtate mihi à pontificibus permiſſa, die nedio, rex, in itinere vidi de cœlo ſolis ſplendore majus lunen, quod me meóſque comites circumfulſit. Cúmque omnes ad terram corruiſſemus, vocem audivi affantis me, & Hebræo ſermone dicentis, Saule, Saule, quid me inſectaris? Durum tibi fuerit contra ſtimulos calcitrare. Tum ego, Quis es nquam, Domine? Ego ſum inquit ille, Jeſus, quem tu inſectas: verùm ſurge, & conſiſte in pedes. Nam eò tibi apparui, t te, miniſtrum & teſtem conſtituã eorum quæ vidiſti, quæque tibi demonſtrabo, vindicãdo te à populo & gentibus ad uas te nunc mitto, ad eorum oculos aperiendos, ut è tenebris in lucem, & ex Satanæ poteſtate ad Deum ſe convertãt, & ità peccatorum veniam conſequantur, & ad eandem cum is ſortem perveniant, qui quia in fidem meam venerunt, anĉti facti ſunt. Nec ego, rex Agrippa, cœleſti viſione non ui dicto audiens: quin primùm eis, qui Damaſci erant & Hieroſolymis, pérq; omnem Judææ regionem, necnon ipſis entilibus, correctionem vitæ denuntiarem, & exhortarer, t ad Deum ſeſe coverterent, & vitæ correctionem factis ſtenderent. Hãc me cauſã Judæi in fano comprehenſum, onabantur interficere. Sed divino præſidio ad hunc uſque iem ſteti, parvos juxta ac magnos commonefaciens, neq; uicquam dicens extra ea, quæ tum cæteri vates tum Moſes utura antè denuntiaverunt: Chriſtum videlicet eſſe mortẽ paſſurum, primúmq; ex mortuis in vitam revocatum, lucem populo & gentibus nuntiaturum. *F.* inſanis, Paule: Nimiæ e literæ ad inſaniam redigunt. *P.* Non inſanio, optime Feſte: ſed veracis & ſobrii hominis verba profero. Scit rex, ad quem confidenter loquor, ut quem nihil horum latere putem: neq; enim in tenebris geſtum eſt. Credíſne, rex Agrippa, vatibus? Credis, ſcio. *A.* Propemodum mihi perſuades, ut Chriſtianus fiam. *P.* Deus faciat, ut non propemodum, ſed planè, non ſolùm tu, ſed etiam omnes qui me audiunt hodie, fiant tales, qualis ego ſum; exceptis his vinculis. *F.* Surgamus: diſcedamus hinc. Hic homo mihi videtur, nihil morte dignum aut carcere, commiſiſſe. *A.* Poterat abſolvi, niſi provocaviſſet ad Cæſarem. Sent.

Sent. *Vera ſapientia ſtultorum judicio inſania eſt. Licet interdum ex calumniatorum mente magis quàm verbis crimina diluere. Neque enim nominatim accuſabatur Paulus de reſurrectione mortuorum: ſed cùm eſſet in ipſius doctrina (quæ ei crimini dabatur) etiam reſurrectio, ſervivit non injuſtè cauſa ſua.*

JUDEX. Matth. 25.

ARGUMENTUM.

Chriſtus in ultimo adventu ſuo de bonis maliſque ſententiam pronuntiat.

Jeſus Judex. Dextri, Siniſtri.

VEnite, beati Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum ab orbe condito. Nam cùm eſurirem, dediſtis mihi comedere; cùm ſitirem, bibere; hoſpitem me accepiſtis, nudum veſtiviſtis, ægrum viſitaviſtis, in cuſtodiam datum inviſiſtis. *D.* Domine, quando te vidimus eſurientem, ut aluerimus? aut ſitientem, ut potum dederimus? Quando autem hoſpitem, ut acceperimus? aut nudum, ut veſtiverimus? Quando ægrum aut in vinculis, ut inviſerimus? *Je.* Credite mihi, quatenus minimo horum fratrum meorum feciſtis, mihi feciſtis. Vos autem abite à me, execrabiles, in ignem æternum, Vejovi, ejuſque geniis paratum; qui me neque eſurientem cibo, neq; ſitientem potione refeciſtis; hoſpitem non ſuſcepiſtis, nudum non veſtiviſtis, infirmum & in carcerem conjectum non inviſiſtis. *S.* Domine, quando te vidimus eſurientem, aut ſitientem, aut hoſpitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, neq; ſubvenimus? *J.* Credite mihi, quatenus horum minimo nonfeciſtis, mihi non feciſtis.

Sent. *Pro ſuis quemque factis remunerabitur Chriſtus. Quod cuivis Chriſtianorum fit, id ipſi Chriſto fit.*

FINIS.

Decem Dei Præcepta, & alia deinceps ſequentia quæ ad reipub. inſtitutionem pertinent, ex Exod. cap. 20. & reliquis.

DEus hæc omnia Iſraelitis ad hunc modum effatus eſt. Ego ſum Jehova Deus tuus, qui te eduxi ex domicilio ſervitutis Egyptiæ. 1. Deo-

1 Deos alios nullos, præter me, habeto.

2 Simulacrum ullius rei, quæ extet aut ſuprà in cœlo, aut infrà in terra, aut in aquis ſub terra, nè facito; néve ea venerator, neve colito. Nam ego ſum Jehova Deus tuus, Deus impatiens ſocii, qui parentum culpam etiam in liberos perſequor, vel ad tertiam uſque quartámq; ſtirpem oſorum meî; clementiâque utor ad milleſimam uſque ſtirpem erga meî amantes, meáq; præcepta conſervantes.

3 Jehova Dei tui nomen inaniter nè adhibeto: neq; enim ſinet impunitum Jehova, qui ejus nomen inaniter adhibuerit.

4 Diem Sabbati ſanctè agere memento. Sex diebus agito, tuàque opera omnia patrato: Septimo autem die, quod Jehovæ Dei tui Sabbatum eſt, nullum opus facito, neu tu, neu tuus filius, aut filia, neu tuus ſervus, aut ancilla, neu tuum jumentum, neu apud te degens peregrinus. Nam cùm ſex diebus feciſſet Jehova cœlum, terram, mare, quæq; in eis ſunt omnia, feriatus eſt die ſeptimo: qua de cauſa Jehova diem Sabbati fauſtum ſacrumque fecit.

5 Parentem utrumq; honorato, ut diu ætatem producas in terra, quam tibi Iehova Deus tuus donat.

6 Nè hominem occidito.

7 Nè adulterato.

8 Nè furator.

9 Falſum teſtimonium contra alterum nè dicito.

10 Alterius domum nè concupiſcito: alterius uxorem nè concupiſcito; néve ſervũ, aut ancillam; néve bovem, aut aſinum, nihil deniq; quod ſit alterius. Hîc univerſus populus, viſis fragoribus, fulgetris, tubæ ſonitu, & montis fumo, perterriti abſcedere, & procul ſtantes à Moſe petere, ut ipſe eis audientibus loqueretur, non Deus, nè emorerentur. Quibus Moſes, Nè metuite, inquit: nam ad vos tentandos venit Deus, utq; vos ejus timor ob oculos propoſitus à peccando deterreat. Igitur procul ſtante populo acceſſit ad illam caliginem ubi Deus erat. Et Iehova Moſi ſic fatus eſt: Commemorato Iſraelitis, ut me ſecum de cœlo viderint loquentem, nè præter me Deos ſibi argenteos aut aureos fabricen-

tur. Sed mihi cæſpititium altare fiat, in quo ſolida ſacrificia & pro ſalute balantibus bobuſve faciatis; quocunque in loco mei nominis monumentum poſuero, ibi vos auditurus, & paoſperaturus. Quòd ſi mihi altare lapideum fiet, nè ex quadrato lapide excitatote: nam id ferramenta admovendo profanaretis. Néve per gradus ad meum altare aſcenditote, nè in eo obſcœna veſtra appareant.

Hæc autem eis jura propones: Si emeris ſervũ Hebræũ, ſex annos ſervito; ſeptimo autẽ anno manumittitor gratuitó. Si cœlebs, manumittitor: ſin maritus, uxor cum eo manumittitor. Si Dominus ei uxorem dederit ex qua filios aut filias procreaverit, fœmina & nati domini ſunto: ipſe ſolus manumittitor, Quòd ſi ſervus captus amore ſui domini, & uxoris, & filiorum, nòluerit manumitti, eum dominus ad recuperatores adducito, eíque ad valvam aut ad poſtem applicato aurem ſubulâ perforato, & ille ei perpetuùm ſervito.

Si quis filiam ſuam vendiderit in famulatum, ea nè ſervorum in morem manumittitor. Si ea Domino diſplicebit, nec is eum deſponderit, redhibeto. In extraneam gentem emancipandi poteſtas nè eſto, quia eam affecit ignominiâ. At ſi eam filio ſuo deſtinaverit, eodem jure cum ea quo cum liberis agito. Si aliam duxerit, hanc victu, veſtitu, congreſſu nè fraudato. Si tria hæc ei non confecerit, manumittitor gratis ſine pretio.

Qui hominem pulſaverit, ſi is mortuus fuerit, capitale eſto. At qui non captaverit, ſed in eum fortè fortunâ incurrerit, ſtatuam vobis locum, quò confugiat. At ſi quis alterius necem per dolum de induſtria machinatus fuerit, is vel ab ara mea ad necem abſtrahitor.

Qui patrem aut matrem pulſaverit, capitale eſto.

Qui hominem clepſerit, eúmq; vendiderit, aut is apud eum inventus fuerit, capitale eſto.

Qui patri aut matri maledixerit, capitis pœna eſto.

Si quis alterum ortâ contentione percuſſerit lapide, aut pugno: ſi ille non fuerit mortuus, ſed in lecto decubuerit: ſi ſurrexerit, & foràs baculo innixus iverit, percuſſor ſine fraude eſto, tantùm illius cubatum & medicationem præſtato.

Si

Siquis ſervum ſuum aut ancillam baculo percuſſerit, ſi præſens mors ſecuta fuerit, tenetor. Verùm ſi unum aut alterum diem ſuperſtes fuerit, nè tenetor, quoniam * pecunia ejus eſt.

* Id eſt, *ejus juris eſt, utpote emptus.*

Si qui dimicando mulierem gravidam vulneraverint, & abortum intulerint: ſi pernicies non fuerit, ad æſtimationem mariti mulieris mulcta eſto, & ad eam rem arbitri ſunto. Sin autem pernicies fuerit, vitam pro vita pendito, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, ſugillationem pro ſugillatione, vulnus pro vulnere, vibicem pro vibice.

Lex talionis.

Si quis ſervi ſui aut ancillæ oculum percuſſerit, eúmque corruperit, eum manumittito pro oculo. Et ſi ſervi ſui aut ancillæ dentem decuſſerit, eum manumittito pro dente.

Si quem bos virum, aut fœminam cornu petiverit, & is mortuus fuerit; bos lapidator, ejus caro nè comeſtor, dominus bovis impunitus eſto. At ſi bos antea fuerit petulcus, & ejus dominus admonitus fuerit, neque tamen cuſtodierit, ſi virum aut fœminam occiderit; & bos lapidator, & ejus dominus morte plectitor. Sin ei mulcta imponetur, tantum vitæ ſuæ pretium dato quatumcunque ei fuerit impoſitum. Sive puerum petiverit, ſive puellam, idem juris eſto. Si ſervum petiverit bos, aut ancillam, argenti triginta ſicli domino ſolvuntor, bos dilapidator.

Si quis foſſam vel aperuerit vel demiſerit, nec obduxerit, & eo deciderit bos aut aſinus; autor foſſæ præſtato, argentum domino illius ſolvito, ipſe mortuum habeto.

Si cujus bos alterius bovem vulneraverit, & ille mortuus fuerit, bovem vivum vendunto, & ejus pretium dividunto, & mortuum etiam dividunto. Aut ſi notum fuerit, bovem antea eſſe petulcum, neq; eum dominus ejus cuſtodiverit, bovem bove penſato, ipſe mortuum habeto.

Vivum bovem pro illo reddito.

Si quis bovem, pecúſve clepſerit, mactaveritque; aut vendíderit, quinque boves pro uno reddito, & quatuor balantes pro unâ.

Furti pœna cap.22. Si fur in furripiendo deprehenſus, ictus fuerit, & indè mortuus, homicidii pœna nè eſto, niſi orto ſole tum homicidii pœna eſto. Si habet unde reddat, reddito: ſi non habet, venditor pro ſuo furto.

Si deprehenſum fuerit furtum penes eum, bos, aſinus, ovis, capra vivens, duplum reddito.

Si quis emiſſo pecore compaverit fundum aut vineam alterius, damnum ſarcito de optima parte fūdi ſui, aut vineæ.

Si in ſpinas emiſſus ignis, metam, aut ſegetem, aut meſſem corruperit; autor ignis detrimentum præſtato.

Si quis apud alterum, argentum ſupellectilémque depoſuerit, ídque de illius domo ſurreptum fuerit; ſi fur deprehenſus fuerit, duplum reddito. Sin autem fur non deprehenſus fuerit, tum dominus domûs ad recuperatores vocator, ni rem alterius interverterit. Quacunque in re crimen ſtatuetur, in bove, in aſino, in ove, in capra, in veſte, quæcunque res erit amiſſa, quæ cuja dicatur, cauſa amborum ad recuperatores deſertor; utrum condemnaverint recuperatores, alteri duplum reddito.

Si quis alterius fidei, aſinum, bovem, ovem, capram, aut quodvis pecus commiſerit: ſi id nullo videnté fuerit mortuum, aut fractum, aut abactum, jusjurandum Jehovæ interponitor, illum rem alterius ad ſe non avertiſſe, cámque ſatisfactionem dominus rei accipito, neque fiduciarius rem reddito.

Quòd ſi ei furto ablatum fuerit, damnum præſtato domino rei. Sin raptum à feris fuerit, teſtem exhibeto, neque raptum præſtato.

Si quis quid ab altero utendum acceperit, & id fractum aut mortuum fuerit, domino rei abſente; damnum præſtato. At præſente, nè præſtato, ſi conductitium & pretio addictum erat.

Si quis virginem non ſponſam pellexerit, & cum ea concubuerit, eam ſibi in matrimonium dotato.

Si puellæ pater eam locare illi nolet, argentum pendito ut fert dos virginum.

Sagas vivere nè ſinito te.

Qui-

Quicunque rem habuerit cum bestia, capitale esto,
Qui diis sacrificaverit, sacratus intereat, nisi uni Jehovæ.
Peregrinum nè premito, néve angito: nam peregrini fuistis in Ægypto.
Viduam nullam, aut pupillum premito: si presseris, cùm ad me conquerentur, eorum ego querelas exaudiam, iratusque ferro vos trucidabo, erúntque vestræ conjuges viduæ, & liberi pupilli.
Si cui meorum pauperi tecum versanti pecuniam mutuaveris, nè te ei fœneratorem præbeto, nè ei usuram imponito.
Si alterius vestem in pignus acceperis, ante solis occasum reddito: nam id unum habet operimentum, eum cuticulæ amictum in quo recubet: qui si apud me questus fuerit, exaudiam, ut sum misericors.
Magistratui nè maledicito, nec eum execrator qui est in tua natione princeps.
Fruges & liquorem tuum nè avertito.
Primogenitum filiorum tuorum mihi dato. Idem in bobus & balantibus facito: Septem dies cum matre sua esto, octavo die id mihi dato.
Præstatote vos mihi puros homines: & carnem ruri raptam nè gustatote, sed ad canes projicitote. *Cap.* 23.
Auditionem falsam nè accipite.
Societatem cum impio nè coito, ut sis testis injurius. Multitudinem in vitio nè sequitor, néve in lite de recto in sententiam multitudinis deflectito. Inopi in lite nè indulgeto.
Si adversarii tui bovem, asinúmve offenderis errantem, ei reducito. Si inimici tui asinum videris oneri succubuisse, nè ei auxilium denegato, sed opitulator:
Inopis tui jus in lite nè depravato.
A re falsa abesto. Insontem & justum nè interficito: nam ego iniquum non absolvam.
Néve donum accipito: nam donum cæcat etiam perspicaces, bonorúmque virorum orationem pervertit. Peregrinum nè vexato: scitis enim vos quæ sit mens peregrinorum, ut qui peregrini fueritis in Ægypto.

Sex annos arvum tuum conſerito, ejúſq; proventum percipito: at ſeptimo intermittito, remittitóque ad cibatum egenorum popularium tuorum, & (ſi quid illis ſuperfuerit) beſtiarum terreſtrium. Idem in vinea & oliveto facito.

Sabbatum. Sex diebus opus tuum patrato, at ſeptimo feriator, ut requieſcat bos tuus, aſinúſque, utque reſpiret natus, ancillæ tuæ, peregrinúſque.

Omnia quæcunque dixi vobis, ſervatote.

Nominis alienorum deorum memoriam ne uſurpato, néve in ore habeto.

Feſti dies. Tribus temporibus in anno mihi feſta agito. Azymalia ſervato, per quæ ſeptem dies azymis veſcêris (ut præcepi tibi) ſtatuto tempore menſis verni, quia in eo emigrâſti ex Egypto. Ergo coram me vacui ne apparento. Item meſſalia primitivarum frugum operis tui, quas in agro ſeveris. Itém conditalia in exitu anni, ubi tuas fruges ex agris condideris.

Ter quotannis omnes tui mares in conſpectum Domini Jehovæ ſiſtuntor.

Cum meæ victimæ ſanguinem, eam mactando, effundes, fermentum ne habeto.

Mei feſti adeps in poſterum diem ne pernoctato.

Principium primitivarum frugum tui fundi in ædem Jehovæ tui inferto.

Hœdum in ſanguine matris ſuæ ne coquito.

FINIS.

Dialogorum Sacrorum Liber primus.

CATALOGUS.

	Pag.
Adamus.	1.
Cainus.	3.
Lotus.	ibid.
Abrahamus.	7.
Ephron.	8.
Rebecca.	ibid.
Idumus.	10.
Venator.	11.
Jacobus profugus.	13.
Laban.	ibid.
Jacobus redux.	15.
Josephus venditus	16.
Josephus captivus.	18.
Josephus conjector.	19.
Josephus agnitus.	20.
Moses expositus	23.
Dumus.	24.
Vitulus.	26.
Conquerentes.	27.
Calebus	28.
Balaamus.	31.
Transjordanini	ibid.
Rachaba	33.
Gabaonitæ.	34.
Josua.	35.
Jael.	37.
Gedeon triturans.	ibid.
Gedeon.	38.
Ieptha.	40.
Rutha.	41.
Boozus,	42.
Discalceatus.	43.
Samson.	44.

Liber. II.

Elis.	45.
Saulus.	46.
Samuel.	47.
Sortileginm.	49.
Obedientia	50.
Goliathus.	51.
Jonathan.	54.
Novilunium.	55.
Achimelechus.	56.
Doegus.	57.
David latitans.	ibid.
Abigail.	59.
Abisæus.	61.
Phœbas.	62.
Achis.	64.
Amalechitæ.	ibid.
Nathan.	65.
Thecuana.	66.
Semeis.	68.
Achitophel.	69.
Absolomus.	70.
Berzeleus.	72.
Bethsaba.	73.
Solemon.	74.
Roboamus.	75.
Sarepthana.	ibid.
Elias.	76.
Michæas.	80.
Sunamitis.	82.
Naaman.	83.
Hazael.	85.

Jebus.

Iebus. 86.
Ioas. 87.
Ionas. 88.
Rabsaces 90.
Ezechias. 92.
Ieremias. 94
Ananias. 05.
Sedecias. 97.

Liber III.

Tobias. 101.
Asmodeus 101.
Raguel. 103.
Tobæus. 104.
Raphael. 105.
Achior. 106.
Iuditha. 109.
Olofernes. 111.
Virago. 113.
Susanna. 116.
Chaldæi. 118.
Daniel. 119.
Fornax. 121.
Balsasar. 124.
Haman. 125.
Artaxerxes. 127.
Nehemias. ibid.
Veritas. 128.

Liber. IIII.

Maria. 132.
Baptista. ibid.
Nathanael. 133.
Nicodemus. 134.
Samaritana. 136.
Centurio. 137.
Piscatores. 138.
Simon. ibid.
Iairus. 139.
Philippus. 140
Panis. 141.
Præpositeri. 143.
Chananæa. 144.
Fermentum. 145.
Claviger. ibid.
Lunaticus. 146.
Lapidantes. 147.
Cæcus natus. 150.
Renovalia. 153.
Thomas. 154.
Lazarus. ibid.
Repudium: 155.
Dives. 156.
Dives immisericors. 158.
Filii Zebedæi. 159.
Vinitores. ibid.
Denarius. 161
Sadducæi. 162.
Petrus. 163
Pilatus 166
Barabbas. ibid.
Simon. 167.
Linguæ. 168.
Claudus. 170.
Primates. 172.
Gamaliel. 173.
Stephanus. 174.
Cornelius. 178.
Circumcisi. 179.
Rhode. 180.
Philosophi. 181.
Lysias. 182.
Ananias 183.
Nepos Pauli. ibid.
Tertullus. 186.
Festus. 188.
Iudex. 190.

FINIS.